

Rapport om marginaliserede nydanske børn og unge

Regeringens arbejdsgruppe for bedre integration

Marts 2009

Rapport om marginaliserede nydanske børn og unge

Regeringens arbejdsgruppe for bedre integration

Rapport om marginaliserede nydanske børn og unge
Regeringens arbejdsgruppe for bedre integration

Udgiver:

Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration

Holbergsgade 6

1057 København K.

Tlf.: 33 92 33 80

Fax: 33 11 12 39

E-post: inm@inm.dk

Redaktionen er afsluttet den 20. februar 2009.

ISBN: 978-87-92522-00-9

Elektronisk ISBN: 978-87-92522-01-6

Pris: 100 kr. inkl. moms

Oplag: 500 stk.

Forsidefoto: Scott Witter

Øvrige fotos: Mads Nissen, Lars Poulsen, Joachim Adrian, Rasmus Baaner, Niels Åge Skovbo og Anders Vendelbo

Tryk og layout: Schultz Grafisk

Publikationen kan købes
ved henvendelse til:

Schultz Distribution

Herstedvang 4

2620 Albertslund

Tlf.: 33 22 73 00

www.schultzboghandel.dk

Den elektroniske publikation kan hentes på
www.nyidanmark.dk

Afrunding kan medføre, at tallene i rapportens tabeller ikke summer til totalen. Desuden er nogle af beregningerne i rapporten foretaget på baggrund af afrundede tal.

Indholdsfortegnelse

<i>Sammenfatning</i>	5
Kapitel 1: Indledning	21
1.1 Arbejdsgruppens opgaver, sammensætning og arbejde	21
1.2 Rapportens emne	24
1.3 Rapportens opbygning	24
Kapitel 2: Et generelt billede af nydanske børn og unge	27
2.1 Generel beskrivelse af nydanskere i Danmark	27
2.2 Børn i dagtilbud	40
2.3 Børn og unge i grundskolen	42
2.4 Unge på ungdoms- og videregående uddannelser	43
2.5 Unge på arbejdsmarkedet	50
Kapitel 3: Marginaliserede nydanske børn og unge: Afgrænsning og beskrivelse	55
3.1 Afgrænsning af marginaliserede nydanske børn og unge	55
3.1.1 Alternative afgrænsninger af marginaliserede børn og unge	56
3.1.2 Arbejdsgruppens afgrænsning af nydanske børn og unge, der er i risiko for at blive marginaliserede eller er marginaliserede	61
3.2 Beskrivelse af marginaliserede nydanske børn og unge	66
3.2.1 Beskrivelse af de fire aldersgrupper	66
3.2.2 Beskrivelse af de fire delmålgrupper	88

Kapitel 4: Årsager til marginalisering blandt nydanske børn og unge	127
4.1 Generelle årsager til marginalisering	128
4.1.1 Familiebaggrund	128
4.1.2 Institutionsliv	131
4.1.3 Samfundsliv	133
4.2 Årsager til marginalisering inden for de fire delmålgrupper	134
4.2.1 Fagligt svage nydanske børn og unge	134
4.2.2 Socialt udsatte nydanske børn og unge	135
4.2.3 Nydanske unge på kanten af arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet	136
4.2.4 Isolerede unge nydanske kvinder	138
Kapitel 5: Oversigt over statslige initiativer for at modvirke marginalisering blandt børn og unge	143
5.1 Indledning	143
5.2 Statslige initiativer for at modvirke marginalisering blandt børn og unge	147
5.2.1 Indsatsen for fagligt svage nydanske børn og unge	147
5.2.2 Indsatsen for socialt udsatte nydanske børn og unge	153
5.2.3 Indsatsen for nydanske unge på kanten af arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet	160
5.2.4 Indsatsen for isolerede unge nydanske kvinder	164
Kapitel 6: Arbejdsgruppens forslag og anbefalinger	171
6.1 Arbejdsgruppens generelle overvejelser og forslag	171
6.2 Arbejdsgruppens forslag og anbefalinger i forhold til fagligt svage nydanske børn og unge	177

6.3	Arbejdsgruppens forslag og anbefalinger i forhold til socialt udsatte nydanske børn og unge	188
6.4	Arbejdsgruppens forslag og anbefalinger i forhold til nydanske unge på kanten af arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet	193
6.5	Arbejdsgruppens forslag og anbefalinger i forhold til isolerede unge nydanske kvinder	199
Bilag 1:	Arbejdsgruppens kommissorium	203
Bilag 2:	SFI's notat om årsager til marginalisering blandt etniske minoritetsbørn og -unge	207
Bilag 3:	Arbejdsgruppens idékatalog	237

Pigefestivalen på Nørrebro arrangeres af Projekt Pigeliv, der under Mellemfolkeligt Samvirke laver projekter for unge nydanske piger.

Sammenfatning

Indvandrerbander og brændende biler. De fleste borgere har på nethinden billeder af nydanske unge i konflikt med politiet på Nørrebro. Af indhyllede unge kvinder, som lever afsondret fra det danske samfund. Og af nydanske teenagedrenge, der hænger ud på gaden midt i skoletiden.

Billederne er langt fra sigende for hele gruppen af nydanske børn og unge. Hovedparten klarer sig godt i skolen, får uddannelse og job. Men denne rapport dokumenterer, at der er en stor gruppe, som er meget isoleret i forhold til det danske samfundsliv og fællesskab. Rapporten tegner et detaljeret billede af, hvem disse børn og unge er.

Fire ud af ti nydanske børn vokser op i et hjem, hvor en eller begge forældre ikke er på arbejdsmarkedet. Og mere end hver tiende af de unge nydanskere står uden for både arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet. Det giver dem hårde odds i forhold til at skabe sig en tilværelse med muligheder. De affødte negative effekter for samfundet er også mange og store. I sin yderste konsekvens udløser marginaliseringen utilpasset eller ligefrem kriminell adfærd - som ved de tilbagevendende uroligheder på Nørrebro.

Rapporten opregner bud på årsager til marginaliseringen, præsenterer de væsentligste igangværende initiativer og fremlægger anbefalinger til en yderligere indsats. Alt sammen med det mål, at færre nydanske børn og unge i fremtiden har udsigt til et liv på kanten af eller helt uden for samfundet.

Om rapporten

Bag rapporten står en tværministeriel arbejdsgruppe, nedsat af regeringen med den opgave at identificere konkrete udfordringer på integrationsområdet og foreslå initiativer, der gavner integrationen. Anbefalingerne vil indgå i regeringens beslutningsgrundlag for fremtidige udspil på området.

Denne rapport sætter fokus på de marginaliserede børn og unge fra ikke-vestlige lande i aldersgruppen fra 0 til 29 år. Anbefalingerne er blevet til i en åben proces med en række andre myndigheder, organisationer, eksperter og praktikere. Arbejdsgruppen har haft møder med fagfolk, været vært ved et større seminar, udgivet et debatoplæg og skabt et idékatalog med omkring 100

projekter og andre lokale initiativer. Idékataloget indgår som bilag til rapporten, og bidragene til idékataloget kan læses på hjemmesiden: www.nydanmark.dk/lokaleprojekter. De mange input har givet arbejdsgruppen vigtig inspiration.

Nydanske børn og unge

For at identificere de marginaliserede nydanske børn og unge har arbejdsgruppen først kikket på hele gruppen af nydanske børn og unge:

- Der er i Danmark godt 178.000 børn og unge, som er enten indvandrere eller efterkommere efter indvandrere fra ikke-vestlige lande - indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande kaldes her i rapporten under ét for nydanskere. I 2020 vil antallet af nydanske børn og unge være vokset med 12.000, viser en fremskrivning.
- De unge nydanskere har rødder i mange forskellige lande. Flest har oprindelse i Tyrkiet, efterfulgt af Irak, Libanon, Somalia og Pakistan. Andelen af nydanske børn og unge er størst i de københavnske vestegnskommuner og mindst i de vestjyske kommuner.
- Omkring 24.000 nydanske børn og unge under 18 år bor i de 37 udsatte boligområder, som Regeringens Programbestyrelse har udpeget. Det svarer til, at knap hver fjerde af de nydanske børn og unge under 18 år bor i disse boligområder, hvor der er en høj koncentration af indvandrere og efterkommere og af beboere uden for arbejdsmarkedet.
- En stor del af de nydanske børn går i dagtilbud. 3-5-årige efterkommerbørn går næsten lige ofte i børnehave og andre dagtilbud som danske børn.
- I grundskolen er næsten én ud af ti elever tosproget, men andelen svinger meget fra skole til skole. På ni ud af ti skoler er op til hver femte elev tosproget. På 29 skoler er mere end 60 pct. af eleverne tosprogede.
- I uddannelsessystemet efter grundskolen klarer nydanske unge sig bedre end tidligere. Flere er i gang med en ungdomsuddannelse og videregående uddannelse. Men der er lang vej, før nydanske unge bliver lige

så veluddannede som deres danske jævnaldrende. Mange nydanske unge opgiver undervejs i uddannelserne.

- Jobmæssigt lysner det også. Markant flere unge nydanskere er kommet ind på arbejdsmarkedet. Men for især unge indvandrerkvinder er beskæftigelsesfrekvensen fortsat lavere end for danske unge kvinder.

Marginaliserede nydanske børn og unge. Hvor mange og hvem?

Arbejdsgruppen har defineret en bruttomålgruppe med henblik på at indhente statistik om nydanske børn og unge, der er i risiko for at blive marginaliserede eller er marginaliserede.

I bruttomålgruppen indgår:

- Indvandrer- og efterkommerbørn (0-15 år) fra ikke-vestlige lande, hvor en eller begge forældre står uden for arbejdsmarkedet, og
- Unge indvandrere og efterkommere (16-29 år) fra ikke-vestlige lande, der står uden for arbejdsmarkedet og ikke er i gang med en ungdoms- eller en videregående uddannelse.

Det er væsentligt at understrege, at størstedelen af bruttomålgruppen af nydanske børn og unge ikke nødvendigvis er marginaliserede og ofte vil ende med at have et ganske normalt uddannelses- og arbejdsliv uden kontakt til de sociale myndigheder eller politiet.

Arbejdsgruppens statistiske gennemgang viser, at 36.000 af de nydanske børn og 11.000 af de nydanske unge er i bruttomålgruppen. Det svarer til mere end hver fjerde af de nydanske børn og unge. Blandt danske børn og unge er det mindre end hver tiende.

At en relativt stor gruppe nydanske børn og unge har risiko for marginalisering skyldes mange forhold. Rapporten opregner en række af de vigtigste. Herunder:

- Mange nydanske børn og unge har forældre med et lavt uddannelsesniveau, som ikke er i arbejde, har svage dansk kundskaber og mangler viden om det danske samfund. Når børnene kommer i skolealderen, kan

det betyde, at forældrene ikke kan være rollemodeller, hjælpe med lektier og vejlede om valg af uddannelse.

- En del nydanske børn og unge har dårlige danskundskaber og mangler et netværk blandt danskere.
- Meget tyder på, at nogle lærere har lavere forventninger og stiller mindre krav til nydanske elever end til danske elever, og at en gruppe arbejdsgivere fravælger nydanske ansøgere.

Mange nydanske elever forlader på den baggrund grundskolen med så dårlige kvalifikationer, at de ikke er i stand til at gennemføre en ungdomsuddannelse. Særligt på erhvervsuddannelserne er frafaldet stort. En stor gruppe står dermed uden en uddannelse efter grundskolen og har derfor svært ved at få et arbejde. I nogle tilfælde kan marginaliseringen give sig udtryk i kriminalitet.

Fire typer marginalisering

Rapporten opdeler marginaliserede nydanske børn og unge i fire profiler:

- Fagligt svage
- Socialt udsatte
- Unge på kanten af arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet
- Isolerede unge kvinder

En del børn og unge slås med mere end én af disse fire typer marginalisering samtidig.

Fagligt svage

Altid bagud

Bülent Özdemir er i dag pædagog. Som tyrkisk efterkommer, har vejen til uddannelse imidlertid været alt andet end nem. De faglige problemer begyndte i folkeskolen:

- Jeg var altid fagligt bagud, da jeg kæmpede med både at lære det danske sprog og få ny faglig viden. Jeg havde især svært ved skriftlige opgaver. Det betød meget for mig at blive accepteret, som den jeg er/var, og ikke som en dansker eller blive set på som perker. Det fyldte langt mere i mit liv end at blive fagligt dygtig. Desuden kendte mine forældre ikke til det danske skolesystem, og jeg lod som om, jeg aldrig fik lektier for.

Vendepunktet for Bülent var, at han fik en kontaktperson i 10. klasse. Det gjorde Bülent mere åben omkring sine faglige problemer, og han fik ekstratimer på VUC, så han kunne komme ind på pædagoguddannelsen.

Bülent Özdemirs eksempel er ikke enestående. Faglige problemer er en fælles udfordring for mange nydanske børn og unge. Gradvist gennem skoletiden bliver det tydeligt, at gruppen generelt udvikler sig fagligt ringere end deres danske klassekammerater. I 9. klasse har omkring halvdelen af de nydanske elever læsefærdigheder, der er så dårlige, at de ikke kan tage en ungdomsuddannelse, hvor der stilles boglige krav.

En elev defineres i rapporten som fagligt svag, hvis han eller hun ved folkeskolens afgangsprøve får et karaktergennemsnit på under seks efter den gamle 13-skala. Det var realiteterne for 21 pct. af indvandrerne og 17 pct. af efterkommerne i 9. klasses afgangsprøve i 2007. Kun fire pct. af de danske elever klarede 9. klasses afgangsprøve med et karaktergennemsnit på under seks. Ved 10. klasses afgangsprøve var andelen af fagligt svage unge indvandrere og efterkommere endnu højere, og det faglige efterslæb i forhold til de danske kammerater var vokset yderligere.

Der er også store geografiske forskelle. I de ti kommuner, der har flest nydanske elever, er andelen af fagligt svage nydanske afgangselever højest i de københavnske forstadskommuner Ishøj, Høje-Taastrup, Rødovre og Albertslund. Her fik omkring hver fjerde nydansk elev under seks ved 9. og 10. klasses afgangsprøve.

Årsagerne til nydanske børns og unges faglige problemer er blandt andet at finde i familierne. Forældrenes lave uddannelsesniveau og dårlige beskæftigelses-situation gør det sværere at stimulere og støtte børnene i deres indlæring. Især når undervisningen i de højere klasser baseres på mere abstrakte begreber. Desuden tyder meget på, at nogle lærere har lavere forventninger og stiller mindre krav til nydanske elever end til danske elever.

En stribe eksisterende initiativer hjælper fagligt svage nydanske børn og unge. Blandt andet:

Tidlig sprogstimulering

Lidt over halvdelen af alle tosprogede børn modtager mellem treårsalderen og skolestart sprogstimulering. Kommunerne har pligt til at sikre obligatorisk sprogstimulering for alle tosprogede førskolebørn, der har behov for at få udviklet deres danskundskaber.

Undervisning i dansk som andetsprog i skolen

Tosprogede elever skal henvises til basisundervisning i dansk, hvis de mangler tilstrækkelige danskundskaber til at deltage i den almindelige undervisning. Er eleven i stand til at deltage i den almindelige danskundervisning, men behøver støtte, skal han eller hun henvises til supplerende danskundervisning.

Styrket faglighed i folkeskolen

Fagligheden er styrket ved at indføre bindende trin- og slutmål for folkeskolens fag, nationale test og elevplaner. Kommunerne skal udarbejde kvalitetsrapporter om blandt andet indsatsen i dansk som andetsprog. Folkeskolens afgangsprøver er desuden gjort obligatoriske, og der er afsat midler til flere timer i en række fag og til efteruddannelse af lærere og ledere.

Styrket vejledning om uddannelse

Syv regionale og cirka 50 kommunale vejledningscentre skal opfange og støtte elever, der har en øget risiko for ikke at starte på eller fuldføre en ungdoms-

uddannelse. Vejledningen kan begynde i 6. klasse, og der skal ske en systematisk opsøgende indsats over for alle under 25 år, der ikke er i gang med eller har taget en ungdomsuddannelse.

Socialt udsatte

Bræk og slagsmål

Nydanske børn og unge er socialt udsatte, hvis de eksempelvis er anbragt uden for familien eller lever et liv med kriminalitet. Hamid Hosheni fra Iran har prøvet begge dele.

Da han var ti år, sendte hans forældre ham til Danmark som uledsaget flygtningebarn på grund af Iran-Irak krigen. Efter et år i Sandholmcentret boede han hos en iransk plejefamilie og gik i en folkeskole, hvor han oplevede en del racisme. Han havde en masse vrede indeni, og da han som 17-årig flyttede for sig selv, gik det galt:

- Jeg røg ind i den forkerte vennekreds, og det ene førte det andet med sig. Jeg begyndte at gøre nogle ting, man gør, når der ikke er nogen forældre til at sætte rammer og grænser for én.

Han lavede bræk og blev en slagsbror. Det udløste to domme, som satte en stopklods for drømmen om en karriere i militæret. Hamid Hosheni fik job på en fabrik. En dag spurgte en medarbejder i en ungdomsklub, om det ikke var en ide at blive pædagog. Så det blev han. Nu tænker han hver morgen, at han ikke kunne drømme om at lave noget andet.

Både anbringelse uden for hjemmet og et liv med kriminalitet indebærer forøget risiko for marginalisering. Arbejdsgruppen har derfor set nærmere på de nydanske børn og unge, der er kriminelle eller anbragte.

Anbringelser:

- Generelt har færre indvandrer- og efterkommerbørn end danske børn været anbragt uden for hjemmet. Undtagen i gruppen af 15-17-årige indvandrerbørn. Her er markant flere anbragt uden for eget hjem end blandt danske børn. I 2006 var der i alt 1.617 indvandrer- og efterkommerbørn, som i løbet af deres liv havde været anbragt uden for hjemmet.
- Der er sparsom viden om, hvorfor nydanske børn og unge anbringes uden for hjemmet. En undersøgelse peger på, at nydanske børn og unge oftere end danske børn og unge anbringes på grund af psykisk sygdom og mentale handicap hos forældrene. Der er også tendens til, at sagsbehandlere griber sent ind. Det kan skyldes, at sagsbehandlere mangler viden og ser nydanske børns og unges problemer som kulturelt betingede.

Kriminalitet:

- Unge nydanske mænd har et betydeligt højere kriminalitetsniveau end andre unge mænd. Når der er korrigeret for forskelle i alder og stilling, havde mænd af ikke-vestlig oprindelse i 2007 i gennemsnit et kriminalitetsniveau, der var 41 pct. højere inden for ejendomsforbrydelser (bl.a. tyveri og indbrud) og 65 pct. højere inden for voldsforbrydelser end blandt alle mænd i Danmark. I 2007 blev omkring 5.300 indvandre og cirka 2.600 efterkommere i alderen 15-29 år dømt skyldige i kriminelle handlinger. 20-29-årige mænd af ikke-vestlig oprindelse med en flygtningebaggrund var i højere grad kriminelle end øvrige indvandre og efterkommere.
- De unge nydanskere høje kriminalitetsrate kan ikke forklares med deres etniske baggrund i sig selv, men hænger bl.a. sammen med en svag tilknytning til arbejdsmarkedet og et lavt uddannelsesniveau. Også kulturkonflikter, sprogvanskeligheder og diskrimination spiller ind.

Blandt de mange eksisterende initiativer, som gavner socialt udsatte nydanske børn og unge kan fremhæves:

En sammenhængende børnepolitik

ServiceLOVEN forpligter kommunerne til at have en børnepolitik, der sikrer sammenhæng mellem det generelle forebyggende arbejde og den målrettede indsats over for børn og unge med særlige behov. Det giver et bedre tværfagligt samarbejde og en tidligere indsats.

SSP

SSP-samarbejdet mellem skole, socialforvaltning og politi er kommunernes ramme om den kriminalitetsforebyggende indsats over for børn og unge. Her opbygges og udvikles netværk. Samarbejdet omfatter også unge over 18 år.

Ungdomssanktionen

Et toårigt socialpædagogisk behandlingsforløb for unge med markante tilpasningsproblemer og så alvorlig kriminalitet bag sig, at den unge ellers ville være blevet idømt betinget fængsel i mindst 30 dage.

Anbringelsesreformen

Skærpede krav til kommunernes sagsbehandling i børnesager sikrer en tidligere og mere målrettet indsats.

Unge på kanten af arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet

Svært at få praktikplads

Nasib Farah fra Somalia droppede ud af teknisk skole, fordi han ikke kunne få en praktikplads som automatikmekaniker. I stedet begyndte han på handelskolen for at finde en anden uddannelse, hvor det var lettere at få en praktikplads. Let blev det dog ikke. Flere samtaler og en mentor var nødvendig, før han fik praktikplads i en elektronikforretning, hvor han i dag er fastansat.

Med støtte fra sin mentor har Nasib Farah været med til at stifte en forening, Qaran Media, der hjælper unge med især somalisk baggrund til et netværk og yder rådgivning, så de kan komme ind på arbejdsmarkedet.

Unge uden uddannelse og job har markant forøget risiko for marginalisering. Rapporten analyserer derfor de nydanske unges uddannelses- og jobsituation og konstaterer, at den er bedre end tidligere, men stadig langt fra god:

- Flere nydanske unge var i gang med og gennemfører en uddannelse i 2007 end tidligere. Mange unge nydanskere falder dog stadig fra undervejs i uddannelsen, især på erhvervsuddannelserne. Det skyldes i høj grad faglige og sproglige problemer.
- Blandt mandlige efterkommere mellem 25 og 29 år har næsten hver anden ikke nogen uddannelse ud over 9. eller 10. klasse. Blandt danske unge på samme alder er det situationen for hver femte.
- Flere nydanske unge end danske unge er ikke i arbejde, men det går fremad med beskæftigelsen. Langt færre nydanske unge er derfor på kontant- eller starthjælp i 2007 end i 2003. Der er også færre, som er kategoriseret som værende ikke-arbejdsmarkedssparate.
- Mere end hver tiende unge nydansker er hverken på arbejdsmarkedet eller under uddannelse. I nogle kommuner og udsatte boligområder er andelen betydeligt højere. I et udsat boligområde i Korsør befinder næsten hver anden indvandrermellem 25 og 29 år sig uden for såvel arbejdsmarkedet som uddannelsessystemet.
- At mange nydanske unge klarer sig skidt i uddannelsessystemet skyldes blandt andet, at de forlader grundskolen med markant dårligere kvalifikationer end danske elever. Inden for erhvervsuddannelserne spiller det også ind, at håndværksuddannelserne har en relativt lav prestige blandt indvandrergupper, og at nogle arbejdsgivere på forhånd fravælger nydanske ansøgere til praktikpladser.
- Jobmæssig marginalisering skyldes især mangel på uddannelse. Nydanske unge, der kun har grundskolen som højest fuldførte uddannelse, har en betydeligt lavere beskæftigelsesfrekvens end de unge, der har afsluttet en erhvervsuddannelse eller videregående uddannelse. Andre årsager er dårlige danskundskaber, manglende netværk og viden om kulturen på danske arbejdspladser.

En række allerede eksisterende initiativer gavner gruppen på kanten af arbejdsmarkedet. Blandt andet:

Brug for alle unge

Integrationsministeriets kampagne for at få flere nydanske unge til at begynde på og fuldføre en erhvervskompetencegivende uddannelse. Blandt andet via korps af rollemodeller, lektiehjælpsordninger og en rådgivningsenhed på erhvervsuddannelserne.

Indsats for fastholdelse på erhvervsuddannelserne

Omfatter blandt andet mentorordning, social- og psykologisk rådgivning, udformning af grundforløbspakker, øget brug af individuelt tilrettelagte erhvervsuddannelser, samarbejde med andre skoler, bedre undervisningsmiljø, vejledning, kompetencevurdering og støtte til at søge praktikplads.

Ungeindsatsen

Den sammenhængende ungdomsindsats indeholder en lang række initiativer, der skal styrke de unges muligheder for og tilskyndelse til at tage en kompetencegivende uddannelse. Herunder fremrykket aktivering af ydelsesmodtagere under 30 år og pligt til uddannelse for kontant- og starthjælpsmodtagere under 25 år, som ikke har uddannelse og ikke er forsørgere.

Isolerede unge kvinder

Hushjælp hos svigerfamilien

Rehana Kouser kom hertil fra Pakistan, da hun blev gift med en pakistansk mand, som boede i Danmark. Hun flyttede ind hos sin svigerfamilie, hvor hun lavede husarbejde. Hun har derfor et begrænset kendskab til dansk. Mens Rehana Kouser var gravid, rejste parret til Pakistan, hvor manden uvarslet forlod hende uden pas. Hun fik dog et nyt pas og kom til Danmark igen.

I dag er Rehana Kouser fraskilt, bor alene sammen med sin 7-årige søn og er i gang med at uddanne sig til social- og sundhedsassistent.¹

¹ Kilde: www.hennah.dk, dokumentarfilm fra 2007 af Uzma Ahmed Andresen

Der er i Danmark cirka 6.000 nydanske kvinder mellem 16 og 29 år, som hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse. Det faktiske antal isolerede unge nydanske kvinder kan godt være endnu større. Hovedparten af kvinderne, der står uden for arbejdsmarkedet eller uddannelsessystemet, modtager ingen ydelser fra det offentlige. Der er stor forskel på, hvilke vilkår disse kvinder lever under. Nogle er helt underlagt familiens krav. Andre har et stort netværk og deltager aktivt i samfundslivet. De fleste kommer fra lande som Tyrkiet, Irak, Libanon og Somalia.

Familiesammenførte nydanske kvinder er en gruppe, der i særlig grad risikerer marginalisering. De isolerede kvinder kan typisk ikke sproget, mange står uden for arbejdsmarkedet, er uden uddannelse, kender kun få eller slet ingen danskere og bor i kvarterer, hvor mange er dårligt integrerede. Kvinderne har derfor begrænset viden om deres egne muligheder for beskæftigelse og uddannelse.

En række initiativer er sat i værk for at mindske disse kvinders isolation. Bl.a.:

Kvindeprogrammet

Skal styrke nydanske kvinders netværk, beskæftigelse og fremme deres børns udvikling og integration. Består af en række tiltag, herunder at introducere nyankomne kvinder til lokalområdet, kvalificere dem til job eller til at blive iværksættere og at lade mødre rådgive andre mødre.

Indsats mod æresrelaterede konflikter og tvangsægteskaber

Indsatsen omfatter blandt andet telefonrådgivning, tilbud om konfliktmægling, bosteder til piger og kvinder på flugt fra tvangsægteskab og alvorlige generationskonflikter samt et korps af nydanske unge mænd, der kan fungere som rollemodeller.

Arbejdsgruppens forslag og anbefalinger

Regeringen har allerede taget en lang række initiativer for at modvirke marginalisering blandt nydanske børn og unge. En del af disse initiativer er omtalt ovenfor.

Kommunerne og de øvrige lokale aktører har således mange redskaber til rådighed, og vejen til gode resultater er ikke alene yderligere statslige initiativer. Nu handler det først og fremmest om at sikre bedre samspil mellem de eksiste-

rende initiativer, mener arbejdsgruppen og opregner tre forudsætninger for en vellykket lokal indsats:

- Kommunerne prioriterer indsatsen, opstiller klare mål for indsatsens resultater og følger konsekvent op på, om målene nås.
- De lokale aktører samarbejder om indsatsen og afklarer, hvem der har ansvaret for, at barnet eller den unge får de nødvendige tilbud.
- Lærere, pædagoger og andre praktikere har forventninger og stiller krav til nydanske børn og unge og deres forældre.

Arbejdsgruppen ser også behov for yderligere viden om effektive metoder og måder at organisere indsatsen. Og der skal fokus på at formidle eksisterende viden til praktikere og beslutningstagere.

Arbejdsgruppen anbefaler desuden 18 nye, konkrete initiativer². Først og fremmest en ny type partnerskaber, der skal styrke det lokale samarbejde:

Partnerskabsaftaler om den lokale indsats

Der skal indgå ligestillede partnerskabsaftaler om den lokale indsats mellem Integrationsministeriet og kommuner, der har eller forventes at få særlige udfordringer i forhold til marginaliserede nydanske børn og unge. Ministeriet yder tilskud og tilbyder efteruddannelse. Kommunerne forpligter sig til at opfylde en handlingsplan med resultatmål. Handlingsplanen skal udarbejdes og gennemføres i et forpligtende samarbejde med de øvrige lokale aktører, og den skal rumme udvikling og afprøvning af nye redskaber i indsatsen mod marginalisering af nydanske børn og unge.

Arbejdsgruppen foreslår også en række andre initiativer, hvoraf nogle vil kunne indgå i de nye partnerskabsaftaler. Blandt andet:

² Arbejdsgruppens forslag til initiativer er - i overensstemmelse med arbejdsgruppens kommissorium - udformet, så forslagene kan finansieres inden for de eksisterende økonomiske rammer.

Styrkelse af sprogstimuleringen

Der skal gennemføres en systematisk undersøgelse af, hvad der virker i indsatsen for at sprogstimulere tosprogede småbørn. Der bør endvidere opstilles minimumskrav til, hvordan kommunerne visiterer til og tilrettelægger sprogstimulering. Forslaget har til formål at styrke børnenes danskundskaber.

Forsøg med heldagsskoler

Skoler med en høj andel af tosprogede elever får tilskud til nye forsøg med obligatoriske skoletilbud, der som udgangspunkt strækker sig fra kl. 8 til kl. 16 på alle skoledage. Forslaget skal forbedre elevernes faglige kvalifikationer.

Nye undervisningsforløb

Tilskud til at udvikle og afprøve intensive læringsforløb for fagligt svage tosprogede elever, baseret på nye indlæringsmetoder, der er tilpasset elevens ressourcer og måde at lære på. Målet er at forbedre elevernes faglige kvalifikationer.

Mentorordning for tosprogede elever

Forsøg med en mentorordning til støtte for tosprogede elever i 1. til 5. klasse. Elever i 8. til 10. klasse eller på ungdomsuddannelserne kan blive mentorer, der fungerer som rollemodeller og hjælper nydanske elever til større faglighed.

Nye idrætstilbud for børn og unge i udsatte boligområder

Gratis idrætstilbud i ferieperioderne og weekenderne for børn og unge. Via samarbejde med en central idrætsorganisation og lokale idrætsforeninger i en række udsatte boligområder. Forslaget har bl.a. til formål at give børn og unge et bedre socialt netværk.

Lektiehjælps- og praktikpladsværksteder

Erhvervsskoler med en høj andel af tosprogede elever får tilskud til skematagt lektiehjælp uden for almindelig undervisningstid og vejledning i at søge praktikplads. Det skal være obligatorisk at deltage for elever med svage faglige færdigheder. Målet er at nedbringe frafaldet på erhvervsuddannelserne.

Lokal rådgivning til isolerede nydanske kvinder

Lokale rådgivningstilbud til isolerede nydanske kvinder, f.eks. i tilknytning til lokale integrationscentre eller projekter med bydelsmødre i udsatte boligom-

råder. Rådgivningen kan bl.a. omfatte familiens sundhed og kvinders rettigheder.

200 nydanskere fik job på en eftermiddag, da inviterede virksomheder og ledige indvandrere mødte hinanden i Københavns historiske børssal. Bag arrangementet stod Erhvervsorganisationen HTSI, Foreningen Nydanser, Demokratiske Muslimer og Integrationsministeriet.

Kapitel 1: Indledning

I dette kapitel gennemgås arbejdsgruppens opgaver, sammensætning og arbejde. Derudover vil rapportens emne og problemstillinger samt rapportens opbygning blive beskrevet.

1.1 Arbejdsgruppens opgaver, sammensætning og arbejde

Af regeringsgrundlaget "Mulighedernes samfund" fremgår:

"Regeringen vil nedsætte en tværministeriel arbejdsgruppe bestående af personer, der har særlig faglig indsigt i integrationsområdet. Arbejdsgruppen skal udrede problemstillinger på integrationsområdet og stille forslag til regeringen om nye konkrete initiativer i forhold til blandt andet beskæftigelse, uddannelse, boligområdet og den sociale integration. Arbejdsgruppen kan endvidere arrangere temaarrangementer og høringer, afvikle besøg hos kommuner, organisationer og virksomheder rundt i landet og skal også inddrage internationale erfaringer."

På den baggrund besluttede Regeringens Koordinationsudvalg i januar 2008 at nedsætte en tværministeriel arbejdsgruppe, der har til opgave løbende at udarbejde oplæg om konkrete problemstillinger på integrationsområdet og forslag til nye integrationsfremmende initiativer til regeringen. Arbejdsgruppen skal hvert halve år forelægge et oplæg vedrørende en udvalgt problemstilling på integrationsområdet for regeringen. Forud for den halvårslige afrapportering udarbejder arbejdsgruppen et debatoplæg og afholder på den baggrund et åbent seminar med deltagelse af eksperter og andre fagpersoner.

Arbejdsgruppen består af repræsentanter fra Beskæftigelsesministeriet, Finansministeriet, Integrationsministeriet, Justitsministeriet, Kulturministeriet, Undervisningsministeriet og Velfærdsministeriet. Arbejdsgruppens kommissorium fra januar 2008 er vedlagt som bilag 1.

I styregruppen har deltaget for:

Beskæftigelsesministeriet: kontorchef Stig Martin Nørgaard, Arbejdsmarkedsstyrelsen,

Finansministeriet: kontorchef Christian Liebing,

Integrationsministeriet: afdelingschef Henrik Kyvsgaard (formand),

Justitsministeriet: kontorchef Lene Volke Roesen,
Kulturministeriet: kontorchef Jane Johansen Pade,
Undervisningsministeriet: departementschef Niels Preisler, og for
Velfærdsministeriet: afdelingschef Anders Lynge Madsen.

I arbejdsgruppen har deltaget for:

Beskæftigelsesministeriet: fuldmægtig Heidi Koch og fuldmægtig Bircan Eker,
Arbejdsmarkedsstyrelsen,

Finansministeriet: fuldmægtig Morten Fønsskov Greising,

Integrationsministeriet: afdelingschef Henrik Kyvsgaard (formand),

Justitsministeriet: fuldmægtig Frank Mathiesen og fuldmægtig Thomas Tordal-
Mortensen,

Kulturministeriet: specialkonsulent Sophie Bruun og fuldmægtig Kirsten Her-
mansen,

Undervisningsministeriet: kontorchef Arne Eggert, specialkonsulent Sofus Rex
og fuldmægtig Caroline Lillelund Lindved, og for

Velfærdsministeriet: fuldmægtig Mikkel Boje Nielsen, fuldmægtig Klavs Od-
gaard Christensen og specialkonsulent Mette Ahnsfelt McPhail.

I arbejdsgruppens sekretariat har deltaget:

Chefkonsulent Henrik Torp Andersen, specialkonsulent Line H. Møller Hansen,
specialkonsulent Mona Witzel Warrer Hansen, specialkonsulent Elmir Tartic,
specialkonsulent Camilla Hjortkær og fuldmægtig Marian Lyng Møller, alle Inte-
grationsministeriet.

Arbejdsgruppen har afholdt 8 møder, og styregruppen har været inviteret med
til 2 af disse møder.

Arbejdsgruppen har i 2008 haft fokus på marginaliserede nydanske børn og un-
ge.

For at skabe synlighed og tilvejebringe det bedst mulige grundlag for arbejdet
afholdt arbejdsgruppen den 21. august 2008 et seminar om marginaliserede ny-
danske børn og unge. På seminaret deltog ledere og medarbejdere i jobcentre,
folkeskoler, sprogcentre, andre uddannelsesinstitutioner, Ungdommens Uddan-
nelsesvejledning og kommunale forvaltninger. En række ministerier og KL var
ligeledes repræsenteret. Fire folketingsmedlemmer var tilmeldt.

Programmet for seminaret bestod af oplæg i plenum samt workshops inden for følgende fire temaer/grupper:

- Tema 1: Fagligt svage nydanske børn og unge
- Tema 2: Socialt udsatte nydanske børn og unge
- Tema 3: Nydanske unge på kanten af arbejdsmarkedet
- Tema 4: Isolerede unge nydanske kvinder

Som afslutning på de enkelte workshops blev der afholdt en "fernisering", hvor alle deltagere fik lejlighed til at gå rundt og lytte til korte oplæg fra hver workshop og blive præsenteret for de forslag, der var fremkommet på de øvrige workshops.

Desuden udgav arbejdsgruppen den 8. august 2008 et debatoplæg om marginaliserede nydanske børn og unge, som beskriver udfordringer og løsningsmuligheder vedrørende disse børn og unge.

Debatoplægget er opdelt i temaafsnit om hver af ovennævnte fire grupper. Hver gruppe introduceres med beskrivelsen af en rollemodel, der har tilhørt gruppen, men nu klarer sig godt. Herefter følger nogle fakta om gruppen. Derudover er der en række - delvist modsatrettede - udsagn og synspunkter efterfulgt af tre provokationer med det formål at skabe debat.

Herudover har arbejdsgruppen afholdt møder med følgende fagpersoner: Konsulent Sanne Ipsen, CASA, om analyseresultater og anbefalinger i rapporten: "Unge indvandrere uden for arbejdsstyrken i Københavns Kommune", forsker Tina Gudrun Jensen, SFI, om årsager til marginalisering blandt nydanske børn og unge, direktør Ingo Østerskov og uddannelseschef Anja Kristiansen, BEC Business Education College, om skolens erfaringer med integration af nydanske unge, særligt unge med faglige vanskeligheder, og familie- og ungdomsrådgiver Ahmet Demir om forebyggelse af marginalisering blandt socialt udsatte nydanske børn og unge.

Arbejdsgruppens sekretariat har endvidere afholdt møder med følgende fagpersoner: Forsker Annika Liversage, SFI, om isolerede indvandrerkvinder, analysemedarbejder René Lyngfeldt Skov, Københavns Kommune, om organisering, barrierer og indsatser i forhold til marginaliserede børn og unge, samt Lasse Bin-

derup og Stine Strohbach, Etnisk Konsulent Team/Døgntakten, Københavns Kommune, om isolerede udsatte kvinder.

Endelig har arbejdsgruppen indsamlet viden om knap 100 projekter og øvrige lokale initiativer, som efterfølgende er blevet en del af arbejdsgruppens idékatalog.

Arbejdet er således foregået i en åben proces, hvor andre myndigheder, organisationer, eksperter, praktikere mv. er søgt inddraget i arbejdet.

1.2 Rapportens emne

Rapporten handler om marginaliserede nydanske børn og unge. Det vil sige børn og unge med indvandrerbaggrund, der er socialt udsatte eller har svært ved at klare sig i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet.

Rapporten fokuserer på følgende fire grupper blandt marginaliserede nydanske børn og unge:

- Fagligt svage nydanske børn og unge.
- Socialt udsatte nydanske børn og unge.
- Nydanske unge på kanten af arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet.
- Isolerede unge nydanske kvinder.

1.3 Rapportens opbygning

Rapporten indledes med en sammenfatning af rapportens kapitel 1-6.

I *kapitel 2* gives et generelt billede af de nydanske børn og unge.

I *kapitel 3* afgrænses de marginaliserede nydanske børn og unge, og det beskrives statistisk, hvad der kendetegner disse børn og unge.

I *kapitel 4* beskrives årsagerne til marginalisering blandt nydanske børn og unge.

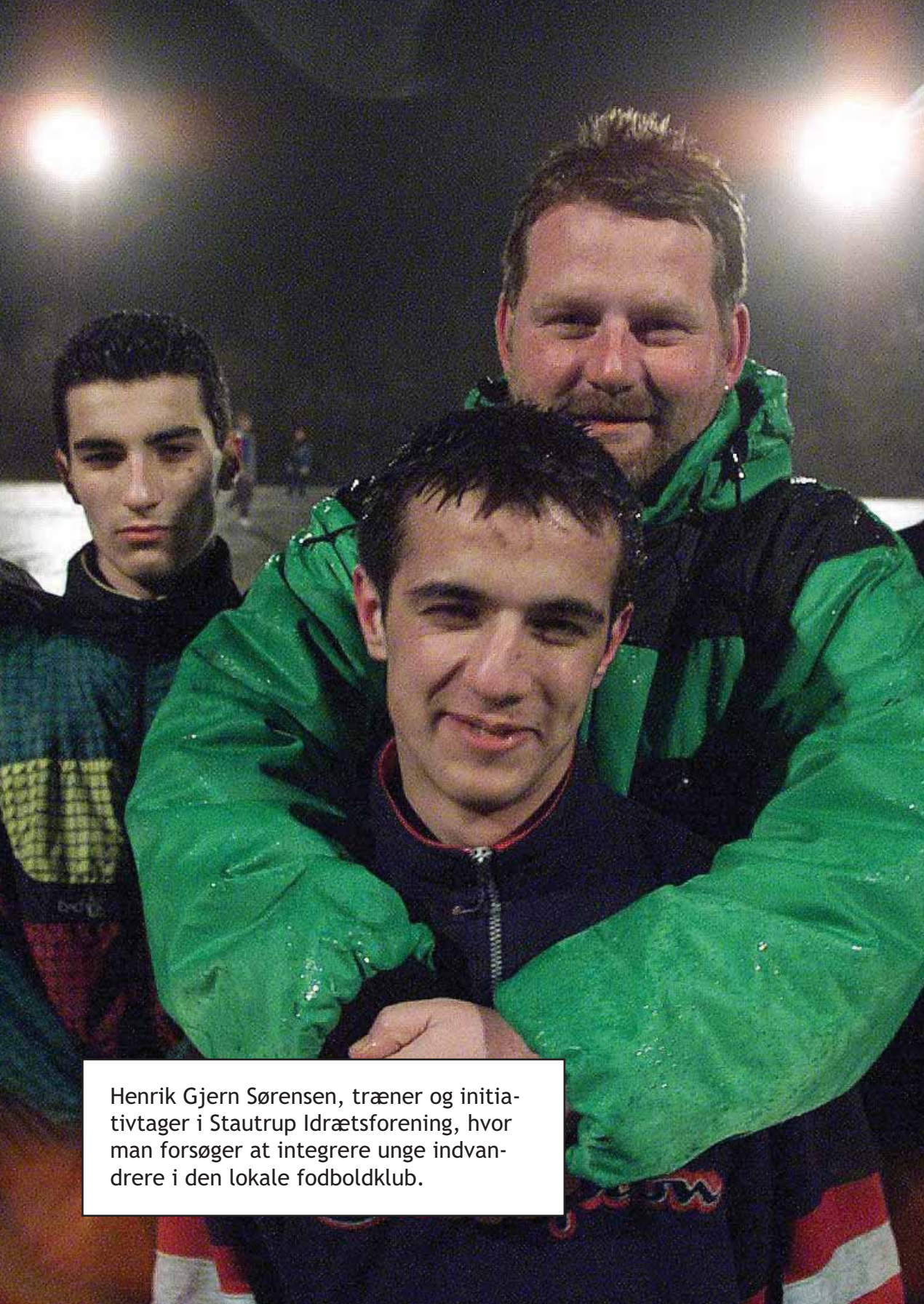
I *kapitel 5* gennemgås nogle af de statslige initiativer for at modvirke marginalisering blandt børn og unge, herunder nydanske børn og unge.

I *kapitel 6* fremlægger arbejdsgruppen sine forslag til nye statslige initiativer og anbefalinger til den lokale indsats.

I *bilag 1* er optrykt arbejdsgruppens kommissorium.

I *bilag 2* er optrykt SFI's notat om årsager til marginalisering blandt etniske minoritetsbørn og -unge.

I *bilag 3* er optrykt arbejdsgruppens idékatalog.

Henrik Gjern Sørensen, træner og initiativtager i Stautrup Idrætsforening, hvor man forsøger at integrere unge indvandrere i den lokale fodboldklub.

Kapitel 2: Et generelt billede af nydanske børn og unge

Formålet med dette kapitel er at give et generelt billede af gruppen af nydanske børn og unge, herunder deres oprindelsesland og bosætning. Derudover beskrives nydanske børn og unge i dagtilbud, i grundskolen, på ungdoms- og videregående uddannelser og på arbejdsmarkedet.

2.1 Generel beskrivelse af nydanskere i Danmark

Denne rapport tager udgangspunkt i den gængse statistiske definition, der er udarbejdet af Danmarks Statistik, og som anvender begreberne *indvandrere*, *efterkommere* og *danskere*.

Opdelingen af befolkningen på herkomst, dvs. opdelingen i indvandrere, efterkommere og danskere, er baseret på oplysninger fra Det Centrale Personregister (CPR), og den statistiske definition af indvandrere, efterkommere og danskere er tilpasset de muligheder, der er, for at indhente oplysninger om befolkningen i dette register. Den statistiske definition af indvandrere, efterkommere og danskere fremgår af boks 2.1 nedenfor.

Boks 2.1: Statistisk definition af indvandrere, efterkommere og danskere.

En person er dansker, hvis mindst én af forældrene både er dansk statsborger og er født i Danmark¹. Det har således ikke betydning, om personen selv er dansk statsborger eller er født i Danmark.

Hvis personen ikke er dansker, er vedkommende:

- Indvandrer, hvis personen er født i udlandet.
- Efterkommer, hvis personen er født i Danmark.

Note 1: Hvis der ikke findes oplysninger om forældrene, er personen dansker, hvis vedkommende er dansk statsborger og født i Danmark. Personen er indvandrer, hvis vedkommende er født i udlandet, og personen er efterkommer, hvis vedkommende er udenlandsk statsborger født i Danmark.

Som det fremgår af boksen, er en indvandrer født i udlandet, mens en efterkommer er født i Danmark.³ Desuden fremgår det, at statsborgerskab som udgangspunkt er uden betydning for den statistiske definition af indvandrere og efterkommere. Det betyder, at også indvandrere og efterkommere, der opnår dansk statsborgerskab, stadig optræder som indvandrere og efterkommere i statistikken. Den statistiske definition af indvandrere, efterkommere og danskere tager ikke hensyn til, hvorvidt den enkelte er integreret i det danske samfund eller ej.

Pr. 1. januar 2008 var der i alt ca. 500.000 indvandrere og efterkommere i Danmark svarende til 9 pct. af befolkningen. Opdelingen på herkomst og oprindelse fremgår af tabel 2.1. Indvandrere fra ikke-vestlige lande udgør 4 pct. af befolkningen, mens efterkommere fra ikke-vestlige lande udgør knap 2 pct. af befolkningen. Børn af efterkommere (3. generation) indgår i tallene som enten danskere eller efterkommere afhængigt af, om én af deres forældre har dansk statsborgerskab. Den 1. januar 2008 var der i alt 7.279 0-29-årige børn af efterkommere fra ikke-vestlige lande i Danmark, og heraf er hovedparten under 18 år.⁴

Tabel 2.1: Hele Danmarks befolkning fordelt på herkomst og oprindelse, pr. 1. januar 2008.

	Danskere	Vestlige lande		Ikke-vestlige lande		I alt
		Indvandre- re	Efterkom- mere	Indvandre- re	Efterkomme- re	
Personer	4.977.829	140.970	15.509	237.695	103.788	5.475.791
Procentdel af hele befolkningen	90,9 %	2,6 %	0,3 %	4,3 %	1,9 %	100 %

Kilde: Danmarks Statistiks statistikbank, KRBEF3.

³ Det er en forudsætning for at blive medregnet i statistikken som indvandrer, at personen har opholdstilladelse i Danmark og således er tilmeldt folkeregistret. Asylansøgere, som ikke har opholdstilladelse i Danmark, og som dermed ikke er tilmeldt folkeregistret, indgår derfor ikke i statistikken om befolkningen i Danmark.

⁴ Danmarks Statistik, Indvandrere i Danmark 2008, 2008.

Denne rapport fokuserer udelukkende på 0-29-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande⁵ - der i det følgende betegnes *nydanske børn og unge* - sammenlignet med danske børn og unge. Der er fokus på børn og unge fra ikke-vestlige lande, idet det er denne gruppe, som har særligt vanskeligt ved at blive integreret i det danske samfund og således er i særlig risiko for at blive marginaliseret.

I det følgende afsnit beskrives, hvordan indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande op til 29 år fordeler sig på køn, alder og oprindelse.

Aldersfordelingen for indvandrere og efterkommere adskiller sig markant fra den danske befolkning, som det fremgår i tabel 2.2. I gruppen af indvandrere er der i forhold til danskere en højere andel af personer over 30 år - hvilket skal ses i sammenhæng med, at indvandrere typisk er kommet til Danmark i voksenalderen. Derimod er der blandt efterkommerne en markant højere andel af børn og unge. Blandt efterkommerne er 74 pct. under 16 år. Det er væsentligt at holde sig for øje, når der i det følgende afsnit sammenlignes mellem efterkommere og indvandrere/danskere. Blandt indvandrerne er kun 7 pct. under 16 år, og 26 pct. er mellem 16 og 29 år.

⁵ Ikke-vestlige lande = alle andre lande end EU, Norden, øvrige lande i Europa (Andorra, Liechtenstein, Monaco, San Marino, Schweiz, Vatikanstaten), Canada, USA, Australien og New Zealand.

Tabel 2.2: Andelen af 0-29-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere fordelt på udvalgte aldersgrupper, pr. 1. januar 2008.

	Indvandrere	Efterkommere	Danskere
0-5-årige	1 %	29 %	7 %
6-15-årige	6 %	45 %	12 %
16-24-årige	15 %	17 %	10 %
25-29-årige	11 %	5 %	5 %
Andelen af 0-29-årige	33 %	96 %	35 %
Antal 0-29-årige	78.613	99.739	1.737.958

Kilde: Danmarks Statistiks statistikbank, KRBEF3.

Fordelingen på køn adskiller sig ikke synderligt blandt indvandrere, efterkommere og danskere under 30 år.

I tabel 2.3 nedenfor fremgår de ikke-vestlige lande, hvorfra der er flest indvandrere og efterkommere i Danmark.

De fem største nationalitetsgrupper for de 0-29-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande er Tyrkiet (31.441), Irak (16.274), Libanon (15.005), Somalia (10.860) og Pakistan (10.147). Disse fem nationalitetsgrupper tegner sig for 47 pct. af alle 0-29-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande.

Tabel 2.3: Andelen af 0-29-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande fordelt på udvalgte oprindelseslande, pr. 1. januar 2008.

	Indvandrere		Efterkommere	
	Andel 0-29-årige	Antal 0-29-årige	Andel 0-29-årige	Antal 0-29-årige
Jugoslavien	20 %	2.299	87 %	5.105
Tyrkiet	21 %	6.670	96 %	24.771
Rusland	42 %	1.692	97 %	365
Kroatien	21 %	140	81 %	131
Bosnien-Hercegovina	32 %	5.738	100 %	3.846
Makedonien, tidl. Jugoslavien	32 %	673	97 %	1.203
Serbien og Montenegro	51 %	1.516	100 %	756
Tidl. Sovjetunionen	31 %	859	84 %	427
Marokko	16 %	783	94 %	4.186
Somalia	45 %	4.678	100 %	6.182
Indien	38 %	1.722	87 %	932
Afghanistan	56 %	5.430	99 %	2.238
Kina, Folkerep.	54 %	4.037	94 %	993
Sri Lanka	24 %	1.588	100 %	3.856
Filippinerne	42 %	2.603	93 %	845
Irak	43 %	9.060	100 %	7.214
Syrien	35 %	626	99 %	1.529
Iran	25 %	2.922	99 %	2.895
Libanon	31 %	3.760	100 %	11.245
Statsløse	31 %	157	97 %	226
Pakistan	22 %	2.323	88 %	7.824
Thailand	31 %	2.415	91 %	429

Tabel 2.3 (fortsat): Andelen af 0-29-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande fordelt på udvalgte oprindelseslande, pr. 1. januar 2008.

	Indvandrere		Efterkommere	
	Andel 0-29-årige	Antal 0-29-årige	Andel 0-29-årige	Antal 0-29-årige
Vietnam	23 %	2.039	100 %	4.562
Øvrige ikke-vestlige lande	37 %	14.883	96 %	7.979
I alt ikke-vestlige lande	33 %	78.613	96 %	99.739

Kilde: Integrationsministeriets Udlændingedatabase i Danmarks Statistik, BEF29.

Som det fremgår af tabel 2.3 er der blandt indvandrere lidt over halvdelen fra Serbien og Montenegro, Kina og Afghanistan, der er under 29 år. Blandt efterkommerne er stort set alle under 29 år.

En meget stor del af de nydanske børn og unge bor i de store kommuner. Især de københavnske vestegnskommuner har en forholdsvis høj andel 0-15-årige fra ikke vestlige lande. Omvendt er der relativt set meget få 0-15-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande i de vestjyske kommuner.

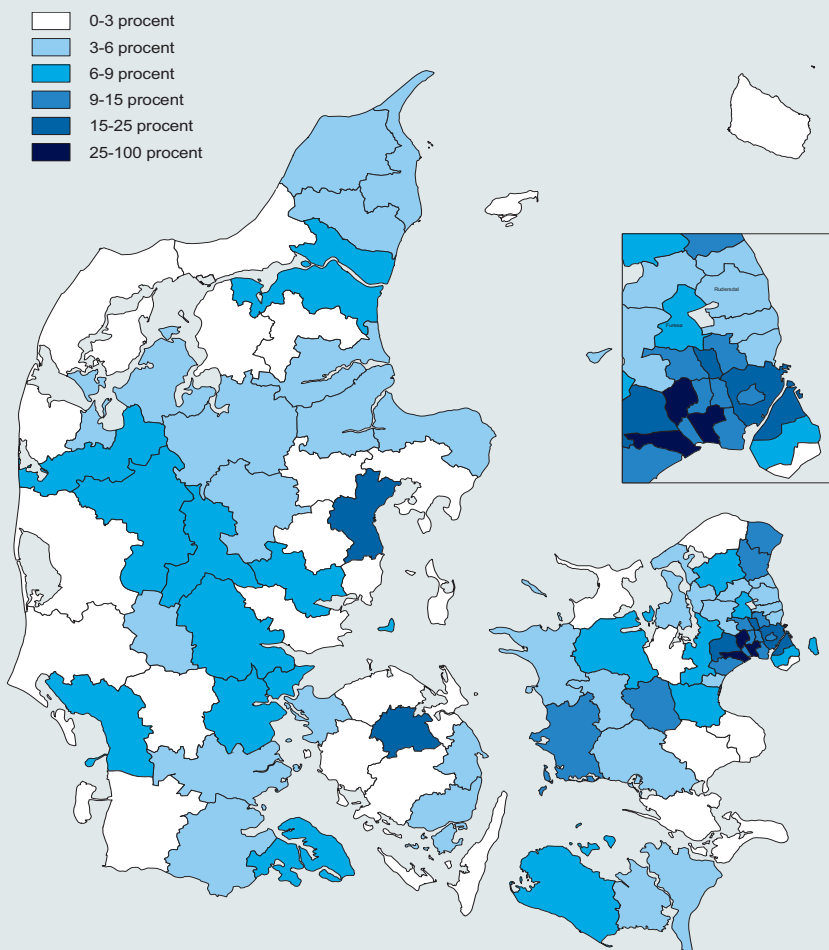
20 pct. af de 0-29-årige nydanskere fra ikke-vestlige lande bor i Københavns Kommune, og i hele hovedstadsområdet⁶ under ét bor der ca. 73.000, svarende 41 pct. af hele gruppen

9 pct. af alle nydanske børn og unge bor i Århus Kommune, og 6 pct. bor i Odense Kommune.

Som det fremgår af figur 2.1 nedenfor, er de 0-15-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande især bosat i Odense, Århus, København og de københavnske vestegnskommuner.

⁶ I denne opgørelse indgår følgende kommuner: København, Frederiksberg, Ballerup, Brøndby, Dragør, Gentofte, Gladsaxe, Glostrup, Herlev, Albertslund, Hvidovre, Høje Tåstrup, Lyngby-Taarbæk, Rødovre, Ishøj, Tårnby, Valensbæk og Furesø.

Figur 2.1: Andelen af 0-15-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande fordelt på kommuner, pr. 1. januar 2008.

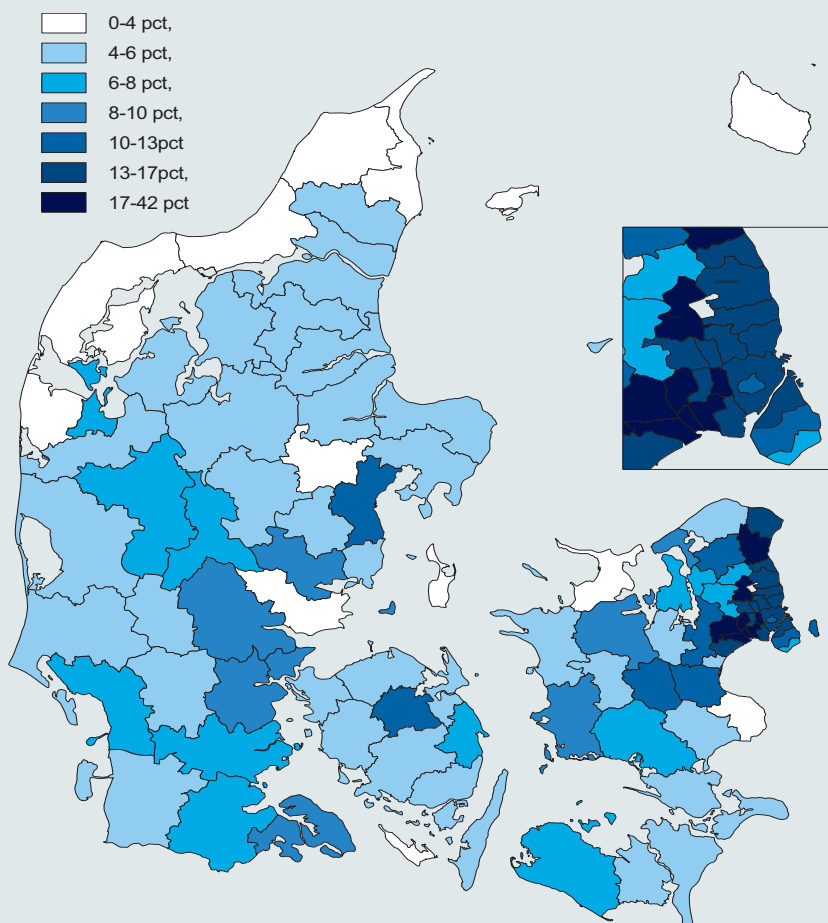

Kilde: Integrationsministeriets Udlændingedatabase i Danmarks Statistik, Bef13.

Figur 2.2 nedenfor viser tilsvarende andelen af 16-29-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande. Af figuren fremgår det, at der i langt de fleste kommuner i landet er mere end 4 pct. 16-29-årige indvandrere og efter-

kommere fra ikke-vestlige lande i kommunen. Ligesom andelen af 0-15-årige børn fra ikke-vestlige lande var højere i de store kommuner, er andelen af 16-29-årige unge indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande højere i de større kommuner, og igen højest i de københavnske vestegskommuner.

Figur 2.2: Andelen af 16-29-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande, fordelt på kommuner pr. 1. januar 2008.

Kilde: Integrationsministeriets Udlændingedatabase i Danmarks Statistik, Bef13

Regeringens Programbestyrelse, der i perioden 2004-2008 har fulgt udviklingen i de udsatte boligområder, har udpeget 37 særligt udsatte boligområder, der er præget af en stor andel beboere uden for arbejdsmarkedet⁷.

I disse 37 boligområder boede der pr. 1. januar 2008 over 35.000 børn og unge under 18 år. Heraf var 24.000 nydanske børn og unge. Det svarer til, at knap hver fjerde af de nydanske børn og unge under 18 år boede i et af de udsatte boligområder.

⁷ De 37 boligområder omfatter: Odense Kommune: Vollmose, Århus Kommune: Gellerupparken mv., Bispehaven, Århus Vest og Rosenhøj mv., Høje-Tåstrup Kommune: Tåstrupgård og Charlotteager, Brøndby Kommune: Brøndby Strand, Hvidovre Kommune: Avedøre Stationsby, Herlev Kommune: Hjortespring, Albertslund Kommune: Albertslund Nord, Ishøj Kommune: Vejleåparken, Horsens Kommune: Sundparken og Sønderbro, Svendborg Kommune: By-/Skovparken, Randers Kommune: Gl. Jennumparken, Esbjerg Kommune: Stengårdsvej og Kvaglund, Sønderborg Kommune: Kærhaven/Nørager, Kolding Kommune: Skovparken/Skovvejen, Åbenrå Kommune: Høje Kolstrup, Haderslev Kommune: Varbergparken, Holstebro Kommune: Trekanten, Vejle Kommune: Løget By og Finlandsparken, Herning Kommune: Gullestrup, Helsingør Kommune: Helsingør Syd, Slagelse Kommune: Ringparken og Motalavej i Korsør, Holbæk Kommune: Agervang, Aalborg Kommune: Sebbesundvej, Fredericia Kommune: Korsærparken.

Tabel 2.4: Beboere under 18 år i de 37 mest udsatte boligområder i perioden 2005-2008.

	2005	2006	2007	2008
Antal beboere i de 37 boligområder	110.295	108.964	108.063	107.103
- heraf antal børn og unge under 18 år	37.825	37.128	36.523	35.413
- heraf antal indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande under 18 år	-	24.970	24.643	24.037
Samlet andel beboere under 18 år	34 %	34 %	34 %	33 %
Kilde: Programbestyrelsens afslutningsrapport "Fra udsat boligområde til hel bydel", november 2008, samt supplerende oplysninger fra Velfærdsministeriet.				

Mjølnerparken har den højeste andel af nydanske børn og unge under 18 år. Her er hver anden beboer nydansker under 18 år (se tabel 2.5). Fire andre udsatte boligområder med en høj andel nydanske børn og unge under 18 år er Akacieparken (34 pct.), Gellerupparken mv. (39 pct.), Aldersrøgade (35 pct.) og Finlandsparken (31 pct.).

Tabel 2.5: Beboere under 18 år i 5 udvalgte udsatte boligområder i perioden, pr. 1. januar 2008.

Boligområde, kommune	Antal beboere	Antal børn og unge under 18 år	Antal nydanske børn og unge under 18 år	Andel nydanske børn og unge under 18 år af beboere
Mjølnerparken, København	2.054	1.092	1.021	50 %
Akacieparken, København	1.235	536	422	34 %
Gellerupparken mv., Århus	7.753	3.228	3.019	39 %
Aldersrogade, København	2.446	993	865	35 %
Finlandsparken, Vejle	1.612	652	496	31 %

Kilde: Programbestyrelsens afslutningsrapport "Fra udsat boligområde til hel bydel", november 2008, samt supplerende oplysninger fra Velfærdsministeriet.

Der er i 2008 178.352 0-29-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande. Ifølge Danmarks Statistiks seneste befolkningsfremskrivning forventes dette antal at stige med knap 12.000 personer frem til år 2020. Dette dækker over et forventet fald i antallet af unge indvandrere, mens antallet af unge efterkommere vil stige. Således forventes antallet af 0-29-årige indvandrere fra ikke-vestlige lande at falde med knap 15.000 personer fra 2008 til 2020, mens antallet af 0-29-årige efterkommere forventes at stige med godt 26.000 personer over samme periode (se tabel 2.6). Antallet af øvrige 0-29-årige danskere forventes i samme periode, at være stort set uændret.

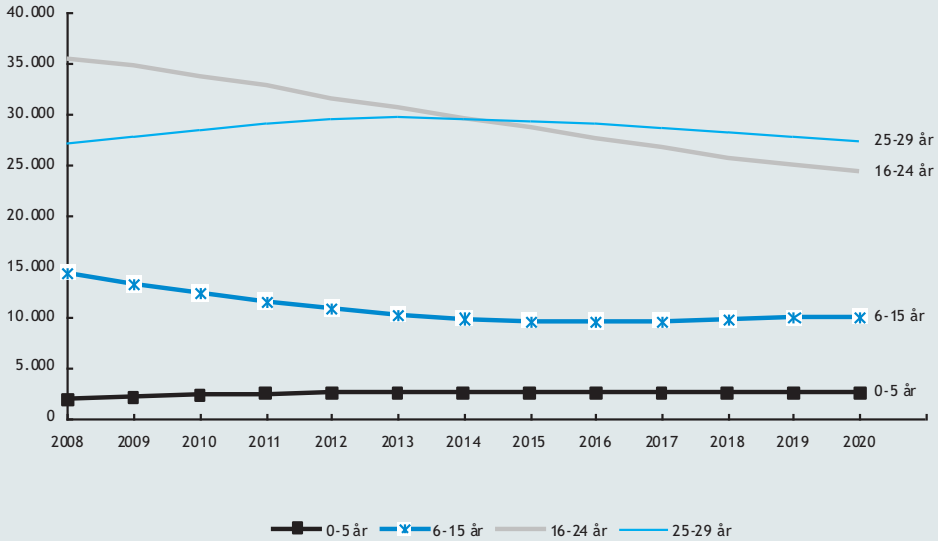
Tabel 2.6: Befolkningsfremskrivning for antallet af 0-29-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere i årene 2010, 2015 og 2020.

	Indvandrere	Efterkommere	I alt	Danskere
Antal personer				
2010	76.686	105.291	181.977	1.736.097
2015	69.895	118.079	187.974	1.751.733
2020	64.015	126.212	190.227	1.753.124
Procentvis stigning i antal personer				
2010-2015	-9 %	12 %	3 %	1 %
2015-2020	-8 %	7 %	1 %	0 %

Kilde: Danmarks Statistiks statistikbank, PROG7A08.

Nedenstående figur 2.3 viser, hvordan antallet af 0-29-årige indvandrere fra ikke-vestlige lande forventes at udvikle sig over de næste 12 år for forskellige aldersgrupper.

Figur 2.3: Befolningsfremskrivning for antallet af indvandrere fra ikke-vestlige lande fordelt på aldersgrupper for perioden 2008-2020.

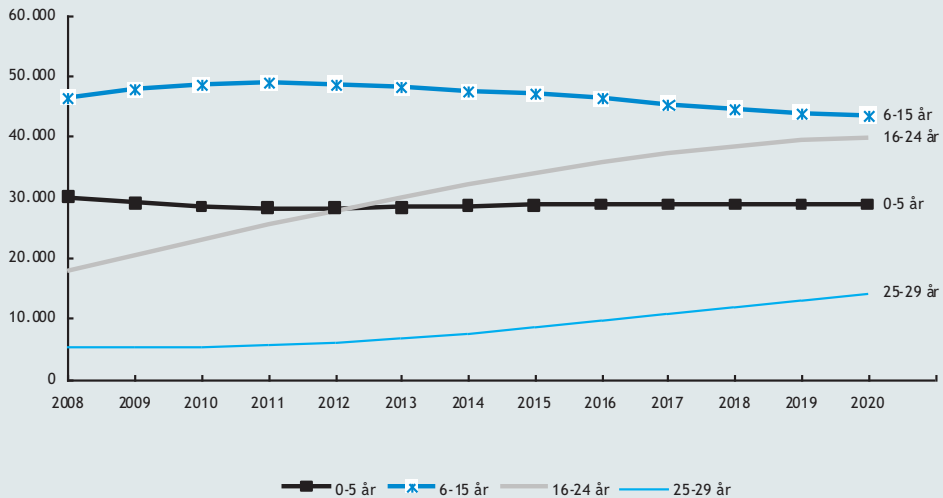

Kilde: Danmarks Statistiks statistikbank, PROG7A08.

Af figuren fremgår det tydeligt, at faldet i antallet af 0-29-årige indvandrere fra ikke-vestlige lande primært skyldes, at der sker et stort fald i aldersgruppen 16-24 år og et mindre fald i antallet af 6-15-årige indvandrere. Derimod vil antallet af indvandrere i aldersgrupperne 0-5 år og 25-29 år være nogenlunde konstante over de næste 12 år.

Blandt efterkommere fra ikke-vestlige lande forventes der som beskrevet at ske en stigning i antallet af 0-29-årige over de næste 12 år. Figur 2.4 nedenfor viser, hvordan antallet af efterkommere forventes at udvikle sig i de enkelte aldersgrupper.

Figur 2.4: Befolningsfremskrivning af antallet af efterkommere fra ikke-vestlige lande fordelt på aldersgrupper for perioden 2008-2020.

Kilde: Danmarks Statistiks statistikbank, PROG7A08.

Som det kan ses i figuren, forventes en markant stigning i antallet af efterkommere fra ikke-vestlige lande i aldersgrupperne 16-24 år og 25-29 år. Derimod forventes antallet af 0-5-årige og 6-15-årige efterkommere fra ikke-vestlige lande at være nogenlunde konstant gennem de næste 12 år. Baggrunden herfor er, at der i dag kommer færre indvandrere til Danmark end tidligere, samt at indvandrere i dag gennemsnitligt får færre børn end tidligere.

2.2 Børn i dagtilbud

En stor andel af de nydanske børn går i dagtilbud. Og blandt efterkommerbørnene svarer dækningsgraden stor set til dækningsgraden blandt danske børn.

Tabel 2.7 viser, hvor stor en andel 1-2-årige og 3-5-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande og danskere, der går i dagtilbud.

Tabel 2.7: Andelen af 1-2-årige og 3-5-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere fordelt på, om de går i dagtilbud, pr. 1. januar 2007.

	Dagtilbud	Ikke i dagtilbud	Antal i alt
1-2-årige			
Indvandrere	37 %	63 %	431
Efterkommere	58 %	42 %	9.989
Danskere	70 %	30 %	118.035
I alt	69 %	31 %	128.455
3-5-årige			
Indvandrere	68 %	32 %	1.032
Efterkommere	84 %	16 %	16.668
Danskere	90 %	10 %	176.071
I alt	89 %	11 %	193.771

Kilde: Integrationsministeriets Udlændingedatabase i Danmarks Statistik, Marg7.

Note: Børn er i dagtilbud, hvis de er enten i vuggestue, børnehave, aldersintegreret institution, privat dagpleje eller dagpleje. Der indgår ikke børn, der går i fritidshjem/SFO.

Blandt de 1-2-årige nydanske børn er der i sammenligning med de danske børn, færre der går i dagtilbud. Mens 37 pct. af alle 1-2-årige indvandrere og 58 pct. af alle 1-2-årige efterkommere fra ikke-vestlige lande går i dagtilbud, gælder dette 70 pct. blandt 1-2-årige danske børn.

Blandt de 3-5-årige børn er der en langt mindre forskel på, hvor stor en andel der går i dagtilbud. Således går 68 pct. af alle 3-5-årige indvandrere og 84 pct. af alle 3-5-årige efterkommere i dagtilbud, mens dette tilsvarende gælder 90 pct. af alle 3-5-årige danske børn.

Figur 2.5 nedenfor viser, hvor stor en andel af de 1-5-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande og danskere, der går i dagtilbud i de enkelte aldersgrupper. Som det fremgår, mindskes forskellene i dækningsgrader for dagtilbud, jo ældre børnene er.

Figur 2.5: Andelen af 1-5-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere, der går i dagtilbud fordelt på alder, pr. 1. januar 2007.

Kilde: Integrationsministeriets Udlændingedatabase i Danmarks Statistik, Marg7.

2.3 Børn og unge i grundskolen

I skoleåret 2006/2007 er der i alt knap 16.000 indvandrere og 46.500 efterkommere fra ikke-vestlige lande mellem 6 og 15 år, der går i grundskole i Danmark. På hovedparten af skolerne er andelen af tosprogede elever under 20 pct. På ganske få grundskoler er der en stor overvægt af nydanske børn og unge i forhold til danske børn og unge.

Undervisningsministeriet opgør årligt, hvor stor en del af eleverne på landets skoler der er tosprogede. Tosprogede børn defineres som børn, der har et andet modersmål end dansk, og som først ved kontakt med det omgivende samfund, eventuelt gennem skolens undervisning, lærer dansk. I skoleåret 2006/2007 er der knap 60.000 tosprogede elever i grundskolen, svarende til 9 pct. af alle elever.

Tabel 2.8: Andelen af tosprogede elever¹ fordelt på folkeskoler i skoleåret 2006/2007.

Andelen af tosprogede elever	Antal folkeskoler	Andel folkeskoler
0-20 pct.	1.424	89 %
21-40 pct.	116	7 %
41-60 pct.	36	2 %
61-80 pct.	17	1 %
81-100 pct.	12	1 %
I alt	1.605	100 %

Kilde: Undervisningsministeriets Statistikdatabaser, www.uddannelsesstatistik.dk, Grundskole nøgletal - Tosprogede elever opdelt på kommuner og lande.

Note 1: Definitionen af tosprogede elever tager udgangspunkt i folkeskolens § 4 a, stk. 2, som definerer tosprogede elever således: "Ved tosprogede børn forstås børn, der har et andet modersmål end dansk, og som først ved kontakt med det omgivende samfund, eventuelt gennem skolens undervisning, lærer dansk."

Ud af landets 1.605 folkeskoler har 89 pct. under 20 pct. tosprogede elever på skolen (se tabel 2.8). Omvendt har 65 af skolerne, svarende til fire procent, en andel af tosprogede elever på mere end 40 pct. Heraf er der på 29 skoler mindst 61 pct. tosprogede elever. Der er således nogle få skoler i Danmark, hvor koncentrationen af tosprogede elever er meget høj.

2.4 Unge på ungdoms- og videregående uddannelser

Nydanske unge er ikke lige så godt repræsenterede på ungdoms- og de videregående uddannelser som danske unge. Der har dog de senere år vist sig en positiv udvikling.

Som det fremgår af tabel 2.9, er 40 pct. de 16-19-årige indvandrermand og 41 pct. af indvandrerkvinderne i gang med en ungdomsuddannelse i skoleåret 2006/2007. I samme aldersgruppe er 54 pct. efterkommere og 57 pct. efterkommerkvinder samt 59 pct. danske mænd og 60 pct. danske kvinder i gang med en ungdomsuddannelse. Andelen af unge efterkommere, der er i gang med en ungdomsuddannelse, ligger således meget tæt på andelen af unge danskere, der er i gang med en ungdomsuddannelse.

Tabel 2.9: Andelen af 16-19-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere, der er i gang med en ungdomsuddannelse, fordelt på køn og uddannelse, skoleår 2003/2004 og 2006/2007.

	2003/2004			2006/2007		
	Mænd	Kvinder	Antal	Mænd	Kvinder	Antal
Indvandrere						
Ungdomsuddannelse	38 %	39 %	5.334	40 %	41 %	5.196
- heraf almen-gymnasial uddannelse	12 %	19 %	2.139	12 %	23 %	2.188
- heraf erhvervs-gymnasial	7 %	6 %	905	9 %	5 %	921
- heraf erhvervs-faglig uddannelse	19 %	14 %	2.290	20 %	12 %	2.087
Anden uddannelse	26 %	27 %	3.637	24 %	25 %	3.141
Uoplyst/ingen dansk uddannelse	36 %	33 %	4.775	36 %	34 %	4.545
I alt	100 %	100 %	13.746	100 %	100 %	12.882
Efterkommere						
Ungdomsuddannelse	52 %	57 %	3.459	54 %	57 %	5.324
- heraf almen-gymnasial uddannelse	18 %	31 %	1.546	18 %	32 %	2.405
- heraf erhvervs-gymnasial	11 %	10 %	674	13 %	9 %	1.070
- heraf erhvervs-faglig uddannelse	23 %	16 %	1.239	23 %	16 %	1.849
Anden uddannelse	23 %	23 %	1.471	19 %	20 %	1.864

Tabel 2.9 (fortsat): Andelen af 16-19-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere, der er i gang med en ungdomsuddannelse, fordelt på køn og uddannelse, skoleår 2003/2004 og 2006/2007.

	2003/2004			2006/2007		
	Mænd	Kvinder	Antal	Mænd	Kvinder	Antal
Efterkommere						
Uoplyst/ingen dansk uddannelse	25 %	19 %	1.391	27 %	23 %	2.400
I alt	100 %	100 %	6.321	100 %	100 %	9.588
Danskere						
Ungdomsuddannelse	60 %	61 %	125.972	59 %	60 %	136.706
- heraf almen-gymnasial uddannelse	20 %	36 %	58.012	21 %	36 %	64.629
- heraf erhvervs-gymnasial	14 %	11 %	26.513	14 %	11 %	27.959
- heraf erhvervs-faglig uddannelse	26 %	13 %	41.447	25 %	13 %	44.118
Anden uddannelse	19 %	19 %	40.156	18 %	18 %	41.123
Uoplyst/ingen dansk uddannelse	21 %	20 %	43.330	23 %	22 %	51.189
I alt	100 %	100 %	209.458	100 %	100 %	229.018
Kilde: Integrationsministeriets Udlændingedatabase i Danmarks Statistik, Udd32. Note: 'Anden uddannelse' henviser til grundskole eller videregående uddannelse.						

Fra skoleåret 2003/2004 til 2006/2007 har der været en lille fremgang i andelen af unge indvandrere og efterkommere, der er i gang med en ungdomsuddannelse. Samtidig er der dog også sket en stigning i andelen af 16-19-årige efterkommere fra ikke-vestlige lande (og danskere), som ikke er i gang med nogen dansk uddannelse fra 2003/2004 til 2006/2007 fra hhv. 25 pct. og 19 pct.

til 27 pct. og 23 pct. for efterkommermænd og -kvinder. Denne stigning medfører bl.a. et fald i andelen, der er i gang med en anden uddannelse.

Hvordan ser det ud på de videregående uddannelser?

I nedenstående tabel 2.10 fremgår, at der i 2006/2007 blandt de 20-24-årige er 18 pct. indvandrermand og 21 pct. indvandrerkvinder samt 19 pct. efterkommermand og 31 pct. efterkommerkvinder, der er i gang med en videregående uddannelse. Tilsvarende er der blandt de 20-24-årige danskere 22 pct. af mændene og 35 pct. af kvinderne, der er i gang med en videregående uddannelse i 2006/2007. Dvs. andelen af unge efterkommere, der er i gang med en videregående uddannelse ligger nu tæt på andelen af unge danskere, som er i gang med en videregående uddannelse.

Fra 2003/2004 til 2006/2007 kan der ses en fremgang i andelen af unge, der går i gang med en videregående uddannelse både blandt indvandrere, efterkommere og danskere. Den største stigning ses hos kvinderne og særligt blandt de unge indvandrerkvinder, som er steget fra 14 pct. til 21 pct. Samtidig er andelen af 20-24-årige unge, der ikke er i gang med en dansk uddannelse, generelt faldet.

Tabel 2.10: Andelen af 20-24-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere, som er i gang med en videregående uddannelse, fordelt på køn og uddannelse, skoleårene 2003/2004 og 2006/2007.

	2003/2004			2006/2007		
	Mænd	Kvinder	Antal	Mænd	Kvinder	Antal
Indvandrere						
Videregående uddannelse	15 %	14 %	2.918	18 %	21 %	4.216
- heraf korte videregående uddannelser	4 %	3 %	644	4 %	4 %	821
- heraf mellemlange videregående uddannelse	3 %	4 %	658	4 %	6 %	1.063
- heraf bachelor	4 %	5 %	906	6 %	8 %	1.605
- heraf lange videregående uddannelser	4 %	3 %	710	3 %	4 %	727
Anden uddannelse	14 %	12 %	2.576	14 %	13 %	2.930
Uoplyst/ikke i gang med en dansk uddannelse	70 %	74 %	14.331	68 %	66 %	14.620
I alt	100 %	100 %	19.825	100 %	100 %	21.766
Efterkommere						
Videregående uddannelse	19 %	27 %	1.304	19 %	31 %	1.532
- heraf korte videregående uddannelser	4 %	4 %	223	3 %	4 %	213
- heraf mellemlange videregående uddannelse	5 %	10 %	429	6 %	12 %	546
- heraf bachelor	7 %	9 %	456	9 %	12 %	626
- heraf lange videregående uddannelser	3 %	4 %	196	2 %	3 %	147

Tabel 2.10 (fortsat): Andelen af 20-24-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere, som er i gang med en videregående uddannelse, fordelt på køn og uddannelse, skoleårene 2003/2004 og 2006/2007.

	2003/2004			2006/2007		
	Mænd	Kvinder	Antal	Mænd	Kvinder	Antal
Efterkommere						
Anden uddannelse	15 %	14 %	826	18 %	15 %	1.022
Uoplyst/ikke i gang med en dansk uddannelse	66 %	59 %	3.536	63 %	54 %	3.610
I alt	100 %	100 %	5.666	100 %	100 %	6.164
Danskere						
Videregående uddannelse	21 %	33 %	70.410	22 %	35 %	71.788
- heraf korte videregående uddannelser	3 %	3 %	6.655	3 %	3 %	7.228
- heraf mellemlange videregående uddannelser	5 %	15 %	25.684	5 %	15 %	24.708
- heraf bachelor	9 %	12 %	27.564	12 %	14 %	33.004
- heraf lange videregående uddannelser	4 %	4 %	10.507	2 %	3 %	6.848
Anden uddannelse	18 %	16 %	46.049	19 %	16 %	45.092
Uoplyst/ikke i gang med en dansk uddannelse	60 %	50 %	145.415	58 %	49 %	137.107
I alt	100 %	100 %	261.874	100 %	100 %	253.987

Kilde: Integrationsministeriets Udlændinge Database, Udd32.

Note: 'Anden uddannelse' henviser til grundskole eller ungdomsuddannelse.

Ser man på, hvilken højeste (danske) uddannelse de 25-29-årige har gennemført (tabel 2.11), har indvandrere generelt et lavere uddannelsesniveau end efterkommere og danskere. Blandt indvandrermand har 34 pct. af de 25-29-årige en grundskole som højeste fuldførte uddannelse, mens det blandt indvandrers- og efterkommerkvinder er 30 pct.

Det er dog meget bekymrende, at hele 47 pct. af de unge efterkommermand mellem 25 og 29 år har en grundskole som højeste fuldførte uddannelse. Blandt efterkommerkvinderne er der en tilnærmelse til fordelingen blandt danske unge, selvom der fortsat er en større andel, der kun har en grundskole som højeste fuldførte uddannelse (30 pct. i forhold til 16 pct.).

En stor andel indvandrere har ingen dansk uddannelse (eller uddannelsesniveaut er uoplyst). En nærmere analyse heraf viser, at to ud af tre af de indvandrere fra ikke-vestlige lande, som i 2007 ikke havde en registreret dansk uddannelse (eller hvor uddannelsen var uoplyst), på opgørelsestidspunktet kun havde opholdt sig i Danmark i mindre end tre år.

Tabel 2.11: Højeste fuldførte danske uddannelse for 25-29-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere, pr 1. januar 2007.

	Indvandrere	Efterkommere	Danskere
Mænd			
Grundskole	34 %	47 %	21 %
Gymnasial uddannelse	11 %	16 %	15 %
Erhvervsfaglig uddannelse	12 %	19 %	38 %
Videregående uddannelse	10 %	15 %	25 %
Uoplyst/ingen dansk uddannelse ¹	33 %	4 %	1 %
I alt	100 %	100 %	100 %
Antal i alt	11.306	2.557	141.200
Kvinder			
Grundskole	30 %	30 %	16 %
Gymnasial uddannelse	13 %	18 %	17 %
Erhvervsfaglig uddannelse	13 %	25 %	29 %
Videregående uddannelse	10 %	24 %	37 %
Uoplyst/ingen dansk uddannelse ¹	35 %	3 %	1 %
I alt	100 %	100 %	100 %
Antal i alt	14.065	2.490	136.977

Kilde: Integrationsministeriets Udlændingedatabase i Danmarks Statistik, Udd24.

Note 1: Personer i denne kategori kan have en udenlandsk medbragt uddannelse.

2.5 Unge på arbejdsmarkedet

Der er sket en markant fremgang i beskæftigelsesfrekvensen og et fald i arbejdsløsheden for de unge indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande fra 2004 til 2007. Også blandt unge danskere er der sket en forbedring i arbejdsmarkedstilknytningen fra 2004 til 2007.

Som det fremgår af nedenstående tabel 2.12, er beskæftigelsesfrekvensen for 16-29-årige indvandrermand fra ikke-vestlige lande i 2007 på 64 pct. og for

indvandrerkvinder på 46 pct. Tilsvarende er beskæftigelsesfrekvensen for efterkommermænd på 65 pct. og for efterkommerkvinder på 63 pct. Til sammenligning er beskæftigelsesfrekvensen blandt danske unge på hhv. 77 pct. og 74 pct. Beskæftigelsesfrekvensen blandt unge mænd med indvandrer- og efterkommerbaggrund er i dag stort set på samme niveau, som blandt øvrige danske mænd. Derimod er beskæftigelsesfrekvensen for unge kvinder med indvandrerbaggrund stadig noget lavere (46 pct.). Dette udjævnes dog lidt i næste generation, blandt de unge kvindelige efterkommere er beskæftigelsesfrekvensen på 63 pct.

Tabel 2.12: Arbejdsmarkedstilknytningen for 16-29-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere, pr. 1. januar 2004 og 2007.

	2004		2007	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Indvandrere				
Beskæftigelsesfrekvens	51 %	36 %	64 %	46 %
Erhvervsfrekvens	58 %	42 %	68 %	51 %
Arbejdsløshedsprocent	12 %	15 %	6 %	9 %
Antal personer	27.999	30.819	29.312	30.707
Efterkommere				
Beskæftigelsesfrekvens	57 %	55 %	65 %	63 %
Erhvervsfrekvens	62 %	60 %	67 %	66 %
Arbejdsløshedsprocent	8 %	8 %	4 %	4 %
Antal personer	8.032	7.825	10.613	10.186
Danskere				
Beskæftigelsesfrekvens	73 %	70 %	77 %	74 %
Erhvervsfrekvens	77 %	74 %	78 %	76 %
Arbejdsløshedsprocent	5 %	5 %	2 %	3 %
Antal personer	401.446	385.523	388.583	372.599

Kilde: Integrationsministeriets Udlændingedatabase i Danmarks Statistik, Udd.17.

I tabel 2.13 fremgår beskæftigelsesfrekvensen for 25-29-årige nydanske og danske unge fordelt på deres højeste fuldførte danske uddannelse. Der er en tydeligt tendens til, at unge, der har gennemført en erhvervsfaglig eller videregående uddannelse, har den højeste beskæftigelsesfrekvens sammenlignet med øvrige uddannelsesniveauer. Blandt indvandrere med en erhvervsfaglig uddannelse er 76 pct. i 2007 i beskæftigelse, blandt efterkommere 83 pct. og blandt danskere 92 pct.

Sammenlignet med 2004 er der sket en markant fremgang i beskæftigelsesfrekvenserne på alle uddannelsesniveauer for både indvandrere, efterkommere og danskere. De største stigninger ses blandt indvandrere, der har gennemført en gymnasial, erhvervsfaglig eller videregående uddannelse.

Tabel 2.13: Beskæftigelsesfrekvensen for 25-29-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere, fordelt på højeste fuldførte uddannelse, pr. 1. januar 2004 og 2007.

	Indvandrere	Efterkommere	Danskere
2004			
Grundskole	44 %	55 %	60 %
Gymnasial uddannelse	47 %	70 %	74 %
Erhvervsfaglig uddannelse	60 %	78 %	88 %
Videregående uddannelser	59 %	74 %	85 %
Uoplyst/ingen dansk uddannelse	35 %	46 %	42 %
I alt	46 %	65 %	79 %
2007			
Grundskole	53 %	64 %	66 %
Gymnasial uddannelse	60 %	74 %	77 %
Erhvervsfaglig uddannelse	76 %	83 %	92 %
Videregående uddannelser	73 %	86 %	89 %
Uoplyst/ingen dansk uddannelse	46 %	45 %	47 %
I alt	56 %	73 %	84 %

Kilde: Integrationsministeriets Udlændingedatabase i Danmarks Statistik, Udd24.

Ellekærskolen i Århus har mange elever med anden etnisk baggrund end dansk.

Kapitel 3: Marginaliserede nydanske børn og unge: Afgrænsning og beskrivelse

I dette kapitel vil indgå en afgrænsning af marginaliserede nydanske børn og unge, og det beskrives statistisk, hvad der kendetegner disse børn og unge

3.1 Afgrænsning af marginaliserede nydanske børn og unge

Marginaliserede personer kan beskrives som personer, der står på kanten af samfundet. De står uden for den store gruppe - majoriteten - f.eks. dem, der er aktive på arbejdsmarkedet eller i uddannelsessystemet.

Marginalisering kan opstå, hvis en person i længere tid f.eks. ikke er i beskæftigelse, ikke har en uddannelse, mangler et socialt netværk, har misbrugsproblemer, har en anden kulturel eller religiøs baggrund, er nyankommen i det danske samfund, er kriminel, anbragt uden for hjemmet, psykisk eller fysisk syg eller hjemløs. Marginalisering kan i yderste fald være medvirkende til, at personen udvikler en radikaliseret adfærd.

Det er særdeles vanskeligt entydigt at afgrænse gruppen af marginaliserede, idet der kan være mange faktorer, der gør sig gældende, og som er indbyrdes afhængige af hinanden. Desuden findes der ikke statistik om alle relevante faktorer. Den følgende afgrænsning har således til formål primært at udsondre de målgrupper, som kan være særligt relevante at fokusere på i analysen af marginaliserede nydanske børn og unge. Der kan således være børn og unge, der falder uden for den følgende afgrænsning, som også kan betegnes som værende marginaliserede. Afgrænsningen tilsigter dog at indkredse de største grupper af marginaliserede nydanske børn og unge. Afgrænsningen er foretaget på baggrund af eksisterende viden om børn og unge, som på den ene eller anden måde er udsondret fra flertallet eller udsat, og på baggrund af, hvad det er muligt at indhente statistiske oplysninger omkring. Denne tilgang skyldes, at det ikke har været muligt, inden for den givne tidsramme, at iværksætte nye forskningsprojekter, der kunne tilvejebringe mere præcise beskrivelser af de marginaliserede nydanske børn og unge.

Denne rapport beskæftiger sig kun med 0-29-årige indvandrere og efterkommere fra *ikke-vestlige lande*⁸ (i det følgende betegnet som nydanske børn og unge). Børn og unge fra ikke-vestlige lande er udvalgt, idet det er denne gruppe, som har særligt vanskeligt ved at blive integreret i det danske samfund og således er i særlig risiko for at blive marginaliseret.

3.1.1 Alternative afgrænsninger af marginaliserede børn og unge

I det følgende beskrives kort en række definitioner på marginalisering, som er opstillet i andre sammenhænge.

⁸ *Ikke-vestlige lande = alle andre lande end EU, Norden, øvrige lande i Europa (Andorra, Liechtenstein, Monaco, San Marino, Schweiz, Vatikanstaten), Canada, USA, Australien og New Zealand.*

Boks 3.1: Syv kriterier for vellykket integration

Regeringens Tænketank om udfordringer for integrationsindsatsen i Danmark har i sin første rapport fra 2001 opstillet følgende syv mål for en vellykket integration af indvandrere og efterkommere i Danmark:

Danskkundskaber og uddannelse: Indvandrere skal have så gode danskkundskaber, at de kan fungere på arbejdsmarkedet og i samfundslivet. Derudover skal de mindst have et uddannelsesniveau, som gør, at de kan klare sig på arbejdsmarkedet. Efterkommere skal have samme danskkundskaber og samme uddannelsesniveau som danskere.

Beskæftigelse: Udlændinge skal være i beskæftigelse i samme omfang som danskere. Efterkommere skal i samme grad som danskere have et arbejde, der svarer til deres kvalifikationer. For indvandrere kan dette først forventes, når de har opholdt sig i Danmark i en længere periode.

Selvforsørgelse: Udlændinge skal i samme grad som danskere forsørge sig selv uden indkomstoverførsler fra staten og kommunerne.

Fravær af diskrimination: Udlændinge må ikke diskrimineres på arbejdsmarkedet eller i samfundslivet i øvrigt på grund af deres race, hudfarve, afstamning, køn, alder, nationale eller etniske oprindelse.

Kontakt mellem udlændinge og danskere i hverdagen: Der skal være kontakt mellem danskere og udlændinge - det være sig i form af ægteskaber, som kolleger eller gennem almindelig kontakt i hverdagen.

Deltagelse i det politiske liv: Udlændinge skal i samme grad som danskere deltage i det politiske liv, f.eks. som vælgere, folkevalgte og medlemmer af foreninger og brugerbestyrelser.

Grundlæggende værdier og normer: Udlændinge skal tilslutte sig og efterleve nogle grundlæggende værdier og normer i Danmark. Til disse værdier og normer hører respekt for folkestyret og borgernes frihedsrettigheder, overholdelse af landets love, medbestemmelse, anerkendelse af menneskers lige rettigheder samt tolerance over for andres værdier og normer.

Kilde: Tænketanken om udfordringer i integrationsindsatsen i Danmark, Udlændinges integration i det danske samfund, 2001.

Tænketanken om udfordringer for integrationsindsatsen i Danmark opstillede i 2001 syv kriterier for en vellykket integration af indvandrere og efterkommere i Danmark. De syv kriterier vedrører dansk kundskaber, uddannelse, beskæftigelse, selvforsørgelse, fravær af diskrimination, kontakt mellem udlændinge og danskere, deltagelse i det politiske liv og grundlæggende værdier og normer (se mere herom i boks 3.1).

Disse syv kriterier kan også bruges som mål for marginalisering/ekskludering. Tænketankens syv kriterier forholder sig dog ikke særskilt til de nydanske børns og unges situation, men vedrører hele gruppen af voksne nydanskere. Derudover er det vanskeligt at anvende disse syv kriterier som helhed til en afgrænsning af de marginaliserede nydanske børn og unge, da der ikke foreligger statistiske oplysninger for alle kriterier.

Socialforskningsinstituttet (SFI) gennemgår i litteraturstudiet "Unge sociale problemer" den eksisterende forskning om udsatte unge med sociale problemer, og på den baggrund opstilles 13 kriterier for udsathed. De 13 kriterier er: anbragte børn og unge, hjem med risikobaggrund, trivselsproblemer, herunder mobning, psykiske problemer, overvægt, uddannelse, bolig, unge mødre, prostitution, kriminalitet, misbrug, forebyggende foranstaltninger og behandlingsindsatser samt udsatte unge (se mere herom i boks 3.2).

Boks 3.2: 13 kriterier for unge med sociale problemer

- 1) **Anbragte børn og unge:** Børn og unge der er anbragt uden for hjemmet.
- 2) **Hjem med risikobaggrund:** Forhold i opvæksten, der gør, at den unge har risiko for at udvikle sociale problemer. Der fokuseres bl.a. på en baggrund med misbrug, arbejdsløshed, psykisk sygdom og samlivsophør.
- 3) **Trivselsproblemer, herunder mobning:** Unges trivsel i sociale sammenhænge, unges sundhedsproblemer samt problemer vedr. mobning.
- 4) **Psykiske problemer:** Fra koncentrationsvanskeligheder over generelle psykiske problemer til selvmordsproblemer og spiseforstyrrelser.
- 5) **Overvægt:** Overvægtige unge.
- 6) **Uddannelse:** Unge uden uddannelse og unge, der afbryder en uddannelse.
- 7) **Bolig:** Ressourcesvage unge i visse almene boligbebyggelser.
- 8) **Unge mødre:** Forekomsten af unge mødre og teenagegraviditeter.
- 9) **Prostitution:** Antal unge, der tilbyder prostitution.
- 10) **Kriminalitet:** Unge med kriminelle mønstre.
- 11) **Misbrug:** Rusmiddelforbrug blandt unge generelt og unge misbrugere.
- 12) **Forebyggende foranstaltninger og behandlingsindsatser:** Unge i forhold til hvem der er taget forebyggende foranstaltninger.
- 13) **Udsatte unge:** Unge med sociale problemer, som ikke kan kategoriseres ud fra et enkelt af ovenstående problemer.

Kilde: SFI, Unges sociale problemer, 2006.

En række af disse 13 kriterier vil også være relevante for en beskrivelse af de marginaliserede nydanske børn og unge. Det er dog ikke alle disse sociale kriterier, der i dag kan belyses statistisk for nydanske børn og unge.

Et kriterium, der ikke indgår i ovenstående, er marginalisering i forhold til arbejdsmarkedet. Finansministeriet opererer i den sammenhæng med tre grupper: marginalgruppen, socialgruppen og randgruppen. Marginalgruppen omfatter personer, som har været ledige, i aktivering og/eller uddannelsesorlov over 80 pct. af tiden i gennemsnit over en sammenhængende 3-årig periode. Socialgruppen omfatter personer, som i over 80 pct. af tiden i gennemsnit over en 3-årig periode har været på kontanthjælp, sygedagpenge/løn under sygdom, i revalidering, ledige, i aktivering eller på uddannelsesorlov. Randgruppen svarer ca. til fællesmængden af personer i marginalgruppen og i socialgruppen (se nærmere i boks 3.3). Marginalisering i forhold til arbejdsmarkedet vil indgå i arbejdsgruppens afgrænsning af marginaliserede nydanske børn unge. Arbejdsgruppen opgør dog marginalisering i forhold til arbejdsmarkedet på en mere enkel måde end den, der anvendes i boks 3.3.

Boks 3.3: Marginalisering i forhold til arbejdsmarkedet

Marginalgruppen: omfatter personer som har været ledige, i aktivering (eksklusiv iværksætter- og igangsætterydelse) og/eller uddannelsesorlov over 80 pct. af tiden i gennemsnit over en sammenhængende 3-årig periode. Dermed svarer marginalgruppens personkreds stort set til de personer uden beskæftigelse, der står til rådighed for arbejdsmarkedet.

Socialgruppen: omfatter personer, som i over 80 pct. af tiden i gennemsnit over en 3-årig periode har været på kontanthjælp, sygedagpenge/løn under sygdom, i revalidering, ledige, i aktivering eller på uddannelsesorlov, med mindre personen også indgår i marginalgruppen. Hovedparten af socialgruppens personkreds står ikke umiddelbart til rådighed for arbejdsmarkedet.

Randgruppen: svarer omtrent til foreningsmængden mellem social- og marginalgruppen, men fratrukket personer, som ultimo opgørelsesperioden er i tidlig tilbagetrækning. Forskellen svarer til ca. 3 pct. af randgruppen i alle årene. I randgruppen indgår personer både i og uden for arbejdsstyrken. Randgruppen udgøres dermed af personer, som i mindst 80 pct. af tiden inden for den 3-årig periode har befundet sig i én eller flere af tilstandene: ledighed med dagpenge eller kontanthjælp tilmeldt AF, aktivering, eksklusiv igangsætnings- /iværksætterydelse, uddannelsesorlov, sygedagpenge/sygemelding med løn under sygdom, revalidering, kontanthjælpsmodtagere uden rådighedsforpligtelse.

Kilde: Finansministeriet, Finansredegørelse 2002, 2002.

3.1.2 Arbejdsgruppens afgrænsning af nydanske børn og unge, der er i risiko for at blive marginaliserede eller er marginaliserede

Risikoen for marginalisering kan sætte ind tidligt i livet, hvor barnets intellektuelle, sociale og adfærdsmæssige kompetencer grundlægges og udvikles. Forældre spiller en meget central rolle for børnenes udvikling, og forældrenes sociale og ressourcemæssige status udgør grundlaget for, i hvilket omfang forældrene kan udfylde denne rolle. Der tales om den sociale arv, dvs. at forældrenes valg i forhold til eksempelvis uddannelse og arbejdsmarkedstilknytning kopieres af børnene og dermed går i arv. En analyse fra SFI viser, at 29 pct. af de

etniske familier betragtes som delvist ressourcetsvage og 43 pct. som ressourcetsvage⁹.

Der kan skelnes mellem de personlige ressourcer, dvs. barnets eller den unges egne ressourcer, og forældrenes ressourcer, som begge har indflydelse på barnets udvikling. Der er påvist en sammenhæng mellem forældres ressourcer og hvor godt børnene klarer sig¹⁰, men der er også børn med ressourcetsvage forældre, der vokser op og klarer sig udmærket. Forældrenes ressourcer er således centrale, men ikke altafgørende for, hvordan barnet eller den unge klarer sig.

I den følgende afgrænsning opereres både med børn og unge, som vurderes at være i risiko for at kunne blive marginaliserede, og børn og unge, som er marginaliserede. Dette skyldes et ønske om at fokusere på både den forebyggende indsats over for de børn og unge, der er i risikozonen for at blive marginaliserede, samt på indsatsen for de børn og unge, der er marginaliserede.

Arbejdsgruppen har valgt at opdele målgruppen på følgende fire aldersgrupper: Førskolebørn dvs. de 0-5-årige, skolebørn dvs. de 6-15-årige, de 16-24-årige og de 25-29-årige (se nærmere i nedenstående boks 3.4).

De 0-5-årige nydanske drenge og piger, førskolebørnene, er i denne fase af deres liv i meget høj grad afhængige af deres forældre. Har forældrene ikke de nødvendige kompetencer til at varetage forældrerollen eller udsættes barnet for decideret omsorgssvigt, er der risiko for, at barnet kan blive marginaliseret på kortere eller længere sigt.

De nydanske førskolebørn, der er i risiko for at blive marginaliserede, afgrænses til de 0-5-årige nydanske børn, hvor en eller begge forældre står uden for arbejdsmarkedet, dvs. forældrene er potentielt marginaliserede. Den sociale arv betyder, at disse børn er i risiko for at blive marginaliserede.

De 6-15-årige nydanske drenge og piger er under deres obligatoriske skolegang. Her opnås de grundlæggende kompetencer for at kunne fortsætte i uddannelsessystemet eller på arbejdsmarkedet. Den gruppe, der er i risiko for at

⁹ SFI, *Børneforløbsundersøgelsen, 2006. Ressourcer måles ud fra familiens økonomi, uddannelse, tilknytning til arbejdsmarkedet og netværk.*

¹⁰ SFI, *Social arv, 2005.*

blive marginaliserede, kan allerede her opleve at udsondre sig, idet de f.eks. har faglige og/eller sociale problemer i skolen. De søger måske mod ligesindede uden for skolen i deres boligområder og kan potentielt blive en del af gruppen af gadedrenge eller indgå i drenge- eller pigebander, idet de her finder et fællesskab. Forældrene har ofte et lavt uddannelsesniveau, har ringe eller ingen tilknytning til arbejdsmarkedet og er ikke den nødvendige rollemodel for de unge drenge og piger. De unge kan således allerede i denne alder være marginaliserede eller vise de første tegn på at bevæge sig mod en marginalisering.

Gruppen af nydanske skolebørn, der er i risiko for at blive marginaliserede, afgrænses til de 6-15-årige nydanske børn, hvor en eller begge forældre ikke er på arbejdsmarkedet, dvs. forældrene er potentielt marginaliserede.

For de **unge over 16 år** gælder det generelt, at de her i overgangen fra ungdom til voksenliv skal tilegne sig yderligere uddannelsesmæssige kompetencer eller bevæge sig ud på arbejdsmarkedet for at begynde at kunne forsørge sig selv. Manglende faglige kvalifikationer eller sociale problemer kan medføre, at de unge ikke kommer i gang med en uddannelse eller ikke får et arbejde. Er denne tilstand længerevarende kan det have permanente konsekvenser i form af marginalisering.

Der skelnes mellem de 16-24-årige og de 25-29-årige. De 16-24-årige burde være i gang med en ungdomsuddannelse eller en videregående uddannelse, mens de 25-29-årige burde være ved at færdiggøre en uddannelse og begynde at bevæge sig ud på arbejdsmarkedet.

I afgrænsningen af de marginaliserede 16-29-årige nydanskere tages udgangspunkt i de unge, der hverken er under uddannelse eller på arbejdsmarkedet. Det drejer sig om unge, der dels ikke er i gang med en ungdoms- eller videregående uddannelse, dels ikke er på arbejdsmarkedet, da de f.eks. er på førtidspension, modtager kontanthjælp uden at stå til rådighed for arbejdsmarkedet eller ikke modtager nogen form for ydelser og statistisk set betegnes som "øvrige uden for arbejdsmarkedet".

Boks 3.4: Arbejdsgruppens afgrænsning af nydanske børn og unge, der er i risiko for at blive marginaliserede eller er marginaliserede.

Målgruppen opdeles på de 0-5-årige, de 6-15-årige, de 16-24-årige og de 25-29-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande.

I målgruppen indgår:

- **0-5-årige** indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande, hvor en eller begge forældre står uden for arbejdsmarkedet.
- **6-15-årige** indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande, hvor en eller begge forældre står uden for arbejdsmarkedet.
- **16-24-årige** indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande, der står uden for arbejdsmarkedet og ikke er i gang med en ungdoms- eller en videregående uddannelse.
- **25-29-årige** indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande, der står uden for arbejdsmarkedet og ikke er i gang med en ungdoms- eller en videregående uddannelse.

Denne afgrænsning er fastlagt, så det er muligt at indhente statistik om målgruppen.

Det er væsentligt at understrege, at størstedelen af målgruppen ikke er marginaliserede. Størstedelen af målgruppen er alene i risiko for at blive marginaliserede og vil ofte ikke blive marginaliserede, men tværtimod ende med at have et ganske normalt uddannelses- og arbejdsliv uden kontakt til de sociale myndigheder eller politiet.

Personer uden for arbejdsmarkedet defineres i denne sammenhæng som personer, der ikke står til rådighed for arbejdsmarkedet. Det er f.eks. personer, der er på førtidspension, modtager kontanthjælp, men ikke står til rådighed for arbejdsmarkedet, og personer, der ikke modtager nogen form for ydelse og er kategoriseret som "øvrige uden for arbejdsstyrken", dvs. personer helt uden for arbejdsstyrken (selvforsørgende hjemmegående, personer i sort arbejde, hjemløse mv.). Der indgår i målgruppen kun indvandrere, der har opholdt sig i Danmark i mere end to år. Dermed sorteres de personer fra, som opholder sig som au pair eller er på korte uddannelsesophold.

Med udgangspunkt i ovenstående afgrænsning har arbejdsgruppen valgt at se nærmere på følgende delmålgrupper:

- 1) Fagligt svage nydanske børn og unge
- 2) Socialt udsatte nydanske børn og unge
- 3) Nydanske unge på kanten af arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet
- 4) Isolerede unge nydanske kvinder

Delmålgrupperne er udvalgt, idet de vurderes hver især at kunne bidrage til at beskrive de marginaliserede nydanske børn og unge og belyse nogle af de problemstillinger, de står overfor. Det enkelte barn eller den enkelte unge kan befinde sig i flere af ovenstående delmålgrupper samtidig, og delmålgrupperne er således ikke gensigt uafhængige af hinanden.

I det følgende beskrives hver delmålgruppe af marginaliserede nydanske børn og unge nærmere.

Ad 1) Fagligt svage nydanske børn og unge er potentielt marginaliserede eller i risiko for at blive det, idet de ofte forlader grundskolen uden tilstrækkelige kompetencer til at fortsætte i uddannelsessystemet. Manglende uddannelsesmæssige kompetencer medfører ofte social marginalisering og lykkes det ikke for denne gruppe at komme ud på arbejdsmarkedet, er de marginaliserede i forhold til fællesskabet. Delmålgruppen afgrænses som nydanskere, der har et karaktergennemsnit på under 6 (efter den gamle 13-skala) ved 9. eller 10. klasses afgangsprøve.

Ad 2) Socialt udsatte nydanske børn og unge er f.eks. anbragte børn eller unge kriminelle. Børn, der har været anbragt uden for hjemmet eller har modtaget forebyggende foranstaltninger, er ofte udsat for omsorgssvigt fra forældrenes side og således i risiko for på kort eller længere sigt at blive marginaliseret. Barnets situation kan få konsekvenser for barnets sociale og faglige udvikling og kan føre til, at barnet senere ikke kommer videre i uddannelsessystemet. Forskningen viser ligeledes en overhyppighed af anbragte børn blandt kriminelle. Derudover indgår unge, der har begået kriminalitet. Dommen og den eventuelle efterfølgende afsoning kan medføre en yderligere marginalisering for den unge, såfremt det ikke efterfølgende lykkes at komme i gang med en uddannelse eller komme i beskæftigelse. Delmålgruppen afgrænses som nydanske børn og unge under 18 år, som har været anbragt uden for hjemmet el-

ler har modtaget forebyggende foranstaltninger under serviceloven. Derudover indgår nydanske unge på mindst 15 år med en strafferetlig afgørelse.

Ad 3) Nydanske unge på kanten af arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet er unge på mindst 16 år, der ikke er i gang med eller har fuldført en erhvervs-kompetencegivende uddannelse, eller unge, der modtager kontant- eller start-hjælp, men ikke står til rådighed for arbejdsmarkedet, dvs. er i matchkategori 4 og 5. Disse unge er ikke i gang med en uddannelse og er ikke på arbejdsmar-kedet, fordi de har faglige, sociale, fysiske eller psykiske problemer, der gør, at de ikke umiddelbart kan tage et arbejde. I delmålgruppen indgår endvidere nydanske unge på mindst 16 år, der bevæger sig ind og ud af beskæftigelse over en årrække, idet de har modtaget overførselsindkomst i mindst 80 pct. af tiden i minimum hvert af tre på hinanden efterfølgende år.

Ad 4) Isolerede unge nydanske kvinder er bl.a. familiesammenførte kvinder, der er vokset op uden for Danmark, og via deres ægteskab kommer hertil. At ankomme til Danmark i en sen alder er en særlig udfordring i forhold til at bli-ve integreret i fællesskabet. De nytilkomne kvinder skal både lære det danske sprog samt danske normer og værdier, før de kan blive en del af fællesskabet. Denne proces forsinkes ofte af familieforøgelse eller familiære forventninger om, at kvinden skal fokusere på de familiemæssige forpligtelser frem for på integrationen. Kvinder i disse situationer, som hverken opnår dansk uddannelse eller kommer i beskæftigelse, er marginaliserede i forhold til fællesskabet. Derudover indgår unge nydanske piger, der fra familiens side holdes i kort snor og ikke får lov til at deltage i fritids- eller andre aktiviteter uden forældre el-ler anden familie. Delmålgruppen afgrænses af statistiske grunde som nydanske kvinder over 16 år, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse.

3.2 Beskrivelse af marginaliserede nydanske børn og unge

3.2.1 Beskrivelse af de fire aldersgrupper

I dette afsnit vil indgå en statistisk beskrivelse af de fire udvalgte aldersgrup-per (0-5-årige, 6-15-årige, 16-24-årige og 25-29-årige) med hensyn til forhold, som kan afgrænse de nydanske børn og unge, der er i risiko for at blive margi-naliserede eller er marginaliserede.

0-5-årige nydanske børn

I rapportens målgruppe indgår 0-5-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande, hvor en eller begge forældre står uden for arbejdsmarkedet.

Tabel 3.1 nedenfor viser antallet og andelen af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere mellem 0 og 5 år, hvor enten den ene eller begge forældre ikke er tilknyttet arbejdsmarkedet¹¹ i henholdsvis 2003 og 2007.

Det fremgår, at omkring 40 pct. af de 0-5-årige nydanske børn vokser op i familier, hvor en eller begge forældre er uden for arbejdsmarkedet. Det tilsvarende tal for danske børn er 8 pct. Nydanske børn vokser således i langt højere grad end danske børn op i familier, hvor en eller begge forældre er uden for arbejdsmarkedet.

Der var i 2007 knap 13.000 0-5-årige nydanske børn fra ikke-vestlige lande, hvor en eller begge forældre står uden for arbejdsmarkedet. I forhold til 2003 har der været en positiv udvikling, idet der i 2003 var 3.700 flere 0-5-årige børn med en eller begge forældre uden for arbejdsmarkedet.

Det største fald er sket blandt efterkommere fra ikke-vestlige lande, hvor antallet er faldet med ca. 3.000 børn. Andelen af 0-5-årige efterkommere, hvor en eller begge forældre ikke er tilknyttet arbejdsmarkedet, er faldet fra 45 pct. til 40 pct. fra 2003 til 2007. Andelen blandt danske børn har i perioden været uændret (8 pct.).

Det er hovedsageligt moderen, der er uden for arbejdsmarkedet, men der er også en forholdsvis høj andel, hvor begge forældre er uden for arbejdsmarkedet.

¹¹ At være tilknyttet arbejdsmarkedet betyder, at man enten er i beskæftigelse, arbejdsløs, uddannelsessøgende eller midlertidigt på orlov, dvs. man enten er på arbejdsmarkedet eller arbejdsmarkedssparat.

Tabel 3.1: Antallet og andelen af 0-5-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere, hvor far og/eller mor ikke er tilknyttet arbejdsmarkedet, pr. 1. januar 2003 og 2007.

	Indvandrere		Efterkommere		Danskere	
	2003	2007	2003	2007	2003	2007
Antal						
Far ikke tilknyttet arb.markedet	173	62	2.652	2.873	8.306	7.677
Mor ikke tilknyttet arb.markedet	751	392	9.227	7.028	17.793	17.465
Begge ikke tilknyttet arb.markedet	423	165	3.472	2.462	2.770	2.320
I alt ikke tilknyttet arb.markedet	1.347	619	15.351	12.363	29.166	27.462
Andel						
Far ikke tilknyttet arb.markedet	6 %	4 %	8 %	9 %	2 %	2 %
Mor ikke tilknyttet arb.markedet	26 %	27 %	27 %	23 %	5 %	5 %
Begge ikke tilknyttet arb.markedet	15 %	11 %	10 %	8 %	1 %	1 %
I alt ikke tilknyttet arb.markedet	46 %	43 %	45 %	40 %	8 %	8 %

Kilde: Integrationsministeriets Udlændingedatabase i Danmarks Statistik, Marg6.

I tabel 3.2 er vist nationalitetsfordelingen for de børn, hvor begge forældre står uden for arbejdsmarkedet. Blandt efterkommerne er der især fire oprindelseslande, der skiller sig ud. Som det fremgår af tabellen, er der mellem 16 og 18 pct. af efterkommerne fra Irak, Kroatien, Syrien og Libanon, hvor begge forældre ikke er tilknyttet arbejdsmarkedet.

Tabel 3.2: Andelen af 0-5-årige indvandrere og efterkommere fra udvalgte ikke-vestlige lande, hvor hverken far eller mor er tilknyttet arbejdsmarkedet, pr.1. januar 2007.

	Indvandrere	Efterkommere
Bosnien-Hercegovina	14 %	4 %
Serbien, Montenegro og Kosovo	31 %	9 %
Kroatien	-	17 %
Tyrkiet	3 %	3 %
Irak	16 %	16 %
Libanon	12 %	18 %
Pakistan	7 %	4 %
Iran	12 %	6 %
Vietnam	14 %	1 %
Afghanistan	9 %	5 %
Indien	22 %	7 %
Syrien	28 %	17 %
Somalia	9 %	6 %
Øvrige ikke-vestlige lande	10 %	7 %
I alt	165	2.462

Kilde: Integrationsministeriets Udlændingedatabase i Danmarks Statistik, Marg6.

Anm: En "-" betyder, at grundlaget for procentberegningen er under 25 personer.

Børn, hvis forældre ikke er tilknyttet arbejdsmarkedet, og som ikke går i dagtilbud, er i særlig risiko for at blive marginaliseret, idet hverken forældre eller børn er i daglig kontakt med det omgivende samfund.

Tabel 3.3 nedenfor viser andelen af 1-5-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere, der ikke går i dagtilbud, fordelt på om far og/eller mor er tilknyttet arbejdsmarkedet.

Tabel 3.3: Andelen af 1-5-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere, der ikke går i dagtilbud, fordelt på forældrenes tilknytning til arbejdsmarkedet, pr. 1. januar 2007.

	Kun far er tilknyttet arbejdsmarkedet	Kun mor er tilknyttet arbejdsmarkedet	Begge forældre er ikke tilknyttet arbejdsmarkedet	Begge forældre er tilknyttet arbejdsmarkedet
Indvandrere	44 %	34 %	51 %	23 %
Efterkommere	34 %	20 %	31 %	22 %
Danskere	30 %	19 %	29 %	17 %

Kilde: Integrationsministeriets Udlændingedatabase i Danmarks Statistik, Marg7.

Note: Det er ikke alle dagtilbud, der indberetter cpr-numre for børn. Nogle børn, som faktisk går i dagtilbud, vil derfor indgå i registrene som om, de ikke gør det.

Note: Børn er i dagtilbud, hvis de er enten i vuggestue, børnehave, aldersintegreret institution, privat dagpleje eller dagpleje. Der indgår ikke børn, der går i fritidshjem/SFO.

Tabellen viser, at 51 pct. af de 1-5-årige indvandrerbørn, hvis forældre begge ikke er tilknyttet arbejdsmarkedet, ikke går i dagtilbud. Blandt efterkommerbørnene er det tilsvarende 31 pct. og blandt danske børn 29 pct. I alt er der tale om 82 indvandrerbørn, 630 efterkommerbørn og 531 danske børn, dvs. i alt 1.243 nydanske og danske børn, der ikke går i dagtilbud, og hvis begge forældre ikke er tilknyttet arbejdsmarkedet.

Der er blandt børnene (uanset herkomst) flere, der ikke går i dagtilbud, når kun far er tilknyttet arbejdsmarkedet (dvs. mor går hjemme), end når det kun er moderen, der er tilknyttet arbejdsmarkedet. Andelen for efterkommerbørn ligger generelt tæt på andelen blandt danske børn.

Velfærdsministeriet har i 2005 udpeget 30 boligområder, som karakteriseres som udsatte, idet mere end halvdelen af beboerne i områderne står uden for arbejdsmarkedet. I det følgende analyseres nærmere, om der skulle være en særlig problemstilling i de udsatte boligområder med hensyn til, om småbørn går i dagtilbud eller ej. Tabel 3.4 viser således andelen af 1-5-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere, der går i dagtilbud fordelt på boligområder.

Generelt går færre indvandrere i dagtilbud end danske børn, uanset hvor de er bosat. Efterkommerbørnene har generelt næsten samme dækningsgrad som danske børn med hensyn til dagtilbud (se mere herom i kapitel 2, afsnit 2.2).

Ser man også på bosætning i de udsatte boligområder i forhold til de øvrige boligområder, fremgår det af tabellen, at 30 pct. af alle 1-5-årige børn (uanset herkomst) fra udsatte boligområder ikke går i dagtilbud, mens det tilsvarende gælder 27 pct. af alle 1-5-årige børn bosat uden for de udsatte boligområder. Der er således ikke nogen markant forskel på, hvor stor en andel børn, der ikke går i dagtilbud i forhold til, om de er bosat i et udsat boligområde eller ej.

Tabel 3.4: Andelen af 1-5-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere fordelt på boligområder, og hvorvidt de går i dagtilbud, pr. 1. januar 2007.

	Udsatte boligområder		Øvrige boligområder	
	Går i dagtilbud	Går ikke i dagtilbud	Går i dagtilbud	Går ikke i dagtilbud
Indvandrere	59 %	41 %	55 %	45 %
Efterkommere	68 %	32 %	69 %	31 %
Danskere	74 %	26 %	74 %	26 %
Alle	70 %	30 %	73 %	27 %

Kilde: Integrationsministeriets Udlændingedatabase i Danmarks Statistik, Marg7.

Fordelingen på herkomst afslører, at der udelukkende er en lille forskel blandt indvandrer- og efterkommerbørnene på, om de er bosat i et udsat boligområde eller ej. Andelen af 1-5-årige indvandrerbørn, der ikke går i dagtilbud, er endda højere i de øvrige boligområder (45 pct.) end i de udsatte boligområder (41 pct.). Blandt efterkommere er forskellen kun på et enkelt procentpoint.

Boks 3.5: Opsummering for 0-5-årige nydanske børn.

Der er i 2007 ca. 13.000 0-5-årige nydanske børn, hvor en eller begge forældre ikke har tilknytning til arbejdsmarkedet.

Andelen af efterkommerbørn, hvor en eller begge forældre ikke har tilknytning til arbejdsmarkedet, er faldet fra 45 pct. til 40 pct. i perioden 2003 til 2007.

Blandt ca. 17 ud af 100 efterkommere i alderen 0-5 år fra Irak, Kroatien, Syrien og Libanon er begge forældre uden tilknytning til arbejdsmarkedet.

Der er i alt 712 indvandrer- og efterkommerbørn, der i 2007 ikke går i dagtilbud, og hvor en eller begge forældre ikke er tilknyttet arbejdsmarkedet.

Cirka en ud af tre af de 1-5-årige børn (uanset herkomst) går ikke i dagtilbud. Der er ingen markant forskel på, om de er bosat i et udsat boligområde eller ej.

6-15-årige nydanske børn

I rapportens målgruppe indgår de 6-15-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande, hvor en eller begge forældre står uden for arbejdsmarkedet. Denne målgruppe vil blive beskrevet ligesom i det foregående afsnit.

Tabel 3.5 nedenfor viser antallet og andelen af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere mellem 6 og 15 år, hvor enten den ene eller begge forældre ikke er tilknyttet arbejdsmarkedet i henholdsvis 2003 og 2007.

Tabel 3.5: Antallet og andelen af 6-15-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere, hvor far og/eller mor ikke er tilknyttet arbejdsmarkedet, pr. 1. januar 2003 og 2007.

	Indvandrere		Efterkommere		Danskere	
	2003	2007	2003	2007	2003	2007
Antal						
Far ikke tilknyttet arb.markedet	1.967	1.667	3.828	5.667	22.241	22.449
Mor ikke tilknyttet arb.markedet	3.141	2.511	6.073	7.109	29.104	29.935
Begge ikke tilknyttet arb.markedet	2.560	1.498	3.743	4.765	5.834	5.421
I alt ikke tilknyttet arb.markedet	7.668	5.676	13.644	17.541	57.179	57.805
Andel						
Far ikke tilknyttet arb.markedet	9 %	11 %	11 %	13 %	4 %	4 %
Mor ikke tilknyttet arb.markedet	15 %	16 %	17 %	16 %	5 %	5 %
Begge ikke tilknyttet arb.markedet	12 %	10 %	11 %	11 %	1 %	1 %
I alt ikke tilknyttet arb.markedet	36 %	36 %	39 %	39 %	9 %	9 %
Kilde: Integrationsministeriets Udlændingedatabase i Danmarks Statistik, Marg6.						

I 2003 indgik ca. 21.300 6-15-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande i målgruppen, mens tallet i 2007 var ca. 23.200 børn, svarende til en stigning på ca. 1.900 børn. Andelen af de 6-15-årige, hvor en eller begge forældre ikke er tilknyttet arbejdsmarkedet, er dog uændret fra 2003 til 2007.

Ligesom blandt 0-5-årige børn, er der en større andel 6-15-årige børn, hvor moderen ikke er tilknyttet arbejdsmarkedet, men faderen er, end omvendt, men forskellen er markant mindre end blandt de 0-5-årige.

Blandt de fleste 6-15-årige børn er der ikke sket den store ændring fra 2003 til 2007 i andelen, hvor enten den ene eller begge forældre ikke er tilknyttet arbejdsmarkedet. Andelen af indvandrere fra ikke-vestlige lande, hvor begge forældre ikke har tilknytning til arbejdsmarkedet, er dog blevet mindre i 2007, samtidig med at andelen, hvor kun far eller mor ikke har tilknytning til arbejdsmarkedet, er blevet større.

Som blandt de 0-5-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande er der en række oprindelseslande, der skiller sig ud, med hensyn til andelen af de 6-15-årige børn, hvor begge forældre ikke er tilknyttet arbejdsmarkedet.

Som det fremgår af tabel 3.6 nedenfor, er det især børn fra Libanon, Syrien og Irak, hvis forældre begge ikke er tilknyttet arbejdsmarkedet (mellem 17 pct. og 28 pct.).

Tabel 3.6: Andelen af 6-15-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande, hvor hverken far eller mor er tilknyttet arbejdsmarkedet fordelt oprindelsesland, pr. 1. januar 2007.

	Indvandrere	Efterkommere
Bosnien-Hercegovina	10 %	7 %
Serbien, Montenegro og Kosovo	16 %	11 %
Kroatien	-	13 %
Tyrkiet	4 %	5 %
Irak	17 %	22 %
Libanon	21 %	28 %
Pakistan	8 %	7 %
Iran	16 %	7 %
Afghanistan	8 %	8 %
Indien	5 %	2 %
Syrien	21 %	20 %
Somalia	4 %	7 %
Marokko	13 %	15 %
Øvrige ikke-vestlige lande	5 %	7 %
I alt	1.498	4.765

Kilde: Integrationsministeriets Udlændingedatabase i Danmarks Statistik, Marg6.

Anm: En "-" betyder, at grundlaget for procentberegningen er under 25 personer.

Med hensyn til børnenes skolegang, så fremgår det i kapitel 2 (tabel 2.8), at 89 pct. af landets folkeskoler har indtil 20 pct. tosprogede elever på skolen. Omvendt har 65 af skolerne (fire procent), en andel af tosprogede elever på mindst 41 pct. På 29 skoler er mindst 61 pct. af eleverne tosprogede. Der er således nogle få skoler i Danmark, hvor koncentrationen af tosprogede elever er meget stor.

Boks 3.6: Opsummering for 6-15-årige nydanske børn.

Der er i 2007 ca. 23.200 6-15-årige nydanske børn, hvor en eller begge forældre ikke har tilknytning til arbejdsmarkedet.

Andelen af børn, hvor en eller begge forældre ikke har tilknytning til arbejdsmarkedet, er uændret fra 2003 til 2007 og ligger på 36 pct. for indvandrerbørn og 39 pct. for efterkommerebørn.

Blandt ca. 17-28 ud af 100 indvandrere og efterkommere i alderen 6-15 år fra Irak, Syrien og Libanon er begge forældre uden tilknytning til arbejdsmarkedet.

Som det fremgår af kapitel 2, har 65 af alle folkeskoler i Danmark mindst 41 pct. tosprogede elever. På 29 skoler er mindst 61 pct. af eleverne tosprogede.

16-29-årige unge nydanskere

I rapportens målgruppe indgår ligeledes de 16-24-årige og de 25-29-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande, som står uden for arbejdsmarkedet og ikke er i gang med en uddannelse. Tabel 3.7 viser, hvor mange unge indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere, der står uden for arbejdsmarkedet og ikke er i gang med en uddannelse i 2007.

Tabel 3.7: Indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse, fordelt på aldersgrupper, pr. 1. januar 2007.

	Indvandrere ¹	Efterkommere	Danskere
Procent			
16-24-årige	16 %	11 %	7 %
25-29-årige	19 %	11 %	5 %
Antal			
16-24-årige	4.669	1.681	32.913
25-29-årige	3.809	540	13.589

Kilde: Integrationsministeriets Udlændingedatabase i Danmarks Statistik, Marg1.

Note 1: For at sortere personer på korte ophold ud af statistikken f.eks. au pair, er kun medtaget indvandrere med en opholdstid på over to år i Danmark.

Det fremgår for alle aldersgrupper, at andelen af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande, der står uden for arbejdsmarkedet og ikke er i gang med en uddannelse, er markant større end blandt danskere.

I 2007 er 16 pct. af de 16-24-årige indvandrere fra ikke-vestlige lande uden for arbejdsmarkedet og ikke under uddannelse, svarende til ca. 4.700 personer. Blandt efterkommerne fra ikke-vestlige lande er 11 pct. af de 16-24-årige uden for arbejdsmarkedet og ikke under uddannelse, svarende til ca. 1.700 personer. Til sammenligning er der blandt danske unge 7 pct. svarende til knap 33.000 personer.

Blandt de 25-29-årige indvandrere er der i 2007 19 pct. uden for arbejdsmarkedet og ikke under uddannelse, svarende til ca. 3.800 personer. Blandt efterkommerne er 11 pct. uden for arbejdsmarkedet og ikke under uddannelse, svarende til 540 personer. Til sammenligning er tallet blandt danske 25-29-årige 5 pct., svarende til 13.600 personer.

Det vil sige, at der i 2007 er i alt ca. 10.700 16-29-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande, som står uden for arbejdsmarkedet og ikke er i gang med en uddannelse.

Andelen af unge, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse i 2007, har ikke ændret sig synderligt sammenlignet med andelen i 2003.

I det følgende beskrives forskellene mellem mænd og kvinder blandt de unge indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse.

Tabel 3.8: Andelen af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande og danskere, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse, fordelt på aldersgrupper og køn, pr. 1. januar 2007.

	Indvandrere ¹		Efterkommere		Danskere	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
16-24-årige	14 %	18 %	12 %	10 %	7 %	7 %
25-29-årige	13 %	23 %	11 %	11 %	5 %	5 %

Kilde: Integrationsministeriets Udlændingedatabase i Danmarks Statistik, Marg1.

Note 1: For at sortere personer på korte ophold ud af statistikken f.eks. au pair, er kun medtaget indvandrere med en opholdstid på over to år i Danmark.

Tabel 3.8 viser, at der blandt unge indvandrere og efterkommere er større forskel mellem mænd og kvinder, end der er blandt danske unge. Der er især markant flere indvandrerkvinder i alderen 25-29 år, der ikke er på arbejdsmarkedet eller i uddannelse (23 pct. svarende til 2.600 kvinder), end indvandrer-mænd i samme aldersgruppe (13 pct.).

Blandt de unge efterkommere (16-24-årige) er der lidt flere mænd end kvinder, der står uden for arbejdsmarkedet eller ikke er under uddannelse, men kønsforskellene er meget mindre end blandt indvandrerne.

Der har fra 2003 til 2007 været en positiv udvikling, idet der i 2007 er færre indvandrerkvinder, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse. I 2003 var 20 pct. af de 16-24-årige indvandrerkvinder fra ikke-vestlige lande hverken på arbejdsmarkedet eller under uddannelse. Tallet er faldet til 18 pct. i 2007. En tilsvarende positiv udvikling har der været for de 25-29-årige, hvor andelen er faldet fra 27 pct. i 2003 til 23 pct. i 2007.

Tabel 3.9: Andelen af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse, fordelt på oprindelseslande, pr. 1. januar 2007.

Oprindelsesland	Indvandrere ¹		Efterkommere		Antal i alt 16-29-årige
	16-24-årige	25-29-årige	16-24-årige	25-29-årige	
Bosnien-Herzegovina	7 %	9 %	-	-	366
Jugoslavien	14 %	15 %	10 %	11 %	451
Makedonien	14 %	13 %	8 %	4 %	81
Serbien og Montenegro	13 %	22 %	-	-	110
Tyrkiet	14 %	12 %	10 %	10 %	1.674
Rusland	13 %	17 %	-	-	136
Tidligere Sovjetunionen	17 %	21 %	17 %	13 %	235
Irak	19 %	26 %	10 %	-	1.139
Libanon	21 %	28 %	15 %	-	1.038
Statsløse	28 %	29 %	11 %	-	41
Pakistan	21 %	27 %	11 %	11 %	792
Iran	13 %	15 %	8 %	-	353
Vietnam	11 %	9 %	7 %	-	232
Sri Lanka	8 %	10 %	6 %	17 %	155
Afghanistan	12 %	21 %	17 %	-	404
Kina	17 %	21 %	6 %	18 %	438
Thailand	15 %	18 %	10 %	9 %	224
Filippinerne	17 %	29 %	14 %	-	197
Indien	14 %	25 %	5 %	12 %	113
Syrien	25 %	20 %	14 %	-	125
Øvrige Asien	32 %	28 %	17 %	14 %	482

Tabel 3.9 (fortsat): Andelen af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse, fordelt på oprindelseslande, pr. 1. januar 2007.

Oprindelsesland	Indvandrere ¹		Efterkommere		Antal i alt 16-29-årige
	16-24-årige	25-29-årige	16-24-årige	25-29-årige	
Somalia	23 %	28 %	18 %	11 %	778
Marokko	16 %	19 %	11 %	13 %	256
Øvrige Afrika	16 %	17 %	14 %	11 %	519
Syd- og Mellemamerika	32 %	21 %	17 %	13 %	310
Øvrige ikke-vestlige	0 %	1 %	0 %	0 %	49
I alt	16 %	19 %	11 %	11 %	
Antal personer	4.669	3.809	1.681	540	10.698

Kilde: Integrationsministeriets Udlændingedatabase i Danmarks Statistik, Marg1.

Note 1: For at sortere personer på korte ophold ud af statistikken f.eks. au pair, er kun medtaget indvandrere med en opholdstid på over to år i Danmark.

Anm: En "-" betyder, at grundlaget for procentberegningen er under 25 personer.

Tabel 3.9 viser, at det især er de 16-24-årige indvandrere fra en række asiatiske lande og fra Syd- og Mellemamerika, der er overrepræsenterede blandt de unge, der hverken er på arbejdsmarkedet eller i gang med en uddannelse. Derudover er statsløse unge og unge fra Syrien og Irak overrepræsenterede. En nærmere analyse viser, at der fra alle disse lande (på nær statsløse) er en overvægt af kvinder.

Blandt de 25-29-årige er det indvandrere fra Filippinerne, statsløse, Libanon og Somalia, der er overrepræsenterede blandt de unge, der hverken er på arbejdsmarkedet eller i gang med en uddannelse. En nærmere analyse viser, at også blandt disse lande er der en overvægt af kvinder. Hele 95 pct. af filippi-

nerne, der indgår her, er kvinder¹². Fra de øvrige lande er andelen af kvinder hhv. 63 pct., 64 pct. og 63 pct.

Blandt de 16-24-årige efterkommere er det især unge fra Somalia, Afghanistan og det tidl. Sovjetunionen, der er overrepræsenterede blandt de unge, der hverken er på arbejdsmarkedet eller i gang med en uddannelse. Der er meget få efterkommere i alderen 25-29 år fra de enkelte oprindelseslande, så tallene skal anvendes med forsigtighed. Det ser dog ud til at unge fra Filippinerne og Kina især er overrepræsenterede.

Fordeling på kommuner

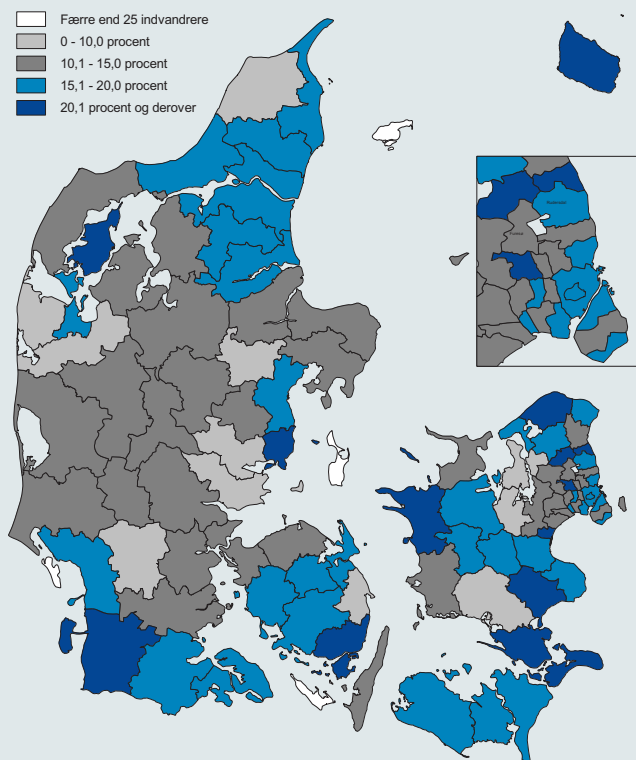
I de følgende figurer fremgår, hvordan andelen af unge indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande, som hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse, fordeler sig på kommuner (se tabel med de bagvedliggende tal i annexet til dette kapitel).

Andelen af 16-24-årige indvandrere fra ikke-vestlige lande, der står uden for arbejdsmarkedet og ikke er under uddannelse, er størst i Morsø Kommune (38 pct.), Vordingborg Kommune (34 pct.) og Faxe Kommune (33 pct.). Nyborg, Favrskov og Frederikssund Kommuner er de tre kommuner, hvor andelen af 16-24-årige indvandrere fra ikke-vestlige, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse, er lavest med hhv. 5 pct., 8 pct. og 8 pct.

De kommuner, hvor der antalsmæssigt bor flest i målgruppen, er København, Århus, Odense og Aalborg Kommuner. I Københavns Kommune er andelen af 16-24-årige indvandrere, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse, på 17 pct., Århus Kommune har en andel på 19 pct., Odense Kommune 20 pct., og Aalborg Kommune har en andel på 19 pct. Disse kommuner er således tæt på landsgennemsnittet på 16 pct.

¹² En stor andel filippinere har de senere år fået opholdstilladelse som au pair eller til familiesammenføring. Au pair-pigerne er forsøgt sorteret fra i denne analyse, idet alle der indgår i opgørelsen har en opholdstid på over to år. Derudover er stor set alle kvinderne, der indgår over 20 år. Det formodes således, at der især er tale om familiesammenførte kvinder.

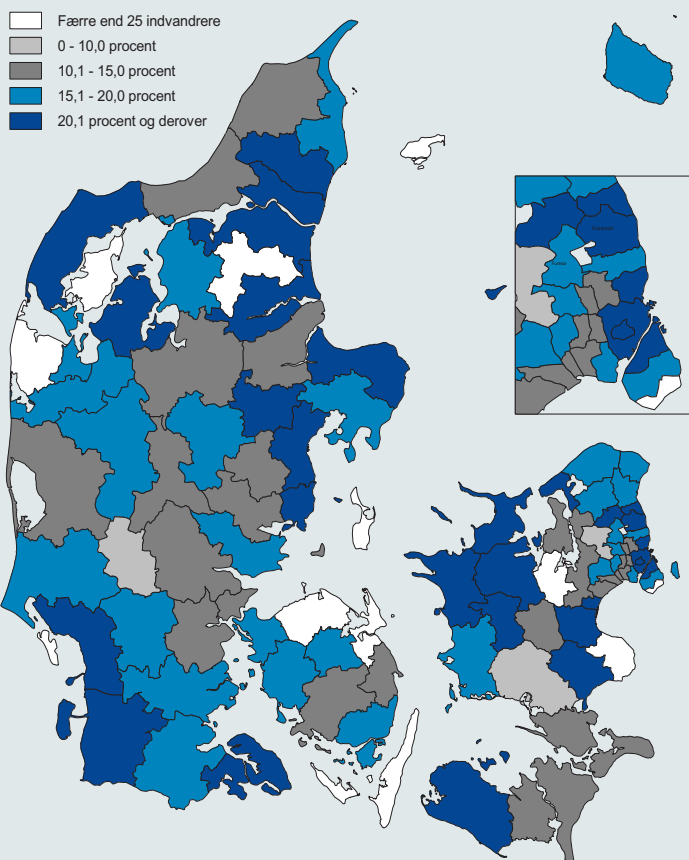
Figur 3.1: Andelen af 16-24-årige indvandrere fra ikke-vestlige lande der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse, fordelt på kommuner, pr. 1. januar 2007.

Kilde: Integrationsministeriets Udlændingedatabase i Danmarks Statistik, Marg 3.

Lolland Kommune har derimod den største andel 25-29-årige indvandrere fra ikke-vestlige lande, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse. Her er det 30 pct. En række andre kommuner - Odsherred, Sorø og Odder Kommuner - ligger også højt, men har dog kun mellem 28 og 33 personer i målgruppen. De kommuner, der har den laveste andel, er Egedal og Billund Kommuner med hhv. 8 pct. og 9 pct., der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse.

Figur 3.2: Andelen af 25-29-årige indvandrere fra ikke-vestlige lande, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse, fordelt på kommuner, pr. 1. januar 2007.

Kilde: Integrationsministeriets Udlændingedatabase i Danmarks Statistik, Marg 3.

Der er for mange kommuners vedkommende få efterkommere i alderen 16-29 år.

Blandt de kommuner, der kan medtages i en analyse, har Guldborgsund og Kalundborg Kommuner den største andel af efterkommere i alderen 16-24 år, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse, på hhv. 34 pct. og 26 pct. Blandt kommuner med den laveste andel er Randers og Silkeborg med 4 pct. og Herning og Ikast-Brande Kommuner med 5 pct.

København, Århus, Odense og Aalborg Kommuner ligger på en andel på hhv. 13 pct., 12 pct., 14 pct. og 14 pct.

Blandt de 25-29-årige efterkommere er der i Gentofte Kommune 28 pct., der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse, hvilket er den højeste andel. Laveste andel er i Køge med 2 pct., Slagelse med 4 pct. og Ringsted og Vejle Kommuner på 5 pct.

I København, Århus, Odense og Aalborg Kommuner er andelen på hhv. 11 pct., 10 pct., 12 pct. og 11 pct.

Fordeling på udsatte boligområder

I nedenstående tabel fremgår andelen af unge indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse, i de udsatte boligområder.

Tabel 3.10: Andelen af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere i alderen 16-24 år og 25-29 år, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse, fordelt på udsatte boligområder, pr. 1. januar 2007.

Udsatte boligområder, kommune	Indvandrere ¹		Efterkommere		Danskere	
	16-24 årige	25-29 årige	16-24 årige	25-29 årige	16-24 årige	25-29 årige
Akacieparken, København	20 %	23 %	18 %	-	14 %	-
Aldersrogade, København	16 %	26 %	12 %	-	12 %	6 %
Blågården/Ågården, Kø- benhavn	20 %	25 %	13 %	18 %	11 %	11 %
Lundtoftegade, Køben- havn	15 %	31 %	17 %	-	14 %	13 %
Mjølnerparken, København	22 %	16 %	14 %	-	-	-
Tingbjerg/Utterslevhuse, København	14 %	25 %	8 %	25 %	21 %	13 %
Tåstrupgård, Høje-Tåstrup	15 %	13 %	6 %	6 %	7 %	6 %
Ringparken, Slagelse	17 %	28 %	14 %	-	10 %	7 %
Vollmose, Odense	29 %	26 %	20 %	14 %	17 %	14 %
Byparken/Skovparken, Svendborg	36 %	21 %	14 %	-	32 %	18 %
Stengårdsvej-kvarteret, Esbjerg	16 %	30 %	4 %	-	25 %	22 %
Sundparken, Horsens	6 %	15 %	2 %	-	18 %	20 %
Finlandsparken, Vejle	10 %	14 %	8 %	-	15 %	-
Bispehaven, Århus	18 %	28 %	11 %	-	10 %	8 %
Gellerupparken mv., Århus	23 %	26 %	14 %	-	13 %	8 %
Hørgården, København	26 %	37 %	10 %	-	24 %	18 %
Brøndby Strand, Brøndby	11 %	16 %	7 %	20 %	10 %	9 %
Avedøre Stationsby, Hvid- ovre	16 %	18 %	8 %	0 %	13 %	8 %

Tabel 3.10 (fortsat): Andelen af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere i alderen 16-24 år og 25-29 år, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse, fordelt på udsatte boligområder, pr. 1. januar 2007.

Udsatte boligområder, kommune	Indvandrere ¹		Efterkommere		Danskere	
	16-24 årige	25-29 årige	16-24 årige	25-29 årige	16-24 årige	25-29 årige
Charlotteager, Høje-Tåstrup	11 %	21 %	19 %	-	20 %	6 %
Vejleåparken, Ishøj	12 %	15 %	10 %	16 %	7 %	13 %
Vapnagård mv., Helsingør	19 %	21 %	9 %	19 %	10 %	6 %
Motalavej, Korsør	27 %	46 %	6 %	-	19 %	17 %
Kløvermarken/Hvedemarken, Sønderborg	7 %	-	-	-	11 %	9 %
Høje Kolstrup, Åbenrå	6 %	27 %	-	-	13 %	11 %
Kvaglund, Esbjerg	13 %	27 %	22 %	-	18 %	17 %
Skovparken/Skovvejen, Kolding	16 %	15 %	-	-	15 %	12 %
Løget by, Vejle	30 %	18 %	-	-	17 %	15 %
Asagården mv., Holstebro	11 %	21 %	4 %	-	9 %	9 %
Gl. Jennumparken, Randers	12 %	23 %	-	-	23 %	16 %
Århus Vest, Århus	16 %	14 %	17 %	-	13 %	8 %
I alt	19 %	23 %	11 %	15 %	14 %	11 %

Kilde: Integrationsministeriets Udlændingedatabase i Danmarks Statistik, Marg3.

Note 1: For at sortere personer på korte ophold ud af statistikken f.eks. au pair, er kun medtaget indvandrere med en opholdstid på over to år i Danmark.

Anm: En "-" betyder, at grundlaget for procentberegningen er under 25 personer.

I ovenstående udsatte boligområder er andelen af unge indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse, højere end generelt i Danmark.

I nogle udsatte boligområder er andelen meget højere end generelt i Danmark. I boligområdet Byparken/Skovparken i Svendborg er 36 pct. af de 16-24-årige indvandrere fra ikke-vestlige lande hverken på arbejdsmarkedet eller under uddannelse. I boligområdet Motalavej i Korsør er 46 pct. af de 25-29-årige indvandrere fra ikke-vestlige lande hverken på arbejdsmarkedet eller under uddannelse. I begge de nævnte områder er der en stor overvægt af kvinder blandt de unge, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse.

Boks 3.7: Opsummering for 16-29-årige nydanske unge.

Der er i 2007 ca. 10.700 16-29-årige nydanske unge, som hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse. Andelen af unge, som hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse, er uændret i forhold til 2003.

Der er især markant flere indvandrerkvinder i alderen 25-29 år, der ikke er på arbejdsmarkedet eller i uddannelse (23 pct.) end indvandrermand i samme aldersgruppe (13 pct.).

Blandt de 16-24-årige efterkommere er andelen af mænd, der står uden for arbejdsmarkedet eller ikke er under uddannelse, derimod lidt højere end andelen af kvinder, men kønsforskellen er meget mindre end blandt indvandrerne.

Blandt de 16-24-årige indvandrere er det særligt unge fra asiatiske lande og Syd- og Mellemamerika samt statsløse og unge fra Syrien og Irak, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse.

Blandt de 25-29-årige indvandrere er det særligt unge fra Filippinerne, statsløse, Libanon og Somalia, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse.

Blandt de 16-24-årige efterkommere er det særligt unge fra Somalia, Afghanistan og det tidl. Sovjetunionen, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse.

Ca. en ud af tre af de 16-24-årige indvandrere fra ikke-vestlige lande i Morsø, Vordingborg og Faxe Kommune er hverken på arbejdsmarkedet eller under uddannelse.

Lolland Kommune har den højeste andel indvandrere i alderen 25-29 år (30 pct.), der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse.

I de udsatte boligområder er andelen af unge indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse højere end generelt i Danmark. Især i Byparken/Skovparken i Svendborg og på Motalavej i Korsør er der en høj andel af unge, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse.

3.2.2 Beskrivelse af de fire delmålgrupper

Der vil i dette afsnit indgå en statistisk beskrivelse af de fire udvalgte delmålgrupper: Fagligt svage nydanske børn og unge, socialt udsatte nydanske børn og unge, nydanske unge på kanten af arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet samt isolerede unge nydanske kvinder

Fagligt svage nydanske børn og unge

Manglende faglige kompetencer og dermed ringere mulighed for at gennemføre en ungdoms- eller videregående uddannelse medfører ofte social marginalisering. PISA-undersøgelserne viser, at elever fra ikke-vestlige lande har svagere faglige kompetencer i 9. klasse end danske elever. Der findes ikke endnu mål-bare landsdækkende resultater om mindre børns faglige niveau, men med indførelsen af trinmål i folkeskolen, vil det fremover i højere grad være muligt at følge udviklingen i det faglige niveau blandt elever fra ikke-vestlige lande gennem skoleforløbet.

Kommunerne har siden 1999 været forpligtede til at tilbyde tosprogede småbørn sprogstimulering fra barnets 4. år til skolestart, hvis barnet efter en sagkyndig vurdering har behov for det. Med virkning fra 1. januar 2003 blev sprogstimuleringen udvidet til at omfatte tosprogede småbørn fra 3-års alderen, og med virkning fra 1. august 2004 blev sprogstimuleringen gjort obligatorisk for tosprogede småbørn fra 3-årsalderen til skolestart, der efter en sagkyndig vurdering har behov for det (jf. folkeskolelovens § 4 a). *Tosprogede småbørn* defineres som børn, der har et andet modersmål end dansk, og som først ved kontakt med det omgivende samfund, eventuelt gennem skolens undervisning, lærer dansk.

Som det fremgår af tabel 3.11, har antallet af tosprogede småbørn i perioden 2005-2007 ligget nogenlunde stabilt på omkring 20.000. Andelen af tosprogede småbørn, der modtager sprogstimulering, er i de tre år steget fra 51 pct. til 55 pct.¹³

¹³ Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) offentliggjorde i august 2008 en evaluering af sprogstimuleringsindsatsen for tosprogede småbørn. Her viser tallene for 2007, at andelen af tosprogede småbørn, der modtager sprogstimulering, er på 57 pct. Differencen mellem de 55 pct. og de 57 pct. beror på forskelle i dataindsamlingen, herunder manglende indberetning fra nogle kommuner i UNI-C's datamateriale. Det har ikke været muligt udelukkende at anvende data fra evalueringsrapporten, da indsatsen sidst blev evalueret i 2002.

Tabel 3.11: Tosprogede småbørn, der modtager sprogstimulering i skole-årene 2005/2006, 2006/2007 og 2007/2008.

	2005/2006	2006/2007	2007/2008
Antal, der modtager sprogstimulering	10.204	11.072	11.373
Tosprogede småbørn i alt	20.138	19.725	20.656
Andelen, der modtager sprogstimulering	51 %	56 %	55 %

Kilde: UNI C Statistik & Analyse baseret på kommunernes indberetninger.

Over 90 pct. af alle tosprogede småbørn, som modtager sprogstimulering, modtager denne i dagtilbud. I 2007 modtog 95 pct. sprogstimulering i dagtilbud mod 93 pct. i 2005. De resterende småbørn, som modtager sprogstimulering, er ikke optaget i et dagtilbud og modtager derfor sprogstimulering uden for dagtilbud.¹⁴

Der foreligger to centrale undersøgelser om nydanske skolebørns faglige færdigheder:

- Børneforløbsundersøgelsen, der er baseret på forældrenes vurdering af deres 7-årige børn, tyder på, at børn med anden etnisk baggrund end dansk kun har lidt vanskeligere ved fagligt at følge med i dansk- og matematikundervisningen i 1. klasse end danske børn.¹⁵
- "PISA Etnisk 2005", der er baseret på en test af elever i 9. klasse, viser, at elever fra ikke-vestlige lande har markant svagere kompetencer i læsning, matematik og naturfag end elever med dansk oprindelse ved afslutningen af grundskolen. For eksempel læser 53 pct. af eleverne fra ikke-vestlige lande ikke godt nok til, at de kan klare et videre uddannelsesforløb, hvor der stilles boglige krav. Blandt etnisk danske elever er det tilsvarende tal 17 pct.¹⁶

¹⁴ For tosprogede børn, der ikke er optaget i et dagtilbud, etableres der særlige sprogstimuleringstilbud i 15 timer om ugen (jf. folkeskolelovens § 4 a, stk.3).

¹⁵ Else Christensen, *Opvækst med særlig risiko*, SFI, 2006.

¹⁶ Niels Egelund og Torben Tranæs (red.), *PISA Etnisk 2005*, Rockwool Fondens Forskningsenhed og Syddansk Universitetsforlag, 2007.

Forskellen mellem de to undersøgelsesresultater tyder på, at der i skoleforløbet bliver en stadigt større forskel i det faglige niveau mellem de nydanske og danske elever. Det kan bl.a. skyldes, at undervisningen fra 4.-5. klasse begynder at basere sig på mere abstrakte danske begreber, som nydanske elever er mindre fortrolige med. Forskellen kan dog også skyldes, at børneforløbsundersøgelsen er baseret på forældrenes vurdering af deres børn, mens "PISA Etnisk 2005" er baseret på en test.

I det følgende anvendes resultaterne ved 9. og 10. klasses afgangsprøve for at vurdere, hvor stor en gruppe af indvandrere og efterkommere, der kan betegnes som fagligt svage. De senest tilgængelige oplysninger om karakterer ved afgangsprøven er fra skoleåret 2006/2007, som er det sidste år, hvor den gamle 13-skala blev anvendt. En elev defineres som fagligt svag, hvis han eller hun fik et karaktergennemsnit på under 6 ved afgangsprøven.

I skoleåret 2006/2007 var der i alt ca. 3.500 indvandrere fra ikke-vestlige lande og ca. 3.900 efterkommere fra ikke-vestlige lande, der afsluttede folkeskolen (eller tilsvarende¹⁷) med en 9. eller 10. klasses afgangsprøve.

Som det fremgår af tabel 3.12, afsluttede 21 pct. af de unge indvandrere og 17 pct. af de unge efterkommere med et karaktergennemsnit på under 6 ved 9. klasses afgangsprøve. Til sammenligning var det kun 4 pct. blandt de unge danske elever, der afsluttede med et karaktergennemsnit på under 6 ved 9. klasses afgangsprøve.

¹⁷ Afgangsprøven kan tages på folkeskoler, frie grundskoler, kommunale ungdomsskoler, efterskoler, specialskoler, husholdnings- og håndarbejdsskoler samt dagbehandlingshjem.

Tabel 3.12: Indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande og danskere fordelt på karaktergennemsnit ved 9. og 10. klasses afgangsprøve for skoleåret 2006/2007.

	Indvandrere	Efterkommere	Danskere
Karaktergennemsnit ved 9. klasses afgangsprøve			
Under 6	21 %	17 %	4 %
6 eller derover	78 %	83 %	95 %
Ikke aflagt prøve	1 %	0 %	0 %
I alt	100 %	100 %	100 %
Antal	2.280	2.849	55.208
Karaktergennemsnit ved 10. klasses afgangsprøve			
Under 6	25 %	22 %	4 %
6 eller derover	75 %	78 %	96 %
Ikke aflagt prøve	0 %	0 %	0 %
I alt	100 %	100 %	100 %
Antal	1.202	1.045	26.976
Kilde: UNI C Statistik & Analyse baseret på kommunernes indberetninger. Note: Prøverne er aflagt efter 13-skalaen.			

Ved 10. klasses afgangsprøve var det 25 pct. af de unge indvandrere og 22 pct. af de unge efterkommere, der afsluttede med et karaktergennemsnit på under 6. Ved 10. klasses afgangsprøve er der således en større andel fagligt svage indvandrere og efterkommere end ved 9. klasses afgangsprøve. Blandt de danske unge var andelen, der afsluttede med et karaktergennemsnit på under 6, den samme som blandt de unge, der afsluttede 9. klasses afgangsprøve (4 pct.).

Ses der både på 9. og 10. klasses afgangsprøve, var der i 2007 i alt ca. 1.500 indvandrer- og efterkommerelever, der kan betegnes som fagligt svage. Det

svarer til hver femte indvandrer- eller efterkommerelev, der tog en afgangsprøve i 2007.

Afgangsprøven består bl.a. af en danskprøve og en matematikprøve. Hvis man ser på, hvor mange unge indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande der får et karaktergennemsnit på under 6 ved danskprøven, viser der sig ikke at være større forskel mellem 9. klasses afgangsprøven og 10. klasses afgangsprøven.

Derimod er der ved matematikprøven betydeligt flere unge ved 10. klasses afgangsprøven end ved 9. klasses afgangsprøven, der får et karaktergennemsnit på under 6. Ved 9. klasses afgangsprøven i matematik får 20 pct. blandt indvandrerne og 17 pct. blandt efterkommerne et karaktergennemsnit på under 6, mens det ved 10. klasses afgangsprøven er 30 pct. blandt både indvandrere og efterkommere, der får et karaktergennemsnit på under 6. Det skal bemærkes, at den samme tendens gør sig gældende for de danske elever, hvor andelen, der får en gennemsnit på under 6 i matematik, også er markant højere ved 10. klasses afgangsprøven sammenlignet med 9. klasses afgangsprøven.

Tabel 3.13: Andelen af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande og danskere med et karaktergennemsnit på under 6 ved 9. og 10. klasses afgangsprøve i dansk og matematik for skoleåret 2006/2007.

	Indvandrere	Efterkommere	Danskere
Karaktergennemsnit på under 6 ved 9. klasses afgangsprøve			
Danskprøve	19 %	12 %	3 %
Matematikprøve	20 %	17 %	6 %
Karaktergennemsnit på under 6 ved 10. klasses afgangsprøve			
Danskprøve	19 %	12 %	3 %
Matematikprøve	30 %	30 %	9 %

Kilde: UNI C Statistik & Analyse baseret på kommunernes indberetninger.

Note: Prøverne er aflagt efter 13-skalaen.

Tabel 3.14 viser de ti kommuner i Danmark, der har den højeste andel indvandrere- og efterkommerelever fra ikke-vestlige lande i grundskolen. Ishøj Kommune har den højeste andel indvandrere- og efterkommerelever med 38 pct. af eleverne.

Tabel 3.14: Elever i grundskolen i skoleåret 2008/2009 i ti udvalgte kommuner fordelt på indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande og danskere.

Kommune	Andel indvandrere og efterkommere	Antal indvandrere og efterkommere	Antal danskere
Ishøj kommune	38 %	1.038	1.694
Brøndby kommune	33 %	1.223	2.457
Københavns kommune	29 %	12.544	30.093
Albertslund Kommune	27 %	1.002	2.646
Høje-Taastrup kommune	24 %	1.524	4.746
Århus Kommune	17 %	5.956	27.730
Odense Kommune	17 %	3.772	18.282
Herlev kommune	17 %	514	2.514
Hvidovre kommune	14 %	868	5.097
Rødovre Kommune	14 %	593	3.492

Kilde: UNI C Statistik & Analyse baseret på kommunernes indberetninger.

Blandt disse ti kommuner har Ishøj, Høje-Taastrup, Rødovre og Albertslund Kommuner den højeste andel elever ved 9. og 10. klasses afgangsprøve i 2007, der fik en karakter på under 6, med en andel på hhv. 31 pct., 29 pct., 26 pct. og 24 pct. Dette fremgår af tabel 3.15 nedenfor. Som det kan ses af tabellen gælder det generelt, at der er en væsentlig større andel blandt elever fra ikke-vestlige lande, der afslutter grundskolen med en gennemsnitskarakter på under 6 i forhold til blandt danske elever.

Tabel 3.15: Antallet og andelen af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere med en gennemsnitskarakter på under 6 ved afgangsprøven for skoleåret 2006/2007 i ti udvalgte kommuner.

Under 6 ved afgangseksamen				
Kommune	Andel indvandrere og efterkommere	Antal indvandrere og efterkommere	Andel danskere	Antal danskere
Ishøj kommune	31 %	42	11 %	16
Brøndby kommune	17 %	33	10 %	31
Københavns kommune	17 %	235	4 %	106
Albertslund Kommune	24 %	32	5 %	16
Høje-Taastrup kommune	29 %	56	7 %	37
Århus Kommune	22 %	148	3 %	93
Odense Kommune	18 %	84	4 %	85
Herlev kommune	16 %	10	5 %	15
Hvidovre kommune	21 %	22	9 %	44
Rødovre Kommune	26 %	16	4 %	17

Kilde: UNI C Statistik & Analyse baseret på kommunernes indberetninger.

Note: Prøverne er aflagt efter 13-skalaen.

Boks 3.8: Opsummering for de fagligt svage nydanske børn og unge.

Der er ca. 20.000 tosprogede småbørn, der modtager sprogstimulering. Andelen af tosprogede småbørn, der modtager sprogstimulering, er steget fra 51 pct. til 55 pct. over de seneste tre år.

Børneforløbsundersøgelsen tyder på, at nydanske elever ikke i de første klasser adskiller sig fagligt fra de danske elever. I 9. klasse er der imidlertid en markant forskel i det faglige niveau mellem de nydanske elever og danske elever.

Ca. hver femte indvandrer- eller efterkommerelev, der tog en afgangsprøve i 2007, kan betegnes som fagligt svage elever, svarende til i alt ca. 1.500 indvandrer- og efterkommerelever.

Tre ud af ti indvandrer- eller efterkommerelev i Ishøj og Høje-Taastrup Kommuner var fagligt svage ved afgangsprøven i 2007.

Socialt udsatte nydanske børn og unge

Anbringelser

Børn og unge, der er udsat for omsorgssvigt, er i risiko for at blive marginaliseret, idet omsorgssvigten kan påvirke barnets eller den unges mulighed for at udvikle sine sociale eller faglige kompetencer. Forskningen viser bl.a., at der er en overhyppighed af anbragte børn blandt kriminelle.

Blandt de 0-17-årige er der i 2006 i alt 1.617 indvandrere og efterkommere¹⁸, der i løbet af deres liv har været anbragt uden for hjemmet, og 3.242 indvandrere og efterkommere, der har modtaget forebyggende foranstaltninger efter serviceloven.

Som det fremgår af tabel 3.16, er 0-14-årige indvandrerbørn underrepræsenterede i forhold til danske børn med hensyn til anbringelser uden for hjemmet. Derimod er de 15-17-årige indvandrerbørn overrepræsenterede.

¹⁸ Omfatter indvandrere og efterkommere fra både vestlige og ikke-vestlige lande.

Tabel 3.16: Andelen af 0-17-årige indvandrere og efterkommere samt danskere, der i løbet af deres liv har været anbragt uden for eget hjem eller modtaget forebyggende foranstaltninger, pr. 1. januar 2006¹.

	0-6 år	7-11 år	12-14 år	15-17 år	I alt
Andel børn, der har været anbragt uden for hjemmet					
Indvandrere	0,28 %	0,90 %	2,07 %	4,39 %	2,30 %
Efterkommere	0,33 %	1,04 %	1,69 %	3,64 %	1,05 %
Danske børn	0,42 %	1,21 %	2,20 %	4,14 %	1,56 %
Andel børn, der har modtaget forebyggende foranstaltninger					
Indvandrere	0,70 %	1,69 %	3,56 %	8,63 %	4,39 %
Efterkommere	0,55 %	2,04 %	4,11 %	7,86 %	2,18 %
Danske børn	0,65 %	2,31 %	3,73 %	7,12 %	2,70 %

Kilde: Danmarks Statistik, Indvandrere i Danmark 2008, 2008.

Note 1: Børn af efterkommere indgår ikke i denne fremstilling.

Anm.: Et barn kan indgå både i opgørelsen over anbringelser og over forebyggende foranstaltninger.

Når det gælder forebyggende foranstaltninger, er indvandrerbørn generelt overrepræsenterede, idet 4,39 pct. af indvandrerbørnene i alderen 0-17 år har modtaget en forebyggende foranstaltning, mens det kun er 2,70 pct. blandt danske børn. Kun i aldersgruppen 7-14 år modtager en mindre andel af indvandrerbørn forebyggende foranstaltninger end danske børn.

Blandt efterkommerbørnene er andelen, der har været anbragt uden for eget hjem på 1,05 pct., og andelen, der har modtaget forebyggende foranstaltninger, på 2,18 pct. Særligt i forhold til anbringelser er disse andele markant lavere end blandt danske børn. Efterkommerbørn i alderen 12-17 år er dog overrepræsenterede i forhold til forebyggende foranstaltninger.

Fra 2000 til 2006 har der været en stigning i andelen af anbragte børn blandt 0-14-årige indvandrere og efterkommere. I 2000 blev hhv. 0,9 pct. og 0,4 pct. af

alle 0-14-årige indvandrere og efterkommere anbragt uden for hjemmet. I 2006 var de tilsvarende tal hhv. 1,2 pct. og 0,8 pct.¹⁹

Kriminalitet

Unge, der er i risiko for at blive kriminelle eller har begået kriminalitet, er potentielt marginaliserede fra det omgivende samfund. I det følgende beskrives kriminalitetsniveauet blandt de unge nydanskere.

Det fremgår af kriminalitetsstatistikken, at indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande har en højere kriminalitetshyppighed end danskere. Det skyldes bl.a., at indvandrer- og efterkommergruppen er sammensat på en anden måde aldersmæssigt og i forhold til socioøkonomiske forhold (bl.a. uddannelsesniveau) end den resterende befolkning.

I det følgende indgår der derfor både statistik, der ikke er korrigeret for forskelle i alder og socioøkonomiske forhold, og statistik, som er korrigeret herfor. Formålet er at give et billede af, hvem der især skal rettes fokus mod i den kriminalitetsforebyggende indsats, samt hvem der er kommet ind på en kriminel løbebane, og som skal have hjælp til at komme på rette vej igen.

Tabel 3.17 viser, at i 2007 blev 11 pct. af de 15-19-årige og 10 pct. af de 20-29-årige indvandrermand fundet skyldige i kriminalitet²⁰ (svarende til ca. 4.600 personer). Til sammenligning blev 11 pct. af de 15-19-årige og 19 pct. af de 20-29-årige efterkommermand fundet skyldige i kriminalitet i 2007 (svarende til ca. 2.300 personer). Blandt danske mænd er det hhv. 6 pct. og 8 pct. for de 15-19-årige og 20-29-årige, der er fundet skyldige i kriminalitet.

¹⁹ Teknologirådet, *Anbragte børn og unge, Teknologirådets rapporter 2002/4 og Danmarks Statistik, Indvandrere i Danmark 2008, 2008.*

²⁰ Omfatter antal personer, der har fået en afgørelse med kendelsen skyldig ved domstolene eller har fået en bøde af politimesteren for overtrædelse af enten straffeloven eller særlove, herunder bl.a. færdselsloven, våbenloven og lov om euforiserende stoffer.

Tabel 3.17: Kriminalitetshyppigheden¹ blandt indvandrere og efterkommere samt danskere fordelt på køn og alder, 2007.

	Indvandrere	Efterkommere	Danskere
Mænd			
15-19 år	11 %	11 %	6 %
20-29 år	10 %	19 %	8 %
Antal skyldige i alt	4.587	2.282	31.793
Kvinder			
15-19 år	2 %	2 %	1 %
20-29 år	1 %	3 %	2 %
Antal skyldige i alt	711	318	6.211

Kilde: Danmarks Statistik, Indvandrere i Danmark 2008, 2008.

Note 1: Kriminalitetshyppigheden er baseret på antal personer, der har fået en afgørelse med kendelsen skyldig ved domstolene eller har fået en bøde af politimesteren for overtrædelse af enten straffeloven eller særlove, herunder bl.a. færdselsloven, våbenloven og lov om euforiserende stoffer. Personer med flere domme, indgår kun én gang i statistikken med den alvorligste afgørelse.

Det fremgår endvidere af tabellen, at mænd langt hyppigere end kvinder begår kriminalitet.

Danmarks Statistik har i sin rapport "Indvandrere i Danmark 2008" for første gang estimeret nydanskeres opholdsgrundlag. Tabel 3.18 viser en opgørelse af kriminalitetshyppigheden for mænd fordelt på, om der er tale om nydanskere med en flygtningebaggrund eller med et andet opholdsgrundlag.

Tabel 3.18: Kriminalitetshyppigheden¹ blandt mandlige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere fordelt på opholdsgrundlag og alder, 2007.

	Indvandrere og efterkommere		Danskere
	Flygtningebaggrund	Andet opholdsgrundlag	
Mænd			
15-19 år	13 %	11 %	6 %
20-29 år	18 %	14 %	8 %
Antal skyldige i alt	2.972	3.238	31.793

Kilde: Danmarks Statistik, Indvandrere i Danmark 2008, 2008.

Note 1: Kriminalitetshyppigheden er baseret på antal personer, der har fået en afgørelse med kendelsen skyldig ved domstolene eller har fået en bøde af politimesteren for overtrædelse af enten straffeloven eller særlove, herunder bl.a. færdselsloven, våbenloven og lov om euforiserende stoffer. Personer med flere domme, indgår kun én gang i statistikken med den alvorligste afgørelse.

Som det fremgår af tabel 3.18, er især de 20-29-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande med en flygtningebaggrund i højere grad kriminelle end øvrige indvandrere og efterkommere. Blandt de 20-29-årige med en flygtningebaggrund er 18 pct. kendt skyldige i kriminalitet, mens det gælder for 14 pct. af de øvrige indvandrere og efterkommere og 8 pct. blandt danskere i samme aldersgruppe.

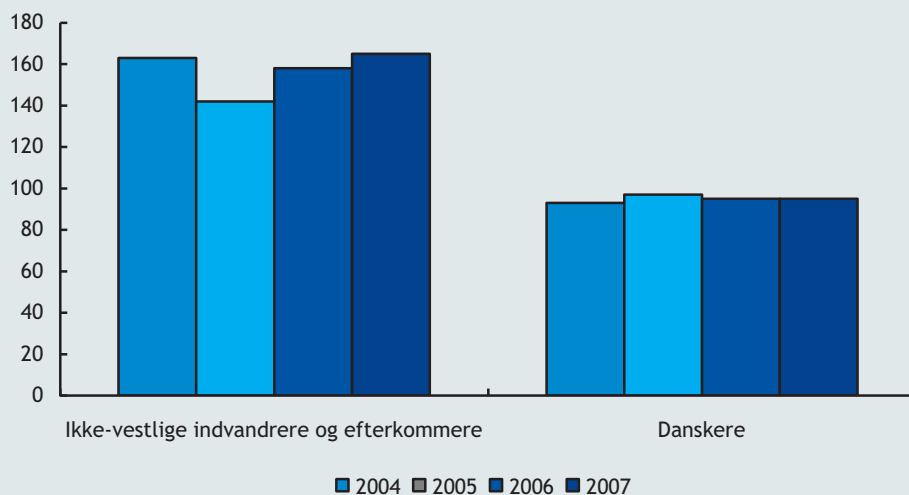
Indvandrere og efterkommere har en anden aldersfordeling end den gennemsnitlige danske befolkning, idet der er en stor overvægt af unge blandt indvandrere og efterkommere. De har også samlet set en svagere tilknytning til arbejdsmarkedet og et lavere uddannelsesniveau end danskere. Da unge oftere begår kriminalitet end ældre, og da socioøkonomisk baggrund er en væsentlig faktor for kriminaliteten, er det relevant at korrigerer kriminalitetstallene for forskelle i alder og socioøkonomisk baggrund²¹.

Selvom der korrigeres for forskelle i både alder og socioøkonomisk stillingsgruppe i figur 3.3, havde mænd af ikke-vestlig oprindelse et kriminalitetsni-

²¹ Den socioøkonomiske status måles ved socioøkonomisk stillingsgruppe, dvs. om lovovertræderen er selvstændig, lønmodtager, uddannelsessøgende, arbejdsløs, pensionist eller andet.

veau inden for voldsforbrydelser, der var 65 pct. højere end for alle mænd i Danmark i 2007. Særligt mænd fra Jugoslavien og Libanon har en høj kriminalitetshyppighed for voldsforbrydelser.

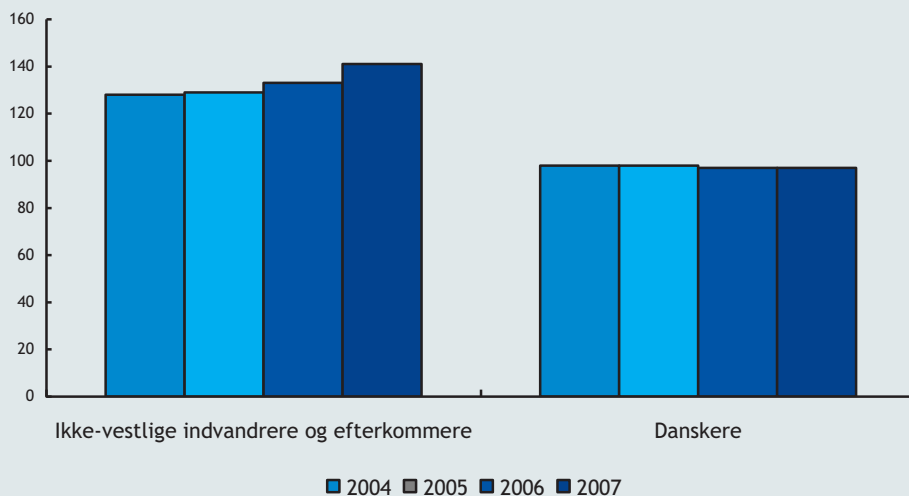
Figur 3.3: Kriminalitetsindeks for voldsforbrydelser blandt mænd, 2004-2007. Standardiseret for alder og socioøkonomisk stillingsgruppe. Indeks, mandlig befolkning i alt = 100.

Kilde: Danmarks Statistik, Statistiske Efterretninger, Sociale forhold, sundhed og retsvæsen, 16. juni 2008 samt Indvandrere i Danmark 2008, 2008.

Mænd fra ikke-vestlige lande er ligeledes overrepræsenterede, når det gælder ejendomsforbrydelser (bl.a. tyveri og indbrud). Af figur 3.4 fremgår det, at mandlige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande begik ejendoms-kriminalitet i et omfang, der er 41 pct. højere end for alle mænd i Danmark, når der er korrigeret for forskelle i alder og socioøkonomisk stillingsgruppe. Der er tale om en stigning for 2004, hvor det tilsvarende tal var 28 pct. Særligt mænd fra Marokko, Somalia, Jugoslavien og Libanon har en høj kriminalitetshyppighed for ejendomsforbrydelser.

Figur 3.4: Kriminalitetsindeks for ejendomsforbrydelser blandt mænd, 2004-2007. Standardiseret for alder og socioøkonomisk stillingsgruppe. Indeks, mandlig befolkning i alt = 100.

Kilde: Danmarks Statistik, Statistiske Efterretninger, Sociale forhold, sundhed og retsvæsen, 16. juni 2008 samt Indvandrere i Danmark 2008, 2008.

En undersøgelse gennemført af Rockwool Fondens Forskningsenhed (Forbryderen og samfundet, Gyldendal, 2008) fokuserer på ejendomsforbrydelser i forhold til nationalitet. Undersøgelsen viser, at unge mænd i tyverne fra Tyrkiet, Irak, Somalia, Bosnien, Sydamerika og Asien begår ejendomsforbrydelser i samme omfang som sammenlignelige danskere. Mens unge i tyverne fra arabiske lande begår mere ejendoms kriminalitet end sammenlignelige danskere. Der er her korrigeret for demografi samt sociale og økonomiske karakteristika.

Den højere kriminalitet blandt nydanskere gør sig især gældende blandt de yngste.

Korrigeret for demografiske og socioøkonomiske forhold begår efterkommere samlet set ikke flere ejendomsforbrydelser end indvandrere. Der er dog for nogle grupper en lille tendens. For unge i begyndelsen af tyverne fra Tyrkiet,

Pakistan og Asien ses det, at efterkommerne er mere kriminelle end indvandrere.

Stort set alle indvandrergupper ser ud til at have oplevet en stigning i ejendomsforbrydelser fra starten af 1980'erne, som falder igen i starten af 1990'erne. Faldet har været frem til 2002 efterfulgt af en stigning de sidste to år. Samlet set har polakker, tyrkere, irakere og somaliere stort set samme kriminalitetsrate i dag som i begyndelsen af 1980'erne, mens libanesere, iranere, jugoslavere og pakistanere har en højere kriminalitetsrate.

Boks 3.9: Opsummering for socialt udsatte nydanske unge.

Efterkommerbørn og 0-14-årige indvandrerbørn er underrepræsenterede i forhold til danske børn med hensyn til anbringelser uden for eget hjem. 15-17-årige indvandrerbørn er derimod overrepræsenterede.

Andelen af indvandrerbørn, der modtager forebyggende foranstaltninger, er næsten dobbelt så høj som blandt danske børn. Andelen af efterkommerbørn, der modtager forebyggende foranstaltninger, er derimod lavere end blandt danske børn.

Blandt de 0-17-årige er der i 2006 i alt 1.617 indvandrere og efterkommere, der i løbet af deres liv har været anbragt uden for hjemmet, og 3.242 indvandrere og efterkommere, der har modtaget forebyggende foranstaltninger efter serviceloven.

I 2007 blev omkring 5.300 indvandrere og 2.600 efterkommere i alderen 15-29 år dømt skyldige for kriminelle handlinger. 20-29-årige mandlige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande med en flygtningebaggrund er i højere grad kriminelle end øvrige indvandrere og efterkommere.

Også korrigeret for forskelle i alder og socioøkonomisk stillingsgruppe begår unge nydanske mænd flere voldsforbrydelser og ejendomsforbrydelser end unge danske mænd.

Nydanske unge på kanten af arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet

Unge nydanskere, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse, er i risiko for at blive socialt marginaliseret. Regeringen har i de seneste år bl.a. øget incitamenterne og intensiveret vejledningen af de unge for at sikre, at de unge kommer i gang med en ungdoms- og en videregående uddannelse eller kommer ud på arbejdsmarkedet.

Andelen af 16-24-årige indvandrere fra ikke-vestlige lande, der er i gang med en uddannelse, er steget fra 38 pct. i skoleåret 2000/2001 til 45 pct. i skoleåret 2006/2007. Det svarer til en stigning på ca. 4.200 personer.

Andelen af 16-24-årige efterkommere fra ikke-vestlige lande, der er i gang med en uddannelse, er steget fra 57 pct. i skoleåret 2000/2001 til 62 pct. i skoleåret 2006/2007. Det svarer til en stigning på ca. 4.300 personer. Andelen af unge efterkommere, der er i gang med en uddannelse, er dermed lidt højere end blandt danskere, hvor det tilsvarende tal er 61 pct.

Flere unge er således i gang med uddannelse, men frafaldet fra uddannelserne er fortsat stort. En undersøgelse viser, at de relativt svage faglige og sproglige kompetencer er en væsentlig forklaring på, at unge indvandrere og efterkommere fra mindre udviklede lande har et betydeligt højere frafald på ungdomsuddannelserne end etnisk danske unge. Det gælder især på erhvervsuddannelserne, hvor op mod 60 pct. af de unge indvandrere og efterkommere falder fra (Tænketanken om udfordringer for integrationsindsatsen, Udlændinges vej gennem uddannelsessystemet, 2004).

Andelen af unge, der går i gang med en uddannelse, er således steget de senere år, men er der også flere der gør deres uddannelse færdig? I tabel 3.19 nedenfor, fremgår andelen af 25-29-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere, der har gennemført en dansk uddannelse i hhv. 2003 og 2007.

Tabel 3.19: Andelen af 25-29-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere fordelt på højeste fuldførte uddannelse og køn, pr. 1. januar 2003 og 2007.

	Indvandrere		Efterkommere		Danskere	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
2003						
Grundskole	39 %	38 %	45 %	36 %	21 %	17 %
Gymnasial uddannelse	13 %	15 %	18 %	20 %	15 %	19 %
Erhvervsfaglig uddannelse	17 %	16 %	18 %	24 %	40 %	32 %
Videregående uddannelse	8 %	8 %	14 %	15 %	23 %	31 %
Uoplyst/ingen dansk uddannelse ¹	23 %	23 %	5 %	5 %	1 %	0 %
I alt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Antal	11.408	14.234	1.768	1.666	165.359	159.580
2007						
Grundskole	34 %	30 %	47 %	30 %	21 %	16 %
Gymnasial uddannelse	11 %	13 %	16 %	18 %	15 %	17 %
Erhvervsfaglig uddannelse	12 %	13 %	19 %	25 %	38 %	29 %
Videregående uddannelse	10 %	10 %	15 %	24 %	25 %	37 %
Uoplyst/ingen dansk uddannelse ¹	33 %	35 %	4 %	3 %	1 %	1 %
I alt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Tabel 3.19 (fortsat): Andelen af 25-29-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere fordelt på højeste fuldførte uddannelse og køn, pr. 1. januar 2003 og 2007.

	Indvandrere		Efterkommere		Danskere	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
2007						
Antal	11.306	14.065	2.557	2.490	141.200	136.977
Kilde: Integrationsministeriets Udlændingedatabase i Danmarks Statistik, Udd24, Udd22i samt Danmarks Statistikbank HFU1. Note 1: Personer i denne kategori kan have en udenlandsk medbragt uddannelse.						

Generelt ses en lille tendens til, at en større andel af de unge indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere gennemfører en uddannelse efter grundskolen i 2007 end i 2003. Først og fremmest ses det, at andelen blandt såvel indvandrere, efterkommere som danskere, der i 2007 har grundskolen som den højeste fuldførte danske uddannelse, er faldet i forhold til 2003. Dette gælder dog ikke blandt mandlige efterkommere, hvor der er sket en stigning på 2 procentpoint i forhold til 2003, og hvor der i 2007 er hele 47 pct., der kun har en grundskole uddannelse mod 21 pct. af de danske mænd.

Samtidig ses det, at en lidt større andel af indvandrere og efterkommere samt danskere har taget en videregående uddannelse i 2007 end i 2003. Dette gælder især blandt 25-29-årige kvindelige efterkommere, hvor 9 procentpoint flere har en videregående uddannelse som højeste fuldførte uddannelse i 2007 end i 2003.

I 2007 har 49 pct. af efterkommerkvinderne gennemført en erhvervsfaglig eller videregående uddannelse, mens det blandt danske kvinder er 66 pct. Der er et betydeligt større efterslæb blandt mænd, idet kun 34 pct. af efterkommermændene har gennemført en erhvervsfaglig eller videregående uddannelse, mens det blandt danske mænd er 63 pct.

De unge, som ikke kommer i gang med en uddannelse, bevæger sig delvis ud på arbejdsmarkedet. Nogle unge har dog vanskeligt ved at finde fodfæste på arbejdsmarkedet, idet de enten ikke er arbejdsmarkedssparate eller af andre årsager ryger ind og ud af arbejdsmarkedet.

Fra og med 2004 skal alle modtagere af kontanthjælp eller starthjælp kategoriseres i én af de fem matchgrupper, som fortæller, i hvor høj grad en person er arbejdsmarkedssparat. Matchgruppe 1-3 defineres som værende arbejdsmarkedssparate, mens matchgruppe 4 og 5 er de ikke-arbejdsmarkedssparate. Den sidstnævnte gruppe er dem, der i denne rapport defineres som værende på kanten af arbejdsmarkedet, idet de ikke umiddelbart kan opnå beskæftigelse.

Tabel 3.20 nedenfor viser andelen af 16-24-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere, der modtog kontant- eller starthjælp i 2004 og 2007 fordelt på køn og arbejdsmarkedssparathed.

Tabel 3.20: Andelen af 16-24-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere, der modtager kontant- eller start-hjælp fordelt på arbejdsmarkedsparethed (matchkategorier) i 2004¹ og 2007.

	Mænd		Kvinder	
	2004	2007	2004	2007
Indvandrere				
Arbejdsmarkedsparete (match 1-3)	38 %	62 %	28 %	64 %
Ikke-arbejdsmarkedsparete (match 4-5)	62 %	38 %	72 %	36 %
Antal	3.772	2.156	3.984	2.306
Efterkommere				
Arbejdsmarkedsparete (match 1-3)	43 %	62 %	38 %	71 %
Ikke-arbejdsmarkedsparete (match 4-5)	57 %	38 %	62 %	29 %
Antal	1.021	741	749	495
Danskere				
Arbejdsmarkedsparete (match 1-3)	47 %	54 %	41 %	59 %
Ikke-arbejdsmarkedsparete (match 4-5)	53 %	46 %	59 %	41 %
Antal	24.180	14.644	24.957	17.281

Kilde: www.jobindsats.dk, dec. 2008.

Note 1: Det bemærkes, at 2004 er det første år, hvor der matchkategoriseres.

Som det fremgår af tabellen, er der sket et stort fald fra 2004 til 2007 i forhold til, hvor stor en andel af de 16-24-årige kontant- og starthjælpsmodtagere, der er arbejdsmarkedsparete hhv. ikke-arbejdsmarkedsparete, ligesom antallet af unge, der modtager kontant- eller starthjælp, er blevet væsentligt mindre. Ændringen er mere markant blandt indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande end blandt danskere.

Tabellen viser, at mens omkring en tredjedel af de 16-24-årige kontant- og starthjælpsmodtagere fra ikke-vestlige lande var kategoriseret i matchgruppe 1-3 i 2004, gælder dette omkring to tredjedele i 2007. Denne udvikling er sket både blandt mænd og kvinder. Antallet af unge kontant- og starthjælpsmodtagere fra ikke-vestlige lande er samtidig faldet fra 9.526 i 2004 til 5.698 i 2007. Tabel 3.21 nedenfor viser andelen af 25-29-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere, der modtog kontant- eller starthjælp i 2004 og 2007 fordelt på køn og arbejdsmarkedsparathed.

Tabel 3.21: Andelen af 25-29-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere, der modtager kontant- eller start-hjælp fordelt på arbejdsmarkedsparathed (matchkategorier) og køn i 2004¹ og 2007.

	Mænd		Kvinder	
	2004	2007	2004	2007
Indvandrere fra ikke-vestlige lande				
Arbejdsmarkedsparate (match 1-3)	34 %	56 %	23 %	54 %
Ikke-arbejdsmarkedsparate (match 4-5)	66 %	44 %	77 %	46 %
Antal	2.497	1.458	4.269	2.822
Efterkommere fra ikke-vestlige lande				
Arbejdsmarkedsparate (match 1-3)	38 %	54 %	29 %	66 %
Ikke-arbejdsmarkedsparate (match 4-5)	62 %	46 %	71 %	34 %
Antal	385	345	280	250
Danskere				
Arbejdsmarkedsparate (match 1-3)	42 %	51 %	34 %	52 %
Ikke-arbejdsmarkedsparate (match 4-5)	58 %	49 %	66 %	48 %
Antal	13.768	7.787	13.028	9.193

Kilde: www.jobindsats.dk, dec. 2008.

Notte 1: Det bemærkes, at 2004 er det første år, hvor der matchkategoriseres.

Også i denne aldersgruppe er der sket et betydeligt fald i antallet af kontant- og starthjælpsmodtagere. Og ligesom for de 16-24-årige er andelen af ikke-arbejdsmarkedspare faldet markant fra 2004 til 2007.

Den forholdsvis store stigning i andelen af arbejdsmarkedspare, der er sket fra 2004 til 2007 blandt de 16-29-årige, kan delvist skyldes, at 2004 var det første år, hvor ledige skulle matchkategoriseres, og at kommuner og jobcentre i løbet af den treårige periode er blevet bedre rustet til at foretage den korrekte kategorisering. Udviklingen kan desuden skyldes de positive konjunkturer, der har betydet, at det er blevet langt lettere at komme i beskæftigelse - også selvom den enkelte ikke har alle de nødvendige kvalifikationer.

Herudover kan regeringens øgede fokus på at få især de unge ledige i beskæftigelse eller i gang med en uddannelse være én af forklaringerne. Regeringen har således bl.a. indført en pligt til uddannelse for kontant- og starthjælpsmodtagere under 25 år, som ikke har en erhvervskompetencegivende uddannelse, som ikke har forsørgerpligt over for hjemmeboende børn, og som vurderes at kunne tage en uddannelse, jf. afsnit 5.2.3.

I Beskæftigelsesministeriet opereres med en definition af personer "på kanten af arbejdsmarkedet", som er personer, der har modtaget overførselsindkomst i mindst 80 pct. af tiden i minimum hvert af tre på hinanden følgende år. Dvs. at personer på kanten af arbejdsmarkedet har modtaget overførselsindkomst i en længere periode og derfor ikke har haft en tættere tilknytning til arbejdsmarkedet.

I tabel 3.22 nedenfor fremgår antallet af 16-24-årige og 25-29-årige danskere samt indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande, der i 2007 kunne kategoriseres som værende på kanten af arbejdsmarkedet. Endvidere ses, hvor stor en andel af de unge, som har været på kanten af arbejdsmarkedet i 3 år, 4 år, 5 år og 6 år eller mere.

Det fremgår, at der er 601 16-24-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande som kategoriseres som værende på kanten af arbejdsmarkedet. Tilsvarende er der 1.868 25-29-årige i samme kategori.

Blandt de 16-24-årige indvandrere fra ikke-vestlige lande, der defineres som værende på kanten af arbejdsmarkedet, er der 35 pct. der har været på kanten

af arbejdsmarkedet i 3 år, 23 pct. i 4 år, 21 pct. i 5 år og 22 pct. i 6 år eller mere. Blandt de 25-29-årige indvandrere fra ikke-vestlige lande er der 16 pct. der har været på kanten af arbejdsmarkedet i 3 år, 12 pct. i 4 år, 11 pct. i 5 år og 61 pct. i 6 år eller mere.

Omkring to ud af tre af de 25-29-årige indvandrere på kanten af arbejdsmarkedet og én ud af tre af de 25-29-årige efterkommere fra ikke-vestlige lande på kanten af arbejdsmarkedet har været det i 6 år eller mere.

Tabel 3.22: Andelen af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere på kanten af arbejdsmarkedet fordelt på varighed i gruppen, pr. 1. januar 2007.

	Indvandrere	Efterkommere	Danskere
16-24 år			
Andel med 3 år på kanten	35 %	53 %	46 %
Andel med 4 år på kanten	23 %	28 %	26 %
Andel med 5 år på kanten	21 %	5 %	16 %
Andel med 6 år eller mere på kanten	22 %	13 %	12 %
Antal personer på kanten i alt	541	60	2.912
25-29 år			
Andel med 3 år på kanten	16 %	23 %	24 %
Andel med 4 år på kanten	12 %	24 %	17 %
Andel med 5 år på kanten	11 %	20 %	15 %
Andel med 6 år eller mere på kanten	61 %	32 %	44 %
Antal personer på kanten i alt	1.695	173	5.979

Kilde: www.Jobindsats.dk, Beskæftigelsesministeriets forløbsdatabase (DREAM), dec. 2008.

Note: Personer på kanten af arbejdsmarkedet omfatter personer, der har modtaget overførselsindkomst i mindst 80 pct. af tiden i minimum hvert af tre på hinanden følgende år. Overførselsindkomster omfatter a-dagpenge, kontanthjælp, starthjælp, forrevalidering, revalidering, introduktionsydelse, sygedagpenge samt ledighedsydelse. Varigheden er opgjort som antallet af sammenhængende år, personerne har modtaget overførselsindkomst i mindst 80 pct. af tiden.

Tabel 3.23 nedenfor viser, hvor stor en andel af de unge danskere samt indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande i alderen 16-24 år og 25-29 år, der var tilknyttet arbejdsmarkedet i 2006, men året efter hverken var arbejdsmarkedstilknyttet eller i gang med en uddannelse. Dette giver et billede af, hvorvidt der er forskel på, hvor løst de forskellige grupper er tilknyttet arbejdsmarkedet.

Tabel 3.23: Andelen af arbejdsmarkedstilknyttede¹ indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere i 2006, som ikke var tilknyttet arbejdsmarkedet² og ikke i gang med en uddannelse, fordelt på køn og alder i 2007.

	Indvandrere	Efterkommere	Danskere
Mænd			
16-24 år	8 %	8 %	4 %
25-29 år	6 %	4 %	2 %
Kvinder			
16-24 år	9 %	6 %	4 %
25-29 år	9 %	4 %	2 %
I alt uden tilknytning	3.070	977	21.664

Kilde: Integrationsministeriets Udlændingedatabase i Danmarks Statistik, Marg9.

Note 1: Arbejdsmarkedstilknyttede defineres som beskæftigede, arbejdsløse, uddannelsessøgende og midlertidigt uden for arbejdsstyrken.

Note 2: Ikke arbejdsmarkedstilknyttede defineres som tilbagetrækning og pension, kontanthjælp og andre uden for arbejdsstyrken.

Af tabellen fremgår det, at der blandt 16-24-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande er en højere andel end blandt danske unge, som er gået fra at være tilknyttet arbejdsmarkedet i 2006, til hverken at være på arbejdsmarkedet eller under uddannelse i 2007. Eksempelvis er 8 pct. af de 16-24-årige mænd fra ikke-vestlige lande, der havde tilknytning til arbejdsmarkedet i 2006, hverken på arbejdsmarkedet eller under uddannelse i 2007. Blandt danske mænd var det tilsvarende tal 4 pct.

Blandt de 25-29-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande er der ligeledes en større andel end blandt danskere, som er gået fra at være til-

knyttet arbejdsmarkedet i 2006 til hverken at være på arbejdsmarkedet eller under uddannelse i 2007.

I alt er 4.047 nydanske unge gået fra at være tilknyttet arbejdsmarkedet i 2006 og til at være uden for arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet i 2007.

Boks 3.10: Opsummering for de nydanske unge på kanten af arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet.

Flere 16-24-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande er i skoleåret 2006/2007 i gang med en uddannelse sammenlignet med skoleåret 2000/2001.

Flere 25-29-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande har i 2007 gennemført en erhvervsfaglig eller videregående uddannelse end i 2003. Der er dog fortsat en stor andel efterkommere (47 pct.), der kun har grundskolen som den højeste fuldførte uddannelse.

Der er i 2007 langt færre indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande på kontant- eller starthjælp end i 2004. Færre er også kategoriseret som værende ikke-arbejdsmarkedsparate.

Der er flere af de unge indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande end blandt danske unge, som i 2006 var tilknyttet arbejdsmarkedet, men som i 2007 hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse.

Blandt de 25-29-årige indvandrere fra ikke-vestlige lande på kanten af arbejdsmarkedet har to ud af tre været det i seks år eller mere.

Isolerede unge nydanske kvinder

Familiesammenførte nydanske kvinder, som ofte er vokset op uden for Danmark, står over for en særlig udfordring, når de kommer til Danmark. De nyankomne kvinder skal både lære det danske sprog og det danske samfund at kende, før de kan blive en integreret del af fællesskabet. Det er vigtigt, at kvinderne kommer i gang med en uddannelse eller kommer ud på arbejdsmarkedet for også ad den vej at opnå netværk og kontakter til det omgivende samfund.

Boks 3.11: Profiler på isolerede nydanske kvinder i Købehavns Kommune

Københavns Kommune har udgivet rapporten ”Socialt isolerede kvinder med anden etnisk baggrund i Københavns Kommune”, hvor der præsenteres følgende fire profiler på isolerede nydanske kvinder:

- 1) **Den yngre, mere ressourcestærke kvinde:** familiesammenførte kvinder på 30 år med børn, der gerne vil uddanne sig eller arbejde, men mangler netværk eller kontakt til kommunale instanser.
- 2) **Den unge gamle kvinde:** indvandrerkvinder midt i 30'erne med børn, der har problemer med ryg, migræne, angst og depression og har svært ved at magte kravene på arbejdsmarkedet samt har et begrænset netværk i Danmark.
- 3) **Den ældre, nedslidte kvinde:** indvandrerkvinder på 50 år med børn, der lider af psykiske og fysiske sygdomme, ikke taler dansk, har et begrænset netværk og aldrig har været under uddannelse eller i arbejde.
- 4) **Den problemovermandede kvinde:** kvinde sidst i 30'erne med børn, hvor utallige psykiske, fysiske, sociale og økonomiske problemer fylder og former hverdagen og gør tanken om beskæftigelse ikke-eksisterende, fraskilt, intet netværk og taler ikke dansk.

Kilde: Als Research, Socialt isolerede kvinder med anden etnisk baggrund i Københavns Kommune, 2008.

Det fremgår af tabel 3.24, at knap 2.500 indvandrerkvinder på 16-24 år hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse i 2007. På samme tidspunkt er knap 2.600 indvandrerkvinder på 25-29 år hverken på arbejdsmarkedet eller under uddannelse.

Tilsvarende er knap 750 efterkommerkvinder mellem 16-24 år og ca. 260 efterkommerkvinder i alderen 25-29 år hverken på arbejdsmarkedet eller under uddannelse.

Tabel 3.24: Kvindelige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse, fordelt på aldersgrupper, pr. 1. januar 2007.

	Indvandrerkvinder ¹	Efterkommerkvinder	Danske kvinder
Procent			
16-24-årige	18 %	10 %	7 %
25-29-årige	23 %	11 %	5 %
Antal			
16-24-årige	2.492	742	16.361
25-29-årige	2.576	259	6.795

Kilde: Integrationsministeriets Udlændingedatabase i Danmarks Statistik, Marg 2.

Note 1: For at sortere personer på korte ophold ud af statistikken f.eks. au pair, er kun medtaget indvandrere med en opholdstid på over to år i Danmark.

Som det fremgår af nedenstående tabel 3.25, modtager hovedparten af de kvinder, der står uden for arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet, ingen offentlige ydelser. De forsørges f.eks. af ægtefæller eller anden familie.

Tabel 3.25: Kvindelige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse, fordelt på ydelseskategorier og aldersgrupper, pr. 1. januar 2007.

	16-24-årige			25-29-årige		
	Indvan- drere ¹	Efterkom- mere	Dan- skere	Indvan- drere ¹	Efter- kom- mere	Dan- skere
Tilbagetrækning og pension	3 %	7 %	11 %	3 %	16 %	27 %
Kontant- eller starthjælpsmodtager (ikke-arbejdsmarkedsparat)	22 %	10 %	18 %	31 %	22 %	32 %
Øvrige uden for arbejdsstyrken	75 %	82 %	71 %	65 %	62 %	41 %
I alt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Kilde: Integrationsministeriets Udlændingedatabase i Danmarks Statistik, Marg4 (kvinder).

Note 1: For at sortere personer på korte ophold ud af statistikken f.eks. au pair, er kun medtaget indvandrere med en opholdstid på over to år i Danmark.

Tabel 3.26 nedenfor viser antallet af kvinder fra ikke-vestlige lande, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse, samt hvor stor en andel af kvinderne, der er gifte. Henholdsvis 21 og 69 pct. af indvandrerkvinderne i målgruppen, er gifte. Blandt efterkommerne er 11 pct. og 49 pct. i målgruppen gifte.

Tabel 3.26: 16-29-årige kvinder fra ikke-vestlige lande, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse, fordelt på alder og civilstand, pr. 1. januar 2007.

	Gift/registreret parforhold	Ikke gift/registreret	Andel gifte
Indvandrere¹			
16-24 år	525	1.967	21 %
25-29 år	1.789	787	69 %
Efterkommere			
16-24 år	80	662	11 %
25-29 år	126	133	49 %

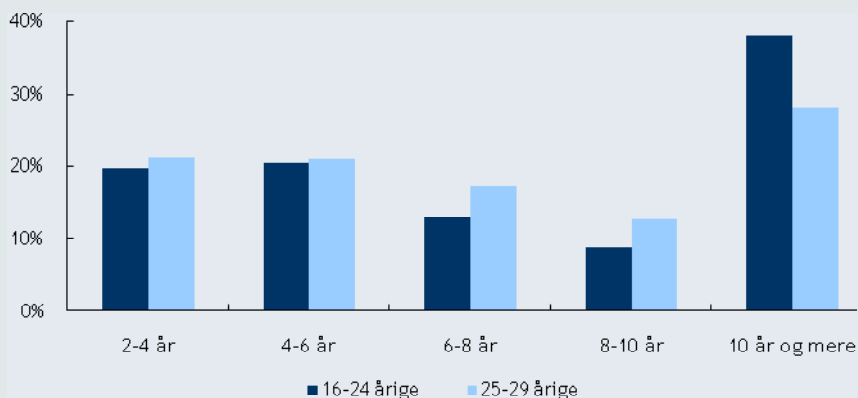
Kilde: Integrationsministeriets Udlændingedatabase i Danmarks Statistik, Marg4 (kvinder).

Note 1: For at sortere personer på korte ophold ud af statistikken f.eks. au pair, er kun medtaget indvandrere med en opholdstid på over to år i Danmark.

Til sammenligning er det kun 3 pct. af de 16-24-årige og 18 pct. af de 25-29-årige danske kvinder, der hverken er på arbejdsmarkedet eller i gang med en uddannelse, som er gifte.

Som det fremgår af figur 3.5, har en meget stor del af de 16-24-årige og 25-29-årige indvandrerkvinder, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse, været i Danmark i over 10 år.

Figur 3.5: Andelen af indvandrerkvinder fra ikke-vestlige lande, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse, fordelt på alder og opholdstid, pr. 1. januar 2007.

Kilde: Integrationsministeriets Udlændingedatabase i Danmarks Statistik, Marg4 (kvinder).

Note 1: For at søge at sortere au pair og andre personer på korte ophold ud af statistikken er kun medtaget indvandrerkvinder med en opholdstid på over to år i Danmark.

En meget stor del af de 16-24-årige indvandrerkvinder, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse, kommer fra Irak, Libanon og Somalia. Blandt de 25-29-årige indvandrerkvinder er der flest fra Tyrkiet, Irak og Libanon.

Boks 3.12: Opsummering for isolerede nydanske kvinder.

I 2007 var der ca. 5.000 indvandrerkvinder og 1.000 efterkommerkvinder i alderen 16-29 år, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse. En højere andel af disse kvinder er gift sammenlignet med tilsvarende danske kvinder.

60-80 pct. af kvinderne, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse, modtager ingen ydelser fra det offentlige.

Blandt de unge indvandrerkvinder, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse, har ca. 40 pct. en opholdstid på to til seks år og 40 pct. en opholdstid på over ti år.

Der er flest 16-24-årige indvandrerkvinder fra Irak, Libanon og Somalia. Blandt de 25-29-årige indvandrerkvinder er der flest fra Tyrkiet, Irak og Libanon.

Annex:

Andelen af 16-24-årige og 25-29-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse, fordelt på kommuner, pr. 1. januar 2007.

	16-24-årige			25-29-årige		
	Indvan- drere	Efterkom- mere	Dan- skere	Indvan- drere	Efter- kommere	Dan- skere
København	17 %	13 %	5 %	21 %	11 %	4 %
Frederiks- berg	17 %	12 %	5 %	22 %	11 %	3 %
Dragør	16 %	-	7 %	-	-	6 %
Tårnby	14 %	6 %	7 %	17 %	7 %	5 %
Albertslund	12 %	10 %	8 %	18 %	11 %	8 %
Ballerup	21 %	9 %	8 %	16 %	10 %	7 %
Brøndby	11 %	8 %	8 %	13 %	14 %	6 %
Gentofte	19 %	14 %	7 %	25 %	28 %	6 %
Gladsaxe	13 %	11 %	6 %	14 %	13 %	4 %
Glostrup	16 %	11 %	7 %	14 %	10 %	4 %
Herlev	10 %	5 %	7 %	13 %	12 %	6 %
Hvidovre	15 %	10 %	7 %	16 %	7 %	5 %
Høje- Taastrup	15 %	8 %	7 %	16 %	7 %	5 %
Ishøj	11 %	8 %	7 %	12 %	11 %	7 %
Lyngby- Taarbæk	13 %	9 %	5 %	18 %	5 %	4 %
Rødovre	13 %	7 %	6 %	14 %	13 %	5 %

(fortsat): Andelen af 16-24-årige og 25-29-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse, fordelt på kommuner, pr. 1. januar 2007.

	16-24-årige			25-29-årige		
	Indvan- drere	Efterkom- mere	Dan- skere	Indvan- drere	Efter- kommere	Dan- skere
Vallensbæk	17 %	9 %	4 %	13 %	2 %	4 %
Allerød	21 %	4 %	4 %	23 %	-	4 %
Egedal	13 %	16 %	5 %	8 %	15 %	3 %
Fredens- borg	12 %	10 %	7 %	18 %	13 %	7 %
Frederiks- sund	8 %	6 %	6 %	11 %	10 %	4 %
Frederiks- værk- Hundested	19 %	14 %	8 %	21 %	13 %	6 %
Furesø	12 %	8 %	6 %	17 %	19 %	8 %
Gribskov	20 %	6 %	9 %	16 %	-	7 %
Helsingør	19 %	11 %	8 %	19 %	15 %	6 %
Hillerød	18 %	11 %	7 %	19 %	4 %	4 %
Hørsholm	21 %	-	6 %	25 %	-	6 %
Rudersdal	20 %	14 %	7 %	22 %	-	6 %
Bornholm	22 %	-	10 %	17 %	-	7 %
Christiansø	-	-	-	-	-	-
Greve	12 %	11 %	7 %	12 %	13 %	5 %
Køge	17 %	8 %	7 %	25 %	2 %	5 %
Lejre	9 %	-	7 %	-	-	3 %

(fortsat): Andelen af 16-24-årige og 25-29-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse, fordelt på kommuner, pr. 1. januar 2007.

	16-24-årige			25-29-årige		
	Indvan- drere	Efterkom- mere	Dan- skere	Indvan- drere	Efter- kommere	Dan- skere
Roskilde	11 %	11 %	6 %	15 %	10 %	4 %
Solrød	25 %	12 %	5 %	21 %	-	4 %
Faxe	33 %	16 %	9 %	24 %	-	5 %
Guldborg- sund	19 %	34 %	12 %	14 %	-	7 %
Holbæk	19 %	9 %	9 %	21 %	15 %	7 %
Kalundborg	22 %	26 %	11 %	27 %	-	8 %
Lolland	18 %	-	13 %	30 %	-	13 %
Næstved	10 %	6 %	7 %	7 %	9 %	4 %
Odsherred	15 %	-	13 %	39 %	-	9 %
Ringsted	16 %	7 %	7 %	14 %	5 %	4 %
Slagelse	15 %	8 %	9 %	20 %	4 %	6 %
Sorø	19 %	-	7 %	29 %	-	7 %
Stevns	16 %	-	8 %	-	-	4 %
Vording- borg	34 %	-	10 %	14 %	-	7 %
Assens	18 %	-	9 %	15 %	-	6 %
Bogense	14 %	-	9 %	-	-	6 %
Faaborg- Midtfyn	19 %	-	8 %	11 %	-	7 %

(fortsat): Andelen af 16-24-årige og 25-29-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse, fordelt på kommuner, pr. 1. januar 2007.

	16-24-årige			25-29-årige		
	Indvan- drere	Efterkom- mere	Dan- skere	Indvan- drere	Efter- kommere	Dan- skere
Kerteminde	17 %	-	8 %	-	-	7 %
Langeland	15 %	-	8 %	-	-	6 %
Middelfart	15 %	-	7 %	19 %	-	6 %
Nyborg	5 %	20 %	8 %	11 %	-	5 %
Odense	20 %	14 %	7 %	20 %	12 %	5 %
Svendborg	27 %	13 %	10 %	16 %	-	8 %
Ærø	-	-	12 %	-	-	4 %
Billund	12 %	-	6 %	9 %	-	4 %
Esbjerg	15 %	7 %	8 %	20 %	5 %	6 %
Fanø	-	-	8 %	-	-	9 %
Fredericia	14 %	9 %	7 %	14 %	8 %	6 %
Haderslev	14 %	13 %	8 %	19 %	-	5 %
Kolding	11 %	8 %	6 %	12 %	-	5 %
Sønderborg	19 %	13 %	8 %	28 %	-	7 %
Tønder	21 %	-	9 %	31 %	-	7 %
Varde	13 %	6 %	5 %	16 %	-	5 %
Vejen	10 %	8 %	7 %	15 %	-	6 %
Vejle	13 %	11 %	7 %	14 %	19 %	5 %
Aabenraa	15 %	9 %	7 %	20 %	-	6 %

(fortsat): Andelen af 16-24-årige og 25-29-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse, fordelt på kommuner, pr. 1. januar 2007.

	16-24-årige			25-29-årige		
	Indvan- drere	Efterkom- mere	Dan- skere	Indvan- drere	Efter- kommere	Dan- skere
Favrskov	8 %	-	7 %	25 %	-	5 %
Hedensted	9 %	14 %	6 %	16 %	-	5 %
Horsens	9 %	7 %	6 %	15 %	12 %	5 %
Norrdjurs	15 %	-	9 %	29 %	-	7 %
Odder	22 %	0 %	7 %	33 %	-	7 %
Randers	12 %	4 %	8 %	13 %	-	4 %
Samsø	-	-	7 %	-	-	9 %
Silkeborg	13 %	4 %	6 %	19 %	-	4 %
Skander- borg	13 %	-	7 %	12 %	-	4 %
Syddjurs	13 %	-	8 %	17 %	-	7 %
Århus	19 %	12 %	5 %	21 %	10 %	3 %
Herning	10 %	5 %	5 %	15 %	-	4 %
Holstebro	10 %	15 %	6 %	19 %	-	5 %
Ikast- Brande	14 %	5 %	7 %	15 %	-	5 %
Lemvig	9 %	-	4 %	-	-	5 %
Ringkøbing- Skjern	14 %	-	6 %	11 %	-	4 %
Skive	11 %	-	6 %	23 %	-	5 %
Struer	18 %	-	6 %	19 %	-	7 %
Viborg	12 %	13 %	6 %	13 %	-	5 %

(fortsat): Andelen af 16-24-årige og 25-29-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere, der hverken er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse, fordelt på kommuner, pr. 1. januar 2007.

	16-24-årige			25-29-årige		
	Indvan- drere	Efterkom- mere	Dan- skere	Indvan- drere	Efter- kommere	Dan- skere
Brønders- lev- Dronning- lund	19 %	-	7 %	21 %	-	5 %
Frederiks- havn	18 %	11 %	6 %	15 %	-	7 %
Hjørring	9 %	12 %	6 %	12 %	-	6 %
Jammer- bugt	18 %	-	8 %	14 %	-	4 %
Læsø	-	-	5 %	-	-	2 %
Mariager- fjord	15 %	-	8 %	27 %	-	6 %
Morsø	38 %	-	7 %	6 %	-	6 %
Rebild	18 %	-	6 %	-	-	4 %
Thisted	11 %	-	6 %	21 %	-	6 %
Vesthim- merland	15 %	-	8 %	16 %	-	6 %
Aalborg	19 %	14 %	6 %	21 %	-	4 %
I alt	16 %	11 %	7 %	19 %	11 %	5 %
Antal	4.668	1.681	32.913	3.809	540	13.589

Kilde: Integrationsministeriets Udlændingedatabase i Danmarks Statistik, Marg2.

Note 1: For at søge at sortere au pair og andre personer på korte ophold ud af statistikken er kun medtaget indvandrere med en opholdstid på over to år i Danmark.

Anm: En "-" betyder, at grundlaget for procentberegningen er under 25 personer.

Sahar Dadras, 15 år, er iraner og har skrevet en dansk stil om at være indvandrer i Danmark.

Kapitel 4: Årsager til marginalisering blandt nydanske børn og unge

Nydanske børn og unge lever i deres barndom og ungdom med flere risikofaktorer, som kan føre til marginaliseringsprocesser inden for familie-, institutions- og samfundsliv.

Forskningen herhjemme viser, at social udsathed blandt børn generelt opstår, når risikofaktorer i bestemte kombinationer optræder over længere tid. Der er flere samvirkende faktorer på spil, og det er ophobningen af faktorer, der bidrager til, at barnet bliver udsat.

Det skal dog bemærkes, at risikofaktorerne alene forøger sandsynligheden for marginalisering. Det er slet ikke sikkert, at børn, der vokser op med disse risikofaktorer, bliver marginaliserede. Når forskere eksempelvis finder en statistisk sammenhæng mellem forældrenes manglende uddannelse og børnenes faglige problemer i folkeskolen, er det således ikke det samme som, at der for alle børn vil være en sammenhæng.

Dette afsnit er udarbejdet på baggrund af SFI's notat om årsager til marginalisering blandt etniske minoritetsbørn og -unge (rapportens bilag 2), som primært er baseret på dansk litteratur. Afsnittet inddrager endvidere enkelte andre undersøgelser på området.

I afsnit 4.1 beskrives de generelle årsager til marginalisering. Der er tale om faktorer i barnets opvækst, som generelt øger sandsynligheden for, at barnet på kortere eller længere sigt udvikler problemer af forskellig art og tyngde.

Afsnit 4.2. tager udgangspunkt i de fire delmålgrupper, som denne rapport beskæftiger sig med, og indeholder en beskrivelse af de risikofaktorer, som særligt gør sig gældende i forhold til den enkelte gruppe.

4.1 Generelle årsager til marginalisering

Når man skal finde årsagerne til marginalisering af børn og unge, vil man typisk fokusere på en række bestemte risikofaktorer, som er til stede i børns og unges barndom, ungdomsliv og tidlige voksenliv. Disse risikofaktorer kan grupperes i familiebaggrund, institutionsliv og samfundsliv.

4.1.1 Familiebaggrund

Familiens ressourcer vurderes generelt at være afgørende for, hvordan børn og unge klarer sig i skolen, på ungdomsuddannelserne og på arbejdsmarkedet. Den primære socialisering, der foregår i barndommen inden for familiens rammer, udgør grundstenen for barnets videre udvikling.

Nydanske børns og unges socialisering foregår ofte i familier, som har oplevet migrationen og dermed større forandringsprocesser, som indebærer forandringer i og udfordringer for familie, kønsroller og arbejdsliv. Generelt beskrives familiens situation i en række studier som marginaliseret og karakteriseret ved stigmatiserende vilkår.

Risikofaktorerne for marginalisering inden for familielivet kan belyses bl.a. ved at undersøge betydningen af social arv, opdragelse, generationskonflikter, kønsroller og socialt netværk.

Social arv

Social arv handler bl.a. om, hvilke økonomiske, kulturelle, sociale og personlige ressourcer der findes i familien og om at kunne påvise en reproduktion af sociale forhold fra én generation til den næste. Social arv beskriver oftest overførslen fra forældre til børn, når der er tale om negativ social arv, dvs. at børnene bliver bærere af de samme belastende livsomstændigheder som deres forældre. Dette er også tilfældet i denne rapport.

Mange nydanske forældre har ingen uddannelse, er uden tilknytning til arbejdsmarkedet og har ringe kendskab til dansk sprog og kultur samt til det danske samfund. Når børnene kommer i skolealderen, kan disse forhold resultere i manglende støtte til lektiehjælp og urealistisk høje ambitioner til børnenes uddannelse. Samtidig mangler forældrene viden om det danske uddannelsessystem, hvilket giver dem dårlige forudsætninger for at give de unge konkret vejledning. Disse faktorer betyder, at en del nydanske unge ikke får en uddannelse efter grundskolen.

Mange nydanske børn og unge vokser ligeledes op under relativt trange økonomiske vilkår. De ringere materielle levevilkår anses dog ikke for at have den store betydning for nydanske småbørns velbefindende i det hele taget, som således er på samme niveau som danske børns. Dog er den sproglige udvikling blandt nydanske småbørn lidt langsommere end blandt danske børn. Økonomiske forhold får større betydning for børnenes udvikling, når børnene kommer i skolealderen, og når forældrene af økonomiske grunde f.eks. fravælger fritidsaktiviteter til deres børn.

Trange boligforhold og opfattelser af hjemmet som ”kvindernes domæne” opfattes også som risikofaktorer hørende til familiebaggrund og kan indebære, at de unge i praksis har problemer med at finde et sted at opholde sig og lave lektier.

Nogle undersøgelser tyder på, at den negative sociale arv er stærkere blandt danske børn end blandt nydanske børn. SFI's børneforløbsundersøgelse viser således samlet set, at 7-årige etniske minoritetsbørn klarer sig lige så godt som danske børn, om end de lever med flere belastninger.

Opdragelse

I litteraturen behandles børneopdragelse blandt ikke-vestlige indvandrerfamilier ofte generelt, og uden at der skelnes til, at familierne samlet set repræsenterer mange forskellige kulturer.

Nydanske børn og unge kan fra en tidlig alder føle en spænding mellem et kollektivistisk livssyn i hjemmet og et individualistisk livssyn i institutionslivet, som kan medføre, at børnene oplever at blive udsat for helt andre og måske modsætningsfyldte regel- og værdisæt ude og hjemme.

Det kollektivistiske livssyn er familieorienteret med afhængighed, lydighed og opofrelse som opdragelsesidealer. Familien er præget af gensidige forventninger, herunder forældrenes forventninger til børnenes fremtid. Den unges uddannelse er således et familieanliggende, og den enkelte unges præstationer i uddannelsessystemet har betydning for familiens omdømme og økonomisk sikring. Det kan have to konsekvenser. For det første kan angsten for at skuffe forældrene på uddannelsesområdet føre til, at de unge helt fravælger uddannelse, fordi de ved, at de ikke kan indfri forældrenes forventninger. For det andet kan forældrenes forventninger og samtidig manglende forudsætninger for

at give konkret erhvervsvejledning også føre til, at de unge har et urealistisk højt ambitionsniveau, hvor de reelt vælger uddannelse på et uoplyst grundlag og som udgangspunkt ikke er særligt interesserede i den pågældende uddannelse.

Over for det kollektivistiske står det individualistiske livssyn, der er kendetegnet ved danske idealer om opdragelse, og hvor bl.a. lighed, frihed og selvrealisering prioriteres højt.

Børneopdragelse foregår dog ofte i en gråzone mellem et kollektivistisk og et individualistisk livssyn.

Generationskonflikter

Generationskonflikter, der handler om den vanskelige overgang fra én generation til den næste, og eksisterer på tværs af etnisk baggrund, er blandt etniske minoriteter ofte relateret til familiens integration i samfundet.

De unge andengenerationsindvandrere er i en situation, hvor de i højere grad end andre unge skal skifte mellem forskellige kulturelle kontekster, repræsenteret af henholdsvis forældrene og det danske samfund. De skal således være i stand til at balancere mellem forskellige holdninger, forventninger og identiteter. Fra forældrenes side handler det bl.a. om angsten for at miste børnene, og fra børnenes side om angsten for at svigte forældrene ved ikke at leve op til deres forventninger, og om hvordan de kan forblive loyale over for forældrene, samtidig med at de udlever identiteter, der er anderledes end deres forældres.

Generationskonflikter omkring normer og værdier, hvor de unge opfatter forældrenes normer og værdier som en barriere for eget selvstændigt liv, kan føre til, at de unge fjerner sig fra både familie og skole. De unges sociale tilhørsforhold til den biologiske familie erstattes af tilhørsforholdet til en gruppe af gadens unge i samme situation, som finder sammen omkring en ny identitet, der bl.a. kan involvere kriminalitet. Manglende tilhørsforhold til såvel familien som samfundet marginaliserer de unge, der finder sammen i en identitet som netop marginaliserede.

Kønsroller

Der er blandt etniske minoritetsgrupper en mere udbredt traditionel arbejdsfordeling, hvor mændene er udearbejdende og kvinderne hjemmegående. For

både mænds og kvinders vedkommende handler det om, at familier og netværk har særlige forventninger til, hvordan kønsroller udleves.

Familiens særlige forventninger til en kvindes rolle kan resultere i, at kvinder får en mangelfuld skolegang, og at familien ikke prioriterer at bruge økonomiske ressourcer på deres videre uddannelse. Undersøgelser viser, at holdningen om, at kvinder bør gå hjemme og passe børn, ændrer sig, når deres børn kommer i børnehavealderen.

De kønsbestemte forventninger i forhold til de unge mandlige efterkommere i indvandrerfamilier kommer til udtryk ved, at de oplever et forventningspres fra forældrene om, at de skal forsørge familien. De kan derfor have svært ved at honorere familiens krav og marginaliseres i forhold til beskæftigelse. De unge mænd har ofte urealistiske jobønsker, noget der i sig selv kan afholde dem fra at søge job, idet de alligevel ikke kan leve op til disse forventninger.

Socialt netværk

Et smalt socialt netværk i form af ens familie og etniske gruppe fremstilles ofte som noget, der begrænser de unge i deres handlemuligheder. Nydanske børn og unge mangler i langt højere grad end danske børn og unge sociale netværk i form af eksempelvis bedsteforældre og forældres søskende. Mellem 50-70 pct. af børnene har således ingen bedsteforældre i Danmark, 40-50 pct. har ingen af forældrenes søskende, og 25-35 pct. har ingen anden familie i Danmark.

Samtidig har de nydanske børn og unges sociale netværk ofte en etnisk karakter. Det etniske sociale netværk kan få betydning som en form for social kontrol i forhold til de unges adfærd, der skal sikre, at de unge handler i overensstemmelse med familiens og netværkets forventninger om passende adfærd i forhold til normer og værdier fra oprindelseslandet. Familiens og netværkets fokus på oprindelseslandets kultur forklares bl.a. som en reaktion på indvandringssituationen.

4.1.2 Institutionsliv

Nydanske børn og unge kan opleve visse marginaliseringsprocesser i det danske institutionsliv. Det hænger bl.a. sammen med, at nogle lærere og pædagoger mangler indsigt i de nydanske børns og unges vilkår, herunder deres kulturelle og familiemæssige baggrund, som gør, at der ikke bliver taget ordentligt hånd

om problemerne i tide, samtidig med at der er en tendens til at stemple børnene og de unge som problembørn.

Daginstitutioner

Visse marginaliseringsprocesser begynder allerede i det tidlige dagsinstitutionsliv og kan tilskrives institutionernes håndtering af nydanske børn og unge. Der kan være tale om, at børnehavepædagoger på den ene side nedtoner forskelle mellem børnene ud fra en forestilling om, at alle børn er ens, samtidig med at de alligevel fortolker de etniske minoritetsbørns adfærd som kulturelt anderledes. Mange pædagoger har ingen særlig indsigt i de konkrete indvandrerfamilier og trækker derfor på gængse stereotype og også fordomsfulde billeder af indvandrere i deres arbejde med børnene. Pædagogernes opfattelser af, hvad der er rigtig opførsel, er i sig selv kulturelt betinget og normsættende. Derfor risikerer etniske minoritetsbørn tidligt i livet at blive behandlet som normafvigende.

Folkeskolen

Kvalitative undersøgelser peger på, at der i de tidlige skoleår sker en faglig og social sorteringsproces, som udspringer af nogle læreres særlige forestillinger om og negative forventninger til nydanske børn som forarmede, understimulerede, ufrie og traditionsbundne i forhold til "normale" danske børn, hvilket skubber etniske minoritetsbørn ud af skoleklasserne og ind i hjælpeklasserne. Frem for at fokusere på børnenes manglende kulturelle kompetence fokuserer nogle lærere på deres sociale baggrund og opfatter dem som kommende fra socialt belastede familier. Det påpeges, at lærernes negative forventninger fungerer som selvopfyldende profetier. En undersøgelse af etniske minoritetsbørn i folkeskolens 6. klasse viser, at især drenge med arabisk og muslimsk baggrund former deres selvforståelse omkring omgivelsernes kategorisering af dem som dårlige elever og potentielle ballademagre.

En kvantitativ undersøgelse peger ligeledes på, at lærere, måske specielt lærere på skoler med høj etnisk koncentration, stiller mindre krav til nydanske elever end danske elever. Det kan være en potentiel årsag til, at elever fra ikke-vestlige lande i 9. klasse klarer sig dårligere end deres danske klassekammerater.

Ungdomsuddannelser

Nydanske unge kommer ud for en række barrierer i uddannelsessystemet. De unge kan have svært ved at håndtere selvstændighed i arbejdet, især hvis studievejlederne ikke støtter op i tide. Herudover kan det sociale miljø også virke marginaliserende. Der er en tendens til, at de unge isolerer sig på uddannelsesstederne, og at der mangler grupper, som går på tværs af etnisk tilhørsforhold.

4.1.3 Samfundsliv

Fordomme og diskrimination, der gør det svært at få en praktikplads og dermed gennemføre en erhvervsuddannelse, rammer nydanske mænd hårdere end nydanske kvinder og kan føre til en manglende tro på uddannelse som en vej til social mobilitet. En analyse af spørgsmålet om diskrimination af nydanske elever²² viser, at det ikke er usædvanligt, at virksomhederne stiller en række diskriminerende krav ved indgåelse af praktikpladsaftaler, og at en ikke ubetydelig del af praktikpladsformidlerne befinder sig i vanskelige dilemmaer med hensyn til deres reaktioner på dette. Meget tyder på, at det er såkaldt statistisk diskrimination, der gør sig gældende. Man diskriminerer statistisk, hvis man har negative forventninger til en person på forhånd, fordi vedkommende tilhører en bestemt gruppe.

En anden forklarende faktor kan være, at det kommunale vejledningssystem indtil de seneste lovændringer ikke har fastholdt kontakt til de unge, efter at de er fyldt 20 år. Den videre sagsbehandleradfærd, hvor klientgørelsen af etniske minoritetsunge ofte sætter fokus på deres problemer frem for deres evner, kan desuden have en negativ effekt på de unges motivation for arbejde.

I litteraturen²³ bliver der også peget på, at de høje mindstelønninger er en afgørende barriere for integration på arbejdsmarkedet. Indvandrere med svage kvalifikationer kan ikke præstere en produktivitet, der svarer til de høje mindstelønninger, og har derfor vanskeligt ved at få et arbejde. Der er en tæt sammenhæng mellem de høje mindstelønninger og de høje sociale ydelser i Danmark. I et samfund med høje sociale ydelser bliver mindstelønningerne høje, da det ellers ikke vil kunne betale sig at arbejde.

²² Torben Tranæs (red.), *Indvandrerne og det danske uddannelsessystem*, Rockwool Fondens Forskningsenhed, Gyldendal, 2008.

²³ Bent Jensen, *Indvandringen til Europa. Velfærdsstat og integration*, Gyldendal, 2005.

4.2 Årsager til marginalisering inden for de fire delmålgrupper

I dette afsnit gennemgås årsager til marginalisering, som særligt gør sig gældende i forhold til de fire delmålgrupper, som denne rapport beskæftiger sig med.

4.2.1 Fagligt svage nydanske børn og unge

Rapporten "PISA Etnisk 2005" fra Rockwool Fondens Forskningsenhed²⁴ viser, at elever fra ikke-vestlige lande i 9. klasse som helhed betragtet har svagere kompetencer i læsning, matematik og naturfag end etnisk danske elever.

Rapporten peger på, at det bl.a. skyldes negativ social arv. En statistisk analyse viser, at forældrenes svage baggrundskarakteristika med hensyn til især stillingsniveau kan forklare 37 point af forskellen på 92 point i læseresultaterne mellem danske elever og indvandrerelæver. At tale dansk i familien vurderes endvidere som af afgørende betydning for barnets læseindlæring og videre uddannelsesforløb. Derudover er der markante forskelle i henholdsvis danske og nydanske forældres kommunikation med deres børn, dvs. i den kulturelle kommunikation (om politiske og sociale emner, film, bøger og lign.) og i den sociale kommunikation (om f.eks. hvordan det går i skolen). Begge typer af kommunikation er langt højere i danske familier. Rapporten viser endvidere, at andelen af nydanske børn på skolerne har betydning for læsefærdighederne. Nydanske elevers læsefærdigheder falder, når andelen af nydanske elever er på mere end 10 pct. Danske elevers læsefærdigheder falder først, når andelen af nydanske elever er på mere end 50 pct.

Som nævnt i afsnit 3.2.2 peger børneforløbsundersøgelsen²⁵ på, at børn med anden etnisk baggrund end dansk kun har lidt vanskeligere ved at følge med fagligt i dansk- og matematikundervisningen i 1. klasse end danske børn. Forskellen mellem de to undersøgelsesresultater tyder på, at der i skoleforløbet bliver en stadigt større forskel i det faglige niveau mellem de nydanske og danske elever. Det kan bl.a. skyldes, at undervisningen fra 4.-5. klasse begynder at basere sig på mere abstrakte danske begreber, som nydanske elever er mindre fortrolige med. Forskellen kan dog også hænge sammen med, at børneforløbsundersøgelsen er baseret på forældrenes vurdering af deres børn, mens "PISA Etnisk 2005" er baseret på en test.

²⁴ Niels Egelund og Torben Tranæs (red.), *PISA Etnisk 2005*, Rockwool Fondens Forskningsenhed og Syddansk Universitetsforlag, 2007.

²⁵ Else Christensen, *Opvækst med særlig risiko*, SFI, 2006.

4.2.2 Socialt udsatte nydanske børn og unge

Anbragte børn

Udenlandsk forskning peger på, at etniske minoritetsbørn anbringes relativt hyppigere end etniske majoritetsbørn på grund af omsorgssvigt, mishandling og fysiske skader, mens de omvendt anbringes relativt sjældnere på grund af rusmiddelmisbrug.

I Danmark er der en sparsom viden om årsagerne til anbringelse blandt nydanske børn, men overordnet peger en undersøgelse på, at det drejer sig om de samme årsager som blandt danske børn, der anbringes på baggrund af misbrug, psykiske problemer, svære konflikter mellem forældre og børn, dog med visse forskelle. Årsager som forældrenes psykiske sygdom eller mentalt handicap forekommer i højere grad blandt etniske minoritetsforældre end blandt etnisk danske forældre. Et norsk studie konkluderer, at indvandrerbørn og især flygtningebørn adskiller sig fra de øvrige grupper ved, at forældres psykiske lidelser og barnets adfærd i højere grad er årsag til anbringelse.

Herudover er der en tendens til, at sagsbehandlere griber sent ind omkring anbringelser, hvilket kan forværre barnets tilstand, idet der ikke i tide er øje på problemerne. Dette kan være en konsekvens af, at sagsbehandlere tilskriver problemer blandt etniske minoritetsbørn en kulturel årsag og desuden generelt har ringe viden om etniske minoritetsfamilier, deres vilkår og forskelle i forhold til danske familier. Undersøgelser peger på, at det også kan hænge sammen med en vis berøringsangst eller misforstået tolerance hos sagsbehandlere. Endelig peger undersøgelser på, at den lavere anbringelsesfrekvens for børn med anden etnisk baggrund kan skyldes, at der ikke er tilstrækkeligt mange anbringelsestilbud, der modsvarer disse børns (særlige) problemer.

Kriminalitetstruede og kriminelle unge

Unge indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande har en højere kriminalitetshyppighed end danske unge i samme aldersgruppe. Dette gælder også, selvom man korrigerer for socioøkonomisk stillingsgruppe, jf. afsnit 3.2.2.

Det skyldes naturligvis ikke den etniske baggrund i selv, men må ses i sammenhæng med kulturkonflikter og tilpasningsproblemer sammen med sprogsværligheder og diskrimination. Det kan især gøre sig gældende for unge efterkommere, der kan opleve en splittelse mellem livsformer repræsenteret af henholdsvis deres familie og det danske samfund. Tilsvarende kan de unges ople-

velse af eksklusion i det danske samfund være en mere indirekte kilde til kriminalitet, idet oplevelsen af eksklusion mindsker de unges loyalitet til samfundet og sætter deres sociale kontrol ud af kraft. Antagelserne uddybes i en oversigt over årsager til og forklaringer på kriminalitet blandt etniske minoriteter, hvor socioøkonomiske faktorer forekommer at være en konstant forklaring, idet gruppen af kriminelle generelt er socioøkonomisk ringe stillet, bl.a. i forhold til arbejde.

Småkriminalitet og efterfølgende anholdelse med risiko for fængsling beskrives i litteraturen som noget, de etniske minoritetstunge har et meget pragmatisk forhold til, som et livsvilkår, hvor berigelseskriminalitet ses som en nem og hurtig måde at tjene penge på uanset konsekvenserne heraf. Et studie af bandekriminalitet blandt unge mandlige efterkommere påpeger, at de unge havner i kriminalitet, fordi de på flere måder er præget af negativ social arv. De har haft svært ved at få en uddannelse og betragter det som umuligt at få et arbejde uanset deres kvalifikationer på grund af oplevelser af diskrimination i forbindelse med jobansøgning. Kriminalitet bliver på denne måde en alternativ indtjeningskilde til arbejde.

Et studie af etniske minoritetsunge mellem 10 og 18 år i en kriminalitetsforebyggende institution viser i lighed med de tidligere nævnte undersøgelser på skoleområdet, at institutionens negative forventninger til de unges adfærd er med til at fastholde dem i en rolle som problematiske og potentielt farlige. De unges forsøg på at modbevise dette billede, ved at udvise selvstændighed og initiativ, imødekommes ikke af pædagogerne, der primært registrerer og reagerer på adfærd, der stemmer overens med deres eksisterende kategoriseringer af de unge som "problembørn". På denne måde bidrager institutionen til en stemplingsproces, der er med til at stigmatisere og klientgøre de unge og deres familier.

4.2.3 Nydanske unge på kanten af arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet *Marginalisering på arbejdsmarkedet*

Dårlige dansksprogskundskaber og manglende uddannelse er grundlæggende årsager til marginalisering i forhold til arbejdsmarkedet. Manglende kendskab til muligheder på arbejdsmarkedet, til dansk arbejdspladskultur samt manglende netværk og kontakter i majoritetssamfundet, herunder til personer der er velintegrerede på arbejdsmarkedet, er desuden med til at forklare manglende deltagelse på arbejdsmarkedet.

Når man tager i betragtning, at kvalifikationskravene i form af f.eks. dansk-kundskaber og kendskab til dansk arbejdsmarkedskultur generelt er øget i de sidste årtier, bliver det ikke nemmere for nydanske unge at blive integreret på arbejdsmarkedet.

Dette gælder især for en gruppe ægteskabssammenførte kvinder, som for eksempel har været nødt til at afbryde deres uddannelse i oprindelseslandet og på grund af deres høje alder ved indvandring og korte opholdstid har dårlige dansk-kundskaber og ingen dansk uddannelse. Nogle nydanske kvinder mangler motivation til og information om arbejde og har kortsigtede ønsker til beskæftigelse. Desuden arbejder indvandrer-mænd på mere skæve tidspunkter i forhold til befolkningen generelt, hvilket kan udgøre en tidsmæssig hindring for kvinders udearbejde. Nogle nydanske kvinder mangler endvidere et bredere socialt netværk, hvilket kan give sig udslag i ringe dansk-kundskaber og viden om det danske samfund, herunder om kvindernes muligheder på arbejdsmarkedet.

Karakteristisk for de unge mænd, der marginaliseres i forhold til arbejdsmarkedet, er, at deres forældre er uden stabil tilknytning til arbejdsmarkedet. De helt unge på 16-17 år, som er uden for uddannelse og arbejdsstyrken, forsørges ofte af forældrene, modtager ikke kontanthjælp, har gæld til det offentlige i form af idømte bøder grundet kriminalitet, arbejder sort eller er kriminelle. På grund af økonomiske problemer i familien flytter de typisk hjemmefra som 18-årige med risiko for at ende i boligløshed eller få en kriminel løbebane.

En særligt udsat gruppe er isolerede mænd, dvs. mænd med sproglige, faglige og sociale problemer relateret til negativ social arv. Mændene beskrives endvidere som rastløse, ufokuserede, uden selvtillid og motivation i forhold til uddannelse og arbejde, hvilket munder ud i en opgivende holdning til fremtids-perspektiver, herunder tab af tro på, at jobsøgning kan betale sig. De har ofte forventninger om at blive udsat for diskrimination og giver udtryk for en identitet som bygger på en "dem mod os" - holdning. Dette billede bekræftes af undersøgelser, som viser, at der blandt disse unge mænd er en udbredt opfattelse af, at man skal være bedre end etniske danskere, hvis man skal gøre sig forhåbninger om at få et arbejde, og at forventninger om diskrimination spiller en stor rolle i dette.

Marginalisering i uddannelsessystemet

En kortlægning af uddannelsesmønstre, der er foretaget af Rockwool Fondens Forskningsenhed²⁶, peger på, at en stor del af de unge indvandreres og efterkommeres uddannelsesefterslæb kan forklares med deres sociale baggrund, herunder at forældrene har en ringe tilknytning til arbejdsmarkedet og et lavt uddannelsesniveau. Uddannelsesefterslæbet skyldes endvidere, at indvandrere og efterkommere forlader grundskolen med markant dårligere kvalifikationer end andre. I forhold til erhvervsuddannelserne spiller dårlige kvalifikationer sammen med, at håndværksuddannelserne har en relativt lav prestige i indvandrergruppen, og at de unge i nogle tilfælde bliver udsat for diskrimination ved ansøgning om praktikplads.

Andre undersøgelser viser ligeledes, at faglige og sproglige problemer samt problemer med at få en praktikplads er blandt hovedårsagerne til, at en hel del tosprogede elever fravælger en ungdomsuddannelse eller senere falder fra. Det gælder især de unge, der er indvandret relativt sent til Danmark. De faglige og sproglige problemer hænger bl.a. sammen med en ressourcsvg familiebaggrund, som betyder, at forældrene ikke kan hjælpe deres børn med lektierne og ikke kan give børnene konkret uddannelsesvejledning.

Årsagerne til frafald på erhvervsuddannelserne kan spille forskelligt sammen for forskellige grupper af unge. Nydanske unge kan opdeles i fire forskellige grupper: "de fortrængende", "de isolerede", "de veltilpassede" og "de selvbevidste". Alle fire grupper er potentielt marginaliserede: de to første især i forhold til sproglige, faglige og sociale problemer med udgangspunkt i negativ social arv og de to sidste især i forhold til problemer med praktikplads og dansk netværk.

4.2.4 Isolerede unge nydanske kvinder

Der er begrænset viden om dette emne i Danmark. I Norge er der lavet enkelte kvalitative studier om isolation af unge kvinder. Disse studier vurderer, at det især er i familier fra landområder i oprindelseslandet, at døtrene er mest udsatte for social isolation. Fænomenet isolation af kvinder relateres til en bredere kontekst, som handler om forholdet mellem generationerne og spørgsmålet om videreførelse af kulturel identitet i indvandringslandet, og grunder især

²⁶ Tranæs, Torben (red.), *Indvandrere og det danske uddannelsessystem*, Rockwool Fondens Forskningsenhed, Gyldendal, 2008.

i forestillinger omkring kvindekønnets rolle for slægtens videreførelse, hvor kvinder samtidig også opfattes som kulturbærere, og hvor isolationen af kvinderne fungerer som en kontrol af kvindernes seksualitet.

Blandt unge kvinder kan der finde en isolation sted i hjemene, dvs. at kvinderne begrænses i deres handlerum af forældre og det sociale netværk, f.eks. hvad angår aktiviteter i forbindelse med skole, kontakt til det andet køn og til samfundet. Dette fænomen begynder i teenageårene, men forekommer også blandt ældre ægteskabssammenførte kvinder, som bor sammen med svigerfamilien.

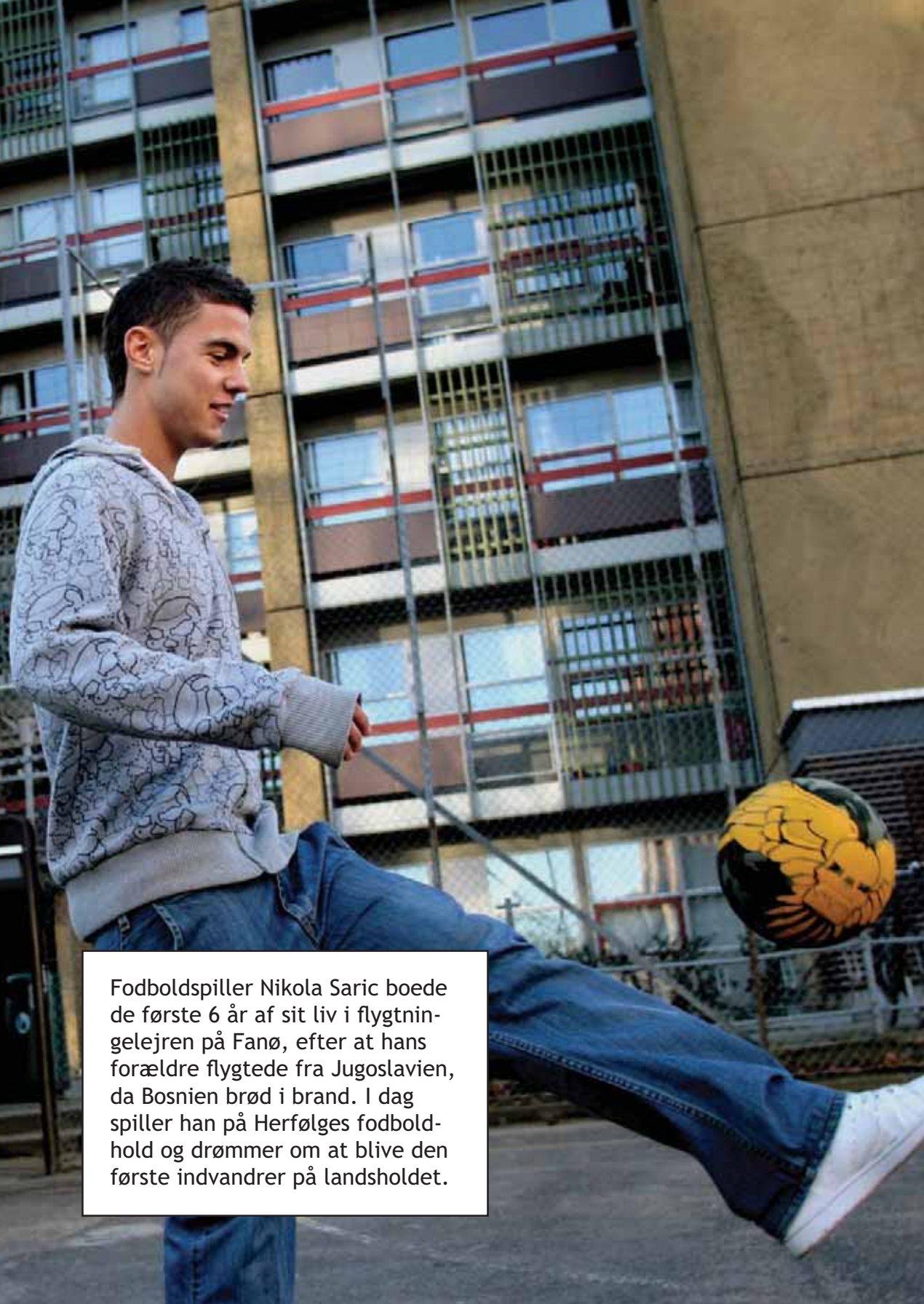
Ifølge en rapport fra 2006²⁷ har det for en del af de *unge ikke-gifte kvinder*, der ikke er i arbejde eller uddannelse, været et problem, at de er kommet til landet sent i den skolepligtige alder eller efter den. Når de unge kvinder fra målgruppen forlader skolen, taler, skriver og læser de et mangelfuldt dansk sprog og mangler derudover basale skolekundskaber.

De har efter skoletid opholdt sig meget i hjemmet eller sammen med andre unge piger med samme etniske baggrund som dem selv og forsørges hovedsageligt af forældre eller andre familiemedlemmer. Nogle af de unge kvinder bliver "holdt hjemme", indtil de er først eller midt i 20'erne, eller indtil de bliver gift. Samtidig er specielt de piger, der er ældst i søskendeflokken, en vigtig ressource i forhold til husarbejde og omsorg for de yngre søskende. En stor del af de unge kvinder i målgruppen bor f.eks. sammen med en enlig far eller mor og andre søskende, og pigernes indsats i hjemmet er en vigtig aflastning for faderen eller moderen.

Begrænsningen af pigernes handlerum kan føre til store konflikter mellem pigerne og forældrene. Men begrænsningen kan også føre til, at nogle unge kvinder lever en meget isoleret tilværelse, hvor de udelukkende er i kontakt med forældrene og andre familiemedlemmer, indtil de bliver 25-26 år. Nogle ser denne isolering fra samfundet som en årsag til, at disse unge kvinder er meget umodne og urealistiske i deres forestillinger om deres fremtidige muligheder, hvis de på et tidspunkt begynder på en uddannelse eller en anden aktivitet uden for hjemmet.

²⁷ Sanne Ipsen, Ane Kolstrup og Henning Hansen, Unge indvandrere uden for arbejdsstyrken i Københavns Kommune, Center for Alternativ Samfundsanalyse, 2006.

For så vidt angår *unge gifte kvinders* barrierer for uddannelse og arbejdsmarkedstilknytning, samles disse omkring manglende sprogfærdigheder, ønske om arbejde på nedsat tid, kvindens stilling i hjemmet, pasningsproblemer, boligforhold, smalt socialt netværk, herunder manglende kontakt til danskere, manglende viden om egne muligheder og diskrimination.

Fodboldspiller Nikola Saric boede de første 6 år af sit liv i flygtningelejren på Fanø, efter at hans forældre flygtede fra Jugoslavien, da Bosnien brød i brand. I dag spiller han på Herfølges fodboldhold og drømmer om at blive den første indvandrer på landsholdet.

Kapitel 5: Oversigt over statslige initiativer for at modvirke marginalisering blandt børn og unge

5.1 Indledning

I dette kapitel beskrives nogle af hovedelementerne i den nuværende statslige indsats for at modvirke marginalisering blandt børn og unge, herunder nydanske børn og unge. Kapitlet omfatter både vedvarende og tidsbegrænsede statslige initiativer.

Det er vigtigt at have for øje, at de beskrevne statslige initiativer supplerer den overordnede indsats for at sikre alle børn og unge en god opvækst, skolegang og overgang til beskæftigelse. I den overordnede indsats indgår bl.a. dagtilbud, folkeskolen og de frie grundskoler, erhvervsuddannelserne og de gymnasiale uddannelser samt anbringelser og forebyggende foranstaltninger efter serviceloven. Denne overordnede indsats bidrager også til at modvirke marginalisering.

Spændvidden i den statslige indsats for børn og unge er illustreret i tabel 5.1. En række initiativer er ikke medtaget i tabellen. Mange tiltag - eksempelvis anbringelser og forebyggende foranstaltninger efter serviceloven - kan strække sig over flere stadier i barnets og den unges liv. Placeringen i tabel 5.1 angiver derfor alene det tidligste stadium, som tiltaget vedrører.

Tabel 5.1: Eksempler på den statslige indsats for børn og unge

Alder	Generel indsats	Måltrettet nydanske børn
Førskolealderen	<p>Lovkrav om en sammenhængende børnepolitik</p> <p>Forebyggende sundhedsordninger</p> <p>Dagtilbud</p> <p>Pædagogiske læreplaner i dagtilbud</p> <p>Fripladstilskud i dagtilbud af økonomiske, sociale eller pædagogiske grunde</p> <p>Specialpædagogisk bistand</p> <p>Familieorienteret rådgivning</p> <p>Forældrepålæg</p> <p>Underrettningspligt</p> <p>Anbringelser og forebyggende foranstaltninger efter service-loven</p>	<p>Obligatorisk sprogstimulering fra treårsalderen ved behov:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sprogstimulering til tosprogede børn i dagtilbud. Ikke tidsfastsat, men skal gives i nødvendigt omfang som målrettede pædagogiske aktiviteter. • Særlige sprogstimuleringsstilbud i 15 timer om ugen for tosprogede børn, der ikke er optaget i et dagtilbud. <p>Bogstartprogram for 0-4-årige</p>

Table 5.1 (continued): Examples of state efforts for children and young people

Alder	Generel indsats	Måltrettet nydanske børn
<p>Skolealderen</p>	<p>Folkeskolen og frie grundskoler</p> <p>Obligatorisk børnehaveklasse</p> <p>Obligatorisk sprogvurdering i børnehaveklassen</p> <p>Fælles nationale mål for undervisningen</p> <p>Elevplaner i folkeskolen</p> <p>Obligatoriske nationale test i folkeskolen</p> <p>Obligatoriske afgangsprøver</p> <p>Pædagogisk-psykologisk rådgivning</p> <p>Specialundervisning</p> <p>Fripladstilskud i skolefritidsordninger af økonomiske, sociale eller pædagogiske grunde</p> <p>Indberetning i forbindelse med fravær</p> <p>SSP</p>	<p>Undervisning i dansk som andetsprog ved behov:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Basisundervisning • Supplerende undervisning <p>Tosprogs-Task Force</p> <p>Styrket forældreinddragelse af nydanske forældre i grundskolen</p> <p>Mulighed for henvisning til anden skole ved behov</p> <p>Indsats mod genopdragelsesrejser</p>
<p>Overgang fra barndom til ungdom</p>	<p>Ungdommens Uddannelsesvejledning</p> <p>Brobygning i folkeskolen</p> <p>Mentorordning for de særligt udsatte unge</p> <p>Ny 10. klasse</p>	<p>Kampagnen Brug for alle unge</p>

Tabel 5.1 (fortsat): Eksempler på den statslige indsats for børn og unge

Alder	Generel indsats	Måltrettet nydanske unge
Ungdommen	Gymnasiale uddannelser	Fastholdelseskaravanen
	Erhvervsuddannelser	
	Grundforløbspakker på erhvervsuddannelserne	
	Ny mesterlære	
	Præmiering af ekstra praktikpladser	
	Produktionsskoleforløb	
	Kommunal forpligtelse til at udbyde erhvervsgrunduddannelsen (egu)	
	Træningsskolens arbejdsmarkedsuddannelser (TAMU)	
	SOSU - praktiske indgange og sammenhængende uddannelsesforløb	
	Ungeindsatsen	
	Systematisk opsøgende vejledningsindsats for unge under 25 år	
	Ungdomssanktionen	
	Ungdomskontrakter	
Ungepålæg		

Som det fremgår af tabel 5.1, omfatter indsatsen for børn og unge en lang række aktører, og i det daglige arbejde i kommunerne, skolerne og andre institutioner indgår ofte flere fagpersoner og fagligheder. Indsatsen er således i betydelig grad kendetegnet ved sin tværfaglige karakter, hvilket indebærer en række udfordringer i forhold til samarbejde. Disse udfordringer bliver endnu mere relevante i de store kommuner, hvor indsatsens effektivitet i høj grad afhænger af selve organiseringen og koordineringen af indsatsen mellem forskellige forvaltninger og institutioner.

5.2 Statslige initiativer for at modvirke marginalisering blandt børn og unge

I de følgende afsnit beskrives kortfattet nogle af de statslige initiativer, der er iværksat for at modvirke marginalisering blandt børn og unge, herunder nydanske børn og unge. Ved udvælgelsen af initiativerne er der lagt vægt på de nyere initiativer samt de initiativer, der specifikt retter sig mod rapportens fire delmålgrupper.

5.2.1 Indsatsen for fagligt svage nydanske børn og unge

I den følgende beskrivelse af indsatsen for fagligt svage nydanske børn og unge er medtaget den tidlige forebyggende indsats med fokus på styrkelse af nydanske børns danskundskaber, vejledning/rådgivning og forældreinddragelse i forhold til nydanske børn samt de initiativer, som omfatter alle børn, herunder faglighed og tidlig læring samt overgangen mellem grundskole og ungdomsuddannelse.

Styrkelse af nydanske børns danskundskaber

Sprogstimulering af tosprogede børn i førskolealderen

Kommunerne skal tilbyde sprogstimulering til tosprogede børn i førskolealderen, hvis de efter en sagkyndig vurdering har behov for det. Sprogstimuleringen omfatter børn fra treårsalderen og indtil skolestart. Siden den 1. august 2004 har deltagelse i sprogstimuleringen været obligatorisk for tosprogede børn, der har behov for det. For tosprogede børn, der er i dagtilbud, tilbyder kommunen sprogstimulering i forbindelse med dagtilbuddet. For tosprogede børn, der ikke er i dagtilbud, etableres særlige sprogstimulerings tilbud i 15 timer om ugen. Forældrene kan vælge at lade deres barn deltage i sprogstimulering på en fri grundskole eller i hjemmet.

Der var i skoleåret 2007/2008 omkring 20.700 tosprogede småbørn. Heraf fik omkring 11.400 tilbudt sprogstimulering. Siden skoleåret 2005/2006 er andelen

af tosprogede småbørn, der modtager sprogstimulering, steget fra 51 til 55 pct., jf. afsnit 3.2.2.

Danmarks Evalueringsinstitut offentliggjorde i 2008 en evaluering af sprogstimuleringsindsatsen for tosprogede småbørn. Evalueringen anbefaler bl.a., at kommuner og institutioner skaber et tillidsfuldt samarbejde med forældrene til de tosprogede småbørn, og at kommunerne styrker det pædagogiske personales faglige kvalifikationer til at håndtere opgaven.

Undervisning i dansk som andetsprog til tosprogede børn i skolealderen

Undervisning i dansk som andetsprog i folkeskolen kan organiseres som basisundervisning eller supplerende undervisning.

Tosprogede elever skal henvises til basisundervisning i dansk som andetsprog, hvis de ved optagelse på skolen ikke har tilstrækkeligt kendskab til dansk til at kunne deltage i den almindelige undervisning. Basisundervisning foregår uden for klassens rammer i modtagelsesklasser eller på særlige hold.

Tosprogede elever, der ved optagelse på skolen har brug for støtte, men er i stand til at deltage i den almindelige undervisning, skal henvises til supplerende undervisning i dansk som andetsprog. Den supplerende undervisning skal som udgangspunkt organiseres som en dimension i undervisningen eller på særlige hold uden for den almindelige undervisningstid.

Kommunerne kan henvise elever til en anden skole end distriktsskolen, hvis det ved optagelsen vurderes, at eleven har et ikke uvæsentligt behov for sprogstøtte, og henvisningen vurderes at være pædagogisk påkrævet.

UC2 og KLEO offentliggjorde i 2004 en evaluering af dansk som andetsprog i folkeskolen. Evalueringen viser, at under halvdelen af alle tosprogede elever modtog undervisning i dansk som andetsprog, og for hovedparten af de elever, som modtog undervisning, var der tale om supplerende undervisning. Evalueringen viser desuden, at kun 20 pct. af de lærere, som underviste i særligt tilrettelagt dansk som andetsprog, havde en længerevarende efteruddannelse i dansk som andetsprog.

Danmarks Evalueringsinstitut offentliggjorde i 2007 en evaluering af undervisningen af tosprogede elever i folkeskolen. Evalueringen anbefaler bl.a., at alle

lærere, der underviser tosprogede elever, skal have de nødvendige kompetencer og opmærksomhed på dansk som andetsprog, både som et særskilt fag og som en dimension i den almene fagundervisning.

Sprogscreeningsmateriale for tosprogede børn

Undervisningsministeriet udsendte i 2007 "Vis, hvad du kan", et sprogscreeningsmateriale til vurdering af tosprogede børns sproglige kompetencer. Materialet består af forskellige dele til tosprogede småbørn, skolestartere og skolekifttere. Materialet er vejledende og stilles gratis til rådighed for kommunerne.

Vejledning/rådgivning og forældreinddragelse i forhold til nydanske børn

Tosprogs-Task Force i grundskolen

Undervisningsministeriet og Integrationsministeriet har i 2008 etableret en udgående rådgivningsenhed i grundskolen (Tosprogs-Task Force), der skal bidrage til, at tosprogede elever forlader grundskolen med tilstrækkelige faglige færdigheder til, at de kan gennemføre en ungdomsuddannelse. Der er i aftalen om satspuljen for 2008 afsat i alt 34 mio. kr. i perioden 2008-2011 til Tosprogs-Task Forcen.

Styrket forældreinddragelse af nydanske forældre i grundskolen

I aftalen om satspuljen for 2008 er der afsat i alt 14 mio. kr. årligt i perioden 2008-2011 til en samlet indsats for at styrke forældreinddragelsen blandt nydanske forældre i grundskolen med henblik på at forbedre tosprogede elevers faglighed. Via bevillingen ydes der støtte projekter om etablering af skolehjem vejledere på skolerne samt tilbud om særlig familiekurser og læringsforløb for nydanske forældre.

Der er herudover afsat satspuljemidler til at støtte initiativer, der skal styrke nydanske børns og unges uddannelses- og erhvervsvalg og forbedre deres faglige og sociale kompetencer. Der kan desuden gives støtte til lektiehjælp for børn og unge.

Faglighed og tidlig læring for børn

Regeringen har taget en række initiativer for at styrke faglighed og tidlig læring, så børnene er bedre rustede til at tage en uddannelse.

Pædagogiske læreplaner

I forbindelse med en ændring af serviceloven blev der i 2004 indført pædagogiske læreplaner for alle børn i dagtilbud. I læreplanerne skal der opstilles mål for det enkelte barns læringsproces. Planerne skal forholde sig til følgende seks temaer vedrørende barnets udvikling: Personlig udvikling, sociale kompetencer, sprog, krop og bevægelse, naturen og naturfænomener samt kulturelle udtryksformer og værdier. En evaluering af de pædagogiske læreplaner viser, at de bl.a. har bidraget til en større faglig bevidsthed og givet øget fokus på tidlig læring.

Styrket skolestart

Undervisningspligten bliver fra den 1. august 2009 udvidet fra 9 til 10 år, da børnehaveklassen bliver obligatorisk. Der indføres endvidere bl.a. en obligatorisk sprogvurdering i starten af børnehaveklassen, og der fastsættes en ny beskrivelse af indholdet af undervisningen i børnehaveklassen med tilhørende trinmål.

Styrket faglighed i folkeskolen

Skolerne skal i dag inddrage bindende trin- og slutmål for folkeskolens fag i vurderingen af den enkelte elevs udbytte af undervisningen. Dette blev indført i 2003. Trin- og slutmål angiver fælles nationale mål for, hvad undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig af kundskaber og færdigheder i faget eller emnet henholdsvis ved afslutningen af undervisningen og ved afslutningen af bestemte klassesettrin.

Evalueringen i skolerne er styrket bl.a. med obligatoriske nationale test og udarbejdelse af elevplaner. Kommunerne skal udarbejde kvalitetsrapporter bl.a. med fokus på indsatsen vedrørende dansk som andetsprog.

Folkeskolens afgangsprøver er endvidere gjort obligatoriske. Der er ligeledes afsat midler til flere timer i en række fag og til efteruddannelse af lærere og ledere.

Specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand

Nedenfor beskrives en række initiativer vedrørende specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand, som bl.a. er målrettet udsatte børn og unge.

Med henblik på at nedbringe omfanget af henvisning til specialundervisning, styrke fagligheden og øge rummeligheden for udsatte børn og unge har Undervisningsministeriet i perioden 2008-2010 afsat en pulje på over 6 mio. kr. til at støtte udviklingsprojekter i kommunerne. Udviklingsarbejdet afsluttes sommeren 2010, hvorefter en ekstern evaluering offentliggøres.

Der er desuden igangsat en undersøgelse af specialundervisningens effekt for elever med særlige behov. De endelige resultater offentliggøres ultimo 2009. Der gennemføres desuden en undersøgelse af uddannelsesresultater og -mønstre for børn og unge med handicap. Undersøgelsen har til formål er at belyse uddannelsesmæssige forskelle mellem børn og unge med handicap og børn og unge uden handicap. Undersøgelsen skal desuden afdække, hvilke faktorer der betinger et vellykket uddannelsesforløb for børn og unge med handicap. Resultaterne af denne undersøgelse offentliggøres medio 2009.

Endelig er der fra 1. august 2007 indført en ordning med en treårig ungdomsuddannelse for unge med særlige behov. Via denne ordning har unge med særlige behov fået ret til en individuelt tilrettelagt treårig ungdomsuddannelse. Uddannelsen indledes med et afklaringsforløb på op til 12 uger, hvor den unge sammen med en vejleder fra Ungdommens Uddannelsesvejledning og sine forældre laver en uddannelsesplan for forløbet. Uddannelsesplanen kan justeres efter behov og mindst en gang om året. Ungdomsuddannelsen indeholder både undervisning og praktiske aktiviteter, herunder praktikophold i virksomheder og institutioner.

Bogstartprogram

Kulturministeriet har i perioden 2008-2011 etableret en pulje på 16 mio. kr. til at støtte aktiviteter, der styrker familier med svage traditioner for læsning i hjemmet. Et Bogstartprogram forsyner børn i udsatte boligområder med gratis bogpakker fire gange, inden barnet fylder 4 år.

Overgangen mellem grundskole og ungdomsuddannelse

Vejledning

Vejledningen om uddannelse og job til unge blev omlagt i 2003. Der blev oprettet syv regionale vejledningscentre. På det lokale niveau foregår indsatsen gennem ca. 50 kommunalt forankrede Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU-centre) med ca. 1.240 vejledere.

Vejledningen skal begynde fra folkeskolens 6. klasse for elever, der har en øget risiko for ikke at påbegynde eller færdiggøre en ungdomsuddannelse. Der skal gennemføres en systematisk opsøgende indsats over for den enkelte unge under 25 år, der ikke er påbegyndt eller har afbrudt en ungdomsuddannelse. Vejledningen af unge under 18 år skal tilrettelægges, så forældremyndighedens indehaver inddrages i vejledningen og i den unges uddannelsesplanlægning.

Brobygning i folkeskolen

Elever, som i 9. klasse stadig er uafklarede om uddannelsesvalget efter 9. klasse (ungdomsuddannelse eller 10. klasse), kan tilbydes brobygning til ungdomsuddannelserne i 2 til 10 dage. Forløbet skal målrettes den enkelte elev og være en støtte til afklaring af valget af ungdomsuddannelse efter 9. klasse. Der kan brobygges til såvel gymnasiale som erhvervsrettede ungdomsuddannelser, herunder landbrugets grunduddannelse og de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser. Brobygningen skal præsentere og afspejle krav, indhold og form i en eller flere ungdomsuddannelser samt give eleven mulighed for at opleve skolemiljøet.

Den obligatoriske brobygning i 10. klasse afvikles på gymnasiale og erhvervsrettede ungdomsuddannelsesinstitutioner, herunder landbrugets grunduddannelse og de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser. Brobygningen skal foregå i rammer, der afspejler den undervisning, som ungdomsuddannelsesinstitutionen udbyder, eller det erhverv, uddannelsen sigter imod.

Mentorordning for de særligt udsatte unge

Mentorordningen blev indført i 2007. Unge, som ikke har tilstrækkelig voksenkontakt og derfor har brug for opfølgning i hverdagen, har hermed mulighed for at få tilknyttet en mentor, som skal sikre, at udsatte unge i højere grad oplever, at der løbende stilles krav til og følges op på indsatsen i skole og praktik. Mentoren skal være bindeled mellem den unges privatsfære og uddannelsessystemet, dvs. mellem den unges familie, vejledere, lærere mv. Mentor kan være

en lærer, en vejleder, en foreningsleder, der kender den unge, eller det kan være en person, som er helt ukendt for den unge. Opgaven varetages og administreres af de enkelte kommuner, således at ansvar, finansiering og tildeling af mentor påhviler den enkelte kommune gennem Ungdommens Uddannelsesvejledning.

Ny 10. klasse

Reglerne om 10. klasse er ændret fra skoleåret 2008/2009. 10. klasse målrettes fremover unge med behov for yderligere faglig kvalificering og afklaring af uddannelsesvalg for at kunne gennemføre en ungdomsuddannelse. 10. klasse skal endvidere kunne samle de unge op, som falder fra en påbegyndt ungdomsuddannelse. Denne målretning understøttes af nye elementer i 10. klasse som obligatorisk brobygning, jf. ovenfor, en række nye fag og forstærkede krav til uddannelsesvejledningen, herunder uddannelsesplanen.

5.2.2 Indsatsen for socialt udsatte nydanske børn og unge

Indsatsen for socialt udsatte nydanske børn og unge foregår som del af den generelle indsats rettet mod alle socialt udsatte børn og unge og omfatter bl.a. den tidlige indsats for børn med (risiko for) særlige problemer, den kriminalitetsforebyggende indsats og den øvrige indsats for børn og unge med særlige problemer, herunder anbragte børn.

Den tidlige indsats for børn med (risiko for) særlige problemer

Krav om en sammenhængende børnepolitik

Serviceoven stiller krav om, at kommunen skal udarbejde en sammenhængende børnepolitik. Den sammenhængende børnepolitik skal sikre sammenhængen mellem det generelle, forebyggende arbejde og den målrettede indsats over for børn og unge med særlige behov i den enkelte kommune. Det indebærer bl.a. bedre tværfagligt samarbejde med henblik på at sikre en tidlig indsats.

Hjælpeforanstaltninger for forældre inden barnets fødsel

Fra 2007 er der blevet mulighed for at sætte endnu tidligere ind over for udsatte familier. Forældrene kan støttes allerede inden barnets fødsel, ligesom der kan iværksættes undersøgelse af barnets forhold i tilfælde, hvor der må formodes at være behov for særlig støtte straks efter fødslen.

Særlige initiativer i grundskolen

Som led i regeringens strategi til at bekæmpe negativ social arv er der igangsat to undersøgelser af skolegangen for udsatte børn. Den ene undersøgelse skal munde ud i anbefalinger til, hvordan det kan forebygges, at børn gennem længere tid ikke modtager undervisning. Den anden undersøgelse skal afdække samarbejde mellem sociale myndigheder og skolemyndigheder om anbragte børns og unges skolegang. Undersøgelsen skal munde ud i anbefalinger til, hvordan samarbejdet kan tilrettelægges, således at de anbragte børns og unges skolegang styrkes.

Den kriminalitetsforebyggende indsats

SSP

SSP er et samarbejde mellem skole, socialforvaltning og politi. Dette samarbejde danner rammerne for den kriminalitetsforebyggende indsats over for børn og unge i den enkelte kommune. Formålet med SSP-samarbejdet er således at opbygge og udvikle netværk, der kan varetage den lokale kriminalpræventive indsats. SSP-samarbejdet omfatter også unge over 18 år (SSP+).

Ungdomssanktionen

Ungdomssanktionen består i et socialpædagogisk behandlingsforløb, der varer 2 år. Hovedelementerne i sanktionen er normalt et indledende ophold i en sikret institution, derefter et længere ophold i en ikke-sikret døgninstitution eller et egnet opholdssted og til sidst en ambulans udslusningsfase. Sanktionen er som udgangspunkt beregnet på unge, som har markante tilpasningsproblemer og har begået grovere, personfarlig kriminalitet eller anden alvorlig kriminalitet, hvor den unge ellers ville være blevet idømt en ubetinget fængselsstraf i intervallet fra 30 dage op til ca. 1 år.

På grundlag af Socialforskningsinstituttets kvalitative evaluering af ungdomssanktionen fra 2005 er der foretaget visse lovændringer, der trådte i kraft den 1. august 2007, og som indebærer, at indsatsen under forløbet i højere grad rettes mod de unges uddannelse og beskæftigelse, og at de unge fremover får tilknyttet en koordinator, som skal virke for at fremme sammenhængen mellem de 3 faser og afholde netværksmøder bl.a. med henblik på at inddrage de unge og forældrene under forløbet.

Ungdomskontrakter

Ungdomskontrakter bruges især i forhold til 15-17-årige lovovertrædere, der endnu ikke er kommet ind i et fast kriminalitetsmønster. Ungdomskontrakten er en aftale, hvorved den unge med samtykke fra indehaveren af forældremyndigheden forpligter sig til at deltage i nærmere opregnede aktiviteter m.v., mod at anklagemyndigheden afstår fra yderligere retsforfølgning. Den unge kan herved opnå, at lovovertrædelsen anføres på straffeattesten i kortere tid (1 år, hvis det er første gang den unge modtager en afgørelse for overtrædelse af straffeloven eller lov om euforiserende stoffer), ligesom den unge normalt ikke vil blive pålagt vilkår om bøde.

Yderligere kriminalpræventive tiltag

Servicestyrelsen er i gang med at udarbejde et idékatalog, der opsamler erfaringer fra de forebyggende indsatser, som kan fremvise de bedste resultater. De fleste af de modelprojekter, der indgår i idékataloget, er rettet mod unge under 15 år fra etniske minoriteter. Idékataloget skal danne grundlag for udvælgelsen af en ansøgningspulje, som kommuner og andre kan søge ind på.

Ungdomskommissionen

Regeringen har i 2007 nedsat en kommission under Justitsministeriet, der skal foretage en samlet gennemgang af indsatsen mod ungdomskriminalitet og på grundlag heraf komme med indstilling om, hvordan indsatsen kan styrkes med henblik på at gøre den så målrettet og virkningsfuld som muligt.

Ungdomskommissionen skal overveje, om indsatsen over for udsatte unge kan og bør gøres mere helhedsorienteret. Kommissionen skal i den forbindelse overveje, hvordan indsatsen mod kriminalitet bedst muligt kan målrettes i forhold til forskellige grupper af unge. Det skal også vurderes, om identifikationen og iværksættelsen af forebyggende foranstaltninger over for de unge, som er i særlig risiko for at blive kriminelle, generelt kan ske tidligere. Kommissionen skal ligeledes overveje, om indsatsen er tilstrækkelig bredspektret, herunder f.eks. om den i videre omfang bør omfatte voksne, der trækker unge ind i kriminalitet.

Kommissionen skal gennemgå de eksisterende regler og ordninger, der vedrører forebyggelse og bekæmpelse af ungdomskriminalitet. I den forbindelse skal kommissionen bl.a. inddrage foreliggende analyser og undersøgelser om effekten af den nuværende indsats.

På baggrund heraf skal kommissionen overveje, hvilke nye eller ændrede initiativer der kan være grund til at gennemføre med henblik på at sikre positive virkninger af indsatsen på dette område.

Herudover skal kommissionen overveje sanktionerne over for unge kriminelle, herunder om der kan være anledning til at foretage ændringer af ungdomssanktionen.

Forebyggelse af kriminalitet i socialt udsatte boligområder m.m.

De fleste udsatte boligområder er karakteriseret ved en høj andel af ressource-svage beboere, hvilket bevirker, at en del unge vokser op med perifer tilknytning til skolesystemet, med et manglende fritidsliv og uden fritidsjob. Dermed opstår der risiko for, at disse unge tilbringer størstedel af tiden på gaderne og involveres i kriminalitet.

På den baggrund har satspuljepartierne til og med finansåret 2009 afsat midler til integration af børn og unge, forsøg med belastede skoler og forebyggelse af kriminalitet i socialt udsatte boligområder.

Skærpet indsats mod uacceptabel adfærd blandt unge

I aftalen mellem regeringen, Dansk Folkeparti og Liberal Alliance om finansloven for 2009 er det besluttet at igangsætte en række initiativer for at bekæmpe ungdomskriminalitet og uacceptabel adfærd blandt unge. Initiativerne fokuserer på at skærpe forældres ansvar for deres børns handlinger og på at forbedre myndighedernes mulighed for at skabe tryghed og forebygge ungdomskriminalitet. Initiativerne omfatter bl.a.:

- Forældre- og ungepålæg

Det indgår i aftalen, at anvendelsen af forældre- og ungepålæg skal skærpes, således at kommunerne fremover får pligt til at give et forældre- og ungepålæg, såfremt omstændighederne taler herfor for eksempel i tilfælde af kriminelle handlinger, skolefravær, dårlig trivsel eller forældrenes manglende samarbejde med myndighederne. Hvis pålægget ikke efterleves, skal kommunen stoppe udbetalingen af børnefamilieydelsen. Endvidere skal der indføres et ungepålæg, som kan bruges direkte over for unge, der udviser en uacceptabel adfærd. Kommunerne kan for eksempel pålægge de unge at rydde op efter hærværk.

- Forældreprogrammer

Partierne vil endvidere udbrede anvendelsen af forældreprogrammer, der skal skærpe forældrenes ansvar og kompetencer. Forældreprogrammer er systematiske behandlingsprogrammer, hvor forældre blandt andet lærer at sætte grænser for deres børn.

- Erstatningsansvar

Et tredje element i aftalen er, at forældrene skal tilskyndes til at påtage sig et større ansvar for at sikre, at deres børn ikke begår skadevoldende og kriminelle handlinger. Det skal ske ved at pålægge forældre en økonomisk hæftelse for hjemmeboende børns erstatningspådragende handlinger. Den nærmere udformning af en sådan ordning skal drøftes mellem partierne med henblik på, at der fremsættes lovforslag herom snarest muligt.

- Forsøg med behandlingsprogrammet MultifunC

Det indgår i aftalen, at der skal sættes konsekvent og effektivt ind i forhold til børn og unge, der begår kriminalitet og viser anden stærkt negativ adfærd. Der har i blandt andet Norge og Sverige været gode erfaringer med behandlingsprogrammet MultifunC. Med MultifunC gennemgår den unge et intenst behandlingsprogram med fokus på konsekvens. Partierne har aftalt, at der i alt afsættes 56 mio. kr. over en fireårig periode til bl.a. at medfinansiere forsøg med MultifunC.

Større sammenhæng i den kommunale indsats mod ungdomskriminalitet

Partierne vil øge kommunernes fokus på utilpassede og kriminelle børn og unge og på effekten af de tiltag, som sættes i værk. Kommunerne skal i højere grad have økonomisk ansvar og tilskyndelse til at gennemføre en målrettet indsats over for disse børn og unge. Partierne vil drøfte konkrete forslag til omlægninger af de forskellige finansieringsregler vedrørende anbringelse, afsoning m.v. for kriminelle unge med henblik på at understøtte kommunernes indsats. Der afsættes endvidere i alt 15 mio. kr. i 2009-2011 med henblik på at styrke viden om og dokumentationsgrundlaget for kommunernes indsats over for kriminelle og andre utilpassede børn og unge.

Medborgercentre

Kulturministeriet har i perioden 2008-2011 etableret en pulje, som kan yde tilskud til etablering af medborgercentre for familier - børn, unge og forældre - i udsatte boligområder. Aktiviteterne skal understøtte integrationsprocesser og

hjælpe udsatte børn, unge og deres forældre med at udnytte mulighederne i det danske samfund. I aktiviteterne indgår online lektiehjælp.

Den øvrige indsats for børn og unge med særlige problemer

Forebyggelse af længerevarende udlandsophold af negativ betydning for børn

I 2004 gennemførte regeringen en række ændringer af udlændingeloven med henblik på at modvirke genopdragelsesrejser bl.a. ved at ændre reglerne om familiesammenføring. På baggrund af to undersøgelser iværksat i efteråret 2004 bl.a. med henblik på at tilvejebringe oplysninger om omfanget af længerevarende udlandsophold, herunder genopdragelsesrejser, blev der endvidere i 2006 indført en bestemmelse i udlændingeloven, hvorefter kommunerne pålægges en pligt til at indberette de sager til Udlændingetjeneste, hvor kommunerne har kendskab til eller begrundet mistanke om, at børn sendes på genopdragelsesrejser eller andre længerevarende udlandsophold af negativ betydning for deres skolegang og integration.

Anbringelsesreformen

Anbringelsesreformen, der trådte i kraft den 1. januar 2006, havde til formål at forbedre indsatsen for udsatte børn, unge og deres familier - bl.a. ved en tidligere og mere målrettet indsats. Reformen har bidraget til, at der stilles større krav til sagsbehandlingen i børnesager, herunder undersøgelsen af barnets forhold forud for iværksættelse af foranstaltninger samt stillingtagen til, om der også skal iværksættes undersøgelse over for evt. søskende i familien.

Forældreplæg

Med lov om styrkelse af forældreansvaret fik kommunerne i 2006 mulighed for at give forældre et pålæg om aktivt at bakke op om barnets trivsel og udvikling. Forældreplæg stiller krav til forældre om, at de tager ansvar for deres børn ved at deltage aktivt i deres udvikling. Forældrene kan pålægges konkrete handlepligter, som f.eks. at læse lektier med børnene eller sikre børnenes deltagelse i undervisning, fritidsaktiviteter mv. Hvis forældrene ikke overholder pålægget, kan børnefamilieydelsen tilbageholdes.

Ifølge regeringens lovprogram 2008/09 og aftalen om finansloven for 2009, jf. ovenfor, skal reglerne om forældreplæg skærpes, og der skal indføres regler om ungeplæg. Disse initiativer er en opfølgning på et politisk udspil om bekæmpelse af uacceptabel adfærd hos unge, skærpet forældreansvar og tryghed i nattelivet. Formålet med forslaget er dels at motivere forældre til aktivt at

påtage sig forældreansvaret og dels at tydeliggøre for de unge, at deres adfærd har konsekvenser for dem selv og andre. Forslaget skal ses i sammenhæng med regeringsgrundlaget "Mulighedernes samfund" fra november 2007.

Træningsskolens arbejdsmarkedsuddannelser (TAMU)

Træningsskolens arbejdsmarkedsuddannelser (TAMU) er særligt tilrettelagte og praktisk orienterede arbejdsmarkedsuddannelser for unge mellem 18 og 30 år. Uddannelserne er specielt rettet mod gruppen af unge med særlige tilpasningsvanskeligheder. Formålet er at forbedre og styrke den enkelte elevs sociale og arbejdsmæssige kompetencer i et sådant omfang, at det kan være med til at forbedre forudsætningerne for at opnå og fastholde et ordinært job. I løbet af 2006 fuldførte 146 elever uddannelsen, mens 51 elever delvist gennemførte uddannelsen. TAMU henvender sig både til etniske danskere og personer med anden etnisk baggrund. I 2006 udgjorde 1. generationsindvandrere 37 pct. af eleverne med en hovedvægt af unge fra Mellemosten og Afrika. TAMU foretager ikke registrering af 2. generationsindvandrere, men det skønnes, at de udgør ca. 15 pct. af eleverne.

Behandlingsgaranti for misbrugere under 18 år

Behandlingsgarantien for misbrugere under 18 år skal sikre en hurtig og effektiv behandling og opfølgning på denne behandling. Der skal iværksættes et tilbud om behandling inden for 14 dage. Samtidig stilles krav om udarbejdelse af handleplaner med henblik på at sikre en målrettet indsats.

Misbrugsbehandling for udsatte unge

Der er etableret en pulje med henblik på at udbrede de mest effektive behandlingsformer i kommunerne. Misbrugsproblemer gør det vanskeligt at få hverdagen til at fungere, herunder gennemføre et uddannelsesforløb eller fastholde et arbejde. Ofte hænger misbrugsproblemer tæt sammen med sociale problemer i øvrigt, og det vil ofte være vanskeligt at løse de øvrige problemer uden også at behandle den unges misbrug.

Informationscenter om misbrug

Velfærdsministeriet er i gang med at etablere et nationalt informationscenter for misbrug, som kan rådgive og vejlede fagfolk og andre, der er i berøring med unge med misbrugsproblemer. Det er afgørende for en hurtig indsats, at de fagfolk, som beskæftiger sig med de unge til hverdag, kender faresignalerne og ved, hvad der kan gøres.

24-timers kontaktordning

Servicestyrelsen har i perioden 2008-2011 afsat 40 mio. kr. til at etablere en 24-timers kontaktordning til unge i et antal kommuner. Disse kommuner skal forpligte sig til at reagere på henvendelser fra socialt udsatte unge inden for 24 timer, da det er vigtigt, at unge med sociale problemer hjælpes hurtigt, mens de er motiverede for at ændre deres livssituation. Det forventes, at 24-timers kontaktordningen kan medvirke til at reducere frafaldet fra uddannelse og øge beskæftigelsen blandt de unge, der har indgået i forsøgene. Samtidig forventes kontaktordningen at give de unge i kommunerne en øget viden om, hvor de kan få hjælp.

Forsøg med ret til efterværn

Tidligere anbragte har særligt brug for vejledning og rådgivning, når anbringelsen ophører.

Velfærdsministeriet gennemfører derfor i perioden 2008-2011 et forsøg i et antal kommuner, hvor alle tidligere anbragte gives ret til støtte efter anbringelsen. Forsøget gennemføres med henblik på at vurdere, om loven evt. skal ændres, således at der gives ret til efterværn.

Pulje til idrætsprojekter til børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet

Der er i årene 2005-2008 afsat 10 mio. årligt til involvering af anbragte børn i idrætsaktiviteter. Puljen støtter projekter, der letter de anbragte børns og unges adgang til idrætslivet. Det er idrætsforeningerne, der kan søge puljen, for at sikre, at denne gruppe af børn i højere grad involveres i deres tilbud.

5.2.3 Indsatsen for nydanske unge på kanten af arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet

Indsatsen for nydanske unge på kanten på arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet omfatter kampagnen Brug for alle unge. Desuden omfatter indsatsen fastholdelsesindsatsen på ungdomsuddannelserne og ungeindsatsen, som er en generel indsats rettet mod alle unge.

Kampagnen Brug for alle unge

Integrationsministeriets kampagne Brug for alle unge, der blev igangsat i 2002/2003, har til formål at få flere unge med indvandrerbaggrund til at påbegynde og fuldføre en erhvervskompetencegivende uddannelse.

Rollemodeller

Brug for alle unge omfatter to rollemodelkorps: De unge rollemodeller og forældrerollemodellerne. De unge rollemodeller besøger bl.a. afgangsklasser i folkeskoler rundt om i landet. Forældrerollemodellerne møder forældre med indvandrerbaggrund på skoler og i foreninger.

Herudover støtter Brug for alle unge lokale rollemodelkorps, der arbejder med unge rollemodeller.

Lektiehjælp

Brug for alle unge støtter etablering og drift af en række lektiehjælpsordninger rundt om i landet. Her kan elever i bl.a. folkeskolen møde frivillige lektiehjælpere og få den støtte, som de har behov for.

Fastholdelseskaravanen

Fastholdelseskaravanen vil i perioden 2008-2011 samarbejde med erhvervsskoler og produktionsskoler om at nedbringe frafaldet blandt tosprogede elever på erhvervsuddannelserne. Fastholdelseskaravanen er etableret af Integrationsministeriet og Undervisningsministeriet.

Fastholdelsesindsatsen på ungdomsuddannelserne

Fastholdelse på erhvervsuddannelserne

Undervisningsministeriet og erhvervsskolerne har i samarbejde igangsat en række initiativer, der skal medvirke til at sikre en bedre fastholdelse af eleverne på erhvervsuddannelserne. De initiativer, der igangsættes i 2008, omfatter bl.a.:

- Mentorordninger på de enkelte skoler
- Social- og psykologisk rådgivning
- Udformning af grundforløbspakker
- Øget anvendelse af individuelt tilrettelagte erhvervsuddannelser (EUD)
- Øget anvendelse af egu/bedre samarbejdsaftaler med produktionsskoler, andre skoler samt UU-centre
- Forbedring af undervisningsmiljøet
- Ændring af praksis for vejledning og kompetencevurdering af elever
- Ændring af praksis i forhold til støtte til elevernes praktikpladssøgning m.m.

- Obligatoriske handlingsplaner for skoler med hensyn til øget gennemførelse.

Fastholdelse på de gymnasiale uddannelser

Med gymnasireformen sættes der øget fokus på elevernes aktive deltagelse og opfyldelse af mødepligten. Skolen har pligt til at reagere tidligt på forsømmelser, og den tidligere centralt fastsatte grænse for, hvornår skolen har pligt til at gribe ind, er ophævet. Virkningen af den skærpede mødepligt evalueres i 2008 af Rambøll Management, hvor bl.a. fraværsprocenten og frafaldet undersøges.

Erhvervsgrunduddannelse (egu)

Erhvervsgrunduddannelsen - egu - er en individuelt af kommunalbestyrelsen tilrettelagt uddannelse, der henvender sig til unge under 30 år, der bor i kommunen, ikke er under uddannelse, herunder i produktionsskoleforløb, eller i beskæftigelse og ikke har forudsætninger for umiddelbart at gennemføre en anden kompetencegivende ungdomsuddannelse.

Erhvervsgrunduddannelsen består af perioder på skole og perioder i praktik. Uddannelsen varer normalt to år.

Erhvervsgrunduddannelsen blev indført i 1994 og herefter ændret flere gange. Siden 2007 har kommunerne været forpligtede til at tilrettelægge erhvervsgrunduddannelsen i samarbejde med lokale uddannelsesinstitutioner for den relevante målgruppe. Det er kommunens ansvar, at kommunens unge i målgruppen tilbydes erhvervsgrunduddannelsen.

I løbet af 2007 blev der indgået 789 egu-aftaler, men der er meget stor forskel på, i hvilken udstrækning egu anvendes i de enkelte kommuner. Egu er således endnu ikke slået an som et ordinært uddannelses tilbud. Målet er, at der fra 2015 oprettes 3.000 forløb årligt.

Det skønnes, at en væsentlig del af målgruppen er etniske minoritetsunge.

Produktionsskoler

Danmarks Evalueringsinstituts rapport fra sommeren 2006 "Sammenhænge mellem produktionsskoler og erhvervsskoler" har dokumenteret, at der er et uudnyttet potentiale af elever, der kunne have glæde af et forløb, som kombinerer

produktionsskoleforløb med en erhvervsuddannelse. Af evalueringsrapporten fremgår det endvidere, at et obligatorisk samarbejde mellem produktionsskoler og institutioner godkendt efter lov om institutioner for erhvervsrettet uddannelse kan sikre, at elever med behov for ekstra støtte får bedre mulighed for at påbegynde en kompetencegivende erhvervsuddannelse.

På den baggrund blev der i 2007 foretaget en lovændring, som indebærer, at produktionsskoleforløb, der varer mere end tre måneder, som hovedregel skal omfatte meritgivende kombinationsforløb til kompetencegivende uddannelse. Desuden indebærer lovændringen, at produktionsskolerne skal indgå aftaler om samarbejde med institutioner godkendt efter lov om institutioner for erhvervsrettet uddannelse blandt andet om gennemførelse af dele af erhvervsuddannelsens grundforløb.

Ungeindsatsen

Fremrykket aktivering af ydelsesmodtagere under 30 år

Arbejdsmarkedsparate kontant- og starthjælpsmodtagere under 30 år med en uddannelse, der berettiger til optagelse i a-kasse, og ikke-arbejdsmarkedsparate kontant- og starthjælpsmodtagere under 30 år uden uddannelse, der berettiger til optagelse i a-kasse, skal senest efter en sammenhængende periode på 13 ugers kontant- og starthjælp have tilbud om vejledning og opkvalificering, virksomhedspraktik eller ansættelse med løntilskud. Dagpengemodtagere under 30 år med uddannelse, der berettiger til optagelse i a-kasse, skal have det samme tilbud efter en sammenhængende periode på 6 måneder på dagpenge.

Pligt til uddannelse for kontant- og starthjælpsmodtagere under 25 år, som ikke har uddannelse og ikke er forsørgere

Arbejdsmarkedsparate kontant- og starthjælpsmodtagere under 25 år, som ikke har en erhvervskompetencegivende uddannelse, som ikke har forsørgerpligt over for hjemmeboende børn, og som vurderes at kunne tage en uddannelse, har pligt til at søge, påbegynde og gennemføre en uddannelse på almindelige vilkår.

Job eller uddannelse for ydelsesmodtagere mellem 25 og 30 år

Arbejdsmarkedsparate kontant- og starthjælpsmodtagere mellem 25 og 30 år, som ikke har forsørgerpligt over for hjemmeboende børn, skal have tilbud om virksomhedspraktik eller særligt tilrettelagte projekter, når de har været ledi-

ge i 5 uger, eller i stedet vælge ordinær uddannelse på almindelige vilkår. Hvis personen har forsørgerpligt over for hjemmeboende børn, skal den pågældende have tilbud om vejledning og opkvalificering i form af uddannelse eller i stedet vælge tilbud om virksomhedspraktik/tilbud om ansættelse med løntilskud.

Dagpengemodtagere mellem 25 og 30 år uden uddannelse, der berettiger til optagelse i a-kasse, skal have tilbud om ansættelse med løntilskud hos en offentlig arbejdsgiver med en varighed på sammenhængende 6 måneder eller i stedet vælge ordinær uddannelse på almindelige vilkår.

5.2.4 Indsatsen for isolerede unge nydanske kvinder

Arbejdsgruppen har valgt at sætte særligt fokus på de unge nydanske kvinder, der er uden for uddannelsessystemet og uden for arbejdsmarkedet.

Som beskrevet i kapitel 3 omfatter denne gruppe kvinder, som ofte kun har en begrænset kontakt til det danske samfund. Men det er en meget sammensat gruppe. Det kan i den ene yderlighed være relativt ressourcestærke unge hjemmegående kvinder og i den anden yderlighed kvinder, som er udsat for en massiv social kontrol fra familie eller ægtefælle, og måske også har været udsat for tvang i forbindelse med ægteskab.

Nedenfor er skitseret nogle af de målrettede tiltag i forhold til isolerede nydanske kvinder, men i forhold til de meget forskelligartede problemstillinger, der kan være tale om, er oversigten på ingen måde udtømmende.

KVINFO og Kvindeprogrammet

KVINFOs mentor-netværk har siden 2003 matchet flygtninge- og indvandrerkvinder med ressourcestærke kvinder på det danske arbejdsmarked. Flygtninge- og indvandrerkvinderne får således én bestemt person som rådgiver, samtalepartner og kontaktperson. Kvinderne kan på den måde få en bedre indsigt i og viden om danske samfundsforhold, herunder det danske arbejdsmarked og uddannelsessystem samt om ligestilling i Danmark.

Integrationsministeriet igangsatte i 2007 et samlet *kvindeprogram*, der skal medvirke til at styrke nydanske kvinders netværk, beskæftigelse, iværksætteri og muligheder for at fremme deres børns udvikling og integration. Efter aftale med satspuljeordførerne er der i perioden 2007-2011 afsat 55,6 mio. kr. til programmet, som bl.a. omfatter følgende initiativer:

Et værtprogram for etniske minoritetskvinder og -familier

I udvalgte kommuner bliver der etableret et værtsprogram for nyankomne etniske minoritetskvinder og -familier. Værten kan f.eks. introducere de nyankomne til lokalsamfundet, give lektiehjælp og sprogtræning, vejlede om uddannelsesmuligheder og hjælpe med at finde et arbejde.

Styrkelse af beskæftigelsen efter Gribskov-modellen

Initiativet bygger på et vellykket beskæftigelsesprojekt i Gribskov Kommune, hvor ufaglærte kvinder uden for arbejdsmarkedet deltager i et intensivt oplæringsforløb. Kvinderne er garanteret job inden for hotelrengøring, når de har samlet et bestemt antal point. Hver arbejdsopgave, der løses tilfredsstillende, udløser point. Dette projekt skal nu udbredes til andre brancher, hvor virksomhederne har et stort behov for ufaglært arbejdskraft.

Kvalificering af flere iværksætterkvinder

Som led i initiativet skal der udvikles målrettede forløb for ledige nydanske kvinder, så de er kvalificerede til at blive iværksættere. Desuden bliver der givet støtte til opsøgende rådgivningstilbud for nydanske iværksætterkvinder og netværk, der skal sikre erfaringsudveksling mellem iværksætterkvinder på tværs af etnisk baggrund.

Integration af mødre og deres børn gennem Projekt Bydelsmødre

Det vellykkede integrationsprojekt "Stadtteilmütter" fra Berlin skal overføres til Danmark. Projektet indebærer, at bydelsmødre, der har gennemført et særligt kursus, opsøger andre mødre i hjemmet. Bydelsmødrene giver råd og vejledning om, hvordan mødrene kan forbedre deres børns udvikling og integration.

Integrationsministeriet yder også støtte til andre projekter rettet mod kvinder. Der er således afsat satspuljemidler til projekter, der skal medvirke til at styrke kvindernes deltagelse i samfundslivet, f.eks. ved at påbegynde en uddannelse, søge arbejde eller deltage i foreningslivet.

Æresrelaterede konflikter og tvangsægteskaber

Integrationsministeriet forestår indsatsen mod æresrelaterede konflikter og tvangsægteskaber. Indsatsen omfatter bl.a. følgende initiativer:

Rådgivning og information

Der tilbydes bl.a. anonym telefonrådgivning for unge og for fagfolk, telefonrådgivning for børn og unge og telefonrådgivning for forældre, der oplever alvorlige generationskonflikter med deres børn. Herudover er der etableret tilbud om konfliktmægling.

Desuden gennemføres der informationsarbejde, som bl.a. omfatter holdningsbearbejdende projekter målrettet unge mænd, en værktøjskasse på LOKK's hjemmeside, foredragsaktiviteter, temadage og vejledning til kommunerne.

Bosteder

Der er etableret bosteder til kvinder mellem 18 og 25 år, som flygter fra æresrelaterede konflikter, herunder tvangsægteskab eller trusler om tvangsægteskab, til nydanske piger mellem 14 og 18 år med alvorlige generationskonflikter i hjemmet og til nydanske kvinder, der har været på krisecenter, udsat for vold eller har andre alvorlige problemer i familien. Der skal endvidere etableres et bosted for unge par, som er i risiko for tvangsægteskab.

Rollemodelkorps

Efter aftale med satspuljeordførerne oprettes der et rollemodelkorps vedrørende æresrelaterede konflikter. Rollemodelkorpset skal bestå af unge mænd med etnisk minoritetsbaggrund, hvoraf nogle har været ofre for æresrelateret vold, tvangsægteskab mv. eller tidligere har været udøvere af en æresrelateret moral over for medlemmer af egen familie.

Rollemodellerne skal rejse rundt i landet og fortælle andre unge om deres erfaringer og gå i dialog med de unge om æresbegreber, tvangsægteskaber, kønsligestilling mv.

Central rådgivnings- og informationsenhed

Der skal efter aftale med satspuljepartierne etableres en central rådgivnings- og informationsenhed, herunder et landsdækkende mæglerkorps. Enheden skal tilbyde støtte til unge mænd og kvinder, der er flygtet fra tvangsægteskab eller lignende, så de får mulighed for at klare sig selv. Endvidere skal enheden yde rådgivning til frontmedarbejdere og udføre andre forebyggelsesaktiviteter.

Vejledning til frontmedarbejdere

Der skal udarbejdes en vejledning om håndtering af sager om tvangsægteskaber og andre generationskonflikter. Vejledningen skal rettes mod medarbejdere inden for social-, uddannelses- og sundhedssektorerne, der har den direkte kontakt med de unge.

Vejledningstjeneste for unge under 24 år

Udlændingesservice har en vejledningstjeneste for unge under 24 år. Tjenesten er henvendt til unge, som risikerer tvangsægteskab eller arrangeretægteskab, der ikke fuldt ud indgår efter eget ønske.

Initiativer mod vold

Initiativerne mod vold over for kvinder og børn i hjemmet omfatter bl.a. en for-/pilotundersøgelse vedrørende mulighederne for etablering af støtteforanstaltninger til rehabilitering til kvinder, der flytter tilbage til oprindelseslandet/hjemlandet efter at have været udsat for vold fra ægtefællen, informationsfilm til kvinder med etnisk minoritetsbaggrund om deres rettigheder og hjælpemuligheder i det danske samfund, netværksaktiviteter og efterværn for kvinder, der har været på krisecenter, holdningskampagne henvendt til mænd samt uddannelse af krisecentermedarbejdere i mødet med og arbejdet med voldsramte kvinder med etnisk minoritetsbaggrund. Desuden gennemføres en kampagne, "Stop volden mod kvinder - bryd tavsheden", målrettet kvinder med etnisk minoritetsbaggrund.

I den kommende nationale strategi til bekæmpelse af vold i nære relationer forventes iværksat nye initiativer i forhold til kvinder og mænd med etnisk minoritetsbaggrund.

Rettighedskampagne for indvandrerkvinder

Ligestillingsafdelingen i Velfærdsministeriet gennemfører en rettighedskampagne i foråret 2009. Formålet med kampagnen er dels at oplyse indvandrerkvinder om deres rettigheder, særligt på det familieretlige område, dels at formidle viden om ligestilling mellem kønnene, og om at ligestilling mellem kønnene er en grundlæggende værdi i det danske samfund. Kampagnen retter sig til kvinder, der enten lige er kommet til Danmark eller kvinder med udenlandsk baggrund, som har boet i landet i en periode. Kampagnen retter sig typisk til kvinder, der - uanset nationalitet - ellers har vanskeligt ved at skaffe sig information om ligestilling og rettigheder i det danske samfund enten på

grund af sproglige barrierer eller på grund af familiemæssige eller andre sociale forhold. Kampagnen skal bestå dels af mundtlige oplæg/debat på møder med kvinder og på sprogskoler, dels af skriftligt materiale i form af pjecer og debatmateriale om emnet.

Indvandrerpige på
Frederikssundsvejens
Skole.

Kapitel 6: Arbejdsgruppens forslag og anbefalinger

6.1 Arbejdsgruppens generelle overvejelser og forslag

Vi har i Danmark ikke været i stand til at bryde den negative sociale arv for nydanske børn og unge. Selvom mange nydanskere klarer sig godt i uddannelsessystemet, er der fortsat en alt for stor gruppe, der forlader grundskolen med meget dårlige faglige færdigheder. Eksempelvis har knap halvdelen af de tosprogede elever i 9. klasse så ringe læsefærdigheder, at de ikke kan tage en ungdomsuddannelse, hvor der stilles boglige krav.

Dette er en af de væsentlige årsager til, at der blandt nydanske unge er et højt frafald på ungdomsuddannelserne, særligt erhvervsuddannelserne, og at mange ender uden en uddannelse. Blandt efterkommere, der er født og opvokset i Danmark, har næsten halvdelen af de unge mænd i alderen 25-29 år således ikke afsluttet en uddannelse efter grundskolen. Det har betydning for de unges beskæftigelsesmuligheder. Nydanske unge, der kun har grundskolen som højest fuldførte uddannelse, har en betydeligt lavere beskæftigelsesfrekvens end de unge, der har afsluttet en erhvervsuddannelse eller videregående uddannelse.

Marginaliseringen giver sig også udtryk i, at unge nydanske mænd har et væsentligt højere kriminalitetsniveau end andre unge mænd. Når der er taget højde for forskelle i alder og socioøkonomisk stillingsgruppe, havde nydanske mænd i 2007 et kriminalitetsniveau inden for voldsforbrydelser og ejendomsforbrydelser, der var hhv. 65 pct. og 41 pct. højere end for samtlige mænd i Danmark.

En anden særligt udsat gruppe er de isolerede unge nydanske kvinder, som hverken er i arbejde eller uddannelse. Disse kvinder har ofte dårlige dansk-kundskaber, kender kun få eller slet ingen danskere og bor i kvarterer, hvor mange er dårligt integrerede. Kvinderne har derfor begrænset viden om det danske samfund og om deres egne muligheder for beskæftigelse og uddannelse.

Billedet for nydanske familier er det samme som for alle andre udsatte familier. Jo mere marginaliseret familien er, jo sværere får børnene det. Børn vil have en markant større risiko for selv at blive marginaliserede, hvis de vokser

op i hjem, hvor forældrene har et lavt uddannelsesniveau, ikke er i arbejde og ikke indgår i civilsamfundets fællesskaber. Forældrene har dermed vanskeligt ved at fungere som rollemodeller for børnene, give lektiehjælp samt vejlede ved valg af uddannelse og job.

Hertil kommer, at en del nydanske børn og unge har dårlige danskkundskaber og mangler et netværk blandt danske unge. Meget tyder endvidere på, at nogle lærere har lavere forventninger og stiller mindre krav til nydanske elever end til danske elever, og at en gruppe arbejdsgivere på forhånd fravælger nydanske ansøgere. Det kan ligeledes forklare, at nogle nydanske børn og unge klarer sig dårligt i skolen, på ungdomsuddannelserne og på arbejdsmarkedet.

Regeringen fremlagde i september 2007 udspillet "Lige muligheder", der indeholder en samlet strategi for indsatsen i forhold til marginaliserede børn og unge. Indsatsen er opdelt på tre indsatsområder:

- **Børn:** Der skal sættes tidligere ind over for socialt svage børn, så de i tide får den hjælp og støtte, de brug for. Samtidig skal der være fokus på faglighed og tidlig læring, så børnene sikres en god skolegang og et godt afsæt til at tage en uddannelse.
- **Unge:** Flere unge skal gennemføre en ungdomsuddannelse. Indsatsen for at fastholde de unge på uddannelsesinstitutionerne skal styrkes, og der skal sættes ind over for de sociale problemer, der udgør en barriere for at gennemføre et uddannelsesforløb.
- **Forældre:** Nogle forældre skal støttes i at kunne varetage deres ansvar som forældre. De skal forstå deres opgave og have de værktøjer, der skal til for at løse opgaven.

Disse indsatsområder er om muligt endnu mere centrale for indsatsen for de marginaliserede nydanske børn og unge. En betydelig del af de tosprogede elever har som før nævnt meget dårlige faglige færdigheder, når de afslutter grundskolen og får dermed vanskeligt ved at gennemføre en ungdomsuddannelse. Det skyldes i høj grad, at forældrene ikke er tilstrækkeligt integrerede i danske samfund.

Regeringen har taget en række initiativer for at bryde den negative sociale arv og skabe lige muligheder for børn og unge uanset etnisk baggrund. Hertil kommer en lang række målrettede tiltag for nydanskere - f.eks. fremrykket og ob-

ligatorisk sprogstimulering, nye rådgivningsenheder for tosprogede elever samt styrket forældreinddragelse.

Kommunerne og de øvrige lokale aktører har således i dag mange redskaber til rådighed, og vejen til gode resultater er ikke alene flere nye statslige tiltag. Baseret på undersøgelser og drøftelser er det arbejdsgruppens tværgående vurdering, at forudsætningen for en vellykket lokal indsats for marginaliserede nydanske børn og unge bl.a. er:

- At kommunerne prioriterer indsatsen, opstiller klare mål for indsatsens resultater og konsekvent følger op på, om målene nås.

I kommunens integrationspolitik kan der f.eks. indgå et særskilt afsnit, der beskriver den lokale indsats for at modvirke marginalisering blandt nydanske børn og unge, opstiller kvantificerbare mål for indsatsens resultater og angiver, hvem der har ansvaret for løbende at følge op på, om målene nås.

- At de mange lokale aktører samarbejder om indsatsen og afklarer, hvem der har ansvaret for, at barnet eller den unge får de nødvendige tilbud.

Indsatsen for at modvirke marginalisering er i dag spredt på en række lokale aktører, jf. boks 1. Efter arbejdsgruppens vurdering er det afgørende, at de mange lokale aktører samarbejder om indsatsen og indbyrdes afklarer, hvem der har ansvaret for, at barnet eller den unge får de nødvendige tilbud.

- At lærere, pædagoger og andre praktikere har forventninger og tør stille krav til nydanske børn og unge samt deres forældre.

Kommunikationen med nydanske familier udgør på alle områder en særlig udfordring. Arbejdsgruppen anbefaler, at lærere og pædagoger fokuserer på elevernes ressourcer og møder de tosprogede elever med de samme høje forventninger som etnisk danske elever. Desuden bør lærere og pædagoger være tydelige i deres samarbejde med forældrene og sætte ord på deres forventninger og krav.

Boks 1: Samarbejde om den lokale indsats

Den lokale indsats for at modvirke marginalisering er i dag spredt på flere kommunale forvaltninger (f.eks. social- og arbejdsmarkedsforvaltningen og børne- og ungeforvaltningen) og på en række institutioner mv., bl.a. sundhedsplejersker, praktiserende læger, daginstitutioner, SFO'er, skoler, ungdomsuddannelsesinstitutioner, UU-centre, jobcentre, virksomheder, faglige organisationer, anbringelsessteder, boligorganisationer, foreninger samt politiet og Kriminalforsorgen. I ekstreme tilfælde kan helt op til 40 forskellige personer være involveret i indsatsen for at modvirke marginalisering i en enkelt familie. Det er derfor afgørende, at de mange lokale aktører samarbejder om indsatsen, så barnet eller den unge får de nødvendige tilbud.

En undersøgelse fra KL peger på, at der især kan være en udfordring med samordningen af integrationsindsatsen mellem:

1. De forskellige aktører på sundhedsområdet.
2. Sundhedsområdet og de øvrige aktører, f.eks. mellem sundhedsplejerskerne, de praktiserende læger og social- eller børne- og ungeforvaltningen.
3. Dagtilbud og skole/fritidsordning.
4. Folkeskolen og ungdomsuddannelserne.
5. Jobcentret og andre aktører.
6. Ungdommens Uddannelsesvejledning og den enkelte kommune (da UU-centrene ofte arbejder sammen med flere kommuner).

Efter arbejdsgruppens vurdering er det endvidere en forudsætning for en vellykket lokal indsats, at der tilvejebringes yderligere viden om, hvilke organisationsformer og metoder der virker, og at den eksisterende viden formidles til praktikere og beslutningstagere.

Der er i forhold til begge disse udfordringer taget flere initiativer.

Undervisningsministeriet har f.eks. igangsat projektet "Dette virker på vores skole", der omfatter erfaringsindsamling, udviklingsarbejde og formidling af gode erfaringer med undervisning og integration af tosprogede elever i folkeskolen. Desuden har Integrationsministeriet og Beskæftigelsesministeriet fået

gennemført en række effektmålinger og evalueringer af integrations- og beskæftigelseslovgivningen.

Herudover er der - ifølge en kortlægning fra 2007²⁸ - etableret godt 30 videnscentre, som arbejder med at indsamle og formidle viden om integration i Danmark. Kortlægningen viser dog også, at viden ikke altid kommer ud til brugerne, og at brugerne især efterspørger mere målrettet personlig rådgivning. Som led i aftalen om satspuljen for 2007 er der derfor i perioden 2008-2011 afsat i alt 13 mio. kr. til en formidlingsfunktion, der bringer viden om integration ud til brugerne, en vidensportal, der i lettilgængelig form skal give brugerne et overblik over eksisterende viden på integrationsområdet, og til etablering af netværkssamarbejde mellem de eksisterende videnscentre og brugerne. Herudover oprettes der som led i aftalen om satspuljen for 2008 et boligsocialt udviklingscenter, som skal indsamle og formidle viden, erfaringer og ideer om den by- og boligsociale indsats.

Arbejdsgruppen fremlægger i de følgende afsnit en række forslag til nye statslige initiativer og anbefalinger til den lokale indsats, der vedrører hver af de fire grupper blandt marginaliserede nydanske børn og unge:

- Fagligt svage nydanske børn og unge.
- Socialt udsatte nydanske børn og unge.
- Nydanske unge på kanten af arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet.
- Isolerede unge nydanske kvinder.

Arbejdsgruppen fremlægger endvidere nedenstående forslag til nye statslige initiativer, der går på tværs af grupperne.

Arbejdsgruppens forslag er - i overensstemmelse med arbejdsgruppens kommissorium - udformet, så forslagene kan finansieres inden for de eksisterende økonomiske rammer.

²⁸ Rambøll Management, *Viden om integration - Indsamling, dokumentation og formidling på integrationsområdet, 2007.*

Forslag 1: Målsætninger for indsatsen mod marginalisering

Arbejdsgruppen foreslår, at Integrationsministeriet opstiller målsætninger for indsatsen mod marginalisering blandt nydanske børn og unge i landet som helhed. Formålet er at skabe større fokus på indsatsens resultater. Målsætningerne skal omfatte hver af de fire delmålgrupper blandt marginaliserede nydanske børn og unge, der omtalt i denne rapport. Opfyldelsen af målsætningerne opgøres én gang årligt af Integrationsministeriet og formidles på nettet.

Forslag 2: Partnerskabsaftaler om den lokale indsats mod marginalisering

Arbejdsgruppen foreslår, at der indgås partnerskabsaftaler mellem Integrationsministeriet og kommuner, der har eller kan forventes at få særlige udfordringer omkring marginaliserede nydanske børn og unge. Formålet er at skabe større sammenhæng i den lokale indsats mod marginalisering og fokus på indsatsens resultater. De kommunale partnere kan være enkeltkommuner eller grupper af kommuner. KL, LO og DA kan ligeledes være partner. Integrationsministeriet yder tilskud til de kommuner, som ministeriet har indgået en partnerskabsaftale med.

Partnerskabsaftalen skal indeholde resultatmål for indsatsen for marginaliserede nydanske børn og unge. Resultatmålene bør bygge på ovennævnte målsætninger for indsatsen mod marginalisering. Partnerskabsaftalen skal ligeledes beskrive målemetoder til evalueringen af, om resultatmålene er nået. De opnåede resultater fremlægges og bedømmes én gang årligt, og partnerskabsaftalen kan eventuelt genforhandles, hvis forudsætningerne ændrer sig.

Partnerskabsaftalen skal endvidere indeholde en handlingsplan, der beskriver den lokale indsats for, at resultatmålene nås. Handlingsplanen skal udarbejdes og gennemføres i et forpligtende samarbejde mellem kommunen og de øvrige aktører i den lokale indsats. Det kan dreje sig om daginstitutioner, skoler, ungdomsuddannelsesinstitutioner, UU-centre, foreninger, virksomheder og politiet. Som led i handlingsplanen skal der udvikles og afprøves nye redskaber i den lokale indsats mod marginaliserende nydanske børn og unge.

(fortsat)

Integrationsministeriet skal - i samarbejde med relevante ministerier og uddannelsesinstitutioner - udvikle og tilbyde et efteruddannelsesforløb for de ledere og medarbejdere, som skal gennemføre handlingsplanen.

Flere af de forslag til initiativer, der beskrives nedenfor, vil kunne indgå som elementer i partnerskabsaftalerne.

Forslaget indgår i aftalen om satspuljen for 2009.

6.2 Arbejdsgruppens forslag og anbefalinger i forhold til fagligt svage nydanske børn og unge

Alt for mange tosprogede elever forlader som tidligere beskrevet grundskolen med dårlige faglige færdigheder. Selv når der er taget højde for forskelle i social baggrund, er der en tydelig sammenhæng mellem elevernes resultater og deres etniske baggrund. Det viser sig endvidere, at elever, der især taler dansk hjemme, klarer sig bedre end elever, der taler oprindelseslandets sprog i hjemmet.²⁹ Det tyder på, at danskundskaber har stor betydning for de tosprogede elevers faglige færdigheder.

Med henblik på at styrke børnenes danskundskaber tilbyder kommunerne efter behov sprogstimulering til tosprogede småbørn inden skolestart og dansk som andetsprog til tosprogede elever i folkeskolen.

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) har gennemført en evaluering af sprogstimuleringsindsatsen for tosprogede småbørn³⁰. EVA påpeger bl.a. i evalueringsrapporten, at der mangler systematisk viden om, hvad der virker i sprogstimuleringsindsatsen og anbefaler, at der gennemføres en undersøgelse på dette område.

Det fremgår endvidere af evalueringsrapporten, at andelen af tosprogede børn, som modtager sprogstimulering har været stigende i de senere år. Der er dog stadig store forskelle mellem kommunerne (fra 1 pct. til 100 pct.). Evaluerings-

²⁹ Beatrice Schindler Rangvid, *Source Country Differences in Test Score Gaps: Evidence from Denmark*, 2008.

³⁰ Danmarks Evalueringsinstitut, *Sprogstimuleringsindsatsen for tosprogede småbørn*, 2008.

rapporten viser også, at flere tosprogede småbørn modtager sprogstimulering i dagtilbud, men det er usikkert, om alle modtager sprogstimulering i et omfang, der modsvarer børnenes behov, og om der er tale om egentlige målrettede aktiviteter.

Desuden viser evalueringsrapporten, at der er et stort behov for at give det pædagogiske personale bedre faglige kvalifikationer til at håndtere sprogstimuleringen. Omkring en fjerdedel af kommunerne har kun personale med op til syv dages efteruddannelse i andetsprogs-pædagogik, og omkring halvdelen anvender personale i sprogstimuleringen, der slet ikke har relevant efteruddannelse.

Forslag 3: Styrkelse af sprogstimuleringsindsatsen

Arbejdsgruppen foreslår, at det systematisk undersøges, hvad der virker i sprogstimuleringsindsatsen. Undersøgelsen kan bl.a. omfatte brugen af screeningsmaterialer (set i sammenhæng med sprogvurderingerne i skolestarten), visiteringen af de tosprogede småbørn til sprogstimulering, organiseringen af sprogstimuleringsindsatsen samt de pædagogiske metoder og de anvendte materialer i sprogstimuleringen.

Desuden foreslår arbejdsgruppen, at der i en bekendtgørelse fastsættes minimumskrav til, hvordan kommunerne skal visitere de tosprogede småbørn til sprogstimulering i og uden for dagtilbud, hvordan sprogstimuleringen nærmere skal tilrettelægges, og hvilke kvalifikationer det pædagogiske personale, der varetager sprogstimuleringen, skal have.

Det fremgår af EVA's evalueringsrapport, at forældrenes opbakning og deltagelse er en forudsætning for, at sprogstimuleringsindsatsen lykkes. Derfor har et velfungerende samarbejde mellem dagtilbuddet og forældrene en helt central betydning.

Pædagogerne oplever imidlertid, at de har brug for bedre kompetencer til at få skabt et godt samarbejde med nogle af forældrene, der f.eks. har meget anderledes værdier og normer, svage sociale ressourcer eller krigstraumer. Desuden peger evalueringen på vigtigheden af, at der er tillid mellem pædagoger og forældre, og at forventningerne begge veje er klare.

Forslag 4: Styrket samarbejde mellem nydanske forældre og dagtilbud

Arbejdsgruppen foreslår, at der etableres en udviklingspulje, som skal skabe et bedre samarbejde mellem nydanske forældre og dagtilbud. Puljen kan bl.a. støtte udvikling af nye metoder og materialer samt efteruddannelse af pædagoger i forhold til de særlige udfordringer ved samarbejde med nydanske forældre. Desuden kan puljen støtte familiekurser for nydanske forældre med henblik på gensidig forventningsafstemning mellem forældrene og pædagogerne i dagtilbuddet.

Arbejdsgruppen foreslår endvidere, at udviklingspuljen skal indgå som en del af et samlet forældreprogram, der ligeledes omfatter:

- En styrket sundhedsplejerskeindsats for socialt udsatte nydanske familier, jf. forslag 12 nedenfor.
- Puljen "Styrket forældreinddragelse af nydanske forældre i grundskolen", der er etableret som opfølgning på aftalen om satspuljen for 2008.
- Indsatsen for at inddrage nydanske forældre til unge på erhvervsuddannelserne, der gennemføres af Fastholdelseskaravanen som opfølgning på aftalen om satspuljen for 2008.

EVA har ligeledes gennemført en evaluering af undervisningen af tosprogede elever i folkeskolen³¹. Evalueringsrapporten viser bl.a., at grund- og efteruddannelse af lærerne i andetsprogspædagogik har en positiv betydning på de seks evaluerede skoler. Alligevel har størstedelen af skolerne få lærere med andetsprogspædagogiske kompetencer. I evalueringsrapporten anbefales det derfor, at alle lærere, der underviser tosprogede elever, skal have de nødvendige kompetencer og opmærksomhed på dansk som andetsprog, både som et særskilt fag og som en dimension i den almene fagundervisning.

³¹ Danmarks Evalueringsinstitut, *Undervisning af tosprogede elever*, 2007.

Forslag 5: Udvikling af undervisningen i dansk som andetsprog

Arbejdsgruppen foreslår, at der etableres en udviklingspulje vedrørende undervisning i dansk som andetsprog. Puljen skal bl.a. støtte udvikling af opkvalificeringsforløb til lærerne i dansk som andetsprog, så lærerne har de nødvendige kompetencer og opmærksomhed på dansk som andetsprog. Desuden skal puljen støtte udviklingsprojekter på skolerne, hvor der identificeres gode metoder til at integrere undervisningen i dansk som andetsprog i den almene fagundervisning.

Det fremgår af "PISA Etnisk 2005"³², at lidt over halvdelen af eleverne fra ikke-vestlige lande i 9. klasse ikke læser godt nok til, at de kan klare et videre uddannelsesforløb, hvor der stilles boglige krav. Blandt etnisk danske elever er det tilsvarende tal 17 pct. For denne gruppe vil det være gavnligt, at de kan koncentrere sig om dansk i en afgrænset periode, så de kan få forbedret deres læsefærdigheder.

I dag kan elever i 8. og 9. klasse med særlige behov tilbydes praktiske forløb i kombination med undervisning i dansk og andre udvalgte fag. Bavnebakkeskolen i Nordjylland har med stor succes etableret erhvervsklasser, der anvender disse muligheder. Praktisk orienterede elever i 6.-7. klasse kan ligeledes med fordel tilbydes sådanne praktiske forløb.

³² Niels Egelund og Torben Tranæs (red.), *PISA Etnisk 2005*, Rockwool Fondens Forskningsenhed og Syddansk Universitetsforlag, 2007.

Forslag 6: Turbodansk og erhvervsklasser

Arbejdsgruppen foreslår, at elever på 6.-9. klassetrin skal have mulighed for at koncentrere sig om dansk i en afgrænset periode (turbodansk). Desuden foreslås der igangsat et projekt, som skal udvikle nye undervisningsformer rettet mod elever på 6.-9. klassetrin, som ikke har kunnet opnå et funktionelt læsestandpunkt, og hvor traditionel specialundervisning ikke har kunnet afhjælpe problemerne.

Arbejdsgruppen foreslår endvidere, at elever på 6.-7. klassetrin skal kunne tilbydes praktiske forløb i kombination med dansk og andre udvalgte fag. Herudover foreslås der etableret en pulje i Undervisningsministeriet, som giver tilskud til oprettelse af erhvervsklasser på 8.-10. klassetrin.

Forslaget indgår i aftalen om udmøntning af uforbrugte midler fra globaliseringspuljen i 2007.

Lærere oplever, at antallet af elever med en forstyrrende adfærd er voksende. Det betyder, at lærerne i stigende grad har problemer med at gennemføre den planlagte undervisning. I de finske skoler er der gode erfaringer med undervisningsassistenter, der hjælper de svagere børn, så lærerne kan koncentrere sig om at undervise. Undervisningsassistenter kan også anvendes til bl.a. lektiecaféer, som vikarer og frikvartervagter samt som fleksible medarbejdere for skolelederen i problemsituationer.

Forslag 7: Forsøg med undervisningsassistenter

Arbejdsgruppen foreslår, at der etableres en pulje i Undervisningsministeriet og Integrationsministeriet, som giver tilskud til forsøg med anvendelse af undervisningsassistenter. Undervisningsassistenterne kan f.eks. give omsorg til sårbare børn, støtte elever, der har svært ved at følge med i undervisningen, og yde lektiehjælp. Undervisningsassistenterne kan f.eks. have en uddannelse som pædagoger eller socialrådgivere. De enkelte forsøg skal evalueres, og erfaringerne fra forsøgene skal videreformidles. Det foreslås endvidere, at Undervisningsministeriet - i et samarbejde med KL - indsamler og formidler et inspirationsmateriale om en hensigtsmæssig brug af undervisningsassistenter i den danske folkeskole og afholder kurser/konferencevirksomhed for kommuner, der ønsker at drage erfaringer med brug af undervisningsassistenter.

Forslaget indgår i aftalen om udmøntning af uforbrugte midler fra globaliseringspuljen i 2007.

Heldagsskolen er en skole med udvidet skoledag, der som udgangspunkt strækker sig fra kl. 8 til kl. 16 hver dag. Forsøg med heldagsskoler gennemføres bl.a. på skoler i Odense, København, Århus, Ishøj og Høje-Taastrup og omfatter primært elever i indskoling. De skoler, der deltager i forsøgene, har en høj andel af tosprogede elever. Heldagsskolen sigter mod at skabe sammenhæng i elevernes hverdag, hvor fritid er en integreret del af skoledagen. Der bliver endvidere mere tid til undervisning, lektiehjælp og andre udviklende aktiviteter. Heldagsskolen bidrager dermed til at øge elevernes trivsel samt deres faglige og sociale kvalifikationer.

Forslag 8: Nye forsøg med heldagsskoler

Arbejdsgruppen foreslår, at skoler med en høj andel tosprogede elever kan få tilskud til nye forsøg med heldagsskoler, hvor der er fokus på elever i 5.-10. klasse. Heldagsskolen skal forbedre elevernes faglige kvalifikationer og forudsætninger for at gennemføre en ungdomsuddannelse. Heldagsskolen kan endvidere være med til at forebygge uhensigtsmæssig adfærd hos unge, der mangler faste rammer og indhold i hverdagen. Det er en forudsætning, at undervisningsministeren har givet dispensation fra folkeskoleloven til forsøget. Arbejdsgruppen foreslår endvidere, at der indsamles og formidles erfaringer fra de eksisterende forsøg med heldagsskoler. Den nyetablerede Tosprogs-Task Force kan rådgive kommuner og skoler, som overvejer eller gennemfører forsøg med heldagsskoler.

Hver elev har sin fortrukne måde at lære på. Traditionel undervisning passer således til nogle elever, men hæmmer andres indlæring. Undervisningen i grundskolen bør derfor så vidt muligt tilpasses til den enkelte elevs fortrukne måde at lære på for at effektivisere indlæringen. Desuden viser undersøgelser og erfaringer, at elever opnår bedre resultater, når lærerne fokuserer på elevens ressourcer - f.eks. kompetencer, motiver og drømme - frem for på det, eleven ikke kan.

Forslag 9: Udvikling og afprøvning af nye undervisningsforløb

Arbejdsgruppen foreslår, at der gives tilskud til udvikling og afprøvning af intensive læringsforløb for tosprogede elever, der har særligt svage kompetencer fagligt og sprogligt. Læringsforløbene skal bygge på nye indlæringsmetoder, der er tilpasset elevens ressourcer og tager højde for, at eleverne har forskellige måder at lære på.

Mentorordninger, hvor store elever tager et socialt ansvar for små elever, gælder både de store og de små elever. De store elever får bedre færdigheder i at lytte, forhandle, vise forståelse og tage ansvar, samtidig med at de får styrket deres selvtillid. De små elever får rollemodeller, som kan motivere eleverne til

at forbedre deres faglige og sproglige færdigheder, og som kan lære dem at håndtere konflikter.

Forslag 10: Mentorordning for elever i 1.-5. klasse

Arbejdsgruppen foreslår, at der gennemføres forsøg med en mentorordning for elever i 1.-5. klasse på skoler med en høj andel af tosprogede elever. Mentorerne skal motivere og hjælpe de små elever til at forbedre deres faglige og sproglige færdigheder og lære dem at håndtere konflikter. Mentorerne skal være elever i 8.-10. klasse eller på ungdomsuddannelserne, der er udvalgt efter, at de kan løfte opgaven og fungere som rollemodeller.

Undervisningsministeriet og Integrationsministeriet har i 2008 etableret en Tosprogs-Task Force, der skal bistå kommuner og skoler med at løfte det faglige niveau for de tosprogede elever i grundskolen, så de får mulighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse. Task Forcen bidrager med viden om konkrete metoder til at styrke det faglige niveau og hjælper skolerne med at indføre dem i praksis.

Forslag 11: Erfaringsudveksling og formidling af god praksis

Arbejdsgruppen foreslår, at der igangsættes et projekt om erfaringsudveksling og formidling af god praksis, som kan understøtte arbejdet i Tosprogs-Task Forcen. I projektets første fase identificeres kommuner, der har en høj andel af tosprogede elever, som præsterer fagligt højt. Der foretages en afdækning af disse kommuners organiseringsformer og metoder. I projektets anden fase afprøves de identificerede organisationsformer og metoder i fire andre kommuner, der har en høj andel af tosprogede elever, som præsterer fagligt lavt. Der etableres i denne fase en mentorordning, hvor kommunerne vejleder hinanden. I projektets tredje fase formidles erfaringerne fra projektet til andre kommuner gennem konferencer og anvendelsesorienteret materiale. Projektet gennemføres i et samarbejde mellem Undervisningsministeriet, Integrationsministeriet og KL.

Forslaget indgår i aftalen om satspuljen for 2009.

Boks 2: Det gode eksempel: Strandgårdskolen

Strandgårdskolen i Ishøj blev i juni 2007 kåret til månedens skole af Undervisningsministeriet og Danmarks Lærerforening. På skolen er omkring 75 pct. af eleverne tosprogede. Skolen har siden marts 2005 været i stand til at vende en negativ udvikling og oplever nu større tilgang af distriktets elever til skolen, markant forbedrede læse-resultater, positive tilbagemeldinger fra skolens samarbejdspartnere samt positiv omtale.

Strandgårdskolens lærere er organiseret i teams, der laver en fælles årsplan og løbende arbejder med at planlægge, gennemføre og evaluere undervisningen bl.a. gennem elevplaner. Skolen har et kompetencecenter med bl.a. læsevejledere, matematikvejledere og dansk som andetsprogsvejleder.

Dansk som andetsprog er altid en dimension i alle fag og emner. På hver årgang er der mindst en lærer med liniefagsuddannelse i dansk som andetsprog eller tilsvarende. Alle øvrige lærere er efteruddannet i dansk som andetsprog.

(fortsat)

Strandgårdskolen er fra august 2008 blevet heldagsskole (kaldet helhedsskolen) for elever i børnehaveklassen til 6. klasse. Den forlængede skoledag vil bl.a. blive brugt til læseindsats, leg og bevægelse, ekskursioner og lektielæsning.

Strandgårdskolen lægger vægt på kost og motion. Skolen serverer bl.a. gratis morgenmad før skolestart. I forbindelse med helhedsskolen serveres endvidere et gratis eftermiddagsmåltid. En idrætsvejleder på skolen skal fremme elevernes bevægelsesaktiviteter og styrke samarbejdet med det lokale idrætssliv.

Arbejdsgruppens anbefalinger til det lokale niveau

Arbejdsgruppen vurderer, at kommuner, dagtilbud og skoler inden for de nuværende lovgivningsmæssige og økonomiske rammer har en række muligheder for at styrke indsatsen for fagligt svage nydanske børn og unge, bl.a. på følgende områder:

Kommunal handlingsplan for indsatsen over for tosprogede børn. Kommunerne kan med fordel udarbejde en handlingsplan for indsatsen for tosprogede børn i førskole- og skolealderen. Handlingsplanen kan indeholde resultatmål for indsatsen og målemetoder til evaluering af, om resultatmålene er nået. Handlingsplanen kan endvidere beskrive den lokale indsats for, at resultatmålene nås. I den lokale indsats bør nedenstående anbefalinger så vidt muligt indgå. Handlingsplanen kan udarbejdes i et forpligtende samarbejde mellem kommunen, dagtilbuddene, skolerne og de øvrige aktører i den lokale indsats.

Læreres og pædagogers kompetencer skal videreudvikles. Kommuner og dagtilbud bør sikre, at pædagogerne, der har kontakt med tosprogede småbørn, har de nødvendige kompetencer inden for sprogudvikling, sprogstimulering og kulturmødet i praksis. Desuden bør kommuner og skoler sikre, at lærerne, der underviser tosprogede elever, har de nødvendige kompetencer i dansk som andetsprog, både som et særskilt fag og som en dimension i den almene fagundervisning. Det kan ske gennem efteruddannelse, erfaringsudveksling og oplæring af de nuværende medarbejdere samt gennem en bevidst ansættelsespolitik for nye medarbejdere.

(fortsat)

Klare og hensigtsmæssige procedurer for visitering. Det anbefales, at kommunerne tilrettelægger klare og hensigtsmæssige procedurer for visitering af tosprogede børn til sprogstimulering og til dansk som andetsprog. Kommunerne bør endvidere sikre, at de medarbejdere, der foretager vurderingen af barnets behov for sprogstimulering og dansk som andetsprog, har de nødvendige kvalifikationer.

Udvikling af forældresamarbejdet. Det anbefales, at dagtilbud og skoler styrker deres kommunikation med de tosprogede børns forældre gennem lokale netværk, så forældrene ved, hvordan deres børn klarer sig, hvad der forventes af dem som forældre, og hvordan de kan bidrage børnenes uddannelsesvalg. Dagtilbud og skoler bør endvidere sikre, at forældrene har kendskab til, hvordan de kan bidrage til at forbedre børnenes sproglige og faglige færdigheder.

Høje forventninger til de tosprogede elever. På mange skoler er der skabt en positiv kultur, hvor lærerne har de samme høje forventninger til tosprogede elever som til etnisk danske elever og lægger vægt på elevens evner og kunnen frem for at fokusere på det, eleven ikke kan. Dette ressourcesyn på tosprogede elever åbner i højere grad end et mangelsyn op for at udnytte elevernes fulde potentiale og dermed styrke fagligheden.

Dansk som andetsprog skal tænkes ind i alle fag. Skolernes ledelse skal sikre, at lærerne tænker dansk som andetsprog ind som en dimension i alle fag. Det gælder både for klasser med mange og få tosprogede elever. Dermed bygges der bro mellem elevernes sproglige forudsætninger og de sproglige krav, de enkelte fag stiller til eleverne.

En jævn fordeling af udsatte børn. Kommunerne har flere muligheder for at sikre en mere jævnt fordeling af socialt udsatte børn mellem skolerne. Kommunerne kan f.eks. sammensætte skoledistrikterne på nye måder og styrke informationsindsatsen. Desuden kan kommunerne henvise elever til en anden skole end distriktsskolen, hvis det ved optagelsen vurderes, at eleven har et ikke uvæsentligt behov for sprogstøtte.

6.3 Arbejdsgruppens forslag og anbefalinger i forhold til socialt udsatte nydanske børn og unge

Risikoen for marginalisering sætter ind i tidligt i livet, hvor barnets kompetencer grundlægges og udvikles. Der er derfor behov for en tidlig, forebyggende indsats for at modvirke marginalisering, særligt blandt socialt udsatte nydanske børn og unge.

Sundhedsplejerskerne har kontakt til næsten alle småbørnsfamilier gennem hjemmebesøg og udgør dermed et vigtigt led i den tidlige, forebyggende indsats. Sundhedsplejersken skal bl.a. observere, om barnets udvikling er alderssvarende, om kontakten mellem forældre og barn er aktiv og stimulerende, om der er forhold i familiens situation, der kræver vejledning eller særlig indsats, og om forældrene har tilstrækkelig viden om barnets behov og udvikling. Sundhedsplejersken skal på baggrund af sine observationer og kontakt med familien støtte en fortsat sund udvikling hos barnet. Sundhedsstyrelsens rapport "Hjemmet som arena for forebyggelse" dokumenterer, at hjemmebesøg hos småbørnsfamilier har positive effekter, særligt for socialt udsatte familier.

Forslag 12: Styrket sundhedsplejerskeindsats for socialt udsatte nydanske familier

Arbejdsgruppen foreslår, at der igangsættes et udviklingsprojekt - i et samarbejde mellem udvalgte kommuner, KL og staten - med henblik på at fremme:

- Efteruddannelse af sundhedsplejersker, så de får større viden om socialt udsatte nydanske familier og de tilbud, der står til rådighed for disse familier. Efteruddannelsen skal endvidere give sundhedsplejerskerne systematiske værktøjer til at strukturere samtalen med forældrene og derigennem identificere familiens behov.
- Udvikling af samarbejdet mellem sundhedsplejersker, daginstitutioner, skoler, socialcentre og andre relevante tilbud om indsatsen for socialt udsatte nydanske familier.
- Udvikling af familiekurser for nybagte forældre om børns trivsel og udvikling.
- Etablering af netværk og særlige forløb for kommende eller nybagte nydanske mødre, der mangler kontakt til det danske samfund.
- Etablering af særlige netværk for nydanske fædre.

Socialt udsatte nydanske børn og unge kan gennem idrætsaktiviteter få et bedre socialt netværk, der åbner døre i forhold til job og uddannelse. Desuden gavner idrætsaktiviteter børns og unges sundhed og giver positiv voksenkontakt. Særligt i ferieperioder og weekender har børn og unge behov for idrætsaktiviteter, der kan give faste rammer og indhold i hverdagen. I de udsatte boligområder, hvor behovet er størst, er der imidlertid alt for få idrætsforeninger, som udbyder aktiviteter.

Forslag 13: Nye idrætstilbud for børn og unge i udsatte boligområder

Arbejdsgruppen foreslår, at der - i samarbejde med en central idrætsorganisation - gives tilskud til, at lokale idrætsforeninger i udsatte boligområder etablerer idrætstilbud (en sportscamp) i ferieperioderne og weekenderne. Alle børn og unge skal kunne deltage i aktiviteterne, også selv om de ikke er medlem af foreningerne. Det bør sikres:

- At det er den lokale forening, som tilrettelægger idrætsaktiviteternes form og indhold, og som afgør, hvilke øvrige foreninger der eventuelt skal inviteres til at deltage i aktiviteterne.
- At det er gratis at deltage. De unge kan eventuelt belønnes for stort fremmøde og god opførsel.
- At foreningens lokale frivillige som udgangspunkt lønnes for at forestå aktiviteterne.
- At både piger og drenge kan deltage i idrætstilbuddene.
- At der i tilknytning til idrætsaktiviteterne kan være elementer af ekstrem sport, som skaber mening for de grænsesøgende unge, og sociale aktiviteter som fællesspisning, udflugter og fester.

Boks 3: Det gode eksempel: Familieværksted Inter i Århus Kommune

Familieværksted Inter i Århus Kommune er en dagbehandlingsinstitution for fremmedsprogede børnefamilier, hvor der er brug for tolk. Familieværksted Inter er endvidere en udviklingsinstitution, der bl.a. arbejder med udvikling af metoder og programmer.

Familieværksted Inter har haft gode erfaringer med en struktureret og intensiv indsats, der viser, at familierne kan skabe holdbare forandringer over kort tid. Som led i indsatsen deltager familien i 16 uger i tre møder om ugen. Møderne afholdes inden for emnerne: Flerfamilieterapi, forældregruppe og individuel terapi. Nedenfor beskrives de konkrete aktiviteter på møderne. Efter de 16 uger bliver familien udskrevet. 3 måneder efter udskrivning afholdes der på ny netværksmøde, hvor der sker opfølgning på aktuel status og vurdering af, hvorvidt de opnåede forandringer fortsat er holdbare. I forbindelse med visitationen indgås der en skriftlig samarbejdsaftale, som skal understøtte, at familien tager ejerskab, deltager aktivt og gennemfører forløbet. Der stilles krav om, at begge forældre deltager i forløbet.

Flerfamilieterapi:

4 timer pr. uge.

Fælles og individuelle familieaktiviteter.

Samtale eller øvelse. Fokus på struktur og regler for samvær.

For eksempel får hver familie et tæppe, som danner ramme for familien.

Opgaven er at styrke forældrepositionen, træne socialt

samspil, kompetence (f.eks. bestemme/passe på) og struktur.

Forældregruppe:

3 timer pr. uge.

Temaundervisning.

Video feedback

fra flerfamilieterapi,

fælles refleksioner.

Individuel terapi:

2½ timer pr. uge

familie-, børne- og voksensamtaler.

Fokuspunkter til flerfamilieterapi, jf. samarbejdskontrakt.

Netværksmøde ved visitation, midtvejs, ved udskrivning og tre måneder efter udskrivning. Arbejds- og samarbejds møder efter behov. Der arbejdes med hjemmeopgaver gennem hele forløbet, og der anvendes tolk i alle kontekster.

Arbejdsgruppens anbefalinger til det lokale niveau

Arbejdsgruppen anbefaler, at kommuner og anbringelsessteder især er opmærksomme på følgende i indsatsen for nydanske børn og unge, der er anbragte eller i risiko for anbringelse:

En indsats uden berøringsangst. Det bør sikres, at indsatsen over for socialt udsatte nydanske børn og unge ikke svækkes som følge af berøringsangst eller misforstået tolerance. Der gælder samme kriterier for iværksættelse af sociale indsatser, herunder anbringelse, for alle børn, og der skal gribes ind, når der er behov for det. De socialt udsatte nydanske børn og unge svigtes, hvis der ikke gribes ind på lige fod.

Anerkendelse af særlige udfordringer. Der kan være særlige udfordringer forbundet med indsatsen over for nydanske børn og unge. Det gælder særligt ved anbringelse uden for hjemmet, da de nydanske børn og unge i endnu højere grad end anbragte børn med dansk baggrund kan opleve at blive placeret i et miljø, som er meget anderledes fra deres vanter rammer. Det er vigtigt, at anbringelsesstederne er bevidste og afklarede omkring disse særlige udfordringer. Det kræver, at de er fagligt klædt på til opgaven.

Konstruktivt forhold til baggrund og identitet. Det er vigtigt, at man i indsatsen forholder sig konstruktivt til barnets eller den unges baggrund og identitet med henblik på at støtte barnet eller den unge i at udvikle relevante kompetencer og den nødvendige robusthed og selvværd i forhold til det omgivende samfund.

Støtte til barnets forhold til familien. Barnet eller den unge bør støttes i - så vidt muligt - at bevare et godt forhold til familien, herunder gennem et aktivt samarbejde med familien. Det er centralt for barnets udvikling, at der er et konstruktivt samarbejde med familien. Forskning viser f.eks., at udbyttet af anbringelser er ringere, hvis der er konflikter mellem anbringelsessted og familie.

Arbejdsgruppen fremlægger ikke forslag og anbefalinger omkring ungdomskriminalitet, da regeringen har givet Ungdomskommissionen til opgave at foretage en samlet gennemgang af indsatsen mod ungdomskriminalitet og på grundlag heraf komme med indstilling om, hvordan indsatsen kan styrkes.

Arbejdsgruppen finder det dog meget positivt, at projekter som High:five, jf. boks 4 nedenfor, skaber kontakt mellem unge, der har været kriminelle eller er i risiko for at havne i kriminalitet, og virksomheder, der vil give den unge en ny chance. I den forbindelse skal det bemærkes, at der også inden for den offentlige sektor i meget stor udstrækning stilles krav om en ren straffeattest ved ansættelse. Efter arbejdsgruppens vurdering bør der sættes fokus på, om den offentlige sektor i højere grad kan anlægge en konkret vurdering af den unges baggrund og karakteren af kriminaliteten. Efter arbejdsgruppens vurdering er det endvidere positivt, at nogle kommuner etablerer væresteder for utilpassede unge, hvor de unge selv får ansvaret for at indrette, vedligeholde og udvikle stederne. De unges medbestemmelse sikrer, at de føler ansvar for stedet og holdes væk fra småkriminalitet.

Boks 4: Det gode eksempel: High:five

High:five er et landsdækkende projekt, der blev etableret i 2006 af Det Nationale Netværk af Virksomhedsledere. Projektet er finansieret med midler fra Beskæftigelsesministeriet.

Målgruppen for High:five er unge mellem 15 og 25 år, der:

- Har risiko for at havne i kriminalitet, men endnu ikke er kendt for lovovertrædelser.
- Har begået småkriminalitet og derfor har en plettet straffeattest.
- Afsoner eller netop har afsonet en dom.

High:five skaber kontakt mellem den unge, der gerne vil starte på en frisk, og en virksomhed i et tæt samarbejde med kommunerne, politiet og kriminalforsorgen. High:five's medarbejder sikrer gennem samtaler med den unge, at han eller hun matcher det job, der er i vente i virksomheden, og hjælper samtidig virksomheden til at kunne løfte opgaven. High:five samarbejder endvidere med uddannelsesinstitutionerne i området omkring opkvalificering af den unge. Ifølge High:five er der siden august 2006 etableret 346 match mellem virksomheder og unge, fordelt på ca. 250 virksomheder og knap 300 unge. Mellem 60 og 70 pct. af de unge kommer videre i job eller uddannelse.

6.4 Arbejdsgruppens forslag og anbefalinger i forhold til nydanske unge på kanten af arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet

Det fremgår af regeringens globaliseringsstrategi "Fremgang, fornyelse og tryghed", at "Kommunerne skal have et klart ansvar for, at alle unge får en ungdomsuddannelse". Såfremt regeringens målsætning om, at 95 pct. af en ungdomsårgang skal have en ungdomsuddannelse i år 2015, skal opfyldes, er det således af afgørende betydning, at det fastholdes, at kommunerne er forpligtede bidrage til opfyldelsen af målsætningen.

En beregning i Undervisningsministeriets profilmodel for 2006 på kommuneniveau over andelen af en ungdomsårgang, der forventes at gennemføre en ungdomsuddannelse, viser, at der er store forskelle på, hvor gode de enkelte kommuner er til at løfte opgaven med at sikre, at alle unge får en ungdomsuddannelse. Det gælder bl.a. i forhold til de unge under 18 år, som hverken er i beskæftigelse eller under uddannelse.

Arbejdsgruppen foreslår derfor en særlig indsats over for passive unge under 18 år, der skal medvirke til at ansvarliggøre og forpligte landets kommuner på, at den enkelte unge påbegynder og gennemfører en ungdomsuddannelse.

Forslag 14: Partnerskabsaftale om indsats over for passive unge under 18 år

Arbejdsgruppen foreslår, at der iværksættes forsøg med partnerskabsaftaler mellem en eller flere kommuner og Undervisnings- og Integrationsministeriet. Formålet er at sikre, at alle unge under 18 år i kommunen er i job, uddannelse eller lignende. Indsatsen evalueres efter et år og på baggrund af de opnåede resultater i relation til målsætningen udløses et tilskud fra de afsatte midler.

En del tosprogede elever forlader grundskolen med så dårlige faglige færdigheder, at de ikke umiddelbart kan gennemføre en almindelig ungdomsuddannelse. Erhvervsgrunduddannelsen (egu) og produktionsskoleforløb er et godt tilbud for denne gruppe unge. Den årlige tilgang til egu var imidlertid på under 800 elever i 2007, og de fleste kommuner optog færre end 10 elever. En evaluering fra

2006³³ pegede endvidere på behovet for uddannelsestilbud, som kombinerer produktionsskoleforløb med en erhvervsuddannelse. Siden 2007 har kommunerne derfor være forpligtede til at tilbyde egu til unge under 30 år, der bor i kommunen, og som hverken er under uddannelse eller i beskæftigelse, og som ikke umiddelbart kan gennemføre en erhvervsuddannelse. Desuden skal produktionsskoleforløb, der varer mere end tre måneder, som hovedregel omfatte meritgivende kombinationsforløb, der bidrager til, at eleverne oplever en glidende overgang til en erhvervsuddannelse.

Fastholdelseskaravanen er en udgående rådgivningsenhed, som i et samarbejde med udvalgte erhvervsskoler og produktionsskoler skal få flere nydanske unge til at påbegynde og gennemføre en erhvervsuddannelse. Konsulenterne i Fastholdelseskaravanen skal kortlægge den enkelte skoles behov og i dialog med skolens ledelse tilbyde elever og ansatte forskellige værktøjer, f.eks. kompetenceudvikling, udvidet forældresamarbejde og intensive læringsforløb. Fastholdelseskaravanen blev etableret i 2008 i et samarbejde mellem Integrationsministeriet og Undervisningsministeriet.

Forslag 15: Rådgivning om egu og produktionsskoleforløb

Arbejdsgruppen foreslår, at Fastholdelseskaravanens rådgivning om egu og produktionsskoleforløb skal styrkes, så flere nydanske unge påbegynder og gennemfører egu eller et produktionsskoleforløb og dermed har bedre forudsætninger for at tage en erhvervsuddannelse. Fastholdelseskaravanen skal særligt fokusere på at fremme en positiv holdning til egu som uddannelsestilbud i nydanske familier, forbedre vejledningen om egu til nydanske unge og udvikle det lokale samarbejde om egu mellem relevante aktører, herunder kommuner, UU-centre, produktionsskoler, erhvervsskoler og virksomheder. Desuden skal Fastholdelseskaravanen udvikle tilbud fra grundskole over et produktionsskoleforløb til en erhvervsuddannelse for nydanske unge, der er i risiko for ikke at gennemføre en ungdomsuddannelse. Fastholdelseskaravanen skal endvidere bidrage til, at der udvikles særligt tilrettelagte læringsforløb på produktionsskolerne, hvor de nyeste pædagogiske erfaringer omsættes til praksis, så flere nydanske unge har forudsætningerne for at gennemføre en erhvervsuddannelse.

³³ Danmarks Evalueringsinstitut, *Sammenhænge mellem produktionsskoler og erhvervsskoler, 2006.*

Mange nydanske unge falder fra den erhvervsuddannelse, de er begyndt på. Det skyldes bl.a., at en stor del af de unge har problemer med de faglige krav på erhvervsuddannelserne. Disse unge har behov for at få løftet deres faglige niveau blandt andet gennem skemalagt lektiehjælp.

Samtidig har mange tosprogede elever behov for vejledning ved praktikplads-søgning, selvom praktikpladssituationen er blevet forbedret i de senere år. Vejledningen skal bl.a. sikre, at eleverne er motiverede til at søge en praktikplads og foretager en aktiv søgning. Vejledningen bør endvidere omfatte hjælp til at formulere ansøgninger og bearbejde eventuelle afslag.

Forslag 16: Lektiehjælps- og praktikpladsværksteder på erhvervsskolerne

Arbejdsgruppen foreslår, at der indgås tre-årige samarbejdsaftaler om etablering af lektiehjælps- og praktikpladsværksteder mellem staten og erhvervsskoler med en høj andel af tosprogede elever. Samarbejdsaftalen vil indebære, at erhvervsskolen får tilskud til at etablere lektiehjælps- og praktikpladsværksteder, der tilbyder skemalagt lektiehjælp uden for almindelig undervisningstid til elever med svage faglige færdigheder. Desuden får eleverne vejledning i at søge en praktikplads. Det skal være obligatorisk for eleverne at anvende lektiehjælps- og praktikpladsværkstederne. I en indkøringsperiode kan der endvidere ydes tilskud til, at erhvervsskolen ansætter en fastholdelseskoordinator, hvis opgave er at fastholde den enkelte elev på erhvervsuddannelsen. Fastholdelseskaravanen bistår erhvervsskolerne ved etableringen af lektiehjælps- og praktikpladsværkstederne.

Boks 5: Det gode eksempel: Fastholdelse på BEC Business (HG-afdelingen)

HG-afdelingen på BEC Business arbejder med en række initiativer for at fastholde eleverne, hvoraf en betydelig del af tosprogede.

Skolen har bl.a. en fastholdelseskoordinator, som skal planlægge, koordinere og gennemføre initiativer, der kan fastholde den enkelte elev i uddannelsen. Fastholdelseskoordinatoren er en meget synlig person på skolen og fungerer som bindeled mellem eleven, undervisere, administration og ledelse.

Alle elever på skolen underskriver en kontrakt med skolen, når de påbegynder deres uddannelse. Kontakten beskriver kortfattet, hvad skolen kan tilbyde eleven, og hvad skolen forventer af eleven til gengæld i forhold til fremmøde, studieaktivitet og opførsel.

Om vinteren er det koldt og mørkt. Derfor møder eleverne først ind klokken 9.10 i de 4 mørkeste måneder: November, december, januar og februar.

På skolen spiser eleverne morgenmad i deres klasse hver fredag i den første lektion. Skolen giver morgenmaden.

Skolen gennemfører hver måned en konkurrence om størst fremmøde. Den hg-klasse, der har mindst fravær i den pågældende måned vinder en præmie på 3.000 kr., der skal anvendes til et fælles socialt arrangement.

Skolen har indrettet en hyggelig lektiecafé for eleverne. Lektiecaféen er åben hver dag kl. 09.00 - 14.00, hvor der altid er mindst en underviser tilstede. Skolen afholder endvidere sociale arrangementer som idrætsdage, gallafest/fest og spilledage.

Skolen indkalder alle forældre til et informationsmøde allerede i foråret, før eleverne begynder på uddannelsen. Formålet med mødet er at give forældrene mulighed for sammen med den unge at hilse på ledelse, undervisere og administrativt personale.

Arbejdsgruppens anbefalinger til den lokale indsats

Jobcentre og erhvervsskoler har en betydelig del af ansvaret for den lokale indsats, der retter sig mod nydanske unge på kanten af arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet. Herudover spiller de kommunale vejledningsenheder, UU-centrene, en vigtig rolle. Arbejdsgruppen anbefaler derfor, at der lokalt etableres et tæt samarbejde mellem UU-centre, jobcentre og erhvervsskoler.

A. Jobcentrene

Arbejdsgruppen anbefaler, at jobcentrene har fokus på følgende:

En sammenhængende indsats med et tydeligt sigte for den unge. Indsatsen bør være sammenhængende og klart sigte mod ordinær uddannelse og/eller beskæftigelse, så den unge kan se formålet med indsatsen. Den unge bør derfor i videst muligt omfang tilbydes ordinær uddannelse og beskæftigelse eller deltage i beskæftigelsesrettede tilbud (dvs. ansættelse med løntilskud og virksomhedspraktik).

Brug kommunale kontaktpersoner og mentorer på virksomheder. Nogle nydanske unge på kanten af arbejdsmarkedet har brug for omfattende støtte for at komme videre. Her kan jobcentret overveje at knytte en fast kontaktperson til den unge, så der kan ydes en tæt og flersidig støtte, som ligger ud over, hvad virksomheden kan forventes at tage hånd om. Det anbefales endvidere, at den unge får en fast mentor på virksomheden, da mentorer har vist sig at være et effektivt redskab til at fastholde de unge i job eller aktive tilbud.

Vigtige fokuspunkter for virksomheder - stabilitet og motivation. For virksomhederne er det ikke så vigtigt, hvilket problem den unge har. Det afgørende er, at den unge er stabil, dvs. møder til tiden og ikke bliver væk uden grund. Jobcentret bør have fokus på dette, f.eks. ved at træne mødestabilitet og gribe ind, hvis den unge ikke møder op. Samtidig lægger virksomhederne vægt på, at den unge er motiveret. Det anbefales derfor, at der på forhånd sker en forventningsafstemning mellem virksomheden, jobcentret og den unge.

Se jer rundt - og brug eksterne aktører i området. Jobcentret bør undersøge og overveje, om der i kommunen er eksterne aktører, som kan yde en supplerende bistand i forhold til at få den unge i arbejde eller uddannelse. I nogle områder er der

(fortsat)

f.eks. etableret ordninger, hvor frivillige yder bistand til jobsøgning, lektiehjælp eller sprogr træning, ligesom nogle sportsklubber tilbyder netværk til at finde arbejde og praktikpladser via deres sponsorer.

B. Erhvervsskolerne

I de senere år er der igangsat en række landsdækkende initiativer for at sikre en bedre fastholdelse af eleverne på erhvervsuddannelserne, jf. rapportens kapitel 5. Arbejdsgruppen anbefaler, at de enkelte erhvervsskoler herudover har fokus på følgende:

En fastholdelseskoordinator på erhvervsskolerne. Det anbefales, at erhvervsskolerne ansætter en fastholdelseskoordinator, som skal planlægge, koordinere og gennemføre initiativer, der kan fastholde den enkelte elev på erhvervsuddannelsen. Fastholdelseskoordinatoren skal være i dialog med eleverne og opfange signaler, der kan føre til frafald fra den påbegyndte erhvervsuddannelse. Fastholdelseskoordinatoren bør være en meget synlig person på skolen og have særlig indsigt i de unges sociale og psykologiske reaktionsmønstre.

Efteruddannelse af lærere og ledelse på erhvervsskolerne. Nogle af lærerne på erhvervsuddannelserne har ikke tilstrækkelige pædagogiske kompetencer samt den nødvendige forståelse for og indsigt i andre kulturer til at undervise nydanske unge. Det anbefales derfor, at skolerne tilbyder efteruddannelse til denne gruppe lærere. Efteruddannelsen skal fokusere på at give lærerne kompetencer til at kommunikere med de nydanske unge, til at håndtere kulturelt specifikke problemer samt til at kunne se de unges ressourcer og tage afsæt i disse ressourcer, så elevernes selvværd styrkes. Efteruddannelsen skal endvidere give lærerne bedre indsigt i undervisningsmetoder, der styrker eleverne indlæring, herunder tager højde for, at eleverne har forskellige måder at lære på.

Systematisk gennemførelsesvejledning. Det er vigtigt, at gennemførelsesvejlederne på erhvervsuddannelserne er opsøgende i forhold til eleverne og systematisk holder samtaler med dem ved erhvervsuddannelsens påbegyndelse, i løbet af undervisningsforløbet, op til praktikperioder og inden eventuelle specialiseringsvalg. I forhold til nogle elever kan der endvidere være behov for, at gennemførelsesvejlederne opstiller meget konkrete og realistiske valgmuligheder i samarbejde med forældrene. Ingen elev bør

(fortsat)

afbryde en erhvervsuddannelse, uden at gennemførselsvejlederen har afholdt en forebyggende samtale samt sikret, at eleven bliver overleveret til Ungdommens Uddannelsesvejledning. Der bør være et tæt samarbejde mellem gennemførselsvejlederne, kontaktlærerne og praktikpladsvejlederne.

Tidlig og løbende vejledning ved praktikplads- og jobsøgning. Det anbefales, at erhvervsskolerne tilbyder de unge en tidlig og løbende vejledning ved praktikplads- og jobsøgning, der er tilpasset de unges behov. Vejledningen skal sikre, at eleverne er motiverede til at søge en praktikplads og foretager en aktiv søgning. Vejledningen skal endvidere omfatte hjælp til at formulere ansøgninger og bearbejde eventuelle afslag. Kontaktlærere kan i samarbejde med praktikpladskonsulenter stå for denne vejledning. Eventuelt kan kontaktlærerne knytte en frivillig til den enkelte elev, som kan vejlede i forbindelse med praktikplads- og jobsøgning.

6.5 Arbejdsgruppens forslag og anbefalinger i forhold til isolerede unge nydanske kvinder

De isolerede unge nydanske kvinder har kun lidt kontakt til det danske samfund. Kvinderne er hverken i arbejde eller uddannelse, har ofte dårlige dansk-kundskaber og mangler et netværk blandt etniske danskere. Kvinderne kan f.eks. gå derhjemme og blive forsørget af deres ægtefælle.

Gråsten Kommune gennemførte i 2003 med støtte fra Integrationsministeriet et vellykket projekt, der bl.a. var rettet mod denne gruppe kvinder. Som led i projektet hjalp flygtningekvinder til i børnehaver og fritidshjem med daglige gøremål. Desuden fik kvinderne mulighed for at træne deres sproglige kompetencer ved at være sammen med børnene og de danske kolleger. Erfaringerne med projektet var positive. Kvinder med ingen eller meget lidt skolebaggrund fik et dansk talesprog, så de kunne fungere på en dansk arbejdsplads. Projektet bidrog endvidere til, at borgerne i kommunen fik bedre kendskab til flygtningene i lokalområdet.

Forslag 17: Skolemedhjælpere

Arbejdsgruppen foreslår, at der gennemføres et pilotprojekt med skolemedhjælpere på udvalgte folkeskoler og SFO'er, der har en høj andel af tosprogede elever. Projektet gennemføres i et samarbejde mellem Integrationsministeriet, Undervisningsministeriet og KL. Skolemedhjælperne vil især være nydanske kvinder, der forsørges af deres ægtefælle. Skolemedhjælperne kan - ud over at hjælpe til med de daglige gøremål - bl.a. bidrage til skabe ro og tryghed i klasseværelset eller i SFO'en. Skolemedhjælperne kan endvidere på baggrund af den enkeltes ressourcer indgå i eller bidrage til undervisningen, f.eks. i hjemkundskab eller ved temauger. Skolemedhjælperne skal kunne tilbydes opkvalificeringsforløb og få tilknyttet en mentor. Erfaringerne fra pilotprojektet formidles til andre skoler med tilsvarende udfordringer. Pilotprojektet om skolemedhjælpere skal ses som et supplement til forsøgene med undervisningsassistenter, jf. forslag 7.

Nogle nydanske kvinder har vanskeligt ved at opsøge eksisterende rådgivnings-tilbud, fordi de ligger for langt væk, eller fordi kvinderne ønsker anonymitet og derfor ikke vil henvende sig f.eks. i kommunen. Et integrationscenter eller et bydelsmødrepjekt, jf. boks 6, i boligområdet vil være lettilgængeligt for den enkelte kvinde og blive opfattet som et neutralt sted at søge rådgivning. Rådgivningen til kvinderne kan omfatte forholdsvis ukontroversielle emner som familiens sundhed, men også mere tabubelagte emner som tvangsægteskaber og æresrelaterede konflikter.

Forslag 18: Rådgivning til unge nydanske kvinder i udsatte boligområder

Arbejdsgruppen foreslår, at der i forbindelse med integrationscentre eller bydelsmødrepjekter i udsatte boligområder oprettes en kvalificeret og anonym rådgivning for unge nydanske kvinder. Rådgivningen kan omfatte forskellige emneområder. Der kan f.eks. rådgives om familiens sundhed, kvinders rettigheder, tvangsægteskaber og æresrelaterede konflikter samt problemstillinger i traumatiserede familier.

Boks 6: Det gode eksempel: Bydelsmødre i Vollsmose

Projektet "Bydelsmødre - aktivt medborgerskab i Vollsmose" henvender sig til mødre i Vollsmose med etnisk minoritetsbaggrund.

Projektet indebærer, at ressourcestærke mødre i Vollsmose gennemgår et kursusforløb, så de kan blive bydelsmødre. Mødrene bliver undervist i danske samfundsforhold, fritidsaktiviteter og foreningsliv, børneopdragelse, sundhed og kost. Hvert tema underbygges af en ekskursion til et relevant sted.

Bydelsmødrene tager derefter på regelmæssige hjemmebesøg hos mødre i Vollsmose og fortæller om det, de har lært på kurset. Bydelsmødrene skal endvidere introducere mødrene for en ny frivilligruppe i Vollsmose, der tilbyder aktiviteter som lektiehjælp, sprogtræning og introduktion til foreningsliv for mødre, fædre og børn. Hjemmebesøgene henvender sig bl.a. til mødre, der er uden for arbejdsmarkedet, og som hverken benytter sig af de lokale tilbud til kvinder eller har et stort netværk.

Hjemmebesøgene koordineres i samråd med en projektmedarbejder, og der vil jævnligt være opsamling og sparring mellem bydelsmødrene og projektmedarbejderen.

Arbejdsgruppens anbefalinger til det lokale niveau

Arbejdsgruppen anbefaler, at kommunerne er særligt opmærksomme på følgende:

Danskundervisning. Mange isolerede unge nydanske kvinder har utilstrækkelige dansk-kundskaber. Det er et alvorligt problem for kvindernes integration i det danske samfund, herunder deres uddannelse og beskæftigelse. Der er derfor et meget stort behov for at styrke kvindernes dansk-kundskaber. Det kan ske gennem traditionel danskundervisning på sprogcentrene, mor-barn-undervisning i de perioder, hvor kvinderne passer børn, samt særligt tilrettelagt danskundervisning på virksomheder og uddannelsesinstitutioner.

Kompetenceafklaring og aktive tilbud. Kvindernes kompetencer bør så vidt muligt af

(fortsat)

dækkes på en arbejdsplads, hvor den mest autentiske afprøvning kan foregå. På grundlag af kompetenceafklaringen bør kvinderne deltage i aktive tilbud, der trin for trin opbygger deres færdigheder, til de kan varetage et job. Erfaringer viser, at aktive tilbud med efterfølgende garanti for job har en meget positiv betydning for kvindernes motivation. Eksempelvis har Gribskov Kommune opnået lovende resultater med projektet "44 point = arbejde". Som led i dette projekt udarbejdede kommunen i tæt samarbejde med en hotelrengøringsvirksomhed et pointsystem. De deltagende kvinder blev løbende målt efter pointsystemet og var garanteret virksomhedspraktik, ansættelse med løntilskud eller ordinær ansættelse på virksomheden, når de havde opnået en bestemt pointscore.

Inddragelse af foreningslivet. Nydanske kvinder deltager i begrænset omfang i foreningslivet, hvor de kan opbygge et bedre socialt netværk og få viden om det danske samfund. Kommunerne kan med fordel støtte de foreninger, der gør en ekstra indsats for at tiltrække og fastholde isolerede nydanske kvinder. Det kan f.eks. ske ved, at foreningerne tilbyder aktiviteter, der retter sig mod hele familien, og som foregår i de boligområder, hvor kvinderne er, samt på de tidspunkter, hvor kvinderne har mulighed for at deltage.

Netværk med danske kvinder. De isolerede unge nydanske kvinder kender kun få eller ingen danske kvinder, som har kompetencer til at hjælpe dem til et job. KVINFOs mentornetværk og lignende tilbud vil kunne hjælpe nogle af kvinderne. KVINFOs mentornetværk matcher flygtninge- og indvandrerkvinder med velintegrerede kvinder, som åbner døre og viser vej ind i det danske samfund ved at tage udgangspunkt i den enkelte kvindes behov og ønsker.

Rollemodeller. Nydanske kvinder, der fungerer som rollemodeller, kan motivere andre kvinder til at blive aktive medborgere og give kvinderne større viden om det danske samfund. Det er baggrunden for det tyske Projekt Bydelsmødre, der på få år er blevet en stor succes i Berlin, og som nu - med støtte fra Integrationsministeriet - udbredes i Danmark, jf. boks 6 ovenfor. Som led i bydelsmødreprojekterne uddannes mødre med etnisk minoritetsbaggrund til bydelsmødre. Bydelsmødrene opsøger andre mødre i hjemmet og giver råd om, hvordan mødrene kan styrke deres børns udvikling og integration i bred forstand.

Bilag 1: Arbejdsgruppens kommissorium

Januar 2008

Arbejdsgruppe om udredning af problemstillinger på integrationsområdet og forslag om nye in- tegrationsfremmende initiativer

Problem og målsætning

På en lang række områder er der i Danmark ydet en stor indsats for at fremme integrationen. Men der skal fortsat gøres en indsats for at sikre et samfund uden dybe sociale og kulturelle skel og med fælles grundlæggende demokratiske værdier, herunder frihed, ansvar og muligheder for alle uanset køn, hudfarve og overbevisning. Denne indsats kræver blandt andet, at der gennemføres en udredning af de fortsatte problemstillinger på integrationsområdet og en udvikling af nye konkrete forslag til initiativer, således at alle her i landet oplever at være en del af det demokratiske fællesskab.

Regeringsgrundlaget

Af regeringsgrundlaget "Mulighedernes samfund" fremgår:

"Regeringen vil nedsætte en tværministeriel arbejdsgruppe bestående af personer, der har særlig faglig indsigt i integrationsområdet. Arbejdsgruppen skal udrede problemstillinger på integrationsområdet og stille forslag til regeringen om nye konkrete initiativer i forhold til blandt andet beskæftigelse, uddannelse, boligområdet og den sociale integration. Arbejdsgruppen kan endvidere arrangere temaarrangementer og høringer, afvikle besøg hos kommuner, organisationer og virksomheder rundt i landet og skal også inddrage internationale erfaringer."

Hovedopgave

På den baggrund nedsættes en tværministeriel arbejdsgruppe, der har til opgave løbende at udarbejde oplæg om konkrete problemstillinger på integrationsområdet til regeringen.

Arbejdsgruppen skal beskrive karakteren og omfanget af de konkrete problemstillinger.

Arbejdsgruppen skal endvidere udarbejde konkrete forslag til nye initiativer i forhold til blandt andet beskæftigelse, uddannelse, boligområdet og den sociale integration med inddragelse af udenlandske erfaringer. I forbindelse med arbejdet skal der tages højde for særlige forhold vedrørende køn, der særligt gør sig gældende på området, herunder de barrierer, som traditionelle kønsrollemønstre kan udgøre for integration.

Arbejdsgruppen skal hvert halve år forelægge et oplæg vedrørende en udvalgt problemstilling på integrationsområdet for regeringen. Forud for den halvårslige afrapportering udarbejder arbejdsgruppen et debatoplæg og afholder på den baggrund et åbent seminar med deltagelse af eksperter og andre fagpersoner.

Arbejdsgruppen kan blandt andet arbejde med følgende indsats- og opgaveområder:

- **Særlig indsats for de marginaliserede unge nydanskere, herunder utilpassede unge (institutionsanbragte mv.).** Blandt andet styrkelse af det forebyggende arbejde, herunder styrkelse af den tidlige indsats i udsatte familier med anden etisk baggrund end dansk og øget brug af det frivillige foreningsliv til at fremme aktiv deltagelse i samfundslivet blandt de unge.
- **Sikre uddannelse til flere unge nydanskere.** Videreudvikling af indsatsen for, at flere unge fuldfører en erhvervskompetencegivende uddannelse. Styrkelse af indsatsen for tosprogede børn i førskole- og grundskolealderen. Forebyggelse af unges frafald fra ungdomsuddannelser og videregående uddannelser.
- **Generationskonflikter.** Styrkelse af indsatsen i forhold til generationskonflikter og æresrelaterede konflikter, herunder tvangsægteskaber.

- **Styrke beskæftigelsesindsatsen.** Udvikling af forslag til, hvordan flere danske kvinder og mænd med indvandrerbaggrund kommer i beskæftigelse, blandt andet med afsæt i de eksisterende erfaringer fra den landsdækkende indsats NY CHANCE TIL ALLE. Videreudvikling og styrkelse af kommunernes integrationsindsats for at få borgerne med indvandrerbaggrund på arbejdsmarkedet.
- **Initiativer til at imødekomme de integrationsmæssige udfordringer, der følger af den voksende arbejdskraftindvandring.** Fastholdelse og integration af de nye arbejdskraft-indvandrere og deres medfølgende familier.
- **Styrket indsats for traumatiserede flygtninge og indvandrere.** Videreudvikling af indsatsen for rehabilitering af traumatiserede flygtninge og deres familier med henblik på beskæftigelse, familiestøtte og forebyggelse i relation til børn og unge.
- **Styrket indsats i udsatte boligområder for at fremme integration.** Videreudvikle indsatsen og initiativer, som i forlængelse af den igangværende indsats mod sociale og etniske ghettos særligt fremmer integrationen af personer med anden etnisk baggrund end dansk i udsatte boligområder og hindrer udviklingen af parallelsamfund. Udvikling af initiativer, der fremmer et varieret bosætningsmønster, øger boligmobiliteten og øger etniske minoriteters muligheder for boligvalg.
- **Den sociale inklusion og mangfoldighed.** Initiativer til styrkelse af et mangfoldigt fællesskab, bl.a. via foreningsdeltagelse og øget dialog. Fokus på/undervisning i inklusion, mangfoldighed og deltagelse i daginstitutioner, skoler, fritidstilbud mv. Opgaverne vil afhænge af de aktuelle initiativer i den kommende radikaliseringsenhed.

De angivne temaer er forslag til, hvilke emner arbejdsgruppen kan tage op, men andre forslag til indsats- og opgaveområder vil ligeledes kunne tages op. Arbejdsgruppen vil som det første skulle afrapportere i forhold til de to først angivne temaer. Opgaverne indenfor de enkelte emner skal tage udgangspunkt i eventuelle allerede eksisterende initiativer på de pågældende områder med henblik på at skabe en sammenhængende indsats.

Organisering

Der nedsættes en arbejdsgruppe med repræsentanter fra:

- Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration (formand)
- Undervisningsministeriet
- Beskæftigelsesministeriet
- Velfærdsministeriet
- Kulturministeriet
- Justitsministeriet
- Finansministeriet

Andre myndigheder, eksperter mv. kan inddrages i arbejdet efter behov. Arbejdsgruppen kan igangsætte særskilte analyser på udvalgte områder.

Formandskab og sekretariatsfunktion varetages af Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration.

Arbejdsgruppen kan - for hvert af de enkelte ministerier - skifte medlemmer efter behov med henblik på at sikre den fornødne fagkundskab.

Arbejdsgruppens arbejde koordineres løbende med den planlagte arbejdsgruppe til forebyggelse af radikaliserings og ekstremistiske holdninger blandt unge.

Arbejdsgruppen refererer efter behov til en styregruppe. Styregruppen skal bestå af et fast medlem fra hvert af de enkelte ministerier med henblik på at sikre kontinuiteten i arbejdet.

Økonomi

Forslagene fra arbejdsgruppen finansieres indenfor de eksisterende rammer.

Tidsplan

Første afrapportering fra arbejdsgruppen skal forelægges for regeringen i september 2008 og vil vedrøre området for en særlig indsats for de marginaliserede unge nydanskere, herunder utilpassede unge (institutionsanbragte mv.).

Bilag 2: SFI's notat om årsager til marginalisering blandt etniske minoritetsbørn og -unge

Tina Gudrun Jensen, SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

INTRODUKTION

Dette notat er en litteraturgennemgang af primært danske undersøgelser om årsager til marginalisering blandt etniske minoritetsbørn og -unge fra ikke-vestlige lande, hvoraf de fleste enten er født i Danmark eller er kommet til Danmark i løbet af deres barndom eller tidlige ungdom sammen med deres forældre. Marginalisering betegnes ofte som 'social udsathed' og defineres som processer, der bidrager til, at nogle personer udstødes til udkanten af eller udenfor en gruppe eller en sammenhæng (Pedersen 1996). Marginalisering foregår dermed i forhold til nogen eller noget, og dækker bredt forskellige processer inden for og uden for institutioner. Der er således forskellige typer af marginaliseringsprocesser, som kan finde sted i forhold til deltagelse i fx uddannelse og på arbejdsmarkedet, men også i forhold til deltagelse i ikke-institutionelle områder af samfundslivet. Samlet indbefatter dette områder som skole, uddannelse, arbejde, bolig, sundhed, retssamfund, politisk liv, foreningsliv, fritids- og kulturliv samt tilhørsforhold, der har deres respektive marginaliseringsformer som faglig svaghed, arbejdsløshed, ghettoisering, hjemløshed, fysisk eller psykisk sygdom, rusmiddelmisbrug, kriminalitet, vold og fremmedgørelse.

Marginalisering blandt etniske minoriteter

En række årsager til marginalisering vil være gældende for hele befolkningen. Samtidig vil der mellem etniske danskere og etniske minoriteter fra ikke-vestlige lande være forskelle i årsagerne til marginalisering. Etniske minoriteter er som udgangspunkt karakteriseret ved at have været udsatte for en række tab som følge af den forandringsproces som migrationen indebærer (Skytte, 2007: 123). Endvidere er de i Danmark overrepræsenteret i forhold til marginalisering i form af arbejdsløshed, lav indkomst, ringe boligforhold, hjemløshed, kriminalitet, dårligt helbred og diskrimination (Winter, 2005: 9).

Etniske minoriteter fra ikke-vestlige lande dækker over en bred gruppe af personer med forskellige kulturelle baggrunde og indvandringshistorier, og kan derfor ikke skæres over én kam. Et spørgsmål er, hvilken rolle kultur spiller i marginaliseringsprocesser. Når integrationsforskere taler om betydningen af

kultur og etnicitet blandt etniske minoriteter, er det ofte i betydningen af familiebaggrund og individets socialisering i familien, som også omfatter familiens sociale vilkår (Mørck, 1998; Prieur, 1999). Familiebaggrund, herunder de særlige sociale vilkår, der kendetegner familien, kan sige noget om de særlige potentielle marginaliseringsformer og -processer, der er blandt forskellige etniske minoriteter i forhold til etniske danskere. I denne forbindelse går en anden vigtig skelnen på indvandringssituationen, fx om man er familiesammenført eller flygtning. Familiesammenførte indvandrere og flygtninge har forskellige livsvilkår, som kan indebære forskellige former for marginalisering i de to grupper. Fx er flygtninge i væsentlig højere grad i risiko for at være udsatte i forhold til helbred.

Endnu en væsentlig skelnen går på indvandrere og efterkommere. I notatet betegnes etniske minoritetsforældre generelt som indvandrere og deres børn som efterkommere. Det gør en forskel, om man er indvandret til eller født i Danmark, og disse to generationer har således også forskellige vilkår for at begå sig i det danske samfund. Blandt etniske minoritetsfamilier kan man pege på, at familiens møde med det danske samfund kan indebære visse marginaliseringsprocesser. Endvidere kan forældrenes manglende uddannelse, arbejdsløshed, ringe kendskab til dansk sprog, kultur og det danske samfund have negativ effekt på børnenes fremtidsmuligheder. Forældrene kan samtidig have forventninger, som børnene har svært ved at indfri, både hvad angår uddannelse og arbejde samt på sigt familiens videreførelse i Danmark, hvilket kan komme til udtryk i konflikter mellem de to generationer. Endvidere kan efterkommere især opleve visse marginaliseringsprocesser i det danske institutions- og samfundsliv, som negativt bidrager til social udsathed.

Social arv og udsathed

Marginalisering vil ofte foregå som delprocesser, der spiller sammen over tid, og som kan være betinget af opvækstmiljø i form af fx familiebaggrund og social arv, kønsroller, adgang til indflydelsesrige netværker og stigmatiserings- og eksklusionsprocesser. Således viser forskningen herhjemme, at social udsathed blandt børn generelt opstår, når risikofaktorer i bestemte kombinationer optræder over længere tid. Der er flere samvirkende faktorer på spil, og det er ophobningen af faktorer, der bidrager til, at barnet bliver udsat (Ploug, 2007: 15). Såvel integrationspolitik som forskning har rettet fokus på betydningen af den sociale arv for etniske minoriteters efterkommere (Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration, 2002). Social arv handler bl.a. om, at kunne

påvise en reproduktion af sociale forhold fra én generation til den næste, og viser sig bl.a. ved, at forældres uddannelsesmæssige baggrund får betydning for deres børns uddannelse (Ploug, 2005: 10). Social arv handler desuden om, hvilke økonomiske, kulturelle, sociale og personlige ressourcer, der findes i familien. I dette notat vil et gennemgående tema være spørgsmålet om, hvilken betydning den sociale arv har for etniske minoritetsbørn og -unge.

Notatets opbygning

Etniske minoriteter har generelt markant lavere deltagelse på arbejdsmarkedet end andre befolkningsgrupper. Dette notat har især fokus på marginalisering i forhold til arbejdsmarked, og dermed manglende social integration (Emerek, 2001). I dette notat afgrænses marginalisering blandt efterkommere opdelt efter alder i følgende delmålegrupperne: 0-5-årige, 7-15-årige og 16-25-årige hvis forældre står uden for arbejdsmarkedet samt unge mellem 16 og 29 år, der står uden for arbejdsmarkedet og ikke er under uddannelse. Notatet vil pege på flere typer af årsager til marginalisering, som finder sted i barndommen og ungdommen, hos forskellige delmålegrupper. Herunder er der særligt fokus på faglige problemer, frafald ved uddannelse, manglende rådighed for arbejdsmarkedet, social isolation af kvinder i hjemmet, samt socialt udsatte børn og unge, der har modtaget forskellige lovmæssige foranstaltninger.

Notatet er baseret på et studie af primært dansk samfundsvidenskabelig forskningslitteratur om årsager til marginalisering blandt etniske minoritetsbørn og -unge. Litteraturen herom er omfangsrig, og udvælgelseskriterierne har for dette notat været, at vise resultaterne fra de større og mest kendte undersøgelser på området. De forskellige undersøgelser, som dette notat baserer sig på, udgør både kvantitative og kvalitative undersøgelser, som bygger på forskellige metoder og kvalitetskriterier. De kvantitative undersøgelser vil ofte bygge på survey-metoden, der måler udbredelsen af et fænomen. De kvalitative undersøgelser vil ofte basere sig på deltagerobservationer og forskellige former for interview, og bestå af et mindre omfangsrigt men mere dybdegående datamateriale end de kvantitative undersøgelser.

MARGINALISERINGSPROCESSER

Med udgangspunkt i litteraturen på området omhandler dette afsnit de mest centrale årsager til marginalisering i etniske minoriteters barndom, ungdom og tidlige voksenliv, i forhold til skoleliv, videre uddannelsesforløb og arbejdsmarked samt i forhold til områder, hvor de etniske minoritetsbørn og -unge er særligt socialt udsatte, fx i form af social isolation, anbringelser uden for hjemmet eller kriminalitet. For samtlige delområder anskues marginaliseringsprocesser som noget, der foregår inden for såvel familieliv som institutions- og samfundsliv. Et centralt begreb for denne udvikling fra barn til voksen er *socialisering*, dvs. formidlings- og indlæringsprocesser, som både finder sted i familien og i samfundet.

Marginaliseringsprocesser i barndommen: 0-5-årige børn i etniske minoritetsfamilier

Den primære socialisering, der foregår i barndommen inden for familiens rammer, er af grundlæggende betydning for barnets videre udvikling. Etniske minoritetsbørn har anderledes vilkår end andre børn i Danmark, idet de tilhører familier, der er indvandret eller flygtet til Danmark. En grundlæggende faktor er, at etniske minoritetsbørns familie, der er opvokset i ikke-vestlige lande, og nogle af børnene selv har oplevet migrationen, og dermed potentielt brudte relationer og omstillinger (Skytte, 2002a: 426). De har dermed gennemlevet større forandringsprocesser i familiens omplantning fra et land til et andet, som indebærer forandringer i og udfordringer for familieliv, kønsroller og arbejdsliv. Studier af etniske minoritetsbørn og deres familier beskriver familiernes situation som marginaliseret og karakteriseret ved stigmatiserede vilkår (ibid.: 424), bl.a. på grund af en udbredt forekomst af lavtlønnet arbejde og arbejdsløshed. Børn i etniske minoritetsfamilier har dermed som udgangspunkt generelt større risiko for at vokse op under trange økonomiske vilkår end danske børn.

Marginaliseringsprocesser i familierne beskrevet i SFI's børneforløbsundersøgelser

Der er generelt mindre viden om etniske minoritetsbørn i alderen 0-5 år end om større etniske minoritetsbørn og -unge. Noget viden har vi bl.a. fra SFI's børneforløbsundersøgelser, som påbegyndtes i 1996, og som inkluderer knap 500 etniske minoritetsbørn født i Danmark i 1995 med baggrund i eks-Jugoslavien, Tyrkiet, Pakistan, Somalia, Irak og Sri Lanka. Den første forløbsundersøgelse, der omhandler det første leveår, påpeger, at hvor etniske mino-

ritetsbørn er bedre stillet end danske børn på nogle områder fx omkring pasning, er de dårligere stillet på flere andre områder. Dels har deres mødre flere psykiske symptomer efter fødslen end danske mødre, dels mangler etniske minoritetsfamilier i langt højere grad end danske familier sociale netværk. Mellem 50-70 pct. af børnene har ingen bedsteforældre i Danmark, 40-50 pct. har ingen af forældrenes søskende i Danmark og 25-35 pct. har ingen anden familie i Danmark (Jeppesen & Nielsen, 1998). Desuden er høj arbejdsløshed blandt etniske minoritetsforældre årsag til, at de har dårligere økonomi og mindre boliger end danske familier, og at de på grund af pengemangel fravælger bl.a. fritidsaktiviteter til deres børn. Dertil kommer, at familierne har mangelfulde dansk kundskaber. Den anden forløbsundersøgelse blandt samme gruppe børn ved 3 ½ års alderen påpeger andre forskelle (Jeppesen & Nielsen, 2001). For eksempel bliver etniske minoritetsbørn oftere slået eller drillet af jævnaldrene, er mere ængstelige og giver lettere op end danske børn.

Børneopdragelse

Den anden forløbsundersøgelse omhandler blandt meget andet også børneopdragelse, og viser en stor spredning af opdragelsesværdier blandt etniske minoriteter fra de udvalgte lande. Etniske minoritetsmødre lægger bl.a. vægt på selvstændighed, velopdragen opførelse, ansvarlighed og lydighed. De adskiller sig fra danske mødre ved i mindre grad at lægge vægt på, at barnet bliver selvhjulpent, om end dette skal i opdragelsesværdier udvandes med efterkommere (ibid.).

Årsager til den store spredning i opdragelsesværdier, som børneforløbsundersøgelsen viser, kan skyldes, at de undersøgte familier kommer fra vidt forskellige oprindelseslande, og formodes at have forskellige kulturelt betingede former for børneopdragelse. Der er generelt ringe viden om disse forskellige former for opdragelse, og hvilken rolle de spiller for barnets socialiseringsproces. Den tilgængelige litteratur på området omhandler børneopdragelse blandt ikke-vestlige etniske minoritetsfamilier generelt (Larsen, 2004; Skytte, 2002a, 2007). Disse studier tager udgangspunkt i en kategorisering af børneopdragelse blandt ikke-vestlige familier som præget af et kollektivistisk livssyn, der er familieorienteret, idet familien udgør en enhed, som individet er en integreret del af. Familien er således præget af gensidige forventninger, fx i form af forældrenes forventninger til børnenes fremtid, som et anliggende, der vedrører hele familiens status. Derfor vil idealer for børneopdragelse ofte være afhængighed, lydighed og opofrelse. Et sådant kollektivistisk livssyn opstilles ofte

over for et individualistisk livssyn, der karakteriserer danske idealer om opdragelse, hvor bl.a. lighed, frihed og selvrealisering prioriteres. Det kan indebære, at etniske minoritetsbørn fra en tidlig alder af kan opleve en spænding mellem et kollektivistisk livssyn i hjemmet og et individualistisk livssyn i institutionslivet, som kan medføre, at børnene oplever at blive udsat for helt andre og måske modsætningsfyldte regel- og værdisæt ude og hjemme (Skytte, 2002a: 434; Skytte, 2007: 169). Ofte vil der dog være tale om, at børneopdragelse foregår i en gråzone mellem et kollektivistisk og et individualistisk livssyn (Skytte, 2007: 72).

Marginaliseringsprocesser i institutionsliv

Foruden de marginaliseringsprocesser, som kan være knyttet til etniske minoritetsfamilier og deres vilkår i Danmark, beskriver litteraturen, at der fra det tidlige institutionsliv foregår visse marginaliseringsprocesser, der kan tilskrives institutionernes håndtering af de etniske minoritetsbørn. Et studie af børnehavebørn med etnisk minoritetsbaggrund (Bundgaard & Gulløv, 2005) påpeger, at børnehavepædagoger på den ene side nedtoner forskelle mellem børnene ud fra en forestilling, om at alle børn er ens, samtidig med at de alligevel fortolker de etniske minoritetsbørns adfærd som kulturelt anderledes. Pædagogerne har ingen særlig indsigt i de konkrete indvandrerfamilier, men trækker alligevel i deres arbejde med børnene på gængse stereotype, og også fordomsfulde, billeder af indvandrere. Pædagogernes opfattelser af, hvad der er rigtig opførsel, er i sig selv kulturelt betinget, og derfor normsættende, hvorfor etniske minoritetsbørn fra start af risikerer at blive behandlet som normafvigende (ibid.: 53).

Fagligt svage børn og unge mellem 7 og 15 år

Dette afsnit har bl.a. fokus på, hvilken effekt etniske minoritetsforældres lave beskæftigelsesgrad har på deres børns faglighed i skolen. Der findes ingen undersøgelser, der beskæftiger sig specifikt med denne sammenhæng, men litteraturen om social arv påpeger, at forældres arbejdsløshed generelt påvirker deres børns faglighed i negativ retning (Nygaard Christoffersen, 1996; Ploug, 2005). Spørgsmålet om, hvorvidt dette manifesterer sig på samme måde blandt etniske minoritetsbørn tages op i dette og det følgende afsnit.

7-årige børn ved skolestart: Børneforløbsundersøgelsen

Den tredje børneforløbsundersøgelse for etniske minoritetsbørn er fra barnets 7. år og behandler bl.a. spørgsmålet om ressourcer og forudsætninger for barnets møde med det danske samfund og trivsel i skolen ud fra forældrenes oplysninger. Ressourcer måles på familiens økonomi, uddannelse, tilknytning til arbejdsmarkedet og netværk. Børneforløbsundersøgelsen vurderer, at 43 pct. af etniske minoritetsbørn kommer fra ressourcesvage familier, 29 pct. fra delvist ressourcesvage familier og 28 pct. fra ressourcestærke familier. Til sammenligning vurderes, at 80 pct. af danske børn er fra ressourcestærke familier, 13 pct. er fra delvist ressourcesvage familier og 7 pct. fra ressourcesvage familier (Christensen 2004, 2006).

Undersøgelser blandt etnisk danske børn viser en tæt sammenhæng mellem forældres langtidsledighed og antallet af børnenes problemer, som eksempelvis at de har flere psykiske og fysiske problemer, klarer sig dårligt i skolen, sjældnere får en erhvervsuddannelse, oftere bliver arbejdsløse og hyppigere begår selvmord (Nygaard Christoffersen, 1996). Denne sammenhæng er mindre stærk blandt etniske minoritetsbørn. Litteraturen peger på, at dette kan skyldes kompensation i form af forældrenes personlige ressourcer, hvorved de kan yde deres børn en anderledes hjælp (Christensen & Sloth, 2005; Christensen, 2006: 57; Ploug, 2005: 33). Samlet vurderer børneforløbsundersøgelserne, at 7-årige etniske minoritetsbørn klarer sig ligeså godt som andre børn, om end de lever med flere belastninger. I de tilfælde, hvor der er tale om psykosociale problemer i skolen, forekommer det samtidig, at der sjældnere for etniske minoritetsbørn end for danske børn bliver iværksat støtteforanstaltninger, idet der i stedet ofte henvises til danskundervisning (Christensen, 2006: 30).

Elever fra 0.-6. klasse

Kvalitative undersøgelser belyser, at visse marginaliseringsprocesser finder sted i skolesystemet i de første skoleår (Gilliam, 2007; Gitz-Johansen, 2007; Moldenhawer, 2001). Et overordnet tema for disse undersøgelser er, at folkeskolen, trods intentioner om at være flerkulturel betoner ensartethed ved at opretholde en specifik dansk forståelse af, hvad der er passende adfærd. Etniske minoritetsbørns manglende kulturelle kompetence giver dem dermed dårlige forudsætninger for at begå sig i folkeskolen. En undersøgelse af etniske minoritetsbørn fra 0.- til 5. klasse (Gitz-Johansen, 2007) påpeger, at frem for at fokusere på børnenes manglende kulturelle kompetence, fokuserer lærerne på deres sociale baggrund, og opfatter dem som kommende fra socialt belastede

familier (ibid.: 53). Trods idealer om lighed er skolelivet på denne måde differentierende og udtryk for en sorteringsmekanisme, som opretholder skellet mellem danske og etniske minoritets elever, og hvor marginalisering finder sted som en faglig og social sorteringsproces, der gradvist skubber etniske minoritetsbørn ud af skoleklasserne og ind i hjælpeklasserne (ibid.: 159). Denne proces har udgangspunkt i lærernes særlige forestillinger om og negative forventninger til tosprogede børn som forarmede, understimulerede, ufrige og traditionsbundne i forhold til 'normale' danske børn. Det påpeges, at sådanne forventninger fungerer som selvopfyldende profetier, fx tolkes fænomenet 'ballademagere' som en reaktiv modstand mod den sortering, der foregår i skolen (ibid. 71). Dette emne tages op i en anden undersøgelse af etniske minoritetsbørn i folkeskolens 6. klasse (Gilliam, 2007). Undersøgelsen viser, at især drenge med arabisk og muslimsk baggrund former deres selvforståelse omkring omgivelsernes kategorisering af dem som dårlige elever og potentielle ballademagere.

Det er kendt at, det især er omkring 4-6. klasse at etniske minoritets elever begynder at falde fra i undervisningen. Det kan skyldes såvel marginaliseringsprocesser i selve skolesystemet som de faglige forhold. Efter læreres vurdering hænger det sammen med, at undervisningen fra 4. klasse begynder at basere sig på mere abstrakte danske begreber, som etniske minoritets elever er mindre fortrolige med (Gitz-Johansen, 2007: 160).

Elever i 9. klasse

PISA Etnisk 2005 (Egelund & Tranæs, 2007) er en kvantitativ undersøgelse med knap 4000 9. klasse elever med indvandrerbaggrund fra 112 danske skoler. Undersøgelsen viser, at ikke-vestlige tosprogede elever klarer sig markant dårligere i skolen end danske børn, og således risikerer marginalisering i form af lav faglighed og gennemførelse af videreuddannelse. Det gælder især de børn, der ikke er født eller opvokset i Danmark, men først er kommet til landet i løbet af deres skoletid. Mangelfuld funktionel læsefærdighed anses for at være en væsentlig hindring for det videre uddannelsesforløb samt for tilknytning til arbejdsmarkedet. Der er stor variation i de forskellige etniske grupper med hensyn til funktionel læsefærdighed, hvor elever med ikke-vestlig baggrund ligger lavest, og hvor elever, der fortrinsvis taler arabisk med deres forældre, ligger allerlavest (ibid.: 66).

PISA Etnisk peger på, at social baggrund fx i form af forældrenes egen uddannelse er langt svagere blandt indvandrerfamilier end blandt etnisk danske familier. En stærk social baggrund blandt de etnisk danske familier har generelt positiv effekt på de danske børns læsefærdigheder, om end denne sammenhæng er mindre stærk for de etniske minoritets elever. Derimod er der en klar sammenhæng med familiekultur i bred forstand. At tale dansk i familien vurderes som af afgørende betydning for barnets læseindlæring og videre uddannelsesforløb (ibid.: 66). Derudover er der markante forskelle i hhv. etnisk danske og etniske minoritetsforældres kommunikation med deres børn, dvs. i den kulturelle kommunikation (om politiske og sociale emner, film, bøger og lign.) og i den sociale kommunikation (om fx skolen). Begge typer af kommunikation er langt højere i danske familier. Igen her forekommer det, at hvor der er en positiv statistisk sammenhæng mellem kulturel kommunikation og læsefærdigheder for alle grupper, spiller denne sammenhæng ikke nogen statistisk sikker rolle for etniske minoritetsbørn. PISA Etnisk peger på, at årsager til faglig svaghed overvejende findes i familien frem for i skolesystemet. Dog nævnes, at folkeskolelærere har en tendens til at have lavere forventninger til elever med ikke-vestlig baggrund end til danske elever (ibid.: 127), hvilket kan skabe et gab i forhold til eksamenskrav.

Det samlede billede antyder, at hvor forskellen er mindre mellem etniske minoritets elever og danske elever ved 7-års alderen, er den betragtelig større ved 15-års alderen. Der er stadig mangel på forskningsbaseret viden om årsagerne til forskellen på etniske minoritets elever og faglighed mellem 1. og 9. klasse. En erfaringsopsamling fra Undervisningsministeriet (www.dettevirker.dk) mener, at årsagen, til at forskellen på etnisk danske og tosprogede elever faglige og sproglige niveau er væsentligt mindre omkring indskoling end i de ældste klasser, skal findes i to forhold. For det første har tosprogede ved skolestart i 2007 i forhold til for få år siden et højere sprogligt niveau på grund af en forstærket indsats i forhold til tosprogede småbørns sprog. De etniske minoritets elever, der starter i skolen i dag, har dermed bedre muligheder for at klare sig i skolesystemet, end de der startede i skolen for ni år siden. For det andet ændrer undervisningen som nævnt indhold efter indskolingstrinnet fra at fokusere på grundlæggende læsning og sprog til at fokusere på en mere kompleks form for faglighed, som stiller større krav til elevernes læsevne og ordforråd.

Fagligt svage unge uden uddannelse mellem 16 og 25 år

Undersøgelser af udlændinges vej gennem uddannelsessystemet viser, at hvor efterkommere i næsten lige så høj grad som andre unge starter på en ungdomsuddannelse, så er deres frafald på særligt erhvervsfaglige uddannelser langt højere (Colding et al., 2004, Dahl & Jakobsen, 2005; Højmark Jensen & Tovby Jørgensen, 2005). Der er desuden i de sidste 10 år påvist en stigning af især mandlige efterkommere, der befinder sig i en stor restgruppe, som hverken er i uddannelsesforløb eller har gennemført en erhvervskompetencegivende uddannelse (LG Insight, 2007).

De forskellige undersøgelser om fagligt svage unge uden uddannelse efter grundskolen peger alle på et samspil af forskellige faktorer, der fører til frafald, og som vedrører både familiebaggrund, uddannelsessystem og samfund.

Familiebaggrund

En undersøgelse af frafald fra ungdomsuddannelserne blandt forskellige grupper af unge indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig baggrund viser, at dårlige sprogkunderskaber og oplevelsen af ikke at kunne honorere de faglige krav på uddannelsen er en hovedårsag til manglende uddannelse eller senere frafald, især blandt personer der er indvandret relativt sent til Danmark (Højmark Jensen & Tovby Jørgensen, 2005). Lignende undersøgelser viser, at de unges sociale arv også har betydning, især i form af ressourcetsvag familiebaggrund målt på bl.a. forældres uddannelseslængde, erhvervs erfaring og opholdstid i Danmark (Colding et al., 2004). Disse faktorer kan resultere i forældrenes manglende støtte til lektiehjælp og urealistisk høje ambitioner til børnenes uddannelse, som sammen med en manglende viden om det danske uddannelsessystem giver dem dårlige forudsætninger for at give børnene konkret vejledning (Jensen & Liversage, 2007; LG Insight, 2007). Den unges uddannelse er samtidig et familieanliggende frem for et individuelt anliggende, idet de unges liv spiller ind på familiens omdømme og økonomiske sikring. Angsten for at skuffe forældrene på uddannelsesområdet kan netop føre til, at de unge helt fravælger uddannelse fordi de ved, at de ikke kan indfri forældrenes forventninger. Forældrenes forventninger og samtidig manglende forudsætninger for at give konkret erhvervsvejledning smitter af på de unge, som har et urealistisk højt ambitionsniveau, men reelt vælger uddannelse på et uoplyst grundlag. De unge er derfor som udgangspunkt ikke særligt motiverede for den pågældende uddannelse, som de er indskrevet på, og mange dropper uddannelse til fordel for ufaglært arbejde, ofte på det etniske arbejdsmarked. De forekommer at

finde det særligt attraktivt at blive selvstændige erhvervsdrivende (LG Insight, 2007: 35). Med til familiebaggrunden hører også, at trange boligforhold og opfattelser af hjemmet som 'kvindernes domæne' kan indebære, at de unge mænd i praksis har problemer med at finde et sted at lave lektier (Højmark Jensen & Tovby Jørgensen, 2005; LG Insight, 2007). For unge kvinders vedkommende kan netop et mere traditionelt kønsrollemønster, i form af tidligt ægteskab og børnefødsler samt pasning af børn og hjem desuden være årsag til, at de ikke uddanner sig.

En gennemgående diskussion er spørgsmålet om social arv i forhold til uddannelse. Undersøgelser har påpeget, at dårlige kvalifikationer hos indvandrerforældre videreføres til deres børn, og at den sociale arv påvirker på samme måde unge med hhv. etnisk dansk og minoritetsbaggrund (Skyt Nielsen, 2002). Samtidig sætter andre undersøgelser spørgsmålstegn ved, hvor stor effekt den sociale arv har på unge efterkommeres uddannelse i forhold til danske unge, hvor der forekommer at være en stærkere sammenhæng mellem negativ social arv og manglende uddannelse (Colding et al., 2004; Ejrnæs & Tireli, 1992). Unge ikke-vestlige efterkommere synes at være bedre til at bryde den sociale arv end danske unge, når det drejer sig om, hvorvidt de fortsætter på en erhvervs-kompetencegivende uddannelse eller fuldfører en gymnasial uddannelse.

Barrierer i uddannelsessystem og samfund

Uddannelsessystemet byder i sig selv på mange barrierer for etniske minoritetsunge. Det angår for det første læringsmiljøet, hvor etniske minoritetsunge kan have svært ved at håndtere selvstændighed i arbejdet, og hvor studievejlederne ikke støtter op i tide. Og for det andet angår det mangel på praktikpladser blandt etniske minoritetsunge, som kan være foranlediget af egen manglende søgning, mangel på sociale danske netværker samt de unges forventninger om diskrimination i forbindelse med erhvervelse af praktikplads og under praktikforløb (Dahl & Jakobsen, 2005; Colding et al., 2004; Højmark Jensen & Tovby Jørgensen, 2005; LG Insight, 2007). Det sociale miljø kan desuden virke marginaliserende, idet der er en tendens til, at de unge på uddannelsesstederne isolerer sig, og at der er generel mangel på grupper, der går på tværs af etniske tilhørsforhold (Højmark Jensen & Tovby Jørgensen, 2005). Marginaliseringsårsagerne kan spille forskelligt sammen for forskellige grupper af unge. Fx opdeler Højmark Jensen & Tovby Jørgensen (2005) etniske minoritetsunge i fire forskellige grupper: 'de fortrængende', 'de isolerede', 'de veltilpassede' og 'de selvbevidste'. Alle fire grupper er potentielt marginaliserede: de to før-

ste især i forhold til sproglige, faglige og sociale problemer med udgangspunkt i negativ social arv og de to sidste især i forhold til problemer med praktikplads og dansk netværk.

Det samfundsmæssige plan spiller også en rolle for frafald på uddannelser. Barrierer i form af udsættelse for fordomme og diskrimination, hvor der er en direkte effekt på praktikpladssituationen, rammer etniske minoritetsdrengene hårdere end etniske minoritetspiger (Dahl & Jakobsen, 2005: 31), og kan på sigt resultere i en manglende tro på uddannelse som vej til social mobilitet (LG Insight, 2007).

Unge på kanten af arbejdsmarkedet mellem 16 og 29 år

Dette afsnit omhandler undersøgelser af unge mellem 16 og 29 år, som ikke står til rådighed for arbejdsmarkedet, eller som bevæger sig ind og ud af beskæftigelse. Denne gruppe kategoriseres i de offentlige statistikker som marginaliserede i betydningen af manglende deltagelse på arbejdsmarkedet, i en lang eller flere perioder, som ikke skyldes uddannelse eller tilbagetrækning (København Kommune, 2005; Skovgaard Møller & Rosgaard, 2006). Tallene viser, at 31 pct. af etniske minoritetsunge mellem 25 og 29 år er marginaliserede, og heraf er kvinder overrepræsenterede (København Kommune, 2005). De forskellige undersøgelser på området er forskelligt opdelt efter alder. Skovgaard Møller & Rosgaard (2006) omhandler indvandrere og efterkommer fra ikke-vestlige lande fra 16-66 år, Geerdsen et al. (2003) omhandler samme befolkningsgrupper fra 18-25 år, mens Ibsen et al. (2006) beskæftiger sig med grupperne fra 16-29 år.

Mange af de faktorer, som marginaliserer de unge i forhold til uddannelse, viser sig også i forhold til arbejde. Dårlige dansksprogskundskaber og manglende uddannelse er således grundlæggende årsager til marginalisering i forhold til arbejdsmarkedet. Derudover peger litteraturen på årsager til manglende deltagelse på arbejdsmarkedet som barrierer i forhold til arbejdsmarked, familieforhold og kønsroller samt diskrimination.

Barrierer i forhold til arbejdsmarked

Formelle årsager til marginalisering i forhold til arbejde handler om barrierer i forhold til arbejdsmarked. Et grundlæggende aspekt er, at kvalifikationskravene i form af fx dansk kundskaber og kendskab til dansk arbejdsmarkedskultur generelt er øget i de sidste årtier, og at det dermed bliver tiltagende sværere

for etniske minoriteter at blive integreret på arbejdsmarkedet (Dahl & Jakobsen, 2005: 56). Dette rammer især de, der bevæger sig ind og ud af beskæftigelse, bl.a. på det etniske arbejdsmarked, som får sværere og sværere ved at få tilknytning til det danske arbejdsmarked (Ipsen et al., 2006: 51, 56). Manglende kendskab til muligheder på arbejdsmarkedet, til dansk arbejdspladskultur samt manglende netværk og kontakter i majoritetssamfundet, herunder til personer der er velintegrerede på arbejdsmarkedet, er desuden faktorer for manglende deltagelse på arbejdsmarkedet (Dahl & Jakobsen, 2005: 70; Ipsen et al., 2006: 40). En anden faktor har desuden været, at det kommunale vejledningssystem indtil de seneste lovgivningsændringer ikke har fastholdt kontakt til de unge efter, at de er fyldt 20 år (Ipsen et al., 2006: 56). Den videre sagsbehandlerværdi, hvor klientgørelsen af etniske minoritetsunge ofte sætter fokus på deres problemer frem for deres evner, kan desuden have en negativ effekt på de unges motivation for arbejde (Geerdsen et al., 2003: 14, 52; Ipsen et al., 2006: 28).

Familieforhold og kønsroller

Kønsspecifikke årsager til marginalisering findes især i familieforhold og kønsroller, i form af 'kønsbarrierer' (Dahl & Jakobsen, 2005). Kønsrollemønstre og holdninger til samspillet mellem familie- og arbejdsliv spiller en rolle, idet der blandt etniske minoritetsgrupper er en mere udbredt såkaldt traditionel arbejdsfordeling, hvor mændene er udearbejdende og kvinderne hjemmegående. For både mænd og kvinders vedkommende handler dette om, at familier og netværk har særlige forventninger til, hvordan kønsroller udleves.

Etniske minoritetskvinder mellem 20 og 29 år og til dels mellem 30 og 39 år, er blandt de grupper i samfundet, der har den højeste arbejdsløshed. Dette gælder især ægteskabssammenførte kvinder, som fx har været nødt til at afbryde igangværende uddannelse i oprindelseslandet og på grund af deres høje alder ved indvandring og korte opholdstid har dårlige dansk kundskaber og uddannelse (Geerdsen et al., 2003: 20, 36; Skovgaard Møller & Rosgaard, 2006: 47). Familiens særlige forventninger til kvindernes rolle kan resultere i, at kvinderne får en mangelfuld skolegang, og at familien ikke prioriterer at bruge økonomiske ressourcer på deres videreuddannelse. De etniske minoritetskvinder mangler motivation til og information om arbejde, og har kortsigtede ønsker til beskæftigelse (Ipsen et al., 2006: 63). Undersøgelser viser, at holdningen om, at kvinder bør gå hjemme og passe deres børn ændrer sig, når børnene når børnehævealderen (Deding & Jakobsen, 2006; LG Insight, 2005). Men dertil kommer, at

manglende råd til børnehaveinstitutionerne og manglende viden blandt de etniske minoritetskvinder om mulighederne for nedsættelse af betaling hertil kan være en barriere for, at kvinderne begynder at deltage på arbejdsmarkedet (Ipsen et al., 2006: 38). Desuden arbejder etniske minoritetsmænd på mere skæve tidspunkter i forhold til befolkningen generelt, hvilket kan udgøre en tidsmæssig hindring for kvinders udearbejde (Ipsen et al., 2006: 37). Etniske minoritetskvinder mangler især bredere socialt netværk til andre ud over deres familie og netværk, som ofte vil repræsentere samme dårligt stillede socialklasse (Geerdsen et al., 2003: 35; Ipsen et al., 2006: 40). Kvindernes smalle sociale netværk kan give udslag i ringe dansk kundskaber og viden om det danske samfund, herunder om deres muligheder på arbejdsmarkedet (Ipsen et al., 2006: 26).

I litteraturen kommer de kønnede forventninger i forhold til de unge mandlige efterkommere i etniske minoritetsfamilier til udtryk ved, at de oplever et forventningspres fra forældrene om, at de skal forsørge familien. De kan derfor have svært ved at honorere familiens krav og marginaliseres netop i forhold til beskæftigelse (Jensen & Liversage, 2007; Mørck, 1998; Prieur, 1999). Et studie af barrierer for uddannelse og arbejde bekræfter dette billede ved at påpege, at de unge mænd ofte har urealistiske jobønsker, noget der i sig selv kan fraholde dem fra at søge job, idet de alligevel ikke kan leve op til disse forventninger (Geerdsen et al., 2003: 48). Det er især de ugifte mænd mellem 16-24 år, der har vanskeligt ved at fastholde en stabil beskæftigelse (Emerek, 2001: 42). Karakteristisk for de unge mænd, der marginaliseres i forhold til arbejdsmarkedet, er, at deres forældre er uden stabil tilknytning til arbejdsmarkedet (Ipsen et al., 2006:55). De helt unge på 16-17 år, som er udenfor uddannelse og arbejdsstyrken, forsørges ofte af forældrene. De modtager ikke kontanthjælp, fordi de enten ikke ønsker at blive aktiveret, mener det er ydmygende at modtage kontanthjælp, har manglende kendskab eller tillid til kontanthjælpsystemet, har gæld til det offentlige i form af idømte bøder grundet kriminalitet, arbejder sort eller er kriminelle (ibid.: 50). På grund af økonomiske problemer i familien flytter de typisk hjemmefra som 18-årige, og risikerer at ende i boligløshed eller få en kriminel løbebane (ibid.: 47). Disse mænd repræsenteres særligt af gruppen af 'isolerede' mænd, dvs. mænd med sproglige, faglige og sociale problemer relateret til social arv (Colding et al., 2004 i Ipsen et al., 2006: 54). Mændene beskrives endvidere som rastløse, ufokuserede, uden selvtillid og motivation i forhold til uddannelse og arbejde, hvilket munder ud i en opgivende holdning til fremtidsperspektiver, herunder tab af tro på at jobsøg-

ning kan betale sig (Ipsen et al., 2006: 7, 48; Geerdsen et al., 2003: 31; Skovgaard Møller & Rosgaard, 2006). Til dette billede hører, at de ofte har forventninger om at blive udsat for diskrimination, og giver udtryk for en identitet som bygger på en 'dem versus os' - holdning. Dette billede bekræftes af andre undersøgelser, der viser, at der blandt disse unge mænd er en udbredt opfattelse af, at man skal være bedre end danskere, hvis man skal gøre sig forhåbninger om at få et arbejde (Geerdsen et al., 2003:142), og at forventninger om diskrimination spiller en stor rolle i dette (Dahl & Jakobsen, 2005: 68). En første måling af private og offentlige arbejdsgiveres behandling af unge jobsøgere med etnisk minoritetsbaggrund viser, at etniske unge på forskellige måder diskrimineres i jobansøgningsprocessen (Hjarnø & Jensen, 1997: 30). Omfanget af diskriminationen er om end svær at måle (Dahl & Jakobsen, 2005: 68).

Social isolation af kvinder

Der er i litteraturen fokus på specifikke kønnede problematikker ved integration af etniske minoritetsunge som arbejdsløshed og diskrimination for de unge mænds vedkommende og isolation i hjemmet for de unge kvinders vedkommende (Prieur, 1999).

Det at have et smalt socialt netværk i form af ens familie og etniske gruppe fremstilles ofte som noget, der begrænser de unge i deres handlemuligheder. For unge kvinder kan en sådan situation være udtryk for marginalisering i form af isolation i deres hjem, dvs. at kvinderne begrænses i deres handlerum af forældre og det sociale netværk, fx hvad angår aktiviteter i forbindelse med skole, kontakt til det andet køn og til samfundet. Dette fænomen starter i teenageårene (Larsen, 2004; Mørck, 1998), men forekommer også blandt ældre ægteskabssammenførte kvinder, som bor sammen med svigerfamilien (Ipsen et al., 2006: 21).

Der er begrænset viden om dette emne i Danmark. I Norge er der lavet enkelte kvalitative studier om isolation af unge kvinder (Prieur, 1999; 2002). Disse studier vurderer, at det især er i familier med stærke traditionelle holdninger, og som er fra landområder i oprindelseslandet, at døtrene er mest udsatte for social isolation (Prieur, 1999: 14). Fænomenet isolation relateres til en bredere kontekst, som handler om forholdet mellem generationerne og spørgsmålet om videreførelse af kulturel identitet i indvandringslandet. For forældrene kan børnenes opvækst i det danske samfund indebære en risiko for, at børnene distancerer sig fra dem, hvorfor de forsøger at fastholde børnene i deres kultu-

relle baggrund. Her er netop spørgsmålet om familiens omdømme på spil i en kollektivistisk familieopfattelse, hvor børnenes adfærd smitter af på familiens omdømme (Jensen et al., 2006). Netværket kan i denne sammenhæng fungere som en form for social kontrol i form af sladder og justits i forhold til de unges adfærd, der skal sikre, at de unge handler i overensstemmelse med familiens og netværkets forventninger om passende adfærd i forhold til normer og værdier fra oprindelseslandet. I den øvrige internationale litteratur på området tolkes dette som en reaktion på indvandringssituationen, hvor spørgsmålet om etnisk identitet, i form af oprindelseslandets kulturelle rødder, bliver et vigtigt emne i indvandremiljøernes interne netværk (Akpınar, 2003; Sev'er & Yurdakul, 2001). Fænomenet isolation af kvinder grunder især i forestillinger omkring kvindekønnets rolle for slægtens videreførelse, hvor kvinder samtidig også opfattes som kulturbærere (Mørck, 1998: 203), og hvor isolationen af kvinderne fungerer som en kontrol af kvindernes seksualitet.

Generationskonflikter

Isolation af unge kvinder skal ses i den bredere kontekst af generationskonflikter som et overgangsfænomen i familiens integration til det danske samfund, der handler om den vanskelige overgang fra en generation til den næste, og som vedrører både døtre og sønner (Mørck, 1998; Prieur, 1999; 2002). Denne problematik handler kort skitseret om, at de unge andengenerationsindvandre-re er i en situation, hvor de i højere grad end andre unge skal pendle mellem forskellige kulturelle kontekster, repræsenteret af hhv. forældrene og det danske samfund, og skal balancere mellem forskellige holdninger, forventninger og identiteter. Fra forældrenes side handler det bl.a. om angsten for at miste børnene, og for børnenes side om angsten for at svigte forældrene ved ikke at leve op til deres forventninger, og om hvordan de kan forblive loyale overfor forældrene samtidig med, at de udlever identiteter, der er anderledes end deres forældres. Det kan for eksempel være i forhold til traditionelle kønsroller, hvor kvinden passer hjem og børn og manden har uddannelse og arbejde. I denne sammenhæng kan netværkers sociale kontrol have en negativ virkning i forhold til de unges bevægelsesfrihed.

Socialt udsatte børn og unge

Dette afsnit omhandler socialt udsatte etniske minoritetsbørn og -unge, der har modtaget en foranstaltning efter serviceloven eller en strafferetlig afgørelse efter straffeloven, færdsløven eller særlovene. Afsnittet har fokus på børn

og unge, der hhv. er anbragt uden for hjemmet, er kriminalitetstruede eller kriminelle.

Anbragte børn

Dansk forskning, om anbringelser udenfor hjemmet af etniske minoritetsbørn, er bagud for forskningen i andre nordiske lande (Egelund & Hestbæk, 2003). Der er således i dansk kontekst kun få referencer til forskningslitteratur, der omhandler etniske minoritetsbørn og -unge (Hannemann, 2003; Møller & Skytte, 2004; Skytte, 2002b, 2005). Ifølge målinger er der stor statistisk usikkerhed forbundet med konklusioner om forskelle mellem hhv. etnisk danske børn og indvandrere og efterkommere, der er anbragte og/eller har modtaget en forebyggende foranstaltning. Ifølge tal fra 2005 fremgår det, at indvandrere i alderen 12-17 år er overrepræsenterede blandt børn, der er anbragt og/eller har modtaget en forebyggende foranstaltning, mens efterkommere er underrepræsenterede (Danmarks Statistik, 2007: 118). Etniske minoritetsunge mellem 15 og 19 år anbringes hyppigere på døgninstitution end i familiepleje i forhold til anbragte danske unge (Skytte, 2002b).

International forskning peger på, at anbragte etniske minoritetsbørns sociale baggrund ligner andre børns, med den undtagelse at etniske minoritetsbørn kommer fra socialt mere forarmede familier. De kommer ofte fra hjem med kvindelige eneforsørgere, med dårlig uddannelse, arbejdsløshed, store økonomiske problemer og bolignød (Egelund & Hestbæk, 2003: 247). Viden om årsager til anbringelse blandt denne gruppe er i Danmark sparsom. Men overordnet peger en undersøgelse på, at det drejer det sig om samme årsager som børn med etnisk dansk baggrund, der anbringes på baggrund af misbrug, psykiske problemer, svære konflikter mellem forældre og børn, er der visse forskelle (Skytte, 2002b: 98). Internationale undersøgelser viser, at i forhold til etniske majoritetsbørn finder anbringelser af etniske minoritetsbørn hyppigere sted på grund af omsorgssvigt, mishandling og skader på barnet, som bl.a. er opstået ved afstraffelse i opdragelsesøjemed og sjældnere på grund af rusmiddelmisbrug (Egelund & Hestbæk, 2003: 248). Skytte (2002b) peger på, at årsager som forældrenes psykiske sygdom eller mentalt handicap i højere grad forekommer blandt etniske minoritetsforældre end blandt etnisk danske forældre (ibid.: 99). Et norsk studie af anbringelser af indvandrerbørn (Kalve, 1999) konkluderer, at der blandt børn med forskellig etniske og sociale baggrunde i Norge er de samme fem årsager til anbringelser: forældres manglende omsorgsevne, rusmiddelmisbrug, psykiske lidelser, barnets adfærd og rusmiddelmisbrug. Ind-

vandrerbørn og især flygtningebørn adskiller sig fra de øvrige grupper ved at forældres psykiske lidelser og barnets adfærd i højere grad er årsag til anbringelse (ibid.:21).

Andre kritiske årsager kan være, at der er en tendens til, at sagsbehandlere griber sent ind omkring anbringelser, hvilket kan forværre barnets tilstand, idet der ikke i tide er øje på problemerne. Dette kan være en konsekvens af, at sagsbehandlere tilskriver problemer blandt etniske minoritetsbørn en kulturel årsag, og desuden generelt har ringe viden om etniske minoritetsfamilier, deres vilkår og forskelle i forhold til danske familier (Egelund & Thomsen, 2002; Skytte, 2002b).

Kriminalitetstruede og kriminelle unge

Litteraturen om kriminalitetstruede og kriminelle unge inddrager spektret fra kriminalitetsforebyggende instanser (Røgilds, 2004; Vitus Andersen, 2005) over kriminalitet i forskelligt omfang (Asmussen, 2004; Hjarnø, 1998; Ipsen et al., 2006; Kyvsgaard, 2005).

Et studie af etniske minoritetsunge mellem 10 og 18 år i en kriminalitetsforebyggende institution (Vitus Andersen, 2005) viser i lighed med tidligere nævnte undersøgelser på skoleområdet, at institutionens negative forventninger til de unges adfærd er med til at fastholde dem i en rolle som problematiske og potentielt farlige. De unges forsøg på at modbevise dette billede, ved at udvise selvstændighed og initiativ, imødekommes ikke af pædagogerne, der primært registrerer og reagerer på adfærd, der stemmer overens med deres eksisterende kategoriseringer af de unge som 'problembørn'. På denne måde bidrager institutionen til en stempingsproces, der er med til at stigmatisere og klientgøre de unge og deres familier (ibid.: 157).

Småkriminalitet og efterfølgende anholdelse med risiko for fængsling beskrives i litteraturen som noget, de etniske minoritetsunge har et meget pragmatisk forhold til, som et livsvilkår hvor der er tale om berigelseskriminalitet som en nem og hurtig måde at tjene penge på uanset konsekvenserne heraf (Hjarnø, 1998: 79; Ipsen et al., 2006: 50; Røgilds, 2004: 123). Et studie af bandekriminalitet på Nørrebro blandt unge mandlige efterkommere påpeger, at årsager til, at de unge havner i kriminalitet, er, at de unge på flere måder er præget af negativ social arv, og er havnet i en ond cirkel. De har haft svært ved at få en uddannelse, og betragter det som umuligt at få et arbejde uanset deres kva-

lifikationer på grund af oplevelser af diskrimination i forbindelse med jobansøgning (Hjarnø, 1998). Kriminalitet bliver på denne måde en alternativ indtjeningskilde til arbejde. En anden årsag handler om generationskonflikter omkring normer og værdier, hvor de unge opfatter forældrenes normer og værdier som en barriere for eget selvstændigt liv, hvilket medfører, at de unge fjerner sig fra både familie og skole (ibid.: 77; Lien & Haaland, 1998). De unges sociale tilhørsforhold til den biologiske familie erstattes af tilhørsforholdet til en gruppe af gadens unge i samme situation, som finder sammen omkring en ny identitet, der bl.a. involverer kriminalitet. Manglende tilhørsforhold til såvel familien som samfundet marginaliserer de unge, der finder sammen i en identitet som netop marginaliserede.

Personer med ikke-vestlig baggrund er kraftigt overrepræsenteret blandt de, der er dømt for lovovertrædelse. I 2005 udgjorde indvandrere og efterkommere 12,2 pct. af alle personer, der blev fundet skyldige i kriminalitet; heraf var 9,9 pct. med ikke-vestlig baggrund. Dette gælder særligt mandlige efterkommere i alderen 20-29 år, som har en dobbelt så høj kriminalitetshyppighed som etnisk danske mænd på same alder. For eksempel blev 22 pct. af de mandlige efterkommere fundet skyldige i et eller flere forhold i 2005 (Danmarks Statistik, 2007: 90).

Der mangler forskningsbaseret viden om, hvordan etnisk baggrund fordeler sig i forhold til kriminalitetshyppighed. Det antages dog at etnisk baggrund, fx i form af anderledes normsæt, ikke kan forklare kriminalitet, men at kulturkonflikter og tilpasningsproblemer, sammen med sprogsværligheder og diskrimination, kan være årsager hertil (Kyvsgaard, 2005: 63). Disse antagelser uddybes i en oversigt over årsager og forklaringer til kriminalitet blandt etniske minoriteter i Asmussen (2004). Her forekommer socioøkonomiske faktorer at være en konstant forklaring, idet gruppen af kriminelle generelt er socioøkonomisk ringere stillet, bl.a. i forhold til arbejde. Kulturkonflikter og tilpasningsproblemer er en mulig delårsag til kriminalitet blandt især unge efterkommere, der kan opleve en splittelse mellem livsformer repræsenteret af hhv. deres familie og det danske samfund. Tilsvarende kan de unges oplevelse af eksklusion i det danske samfund være en mere indirekte kilde til kriminalitet, idet oplevelsen af eksklusion mindsker de unges loyalitet til samfundet, og sætter deres sociale kontrol ud af kraft (ibid.: 28). Andre mere eksterne årsager til den forhøjede kriminalitetshyppighed blandt unge efterkommere er selektion i retssystemet, hvor etniske minoriteter oftere udvælges i forbindelse med lovovertræ-

delse (ibid.: 30). Det forekommer, at hvor ringe socioøkonomiske faktorer i form af arbejdsløshed er en grundlæggende forklaring på kriminalitet, er det for de unge efterkommere desuden problemstillinger som kulturkonflikt, eksklusion og selektion, der kan udgøre delforklaringer på kriminalitet. Et videnskabeligt belæg, for hvilke roller disse problemstillinger spiller, mangler endnu.

DISKUSSION: SAMMENHÆNGE MELLEM MARGINALISERINGSPROCESSER

Som nævnt i introduktionen til dette notat vil en række årsager til marginalisering gælde for hele befolkningen, dvs. både for indvandrere, efterkommere og etniske danskere. Dette notat har set på de områder og processer, hvor især efterkommere bestående af børn og unge med ikke-vestlig baggrund risiker at blive marginaliseret. For disse efterkommere er der gennemgående marginaliseringsprocesser, som udarter sig op igennem deres barndom, ungdomsliv og tidlige voksenliv, og som finder sted i samspillet mellem familie-, institutions- og samfundsliv.

I familien viser marginaliseringsprocesserne sig ved manglende ressourcer i sprog, uddannelse, tilknytning til arbejdsmarked og økonomi, som danner barrierer for støtte til barnets skolegang og uddannelse. Tillige udgør kønsrollemønstre og forældres forventninger til de unge kvinder og mænds fremtid forskellige barrierer for deres deltagelse på arbejdsmarkedet. For de unge kvinders vedkommende kan det handle om, at ægteskab er et fremtidsperspektiv, og der derfor ikke er særlige forventninger til, at de skal arbejde. Og for de unge mænds vedkommende kan forældrenes forventninger til netop uddannelse og arbejde være en hæmsko for et realistisk arbejdsliv. Her afspejler generationskonflikter, at de unge kan risikere at blive klemt mellem forskelligartede forventninger og krav fra henholdsvis familien og samfundet, hvis disse opleves som modstridende.

Samtidig finder såkaldte institutionelle marginaliseringsprocesser sted op igennem institutionslivet, fra børnehaven til uddannelse. Her forekommer et gennemgående mønster, hvor de forskellige professionelle aktører har manglende indsigt i de unges vilkår, herunder deres kulturelle og familiemæssige baggrund, som gør, at der ikke bliver taget ordentligt hånd om problemerne i tide samtidig med at der er en tendens til at stemple de unge som problembørn. I forlængelse heraf er diskrimination, hvad enten den er forventet eller oplevet, en medvirkende faktor i de unges videre uddannelses- og arbejdsliv.

Som nævnt er de etniske minoritetsfamilier grundlæggende karakteriseret ved marginalisering og stigmatiserende vilkår (Skytte, 2002a: 424). Samtidig peger forskningen på, at social udsathed opstår, når flere samvirkende risikofaktorer optræder i bestemte kombinationer over tid (Ploug, 2007: 15). Undersøgelser af etniske minoritetsbørn i det tidlige skoleliv viser således, at disse børn har en særlig robusthed, idet det ikke blandt dem helt i samme grad som blandt etnisk danske børn forekommer, at forældrenes manglende ressourcer i form af

bl.a. arbejdsløshed har en afsmitning på deres situation, bl.a. fordi etniske minoritetsforældre kan have andre personlige ressourcer at trække på. Samtidig påpeges, at skønt børnene i det tidlige skoleforløb klarer sig ligeså godt som andre, så lever de med flere belastninger, og kan på sigt opleve flere vanskeligheder, når de skal uddanne sig og etablere voksenliv (Christensen, 2006). Hermed bliver et centralt spørgsmål, hvad der skal til for, at de forskellige risikofaktorer udgør en tilstand af udsathed? Dette indebærer en situation, hvor der er en samtidighed af de ovennævnte forskellige marginaliseringsprocesser inden for familie-, institutions- og samfundsliv. En sådan samtidighed af marginaliseringsprocesser forekommer især at være til stede i det videre uddannelsesforløb og tidlige arbejdsforløb, fx i form af praktikophold, som forekommer at være afgørende for, om de unge lykkes. Gennemførelse af uddannelse og dertil opnåelse af arbejde synes på denne måde at være af betydning for, om etniske minoritetsunge bliver såkaldte mønsterbrydere. Der, hvor den sociale arv har udviklet sig til en ond cirkel, er, hvor de unge har mistet troen på, at de kan blive i stand til at realisere uddannelse og arbejde. Dette kommer netop til udtryk ved, at de unge begynder at leve et liv på kanten af loven, og har vendt ryggen til både familie og samfund.

Manglende vidensområder

Der mangler viden på flere områder omkring årsager til marginalisering af etniske minoritetsbørn og -unge. Det gælder en mere grundlæggende viden om de forskellige vilkår, der karakteriserer forskellige indvandrergupper, herunder forskelle mellem familier, der er familiesammenførte og flygtningefamilier, som på grund af deres forskellige indvandringsbaggrunde kan have vidt forskellige livsvilkår.

Endvidere mangler der viden om de processer, der finder sted i den tidlige barndom i etniske minoritetsfamilier, fx børneopdragelse. Dette indbefatter de socialiseringsprocesser, der foregår inden for såvel familie- som institutionsliv, samt samspillet mellem de to. På skoleområdet er der ofte fokus på familiens manglende ressourcer i forhold til lektiehjælp, men der mangler viden om, hvordan forældre-skole samarbejdet fungerer. Desuden mangler der viden om elevernes oplevelser af skole- og uddannelsesmiljøet, om deres oplevelser af tilhørsforhold og sociale relationer. Ikke mindst mangler der viden om de mellemste skoletrin, som især forekommer at udgøre en risikoperiode for marginalisering blandt disse elever.

En ofte omtalt årsag, til de unges potentielle marginalisering, er deres splittelse mellem deres familiemæssige baggrund og det danske samfund. Der mangler dog undersøgelser om, hvornår en sådan splittelse er reel, fx gennem et fokus på de unges forskellige tilhørsforhold. Her er deres selvopfattelse i forhold til deres integration i det danske samfund et vigtigt emne, der står noget uberørt hen i forskningslitteraturen. Ligeledes er de unges oplevelse af diskrimination en tilbagevendende marginaliseringsårsag, der mangler forskningsbaseret viden om. Dette vedrører tillige de mest socialt udsatte børn og unge, som enten er anbragte uden for hjemmet eller er kriminelle. I forhold til kriminalitet angår det såvel forhold i de unges baggrund som deres normer, værdier og holdninger.

SAMMENFATNING

Afslutningsvis kan de mest centrale pointer i litteraturgennemgangen af årsager til marginalisering af etniske minoritetsbørn og -unge opsummeres i forhold til, hvilke marginaliseringsprocesser netop disse grupper kan risikere at udsættes for.

Marginalisering eller social udsathed består generelt af processer:

- Der forårsager, at nogen udstødes til udkanten af en gruppe eller sammenhæng.
- I forhold til deltagelse i institutionelle og ikke-institutionelle områder af samfundslivet.
- Der opstår, når risikofaktorer i bestemte kombinationer optræder over længere tid.

Mange årsager til marginalisering vil være generelt gældende uanset etnisk baggrund. Samtidig vil forskellige grupper i samfundet have forskellige livsvilkår, og dermed forskellige risikomønstre for marginalisering, som bl.a. er betinget af:

- Forskellige nationale og kulturelle baggrunde og sociale situationer.
- Forskellige indvandringssituationer, fx om man er familiesammenført eller flygtning.
- Forskelle i alder og generationer, fx om man er indvanderer eller efterkommer.

Efterkommere lever med flere belastninger og udfordringer end andre danske unge, hvilket viser sig i et spændingsfelt mellem familie-, institutions- og samfundsliv, i form af:

- brudte relationer, tab og omstillinger som følge af migrationen
- forskellige normer og værdier i socialiseringsprocesser inden for familie og samfund
- negativ social arv i form af forældres manglende kompetencegivende uddannelse, arbejdsmarkedsdeltagelse, fattigdom, dårlige danskkundskaber, manglende netværk i især det danske samfund
- faglig svaghed, frafald på uddannelser og arbejdsløshed

- institutionel marginalisering og diskrimination i arbejdslivet
- generationskonflikter i form af forskellige normer, værdier og forventninger til fremtiden
- social kontrol i familie og interne netværk.

LITTERATUR

Akpinar, A. (2003): "The Honour / Shame Complex Revisited: Violence Against Women in the Migration Context". *Women's Studies International Forum* 26[5], 425-442.

Asmussen, I (2004): *Etniske minoriteter - kriminalitet og forebyggelse*. København: Det Kriminalpræventive Råd.

Bundgaard, H. & E. Gulløv (2005): "Om at gøre forskel: En diskussion af et institutionelt paradoks", i *Lokale liv, fjerne forbindelse. Studier af børn, unge og migration*. København: Hans reitzels Forlag.

Christensen, E. (2004): *7-årige børn med anden etnisk baggrund*. København: Socialforskningsinstituttet.

Christensen, E. (2006): *Opvækst med særlig risiko*. København: Socialforskningsinstituttet.

Christensen, E. & D. Sloth (2005): *Børn med anden etnisk baggrund ved skolestart*. København: Socialforskningsinstituttet.

Colding et al. (2004): "Indvandrere og efterkommeres uddannelse", i Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration (red.) *Udlændinges vej gennem uddannelsessystemet*. København: Tænketanken om udfordringer for integrationsindsatsen i Danmark.

Dahl, A-M. & V. Jakobsen (2005) *Køn, etnicitet og barrierer for integration*. København: Socialforskningsinstituttet.

Danmarks Statistik (2007): *Indvandrere i Danmark*. København.

Deding, M. & V. Jakobsen (2006): *Indvandrernes arbejdsliv og familieliv*. København: Socialforskningsinstituttet.

Egelund, N. & T. Tranæs (2007): *PISA etnisk 2005*. Odense: Syddansk Universitetsforlag.

Egelund, T & A.-D. Hestbæk (2003): *Anbringelser af børn og unge uden for hjemmet*. København: Socialforskningsinstituttet.

Egelund, T. & S.A. Thomsen (2002) *Tærskler for anbringelse. En vignetundersøgelse om socialforvaltningers vurdering i børnesager*. København: Socialforskningsinstituttet.

Ejrnæs, A. & Ü. Tireli (1992): *Æblet falder langt fra stammen. En undersøgelse af tyrkiske anden-generationsindvandrere, der er på vej i det danske uddannelsessystem*. København: Fremad.

Emerek, R. (2001): "Migration, arbejdsliv og levevilkår", i Goul Andersen, J. & P. Jensen (2001) *Marginalisering integration velfærd*. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag: 35-56.

Geerdsen, L.P. et al.(2003): *Barrierer for uddannelse og arbejde*. København: Socialforskningsinstituttet.

Gilliam, L. (2007) *De umulige børn og det ordentlige menneske*. København: DPU.

Gitz-Johansen, T. (2006): *Den Multikulturelle Skole: Integration og sortering*. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.

Hannemann, N. (2003): *Fokus på - anbragte børn og unge med anden etnisk baggrund end dansk* København: UFC-Unge og Socialministeriets KABU-projekt

Hjarnø, L. (1998): *"Rødderne" fra Blågårds Plads*. Esbjerg: Sydjysk Universitetsforlag.

Højmark Jensen & Tovby Jørgensen (2005): "Det vigtigste i livet er at få en uddannelse - undersøgelse af etniske minoritetsunges frafald fra erhvervsuddannelseserne" i Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration (red.) *Udlændinge på ungdomsuddannelserne - frafald og faglige kundskaber*. København: Tænketanken om udfordringer for integrationsindsatsen i Danmark.

Ipsen, S. et al. (2006): *Unge indvandrere uden for arbejdsstyrken i Københavns kommune*. København: Casa.

Jensen, T.G. et al. (2006): *Indsatser overfor æresrelateret vold*. København: Socialforskningsinstituttet

Jensen, T.G. & A. Liversage (2007): *Fædre, sønner og ægtemænd. Om maskulinitet og manderoller blandt etniske minoritetsmænd*. København: Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Jeppesen, K. Just & A. Nielsen (1998): *Etniske minoritetsbørn i Danmark - det første leveår*. København: Socialforskningsinstituttet.

Jeppesen, K. Just & A. Nielsen (2001): *Tosprogede småbørn i Danmark*. København: Socialforskningsinstituttet.

Kalve, T. (1999): *Innvandrerbarn i barnevernet*. Oslo: Statistisk Sentral Byrå, Rapporter 99/11.

Kyvsgaard, B. (2005): "Kulturkonflikter og ringe tilknytning til arbejdsmarkedet øger kriminaliteten", i *Social forskning. Etniske minoriteter - et nyt proletariat?* (temanummer). København: Socialforskningsinstituttet.

Københavns Kommune (2005): *Marginalisering*. København: Københavns Kommune Statistisk Kontor.

Larsen, M. Nøhr (2004): *De Små oprør, tanker og metoder i arbejdet med minoritetspiger*. Århus: Århus Universitetsforlag.

LG Insight (2007): *Uddannelsesmønstret blandt unge mandlige nydanskere - belyst ved valg, værdier og normer*. Odense: LG Insight.

Lien, I.L. & T. Haaland (1998): *Vold Og Gjengatferd*. Oslo: NIBR.

Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration (2002): *Integrationsforskningen i Danmark 1980 - 2002*. København: Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration.

Moldenhawer, B. (2001): *En bedre fremtid? Skolens betydning for etniske minoriteter*. København: Hans Reitzels Forlag.

Møller, S. Nissen & M. Skytte (2004): *Mit barn er anbragt. Etniske minoritetsforældres fortællinger*. København: Socialforskningsinstituttet.

Mørck, Y. (1998): *Bindestregsdanskere*. Frederiksberg: Forlaget Sociologi.

Nygaard Christoffersen, M. (1996): *Opvækst med arbejdsløshed*. København: Socialforskningsinstituttet.

Pedersen, W. (1996): "Marginalitetens reproduksjon", *Tidsskriftet samfunnsforskning*.

Ploug, N. (2005): *Social arv*. København: Socialforskningsinstituttet.

Ploug, N. (2007): *Socialt udsatte børn*. København: Socialforskningsinstituttet.

Prieur, A. (1999): "Arvens modsigelser - et generationsperspektiv i indvandrerforskningen" i *Social Kritik*, 65.

Prieur, A. (2002): "Gender Remix - On Gender Constructions Among Children of Immigrants in Norway", *Ethnicities* 2 (1).

Røggilds, F. (2004): *De udsatte. Bander, kulturmøder, socialpædagogik*. København: Forlaget Politisk Revy.

Sev'er, A. & G. Yurdakul (2001): "Culture of Honor, Culture of Change. A Feminist Analysis of Honor Killings in Rural Turkey", *Violence against Women* 7 (9): 964-998.

Skovgaard Møller, S. & A. Rosdahl (2006): *Indvandrere i arbejde. Marginalisering og beskæftigelse blandt ikke-vestlige indvandrere og efterkommere*. København: Socialforskningsinstituttet.

Skyt Nielsen, H. (2002): "Uddannelsesvalg og den sociale arvs betydning - med særlig fokus på efterkommere", *Amid Working Paper Series* 11/2002.

Skytte, M. (2002a): "Etniske minoritetsbørn og deres familier", i *Børn og familie i det postmoderne samfund* Dencik, L. & P.S. Jørgensen (red.). København: Hans Reitzels Forlag.

Skytte, M. (2002b): *Anbringelse af etniske minoritetsbørn*. Lund: Lund Dissertations in Social Work.

Skytte, M. (2005): "Anbringelse af etniske minoritetsbørn" i Munch, A. (red.) *Forskning og socialt arbejde med udsatte børn og unge - en antologi*. UFC Børn og unge.

Skytte, M. (2007): *Etniske minoritetsfamilier og socialt arbejde*. København: Hans Reitzels Forlag.

Vitus Andersen, K. (2005): *problembørn, pædagoger og perkere - identitet og ambivalens i mødet mellem etniske minoritetsbørn og systemet*. København: AKF.

Winter, S. (2005): "Etnisk proletariat og de politiske konsekvenser", i *Social forskning. Etniske minoriteter - et nyt proletariat?* (temanummer). København: Socialforskningsinstituttet.

Bilag 3: Arbejdsgruppens idékatalog

Arbejdsgruppens idékatalog beskriver kort en række vellykkede projekter og øvrige lokale initiativer, der skal modvirke marginalisering blandt nydanske børn og unge.

Arbejdsgruppen har modtaget disse eksempler på vellykkede projekter mv. som bidrag fra bl.a. myndigheder, institutioner, foreninger og boligorganisationer.

Idékataloget er opdelt i følgende emner:

- Projekter vedrørende fagligt svage nydanske børn og unge
- Projekter vedrørende socialt udsatte nydanske børn og unge
- Projekter vedrørende nydanske unge på kanten af arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet
- Projekter vedrørende isolerede unge nydanske kvinder
- Øvrige projekter vedrørende integration af nydanske børn og unge

Projekterne er søgt fordelt på disse emner. De enkelte projekter er inden for hvert emne opstillet i alfabetisk rækkefølge så vidt muligt efter, hvilken by de afvikles i. De landsdækkende projekter er nævnt i rækkefølgen under "l".

Bidragene til idékataloget er offentliggjort på Integrationsministeriets Erfaringsbase. Der kan opnås adgang hertil gennem følgende link: www.nyidanmark.dk/lokaleprojekter.

Arbejdsgruppen har sammenfattet bidragene til brug for idékataloget. Arbejdsgruppen har ikke efterprøvet de oplysninger, der fremgår af bidragene til idékataloget, og oplysningerne er ikke ajourførte.

1. Projekter vedrørende fagligt svage nydanske børn og unge

Titel: Basisklasse (1 år HG klasse)

Kontakt: Anja Kristiansen, uddannelseschef, BEC Business, Ballerup, telefon 44 20 02 50 / e-mail: ank@bec-business.dk

Beskrivelse: Vi oplever et stort antal ressourcesvage elever uden det store selvværd og med faglige/sociale problemer. Forudsætningen for læring er derfor betinget af, at eleven føler et trygt og tæt forhold til læreren og får hyppige tilbagemeldinger på sin indsats. Den pædagogiske strategi er ros og megen anerkendelse, således at eleven opbygger selvværd, selvtillid og tro på egne evner.

Titel: Lektiecafe på Kvaglund Bibliotek

Kontakt: Britta Kulmbach Gyldenlev, Esbjerg, telefon 76 16 20 25 / e-mail: bkg@esbjergkommune.dk

Beskrivelse: Hjælp til lektiehjælp og kulturelle aktiviteter. Gennem lektiecaféen skabes et frirum for børn og unge, hvor de kan få hjælp med lektierne uden at føle, at de går i specialklasse. Lektiecaféen er blevet en naturlig del af nydanske børns og unges hverdag, og de oplever, at de pludselig kan følge med i skolen.

Titel: Kvaglund Indenom

Kontakt: Peter Rostgaard eller Mussa Utto, Esbjerg, telefon 76 10 43 73 eller 76 16 74 19 / e-mail: pr@pro32.dk eller muut@esbjergkommune.dk

Beskrivelse: At gøre nydanske udsatte unge drenge til morgendagens nye stjerner. Nogle af aktiviteterne er lektiehjælp og støtte til at finde fritidsjob. Arbejdsmetoden er tætte relationer mellem voksne og unge, og der benyttes bl.a. frivillige og rollemodeller.

Titel: Grundforløbspakken "Ny i Danmark" - På vej til EUD-uddannelse

Kontakt: Henrik Nielsen, Hjørring og Frederikshavn, telefon 25 35 68 01 /
e-mail: hen@eucnord.dk

Beskrivelse: Opkvalificering af sent ankomne nydanske unges dansk kundskaber og faglige niveau med henblik på gennemførelse af en EUD-uddannelse. Brobygningsforløb mellem folkeskole og EUD-uddannelser. Opbygning af praktisk ordforråd og undervisning i almene fag samt kulturforståelse, arbejdskultur og arbejdsmarkedsforhold.

Titel: Østbasen

Kontakt: Kenn Lundum, Horsens, telefon 23 62 50 18 / e-mail:
kenn.lundum@hotmail.com

Beskrivelse: Fritids- og idrætstilbud til børn og unge i Østbyen (Horsens) med henblik på større trivsel og integration. Nedbrydning af den sociale arv, aktivering af inaktive, mindre kriminalitet, nedbrydning af fordomme, bedre om-dømme og sundere boligforeninger.

Titel: Spejlingsdialog

Kontakt: Ungdomsskoleinspektør John Madsen, Kolding, telefon 75 58 19 47 /
e-mail: ykjohm@kolding.dk

Beskrivelse: Hovedformålet er at se, høre og møde børnene i hverdagen med henblik på at integrere de marginaliserede børn. Hver dag har fast indhold, faste møder, faste lektietider og faste frie udfoldelsesmuligheder.

Titel: Drømme og fremtid

Kontakt: Jeppe Johansen, København, telefon 27 22 94 19 / e-mail: jjo@buf.kk.dk

Beskrivelse: Den unge sættes i centrum, og UU-vejledere synliggøres. Kampagne for at få nydanske unge til at tænke på uddannelse og vejledning, som noget der har et længere perspektiv i forhold til deres eget liv. Der benyttes elementer fra teenagemedier (konkurrence, hvor vindertekst omskrives til sang, musikvideo, plakater og postkort).

Titel: UU Københavns Unge Rollemodeller

Kontakt: Mahtab Beigi, København, telefon 26 37 12 86 / e-mail: mahtbe@buf.kk.dk

Beskrivelse: Inspirere unge til at turde tænke i nye baner og være opmærksomme på de mange forskellige uddannelsesmuligheder, der findes. Det er endvidere formålet at medvirke til, at såvel de unge som deres forældre ser flere muligheder for uddannelse og job og tror på, at det er muligt.

Titel: Erhvervsrettet andetsprogsdansk

Kontakt: Fagkonsulent Jens Norlyk, Undervisningsministeriet, telefon 25 11 44 09 / e-mail: jens.norlyk@uvm.dk

Beskrivelse: Styrkelse af svage elevers kommunikative, sproglige og kulturelle kompetencer. Eleven får støtte til bedre at kunne læse, skrive, tale og lytte til og forstå dansk i sammenhænge, der vedrører uddannelse, arbejde, erhvervsliv og samfund.

Titel: Dette virker på vores skole

Kontakt: Tina Fehrmann, Undervisningsministeriet, telefon 33 92 53 34 / e-mail: tina.fehrmann@uvm.dk

Beskrivelse: Indsamling og udbredelse af viden om og god erfaring med undervisning og integration af tosprogede elever fra skoler med mange tosprogede elever. Der henvises til hjemmesiden www.dette.virker.dk. Der er bl.a. temaer om udvikling af andetsprogs-pædagogiske metoder og styrkelse af forældreansvaret. Materialet skal inspirere praktikere i deres arbejde med tosprogede elever.

Titel: Plads til Forskellighed

Kontakt: Anna Sofie Weigaard Jørgensen, Undervisningsministeriet, telefon 33 92 51 41 / e-mail: anjor1@uvm.dk

Beskrivelse: Udarbejdelse af et inspirationsmateriale vedrørende erfaringer, pædagogiske redskaber og metoder til et mangfoldigt og trygt undervisningsmiljø i folkeskolen. Der er fokus på anerkendende pædagogik samt konflikt- og kulturforståelse.

Titel: Børn og unge Væresteder Decentralt i Vollsmose

Kontakt: Leif Knudsen, Odense, telefon 22 15 40 79 / e-mail: fab@byudvalget.dk

Beskrivelse: Oprettelse af decentrale væresteder i Vollsmose. Formålet er at fremme fællesskab, naturligt naboskab og tolerance blandt områdets indbyggere. Børnene benyttede ikke de eksisterende fritidsordningerne mv., og der var behov for et pædagogisk tilbud til børnene i boligafdelingerne af hensyn til børnenes trivsel og opvækst.

Titel: Familieorienteret dialog

Kontakt: Michael Plon, Randers, telefon 38 17 76 52 / e-mail: michael.plon@randers.dk

Beskrivelse: Dialog med tosprogede børns forældre ved skole- eller institutionsstart og formidling af dansk skole- og institutionskultur. Nydanske børn spredes på alle institutioner og skoler i Randers.

Titel: Aktive forældre i familie- og arbejdslivet

Kontakt: Eva Ahrensburg, Dansk Flygtningehjælp, Ringsted og Skovbo, telefon 46 32 02 00 / e-mail: eva.ahrensburg@drc.dk

Beskrivelse: Øge forældrekompetencen til gavn for børnene. Kurser i forældre- og børneliv i Danmark. Styrkelse af samarbejdet med tosprogede forældre. Integrationsforum for pædagoger. Foreningsdag for børn og familier på skole med mange tosprogede børn. Projektet foregår i Ringsted og Skovbo.

Titel: På bølgelængde

Kontakt: Eva Ahrensburg, Dansk Flygtningehjælp, Roskilde og Århus, telefon 46 32 02 00 / e-mail: eva.ahrensburg@drc.dk

Beskrivelse: Formålet er at udvikle og afprøve en metode til at styrke dialogen mellem tosprogede forældre og folkeskolen. Det er hensigten at skabe et trygt forum for forældrene og tovejskommunikation. Projektet foregår i Roskilde og Århus.

Titel: Din fremtid - dit valg

Kontakt: Inger Schott Christensen og Mette Thomsen, Tårnby, telefon 32 52 52 74 / e-mail: ich.uu.uk@taarnby.dk eller mht.uu.uk@taarnby.dk

Beskrivelse: Kvalificering af tosprogede elevers valg af uddannelse. Et kursus for tosprogede elever i 8. klasse, hvor eleverne og deres forældre får overblik over uddannelsesmuligheder. Gennem kurset skabes et netværk, hvor de unge kan drøfte uddannelsesvalg og udveksle erfaringer.

Titel: Tjansen

Kontakt: Ulla Varneskov, Vejle, telefon 76 81 50 31 / e-mail: ullva@vejle.dk

Beskrivelse: Et job- og uddannelsesprojekt for unge. Formålet er at formidle og forvalte fritidsjob for unge mellem 13 og 15 år samt støtte unge mellem 15 og 19 år i at finde ordinære fritidsjob. De unge og deres forældre vejledes om uddannelses- og erhvervsmuligheder.

2. Projekter vedrørende socialt udsatte nydanske børn og unge

Titel: Åbne gratis væresteder for børn og unge i alderen 10-23 år

Kontakt: Hans Luther Madsen, Albertslund, telefon 20 47 90 48 / e-mail: hans.luther.madsen@albertslund.dk

Beskrivelse: Tilbud om fristeder og aktiviteter til marginaliserede børn og unge. Formålet er at tilbyde et konstruktivt alternativ til gaden. Gennem fristederne lærer de unge at tage ansvar for deres eget liv og hinanden. Der opbygges tillidsbaserede relationer mellem de unge og de voksne.

Titel: Pigeklubben

Kontakt: Nimet Ayten Arabaci, Brøndby, telefon 29 45 50 91 / e-mail: ata@brondby.dk

Beskrivelse: At nedbringe og forebygge kriminalitet blandt tosprogede unge piger ud fra en anerkendende og relationspræget pædagogik. Pigernes dobbeltliv kræver, at de har deres eget fristed - klubben - hvor de kan få bearbejdet deres problemer i trygge rammer. Klubben bestod i starten af 20 kriminelle piger, som nu er fyldt 18 år. 18 ud af de 20 piger har en ren straffeattest i dag.

Titel: Gadehjørnet

Kontakt: Anders Toft Andersen, Esbjerg, telefon 21 41 44 72 / e-mail: gadehjoernet@ungdomsbo.dk

Beskrivelse: Formålet er at "samle op" på en hård kerne af ganske unge drenge på kanten af det kriminelle miljø. Dette sker ved at opbygge tæt voksenkontakt og inddrage forældrene. Drengene lærer at fungere bedre socialt: at lære klokken, at lære ikke at blande sig, kontrol over eget temperament mv. Drengene lærer endvidere at kunne se perspektiver for egen fremtid.

Titel: Kom indenfor

Kontakt: Anders Toft Andersen, Esbjerg, telefon 21 41 44 72 / e-mail: gadehjoernet@ungdomsbo.dk

Beskrivelse: Formålet er at "samle op" på unge mellem 11 og 13 år, der mangler et værested, laver hærværk og uro og afprøver forskellige rusmidler. Opsøgende arbejde med henblik på, at børnene inddrages i idrætsforeninger og andre fritidsaktiviteter.

Titel: Stengårdsvej indenom

Kontakt: Anders Toft Andersen, Esbjerg, telefon 21 41 44 72 / e-mail: gadehjoernet@ungdomsbo.dk

Beskrivelse: Formålet er at "samle op" på børn fra 6. og 7. klasse, som laver småkriminalitet. Socialisering og positiv adfærd fremmes hos børnene ved nærværende stabil voksenkontakt.

Titel: Mod en fælles indsats

Kontakt: Edith Montgomery og Tina Mouritsen, Fredensborg, telefon 36 93 86 20 eller 36 93 86 82 / e-mail: em@rct.dk eller tmo@rct.dk

Beskrivelse: Forebyggelse af kriminalitet i traumatiserede flygtningefamilier med yngre skolebørn og kriminelle søskende. Metodemodel bl.a. til styrkelse af det tværfaglige kommunale samarbejde omkring familierne. Indsatsen er helhedsorienteret, herunder med afholdelse af netværksmøder. Indsatsen har medført en markant positiv forandring i adfærden blandt børnene.

Titel: Projekt Genstart

Kontakt: Sally-Alexandra Strate, Fredericia, telefon 79 20 11 11 / e-mail: sst@euclillebaelt.dk

Beskrivelse: Unge utilpassede nydanskere får ny adgang til uddannelse og beskæftigelse. Formålet er at styrke de unges - primært hjemmeboende mænd mellem 16 og 25 år - muligheder for fastholdelse af job og uddannelse. Aktiviteterne består i undervisning og træning i arbejdsmarkedsforhold, oprettelse af netværk, kompetenceafklaring, holdningsbearbejdning, virksomhedsbesøg, samt fitness og sundhed.

Titel: Zonen

Kontakt: Kenneth Nissen Arnmark, Frederikssund, telefon 29 16 15 77 / e-mail: knarn@frederikssund.dk

Beskrivelse: Klubtilbud for alle unge mellem 10 og 18 år. Formålet er at give de unge en mere indholdsfyldt hverdag, og at minimere kriminaliteten og misbrugsproblemer blandt de unge. Nærværende og troværdige voksne, fodboldhold, dykning, aftensmad, "ungesamtale", døgntelefon og tværfaglig baggrundsgruppe.

Titel: Internetcafé og edbstue for børn/unge

Kontakt: Karl Kirkedal, Hjørring, telefon 98 92 15 60 eller 21 75 05 60 / e-mail: dalvang@has.dk

Beskrivelse: Formålet er at skabe kontakt til socialt udsatte unge og dermed forebygge kriminalitet blandt målgruppen. Det er endvidere formålet at fremme nydanske børns og unges muligheder for kendskab til og anvendelse af IT. Der dannes netværk via bl.a. PC-spil, internetadgang, lektiecafé og samtaler med voksne.

Titel: Kulturteam

Kontakt: Stig Bo Kristensen, Høje-Taastrup, telefon 43 99 49 44 eller 28 40 21 22 / e-mail: tght@byudvalget.dk

Beskrivelse: Formålet er at fremme børns og unges aktive deltagelse i foreningsliv i Tåstrupgård og forebygge kriminalitet. Gennem aktiviteter (læsecafé, støtte til arbejdssøgning, kvindegruppe, idræt, udflugter mv.) skabes der kontakt med 0-24-årige børn og unge i boligområdet. Udsatte børn og unge gives nye muligheder for at deltage i det danske samfund som andre børn og unge.

Titel: Projekt Fritidspas

Kontakt: Baris Atak, Høje-Taastrup, telefon 43 59 13 18 eller 29 67 48 49 / e-mail: barisat@htk.dk

Beskrivelse: Formålet er at få børn og unge i Høje-Taastrup kommune, der ikke er aktive i deres fritid til at blive en del af det organiserede fritidsliv ved bl.a. at udlevere gratis fritidspas. En del børn og unge har endvidere brug for at få en hjælpende hånd til at få skabt en kontakt til det organiserede fritidsliv. Der er gjort en del for at synliggøre projektet og de aktiviteter, der er sat i gang, herunder at gøre de frivillige opmærksomme på, at forvaltningen står til rådighed, hvis der opstår problemer af social karakter.

Titel: Hjemmebesøg

Kontakt: Høje-Taastrup, Nakskov, Kolding og Gladsaxe Kommuner

Beskrivelse: Formålet er dels at modvirke at kriminalitetstruede børn udvikler kriminelle livsmønstre samt at hjælpe de svagest stillede børn. Indsatsen er for hele familien. Der er hurtig reaktion på barnets første kriminelle handling. Familien tilbydes en samtale højst 2-3 dage efter den kriminelle handling. Gennem en hurtig reaktion oplever børnene konsekvens af deres handlinger, samtidig med at der sættes effektivt ind over for de bagvedliggende problemer.

Titel: Beboernes Kvartersekretariat

Kontakt: Anker Pedersen, København, telefon 35 87 45 17 eller 29 40 22 21 /
e-mail: ap@parkkvarter.dk

Beskrivelse: Indsats for marginaliserede nydanske børn og unge. Formålet er at skabe dialog, gensidighed, trivsel og tryghed på tværs af forskelligheder. Der afholdes kulturelle markedsdage med deltagelse af private og offentlige foreninger, institutioner, klubber, enkeltpersoner mv.

Titel: Bekymringsgruppen

Kontakt: Anker Pedersen, København, telefon 35 87 45 17 eller 29 40 22 21 /
e-mail: ap@parkkvarter.dk

Beskrivelse: Formålet er at yde en styrket og koncentreret indsats, der kan reagere hurtigt, når lokale unge er kriminalitetstruede. Samarbejde mellem professionelle aktører og frivillige.

Titel: Junior Artist Kompagniet i 5-kanten

Kontakt: Kurt Kristensen, København, telefon 26 16 05 55 / e-mail:
kkn@byudvalget.dk

Beskrivelse: Formålet er at styrke gruppen af socialt udsatte børns og unges deltagelse i foreningsliv i Indre Nørrebro i København. Gruppen inddrages i kommunale tilbud såsom klub, job og uddannelse. Gruppen deltager aktivt i tilrettelæggelse og gennemførelse af fritidsaktiviteter.

Titel: Kildevældparkens legeplads

Kontakt: Anne Thorsen, København, telefon 27 29 18 89 / e-mail: kildevp@bigfoot.com

Beskrivelse: Indsats rettet mod en stor gruppe udsatte børn fra socialt belastet boligområde bl.a. med henblik på at hindre at ”storebrors kriminalitetstruende adfærd” overtages. Etablering af en kvindeforening for mødrene og aktiviteter for børnene. Socialt fællesskab og troværdige og engagerede rollemodeller. Mødrene involveres i alle aktiviteter for børnene.

Titel: Lommepenge

Kontakt: Mikkel Pedersen, København, telefon 32 55 24 21 eller 40 71 50 90 / e-mail: mik@3B.dk

Beskrivelse: Lommepengeprojekter i Urbanplanen. Lokale udsatte unge gives mulighed for at tjene egne ”lommepenge”, hvis de gør noget for boligområdet. Socialiseringsproces, anerkendelse, ejerskab og inddragelse.

Titel: Projekt Modning

Kontakt: Kristina Kristjánsdóttir, København, telefon 82 32 55 10 eller 26 20 33 12 og Henrik V. Nielsen, telefon 26 16 02 38

Beskrivelse: Metodeudvikling med fokus på foreningsliv som middel til at bekæmpe og forebygge kriminalitet. Der oprettes personlig og intensiv kontakt til kriminalitets- og hærværksudøvende unge i alderen 12-17 år og deres familier. Der arrangeres sportsaktiviteter, cykelværksted og udflugter mm.

Titel: SSP-højskole på Indre Nørrebro

Kontakt: Annette T. Bülow, Københavns Kommune

Beskrivelse: SSP-højskolen er for etniske familier med kriminalitetstruende børn i alderen 10-15 år. Højskoleforløbet er på 2 måneder, der gennem gruppebaseret undervisning og sociale aktiviteter, herunder weekendture, styrker relationen mellem forældre og SSP-netværket. Undervisning med udgangspunkt i hverdagens problemer, fx børneopdragelse. Opbyggelse af tillidsforhold mellem børnene og de professionelle aktører i SSP-regi.

Titel: Ung i job - kriminalitetsforebyggende SSP-projekt på Amager

Kontakt: Socialchef i Bikubenfonden Jimmie Gade Nielsen, København

Beskrivelse: Fritidsarbejde anvendes som kriminalpræventivt middel blandt de 13-18-årige unge ved at styrke de unges selvværd og integration i lokalsamfundet. Opsøgende indsats over for virksomheder med henblik på at skaffe fritidsjob. Støtte til de unge til at søge og fastholde et fritidsjob. Tilknytning af en backup-person med løbende kontakt med de unge. Mere indhold i hverdagen, øget selvforsørgelse og styrket socialt netværk.

Titel: Konfliktmægling

Kontakt: Lotte Christy, Center for Konfliktløsning

Beskrivelse: Forebyggelse af kriminel adfærd hos unge i alderen 12-15 år. Gennem konfliktmægling udvikles og styrkes de unges sociale og følelsesmæssige kompetencer med henblik på, at de unge bedre kan håndtere konflikter. Der udarbejdes lokale handleplaner, visitationskriterier samt tilrettelægges uddannelsesforløb for mæglere.

Titel: Inddragelse af børn og unge med anden etnisk baggrund i idræts- og foreningslivet i Rødby Kommune

Kontakt: Senada Galsklint, Lolland, telefon 54 60 51 51 / e-mail: sega@byudvalget.dk

Beskrivelse: Sportsaktiviteter mv. for børn og unge med anden etnisk baggrund end dansk. Kriminalpræventivt sigte ved at tilbyde alternative oplevelsesmuligheder til målgruppen. Forbedring af boligområdets omdømme gennem imagepleje og fokus på de unges trivsel.

Titel: Get2sport

Kontakt: Danmarks Idrætsforbund v. Lars Kruse (Sjælland) eller Preben Astrup (Jylland/Fyn), telefon 20 41 41 81 eller 20 41 41 80 / e-mail: lars.kruse@dif.dk eller pa@dif.dk

Beskrivelse: Flere udsatte nydanske børn og unge i ghettoområderne indsluses i de lokale idrætsforeninger med aflastende medarbejdere i forhold til de frivillige.

Titel: High Five

Kontakt: Ole Hessel, dækker mange kommuner på Sjælland, Fyn og Jylland, telefon 51 17 00 11 / e-mail: ole@highfive.net

Beskrivelse: Hjælp til virksomheder med at etablere holdbare jobs eller uddannelsesmuligheder for tidligere kriminelle eller kriminalitetstruede unge mellem 15 og 25 år, der er i risiko for marginalisering på grund af kriminalitet.

Titel: Akut udrykningstjeneste i forhold til nyankomne flygtningebørn

Kontakt: Berit Kjølhede, Skive, telefon 99 15 58 83 / e-mail: berk@skivekommune.dk

Beskrivelse: Udrykningstjenesten retter sig mod akutte situationer i hjemmet og i institutioner. Af aktiviteter kan nævnes opkvalificering af støttepædagoger, tidlig indsats, støtte til nyankomnes start i institutioner, hjælp til forældrene til at "genvinde" forældrerollen, hjælp til udadreagerende børn, fokus på traumatiserede familier og forbedret forældresamarbejde.

Titel: Opsøgende indsats i boligområder

Kontakt: Joan Wulf Vissing, Sønderborg, telefon 74 42 66 04 / e-mail: jwvi@sonderborg.dk

Beskrivelse: Der oprettes gratis væresteder for 10-14-årige børn med henblik på at fremme kontakten til børnene og deres deltagelse i foreningslivet. Formålet er at fremme livsglæde, lyst til læring, motion, sundhed og positiv adfærd. Der arrangeres bl.a. sports- og fritidsaktiviteter, læringsaktiviteter, faste pigedage, lektiehjælp og årstidsfester.

Titel: Familieværksted Inter

Kontakt: Bo Lyby og Kathrine Eriksen, Tilst, telefon 87 13 34 19 / e-mail: faminter@fa.aarhus.dk

Beskrivelse: Dagbehandlingsinstitution for nydanske børnefamilier. Der arbejdes med et udviklingsprojekt med tidsfokuserede og intensive behandlingsmetoder. Særlig visitationsprocedure og tolke i alle kontekster.

Titel: Lad børnenes liv blomstre

Kontakt: Bo Lyby og Ingeborg Olesen, Familieværkstedet Inter, Tilst, telefon 87 13 34 19 / e-mail: faminter@fa.aarhus.dk

Beskrivelse: Behandling af traumatiserede familier med særligt fokus på børnene. Der arbejdes bl.a. med psykoedukation som metode.

Titel: Rene Boulevardbebyggelser

Kontakt: Asger Helt eller Torben Bertelsen, Varde, telefon 75 22 17 35 eller 20 23 44 43 / e-mail: vardepro@mail.dk eller ssp@varde.dk

Beskrivelse: Nydanske unge drenge mellem 10 og 17 år indgår i et forebyggende samarbejde med troværdige voksne for at styrke deres identitet og deres muligheder for at bryde den sociale arv. Fælles morgenmad hver søndag og efterfølgende aktiviteter, der indeholder såvel arbejdsэлеment som belønning.

Titel: Gennem ild og vand

Kontakt: Steen Søgaard, Vejle, telefon 76 81 19 60 eller 29 28 58 48 / e-mail: stsog@vejle.dk

Beskrivelse: Forebyggende indsats over for udsatte unge ved hjælp af træningssessioner af en uges varighed på den lokale brandstation. Af aktiviteter kan nævnes førstehjælp, brandslukning og teamwork. Der anvendes bl.a. rollemødder og oprettes et såkaldt "Ungdomsbrandkorps".

Titel: Værested for klubløse unge

Kontakt: Søren Høgsberg, Viborg, telefon 26 87 48 16 / e-mail: soho@stofanet.dk

Beskrivelse: Tilbud for udsatte unge om værested, anerkendelse og kognitiv træning. Formålet er at sikre en stabil voksenkontakt, at socialisere og at "samle op" på kriminalitetstruede unge for derved at bryde "fødekæden" til kriminelle grupper.

Titel: Unge i Fokus

Kontakt: Nuuradiin S. Hussein, Aalborg, telefon 25 20 03 18, snh-fb@aalborg.dk eller Hans Peter Olsen, telefon 72 58 13 17, hpo003politi.dk

Beskrivelse: Projektet tager udgangspunkt i 9 drenge i alderen 13-16 år med en konfliktfyldt skolegang og kriminalitet. Målet er at få skabt nogle bæredygtige relationer til drengene samt at ændre deres syn og opfattelse af sig selv og omgivelsernes syn på drengene. Vigtigst er at holde de unge fra at begå kriminalitet. Af aktiviteter kan nævnes samarbejde med drengenes skoler gennem det lokale SSP, struktureret forældresamarbejde, udflugter, opsøgning af fritidsjob og frivilligt arbejde i lokalområdet, som betingelse for at deltage i en større og mere spændende aktivitet.

Titel: Kriminalitetsrådgivning

Kontakt: Socialcenter Syd, Århus Kommune

Beskrivelse: Effektivisering af den forebyggende og behandlende indsats over for kriminalitetstruede børn og unge under 18 år. Styrkelse af forældreansvaret gennem dialog med familien og hurtig indsats. Der tages kontakt til alle unge - uanset alder - som begår noget kriminelt.

3. Projekter vedrørende nydanske unge på kanten af arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet

Titel: Refleksionsgang

Kontakt: Anja Kristiansen, uddannelseschef, BEC Business, Ballerup, telefon 44 20 02 50 / e-mail: ank@bec-business.dk

Beskrivelse: BEC Business omdanner erhvervsuddannelsernes studiegang til en refleksionsgang. Fysisk betyder det, at der etableres en "refleksionsgang", hvor gangen er præget af citater og livsfilosofier, som skal inspirere til læring, samarbejde og idéudveksling på tværs af kultur- og værdiforskelle. Formålet med indsatsen er at fastholde alle elever i uddannelse. Skolen har mange forskellige kulturer i klasserne og ønsker med denne refleksionsgang at inspirere de elever, som er i gang med en erhvervsuddannelse. Inspirere dem til at tænke over den sammenhæng, som de indgår i, og derigennem styrke troen på egne evner.

Titel: 11. klasse

Kontakt: Katja Pakalski, Clavis Sprog og Kompetence, Greve, telefon 40 98 36 69 / e-mail: kpa@csok.dk

Beskrivelse: Brobygning mellem grundskoleniveau og videre uddannelse for fagligt svage nydanske unge. Særligt tilrettelagt undervisningsforløb med henblik på faglig, kulturel og social opkvalificering og fastlæggelse af realistiske uddannelsesmål. Helhedsorienteret metode, tillidsforhold og fællesskab.

Titel: Fastholdelse i uddannelse gennem familiesamarbejde

Kontakt: Johan Linde, Greve, telefon 61 61 84 12 / e-mail: jl@produktionsskole.dk

Beskrivelse: Formindske fravær og forøge fremmøde blandt produktionsskolens nydanske elever med henblik på fastholdelse af eleverne og positiv udslusning til uddannelsesforløb eller arbejde. Af aktiviteter kan nævnes familieinddragelse, hjemmebesøg, telefonisk kontakt samt kendskab til familiens ambitioner og forventninger mv.

Titel: Særlig fokus på unge mænd med anden etnisk baggrund i erhvervsuddannelserne

Kontakt: Anne Grethe Mathiesen, Hovedstaden TEC, telefon 38 17 76 52 / e-mail: agm@tec.dk

Beskrivelse: Flere undersøgelser har vist, at især nydanske drenge/unge mænd falder fra erhvervsuddannelserne. Formålet er, at dette frafald mindskes. Fokus på frafaldsårsager, initiativer til fastholdelse, dokumentation og statistik mv.

Titel: Projekt Forældreinddragelse

Kontakt: Jeppe Johansen, København, telefon 27 22 94 19 / e-mail: jjo@buf.kk.dk

Beskrivelse: Nydanske udsatte unges forældre møder kun i meget ringe grad op til møder om uddannelsesvalg. Dette projekt afprøver, hvordan disse forældre bedre inddrages i de unges muligheder for valg af uddannelse og job. Af aktiviteter kan nævnes kurser for forældre med modersmålslærere, temaer omkring information og dialog, hvervning vha. telefonopkald til forældrene og legestuer (pasningsmulighed) under kurserne for mindre søskende.

Titel: Niels Brocks Task Force-indsats

Kontakt: Jan Christensen, København, telefon 23 21 45 27 / e-mail: jch@brock.dk

Beskrivelse: Styrkelse og kvalificering af nydanske elevers muligheder for at gennemføre en erhvervsuddannelse og mindske de unges uddannelsesfrafald. Der er fokus på elevernes egne ressourcer. Følgende redskaber anvendes: Elev-tutorordning, resourcesyn, teamcoaching, job-tv, konflikthåndtering, gråzone-dansk, kontaktlærer og hjemmebesøg.

Titel: Task Force

Kontakt: Tøger Kyvsgaard, Københavns Tekniske Skole, telefon / e-mail: tky@kts.dk

Beskrivelse: Kompetenceudvikling af undervisere, herunder omkring forældre-samarbejdet. Udgangspunkt i elevernes styrker og ressourcer. Lærerefterud-dannelse i bl.a. kontaktlærerbegreb, elevcoaching, konfliktløsning, valgfaget andetsprogs dansk og praktikpladssøgning.

Titel: Urban Innovators

Kontakt: Mikkel Pedersen, København, telefon 32 55 24 21 eller 40 71 50 90 / e-mail: mik@3B.dk

Beskrivelse: Samarbejdsprojekt mellem en innovativ virksomhedskultur og en ungdomskultur i et belastet boligområde. Projekt i opstartsfasen. Formålet er at styrke unges faglighed, skabe rollemodeller og bidrage til produktudvikling hos de deltagende virksomheder.

Titel: Indsats for rekruttering af flere tosprogede studerende til læreruddannelsen ved Københavns Dag- og Aftenseminarium (KDAS)

Kontakt: Jacob Holme, København, telefon 33 95 54 12 / e-mail: jacob.holme@uvm.dk og Lakshimi Sigurdsson e-mail las@cvustork.dk

Beskrivelse: Formålet er at øge antallet af tosprogede studerende på læreruddannelsen ved KDAS. Gennem brug af rollemodeller i Integrationsministeriets kampagne "Brug hovedet - tag en læreruddannelse" motiveres andre tosprogede til at søge uddannelsen.

Titel: JOB-COP & IDOLS

Kontakt: M. Téta, København, telefon 23 39 84 39 / e-mail: mte@hab-bolig.dk

Beskrivelse: Formålet er at sikre marginaliserede unge nydanske arbejde. Der anvendes rollemodeller, som hjælper de unge med at identificere sig med andre, der ligner dem, og som har klaret sig godt. Fokus er på at øge de unges selvværd, så de holder sig væk fra kriminalitet og får adgang til job.

Titel: SOSU C - udviklingsplan om fastholdelse i sosu-uddannelsen

Kontakt: Dorte Tind Jørgensen, København, telefon 45 11 48 58 / e-mail: Dorte.tind@sosuc.dk

Beskrivelse: Der tilbydes psykologisk rådgivning, mentorordninger udbygges og forbedres, der sættes fokus på studiemiljøet, tilbydes individuel fleksibel undervisning på forskellige niveauer, kontaktlærerordningen udbygges, tilbuddet om specialpædagogisk vejledning udbygges, åbent læringscenter med lektiehjælp tilbydes, sundhedsprofilen øges, og sundhedsfremmende tiltag iværksættes.

Titel: Mentorprogrammet

Kontakt: Preben Siersbæk Larsen, Undervisningsministeriet, telefon 33 95 46 16 / e-mail: siersbaek@uvm.dk

Beskrivelse: Særlig vejledningsindsats for unge i at påbegynde og fuldføre en ungdomsuddannelse. Formålet er at fastholde de unge i en ungdomsuddannelse. Af aktiviteter kan nævnes udvælgelse, opkvalificering af mentorer og matchning af mentor til mentee.

Titel: Initiativer til fastholdelse af tosprogede og praktisk orienterede unge i erhvervsuddannelserne

Kontakt: Pæd. konsulent Gert Nielsen, Undervisningsministeriet, telefon 33 92 57 42 / e-mail: gert.nielsen@uvm.dk

Beskrivelse: Udvikling og afprøvning af redskaber, modeller og metoder mv. til fastholdelse af tosprogede i en erhvervsuddannelse og til, at de unge fuldfører uddannelsen. Individualisering og fleksibilitet, praksisnær læring, kombination af teori og praktik, sprogundervisning, lærerudvikling, elevtutorer og udvidet forældrekontakt.

Titel: Særligt praktikpladstilskud til erhvervsskoler med mange tosprogede elever

Kontakt: Pæd. konsulent Gert Nielsen, Undervisningsministeriet, telefon 33 92 57 42 / e-mail: gert.nielsen@uvm.dk

Beskrivelse: Tilskud til erhvervsskoler, som skal gøre en særlig intensiv indsats for, at deres tosprogede elever får en praktikplads, og at denne fastholdes. En af hovedårsagerne til at unge tosprogede opgiver deres uddannelse er, at de har sværere ved at få en praktikplads. Derfor gives et forhøjet grundtilskud til særligt praktikpladsopsøgende arbejde på erhvervsskoler med mange tosprogede elever.

Titel: Unge hjælper unge

Kontakt: Anne-Margrethe Johannesen, Undervisningsministeriet, telefon 33 92 57 31 / e-mail: anjoh2@uvm.dk

Beskrivelse: Mentorordning på erhvervsskolerne for at øge andelen af elever, der gennemfører en erhvervsuddannelse og forbedre skolemiljøet. Ressourcestærke elever fungerer som rollemodeller og "care takers" for andre unge, som har behov for særlig støtte.

Titel: Udvikling af praksisnær grundfagsundervisning

Kontakt: www.emu.dk

Beskrivelse: Iværksættelse af forsøgs- og udviklingsarbejde på udvalgte erhvervsskoler med henblik på intensivering og videreudvikling af undervisningen i grundfagene i grundforløbet. Formålet er især, at tosprogede elever, der udpræget lærer bedst i praksissammenhænge, fastholdes i og gennemfører deres erhvervsuddannelse. anbefalinger fremgår af de enkelte skolers projekter, som kan ses på www.emu.dk.

Titel: Udvidet fastholdelsesindsats

Kontakt: John Rasmussen, erhvervsuddannelsesinstitutionen CELF, Nykøbing Falster, telefon 61 63 28 78 / e-mail: jor@ceus.dk

Beskrivelse: Fastholdelse af nydanske unge i ungdoms- og erhvervsuddannelser, herunder ved at forebygge, at de unge bliver væk fra skolen, kompetenceafklaring, boglig støtte og hjælp til praktikpladssøgning. Uddannede tosprogsvejledere, mentorordning og netværk af kernemedarbejdere.

Titel: Mentorprojekt

Kontakt: Lis Eriksen, Næstved, telefon 55 78 53 63 / e-mail: cheri@naestved.dk

Beskrivelse: Mentorprojekt for nydanske drenge mellem 16 og 20 år på Næstved Ungdomsskole med fokus på vejledning, afklaring og uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorientering i kombination med personlig mentor.

Titel: Projekt etniske unge i arbejde

Kontakt: Tom Boisen, Odense, telefon 66 13 03 37 / e-mail: thb@odense.dk

Beskrivelse: Målrettet indsats for at få socialt belastede unge bosat i Vollsmose i job/praktik og derefter fastholde gruppen i lærepladser, job eller uddannelse. Af aktiviteter kan nævnes oprettelse af netværk, opfølgning og undervisning i forhold til manglende almene kvalifikationer samt rådgivning af de unge og virksomhederne.

Titel: Brug for alle unge

Kontakt: Simona Corda, EUC Syd, Sønderborg, telefon 74 12 44 47

Beskrivelse: Formålet er at fastholde nydanske unge i en påbegyndt erhvervsuddannelse. Af aktiviteter kan nævnes motivationsarrangementer, udvidet forældrekontakt, studieværksted, kontaktlæreruddannelse, praktikpladssøgende arbejde og erhvervsrettet andetsprogsdansk.

Titel: Den koordinerede integrationsindsats

Kontakt: Vivi Kirch, Aalborg, telefon 99 31 42 61 eller 25 20 42 61 / e-mail: vk-kultur@aalborg.dk

Beskrivelse: At sikre tosprogedes unges integration i uddannelse, på arbejdsmarkedet og i fritidslivet. Indsatsen er målrettet og der tilbydes fleksible undervisningstilbud. Indsatsen er endvidere helhedsorienteret med koordinering og samarbejde på tværs af kommunale enheder og uddannelsessystemer.

Titel: Fleksible Veje

Kontakt: Lis Holm, Århus, telefon 40 34 09 87 / e-mail: lis.holm3@aaps.dk

Beskrivelse: Udvikling af integrationsforløb med fokus på undervisning og udvikling af faglige og personlige kompetencer primært for sent ankomne tosprogede unge i Århus Kommune. Udvikling af undervisningsmateriale, som er velegnet til tosprogede unge, som søger imod erhvervsrettede uddannelser indenfor bygge/anlæg, metal, levnedsmiddel og beklædning/design.

Titel: Fastholdelse på klinikassistentuddannelsen

Kontakt: Tandlæge, Hanne Hvid Sodemann, Århus, telefon: 28 99 21 41 / e-mail: Hannes@skt.au.dk

Beskrivelse: Særligt modul på Klinikassistentuddannelsen på Århus Tandlægeskole til fastholdelse og integration af tosprogede unge kvinder. Modulet omhandler andetsprogsdansk og undervisning i kultur, samfund og identitet. Det virker - frafaldet på uddannelsen er faldet drastisk.

4. Projekter vedrørende isolerede unge nydanske kvinder

Titel: Empathy, empowerment, employment - etniske minoritetskvinder som iværksættere

Kontakt: Hanne Fabricius, Hovedstaden, telefon 45 57 04 17 / e-mail: hanne@vision-lighed.dk

Beskrivelse: Udvikling af iværksætterpakke målrettet etniske minoritetskvinder.

Titel: Gør det du er bedst til

Kontakt: Dina Kristina Kesic, Hovedstaden, telefon 36 14 80 00 / e-mail: dk@evu.dk

Beskrivelse: At stimulere flere etniske minoritetskvinder til at blive iværksættere. Opsøgende rådgivning, individuelle opkvalificeringsforløb og netværksdannelse.

Titel: Pigeklubben Diamond Club

Kontakt: Christina Al-aani, Hovedstaden, telefon 36 14 84 53 / e-mail: mq19@sof.kk.dk

Beskrivelse: At etablere en pigeklub for en gruppe piger i alderen 14-18 år, som ellers hang ud på Sydhavnens bibliotek. Tilbud om et værested udelukkende til piger, som enten ikke føler sig godt tilrette eller ikke må komme i ungdomsklub for deres forældre. Af aktiviteter kan nævnes lektiehjælp, socialt samvær og ture, foredrag mm. Pigerne får medbestemmelse og ejerskab.

Titel: Konfliktmæglingsgruppen i Høje-Taastrup Kommune

Kontakt: Kristine Larsen, Høje-Taastrup, telefon 20 24 21 56 / e-mail: kristinela@htk.dk

Beskrivelse: Forebyggelse af tvangsægteskaber og sikring af, at nydanske borgere, der har generationskonflikter, har et sted at henvende sig. Rådgivning, vejledning og mægling. Konfliktmæglingsgruppen "rykker ud" med det samme.

Titel: Slørhalerne

Kontakt: Mogens Exner, Kjellerup, telefon 61 26 13 66 / e-mail: mex@steens.dk

Beskrivelse: Initiativ mellem kommune og virksomheder for at få langtidsledige nydanske kvinder i arbejde. Der tilbydes danskundervisning på virksomhederne, motion og kost som redskab, mentorordning, individuel opfølgning og vejledning mv.

Titel: Teaterprojekt ved Kongelunden Asylcenter

Kontakt: Merete Lærke, Ungdommens Røde Kors i København, telefon 35 37 25 55 / e-mail: merete@urk.dk

Beskrivelse: Teater med fokus på livskvalitet og selvværd. Pigegruppe i alderen 7-13 år med fast ugentlig øvedag.

Titel: Hvad gør mig glad

Kontakt: Merete Lærke, Ungdommens Røde Kors i København, telefon 35 37 25 55 / e-mail: merete@urk.dk

Beskrivelse: Et fotoprojekt for piger ved Kongelunden Asylcenter med henblik på at skabe øget fokus på de gode ting i livet for de udsatte piger. Afbræk i pigernes til tider barske hverdag.

Titel: Kringlebakkens kursusgruppe og legestue

Kontakt: Lisbeth Vibe Utzon, København, telefon, 35 84 00 96 / e-mail: kringlebakken@mail.tele.dk

Beskrivelse: Styrkelse af integration af marginaliserede kvinder og deres børn. For kvinder, der er forhindret i at deltage i etablerede tilbud grundet barsel eller lignende. Af aktiviteter kan nævnes undervisning i dansk og dansk samfundskultur, temadage, udflugter til relevante undervisningsinstitutioner m.m. og introduktion til daginstitutioner.

Titel: Kringlebakkens pigeclub

Kontakt: Pernille Ruben Hansen, København, telefon 35 84 00 96 / e-mail: kringlebakken@mail.tele.dk

Beskrivelse: At give nydanske piger i alderen 12-18 år mulighed for fritidsliv, der kan accepteres af deres forældre. Formålet er samtidig at støtte forældrene i at gøre deres døtre parate til det danske samfund med flere udfoldelsesmuligheder.

Titel: Køn, etnicitet og vejledning

Kontakt: Per Bredholdt Frederiksen, Undervisningsministeriet, telefon 33 92 53 94 / e-mail: bredholt@uvm.dk

Beskrivelse: Formålet er at nedbryde det kønsopdelte arbejdsmarked blandt etniske minoriteter og fremme deres ligestilling på arbejdsmarkedet. Fokus på køn, etnicitet og vejledning

Titel: Indsatser mod æresrelaterede konflikter

Kontakt: Specialkonsulent Ditte Wenzel Pedersen, Integrationsministeriet, telefon: 33 92 33 80 / e-mail: dwp@inm.dk

Beskrivelse: Formålet er at forebygge æresrelaterede konflikter og hjælpe ofrene for æresrelaterede konflikter. Der er primært tale om unge mennesker og i størst udstrækning unge kvinder. Disse er i meget pressede situationer, og mange af dem er i fare for marginalisering som følge af de hændelser, de udsættes for. Hovedaktiviteterne er telefonrådgivning, mægling, bosteder, information samt styrkelse af den kommunale indsats.

Titel: Bydelsmødre Vollsmose

Kontakt: Beboerrådgiver Randi Bang Rønning, Odense, telefon 66 10 14 33 / e-mail: bydelsmoedre.vollsmose@gmail.com

Beskrivelse: Projektet har til formål at uddanne 15 ressourcestærke minoritetsmødre til Bydelsmødre, som skal aflægge hjemmebesøg hos resourcesvage mødre. Sideløbende etableres en frivilligruppe i bydelen, der står for forskellige aktiviteter for beboerne. Bydelsmødrene skal skabe kontakt til og motivere mødre fra matchgruppe 4 og 5 til bedre indlevelse i deres børns hverdag samt aktivt medborgerskab i bydelen.

Titel: Projekt Mamma Mia

Kontakt: Anne Helene Bertelsen, Aabenraa, telefon 74 62 11 88 / e-mail: ahbe@aabenraa.dk

Beskrivelse: Styrkelse af integration af marginaliserede kvinder og deres børn. Gennem fysiske og kulturelle aktiviteter opbygges et tillidsforhold, der fremmer kontakt og samtale om diverse emner. Kvindernes isolation nedbrydes. Kvinderne oplever, at de godt kan klare sig selv og tager mere ansvar og del i deres børns liv.

Titel: Hjerteklubben

Kontakt: Anne Helene Bertelsen, Aabenraa, telefon 74 62 11 88 / e-mail: ahbe@aabenraa.dk

Beskrivelse: Netværkssted til 12-24-årige nydanske piger i Aabenraa. Gennem klubben får pigerne en sparringpartner og hjælp til at navigere mellem 1. generationsforældre og det danske samfund. "Pigeværelse" på danske præmisser.

Titel: Pigerådgivning i Vestbyen

Kontakt: Anja Ziegler, Århus, telefon 89 40 57 04 / e-mail: az@fa.aarhus.dk

Beskrivelse: Rådgivning af 12-23-årige nydanske piger i Vestbyen i Århus. Formålet er at give mulighed for, at ensomme piger har en voksen at tale med, før hverdagsproblemerne bliver for store. Hovedparten af henvendelserne handler om problemer i familien, om ungdomslivet og om fremtiden.

5. Øvrige projekter vedrørende integration af børn og unge

Titel: **Vestbyen i bevægelse**

Kontakt: Karl Kirkedal, Hjørring, telefon 98 92 15 60 eller 21 75 05 60 / e-mail: dalvang@has.dk

Beskrivelse: Formålet er at fremme deltagelsen af 8-12-årige nydanske børn i foreningsaktiviteter. Gennem fysiske aktiviteter søges at tiltrække og fastholde børn, der normalt ikke deltager i foreningsliv. Udvikling af metoder til, hvordan børn fastholdes i fælles fritidsaktiviteter.

Titel: **Drengklub for 14-18-årige**

Kontakt: Karl Kirkedal, Hjørring, telefon 98 92 15 60 eller 21 75 05 60 / e-mail: dalvang@has.dk

Beskrivelse: Understøtte aktive unges ønske om oprettelse af et klubhus for 14-18-årige nydanske drenge, der ikke har andre steder at mødes. Formålet er at etablere et ungested og en ungekultur i Hjørring. De unge involveres aktivt i planlægningen og etableringen af klubben.

Titel: **Etniske børneklubber**

Kontakt: Karl Kirkedal, Hjørring, telefon 98 92 15 60 eller 21 75 05 60 / e-mail: dalvang@has.dk

Beskrivelse: Etablering af etniske børneklubber med henblik på at styrke integrationen af nydanskere. Fremme deltagelse af nydanske børn i aktiviteter i lokalområdet og det etablerede fritidsliv. Aktiviteterne er bl.a. idræt, klub, foreningsliv, fællesspisning, forældreinvolvering og lokale nydanske brobygge-re.

Titel: Kom og Leg - aktiviteter

Kontakt: Karl Kirkedal, Hjørring, telefon 98 92 15 60 eller 21 75 05 60 / e-mail: dalvang@has.dk

Beskrivelse: Afholdelse af legedage for børn og unge i sommerperioden. Netværksdannelse blandt forældrene. Legemuligheder for børn tilbydes gratis og børn med forskellig etnisk baggrund bringes sammen.

Titel: "Step in"

Kontakt: Merete Lærke, København, telefon 35 37 25 55 / e-mail: merete@urk.dk

Beskrivelse: Et dansende netværksprojekt i Roskilde for drenge og piger i alderen 10-15 år. Der skabes et forum, hvor de unge kan udtrykke sig og udvikle selvværd og dermed blive bedre til at tackle konflikter og problemer.

Titel: Drengen

Kontakt: Erling Dalsgaard Skatka, Sønderborg, telefon 88 72 65 65 / e-mail: edsk@sonderborg.dk

Beskrivelse: Nydanske drenge uden særlige problemer i skolen, der har behov for kontakt til voksne og unge af samme køn. Der arrangeres flere faste møder hver uge med aktiviteter og udflugter med overnatning. Formålet er at drengene udvikles, så de får større selvtillid og bliver i stand til at løse konflikter på en positiv måde.

Titel: Genbosætning af familier

Kontakt: Susanne Petersen, Sønderborg, telefon 88 72 51 82 / e-mail: speO@sonderborg.dk

Beskrivelse: At børn og unge i familierne i den 3-årige introduktionsperiode kommer ud blandt andre børn og unge i nærmiljøet. At forældre lærer at blive en del af børnenes og de unges liv uden for hjemmet. Forældre bliver kendt med foreningslivet og frivilligt arbejde.

Titel: Spejderbevægelsen i Boulevardbebyggelsen

Kontakt: Torben Knudsen eller Hanna Lauridsen, Varde, telefon 23 64 36 09 eller 23 80 55 24

Beskrivelse: Social integration af tosprogede børn og unge gennem spejderbevægelsen. Børnene bliver en ligeværdig del af spejderbevægelsen. Der er kontingentfrihed, gratis uniform, hjælp til udstyr og nydanske spejderledere.

Titel: "Helhed mod Syd" til glæde for os alle sammen

Kontakt: Ove Elgaard, Viborg, telefon 87 260 300 eller 21 21 86 42 / e-mail: oe@bsjviborg.dk

Beskrivelse: Formålet er at skabe relationer mellem mennesker på tværs af alder, køn, nationalitet og boform. Beboere med anden etnisk baggrund end dansk inddrages i foreningslivet i området. Af aktiviteter kan nævnes lektiehjælp, kulturarrangementer, netværk, gademedarbejderordning samt offentlige møder.

www.nyidanmark.dk

Rapport om marginaliserede nydanske børn og unge

